Nº 10
Sala Reservada

T: 875917 (1)
CB: 1000189261
T. 951182 (2)
CB. 1000226333
T: 875930 (3)
CB: 1000189309

¶ Fœminina ſingulari carentia.

Argutiæ.arū. Antiæ.arum.
Antennæ antennarum.
Aedes ædium.Bigæ bigarum.
Calendæ,calendarum.
Ceremoniæ ceremoniarum.
Copiæ.arum.Cunæ.arum.
Diuitię.arum.Diræ,dirarum.
Excubiæ.arum.Exuuiæ.arum.
Exequiæ.arum. Feriæ.arum.
Facetiæ.arū.Fortunæ.arum.
Genæ.arum .Gingiuæ.arum.
Inferię,inferiarum.
Inimicitiæ,inimicitiarum.
Illecebrę,illecebrarum.
Induciæ,induciarum.
Inſidiæ.inſidiarum.Idus iduum.
Lactes,lactium.
Latebræ.arum.Literæ.arum.
Minæ,minarū.Manubiæ.arū.
Nares,nariū.Neniæ.arum.
Nonæ.arū. Nugæ nugarum.
Nundinæ,nundinarum.
Nuptiæ,nuptiarū.Opes opum.
Paleæ.arum.Plagę.arum.
Præſtigiæ,p̄ſtigiarum.
Primiciæ,primiciarum.
Quiſquiliæ,quiſquiliarum.
Quadrigæ,quadrigarum.
Reliquiæ,reliquiarum.
Scalæ.arū. Sentes,tium.
Sortes,ſortium.
Sordes,ſordiū. Scopæ.arum.
Suppetiæ,ſuppetiarum.
Tenebræ.arū. Thermæ.arum.
Tricæ,tricarū.Valuæ.arum.

¶ Neutra ſingulari carentia.

Arma,armorū.Caſtra.orum
Crepundia,crepundiorum
Cunabula,cunabulorum.
Cibaria,cibariorum.
Exta,extorum.
Incunabula,incunabulorum.
Iuga,iugorum.
Iuſta,iuſtorum.
Ilia,ilium.
Luſtra,luſtrorum.
Magalia,magalium.
Mapalia mapalium.
Mœnia,mœnium.
Præcordia,p̄cordiorum.
Serta,ſertorum.
Spolia,ſpoliorum.
Sponſalia,ſpōſaliorum.
Tripudia,tripudiorum.
Teſqua,indeclinabile.
Tempe,indeclinabile.
Tot,indeclinabile.
Quot,indeclinabile.
Pondo,indeclinabile.

¶ Feſtorū quoq; nomina.vt
Saturnalia,ſaturnaliorum.
Bacchanalia,bacchanaliorum.
Vulcanalia,vulcanaliorum.
Neptunalia,neptunaliorum.
Lupercalia,lupercaliorum.
Quinquatria,quinquatriorum.
Agonalia,agonaliorum.
Vinalia,vinaliorum.
Dionyſia,dionyſiorum.
Et ſimilia:q̄ omnia fere & in.ium.

¶ Libri quoq; eorum:qui græce aut ad imaginem græcorum opera ſua inſcripſerunt,vt Analectica.orum. Rhetorica. orum. Oeconomica.orum. Aethica.orum. Bucolica.orum.Georgica.orum.Topica.orum. Phyſica phyſicorum.

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

Communia ſunt trium generum nomina numeralia: carentq; numero ſingulari, vt duo, duæ, duo, tres & tria, quattuor, quinq;, ſex, & quæ ſequuntur, p̄terquam vnus vna vnum, quod caret numero multitudinis, niſi cū iungitur nominibus pluraliter declinatis. Sunt autem omnia indeclinabilia vſq; ad centum, p̄terquam tria illa, hoc eſt: vnus vna vnum, duo duę duo, tres & tria,

Singulari p̄terea numero carent nomina diuidua ſiue per certos numeros diſtributiua, vt Singuli, æ, a Bini, æ, a Terni, æ, a Quaterni, ę, Quini, æ, a Seni, æ, a Octoni, æ, a, Deni, æ, a,

ℂ Nomina certis caſibus deficientia.

Vocatiuo carent nomina interrogatiua, vt quis? qualis? quantus? cū interrogatiue ꝓferunt. Et nomina infinita, vt q̄dam, aliq̄s. Et nomina relatiua, vt qui, qualis, quātus, cum aliq̄d referūt. Et noia negatiua, vt nullus nemo. Et nomina diſtributiua, vt ambo, vterq;, alteruter. Et q̄ ſupra memorauim9 diuidua, vt bini, binę, bina: terni, ternæ, terna. &c.

Os oris, ſuſiuris, rus ruris, æs æris, mare maris. Et nomina quintę declinatiōis, p̄terquam dies diei, & res rei, genitiuo datiuo & ablatiuo numeri pluralis deficiunt.

Satias vel ſaties, ntūm ſingularem tm̄ habet.

Præſto ntūm vtriuſq; numeri tm̄ habet.

Expes o expes ntūm & vctūm tm̄ habet.

Fors o fors a forte ntūm & vctūm & abltūm tm̄ habet.

Vis, vim, o vis, a vi, ntm̄, actm̄, vctm̄ & abltm̄ tm̄ habet. In plurali vires viſrium virib9 integrū eſt, ſiue ſit a vi, ſiue aliunde.

Tabi a tabo gtm̄ & abltm̄ tm̄ habet.

Ditionem a ditiōe. Laterem a latere. Vicem a vice, actm̄ & abltm̄ ſingularem tm̄ hn̄t. In numero plurali integra ſunt duo poſteriora.

Tantundem & tantidem, nominatiuum genitiuum accuſatiuum tm̄ habet in ſingulari.

O macte, macti, vctm̄ vtriuſq; numeri tm̄ habet.

Sponte, impete, obijce, natu, diu, noctu, ablatiuum ſingularis numeri tantum habent.

Suppetias & inficias, actm̄ pluralem tm̄ habent.

Grates, nominatiuum accuſatiuum & vocatiuum numeri pluralis tantum habet.

Opis, opem, ab ope, ntō dtō & vctō caret.

Verbere, abltm̄ in ſingulari tm̄ habet. in plurali vero verbera verberum, integrum eſt.

Compoſiti formam. Hæc regula ſeruit coniugationi ỽborum, quẽadmodum ſeruiebat nominum declinatiõi: habetqꝫ originem a ꝓportiõe. Nam ſi comptum mihi ſit: qd' ſono facit in p̄terito ſonui, poſſum colligere: qđ ab illo cõpoſitum reſono facit reſonui: atqꝫ e diuerſo. ſi ſcio qd' reſpicio facit reſpexi: poſſum cõiectare: qđ illius ſimplex ſpicio (qđ nõ eſt in vſu.) fecit ſpexi. Patit tamen hæc regula exceptiõem vt a do das: (qd' eſt primæ cõiugationis) cõpoſita declinant p tertiam. vt trado. dis. reddo. dis. tria tñ ſequunt rationem ſui ſimplicis. venundo venundas. circundo. as. peſſundo peſſũdas. Compoſita quoqꝫ a lauo lauas, vt diluo. uis. abluo abluis. ꝓluo ꝓluis. colluo colluis. Et a cubo cubas recipientia. m. lr̃am inter u. & b. vt incumbo incumbis. diſcumbo diſcumbis. nam q̃ nõ accipiunt lr̃am. m. rationem ſimplicis ſequunt. vt incubo incubas. recubo. bas. accubo. bas. ¶ Et mico, qd' hoc ỽbum mico micas facit: in p̄terito micui, compoſita ỽo ab illo dimico dimicas facit dimicaui. ¶ Dat maneo. qd' hoc ỽbum maneo manes: facit in p̄terito mãſi. compoſita ỽo ab illo cum his ꝑpoſitiõibus. in. e. pro. præ. faciunt p̄teritũ in. ui. ſolutas. vt immeo imines imminui. emineo. es. eminui, ꝓmineo. es. ꝓminui,

¶ De præteritis verborum. Caput quartum.

Compoſiti formã ſimplex: & compoſitiuum.
Simplicis obſeruat verbũ: qd' ponis vbiqꝫ:
Præter venundo, circundo, do quoqꝫ peſſum,
A do compoſitum declinat tertia, iunges
Qd' lauo, qđqꝫ cubo cõponẽs mittit in. umbo.
Et mico dat micui, ſed dimico mittit in. aui.
Dat maneo manſi, ſed, in. e. pro. præ. minui dant,
Atqꝫ oleo dat. ui. ſed in. eui. compoſitiua
Et cio vel cieo, ciui. Sed compoſitiua.
Semper ſunt quartæ, lego legi. ſed tamen exi.
Hæc tria dant intelligo, diligo, negligo tãtum.
Datqꝫ cano cecini. Per. ui. ſed compoſitiua.
Dat ſapio ſapere, ſed reſipio reſipere.
Quod trahis a pario, infinitũ mittit in. ire.
Quod ſi præteriti geminetur ſyllaba prima.
Verbaqꝫ componas: ex illis tolle priorem:
Quam retinet poſco cum diſco, ſtetiqꝫ, dediqꝫ.
Dic pupugi cum. re, ſed cum. præ. pone cucurri.

p̄emineo p̄mines p̄minui. Alia cõpoſita ſuum ſimplex ſequunt, vt p̄maneo p̄manes p̄manſi. remaneo. es. remanſi. Emaneo quoqꝫ facit emanſi: quia in compoſitione non mutat a in. i. ¶ Atqꝫ oleo. qd' hoc ỽbum oleo facit olui, ab illo tamen compoſita faciunt in. eui. vt adoleo adoleui. redoleo. eui. inoleo inoleui. ¶ Et cio. vel cieo. qd' hoc ỽbum cio. is. vel cieo. es. facit in p̄terito ciui. ab illo tamen cõpoſita ſemp ſunt quartę cõiugatiõis. vt accio accis acciui accire. cõcio. cõcis cõciui cõcire. ¶ Lego legi. qd' hoc ỽbum lego legis facit in p̄terito legi. tria tamen ab illo cõpoſita faciunt in. exi. vt intelligo intellexi. diligo dilexi. negligo neglexi. ¶ Datqꝫ cano. qd' hoc ỽbum cano canis: facit cecini, ab illo tamen cõpoſita faciũt in. ui. diuiſas. vt cõcino cõcinis cõcinui. præcino p̄cinis p̄cinui. accino accinis accinui. ¶ Dat ſapio. qd' hoc verbum ſapio eſt tertiæ cõiugatiõis: cõpoſitum tamen vnum ab illo eſt quartæ cõiugatiõis, ſcilicet reſipio reſipis reſipire. ¶ Quod trahis. qd' hoc ỽbum pario eſt tertię cõiugatiõis ab illo tamen cõpoſita ſunt quartæ. vt opio opis. comperio comperis. repio repis. ¶ Quod ſi p̄teriti, qd' ỽba geminantia in p̄terito primas ſyllabas: (ſi cõponant) amittunt in p̄terito alteram ex illis. vt tondeo tondes totondi. detondeo detondes detondi. tundo tundis tutudi. cõtundo cõtundis cõtudi. mordeo mordes momordi. remordeo remordes remordi. ¶ Duo tamen ỽba excipiunt. pungo cõpoſitum cum. re. & curro cõpoſitum cum. præ, vt repungo repungis repupugi. præcurro p̄curris præcucurri.

¶ De p̄teritis primę coniugationis.

PRæteritum primæ facit.aui.Demito pauca:
Quæ mittunt in.ui.diuiſas,vt crepo.nexo.
Et cubo.cũcꝗ tono.ſono.iunge domocꝗ vetocꝗ.
Et ſeco cuncꝗ mico.frico.ſed duo dant & in.aui.
Hæc:plicat atcꝗ necat.ſed de iuuat accipe iuui.
Præteritum ſto.do.miſere ſteticꝗ,dedicꝗ.

¶ De p̄teritis ſcđæ coniugationis.

PRæteritũ per.ui.vocales pone ſecundæ.
Ardeo.mulceo.rideo.ſuadeo,torq̄o dant ſi.
Algeo.mulgeo.fulgeo.tergeo.turgeo.iunges.
Vrget & indulget.manet.hæret.ſorbeo ſorpſi.
Siue.bui.iubeo iuſſi,qđ &.s.geminauit.
In.xi.p̄tereunt hæc,frigeo cõniueocꝗ.
Augeo.mulgeo.lugeo.luceo.Quattuor in.di.
Mittunt p̄teritum:q̄ ſunt video.ſedeocꝗ.
Strideo ſeu ſtrido cũ prandeo.Sed tñ addes.
Quorum p̄teriti geminat̃ ſyllaba prima,
Hæc ſunt mordeo.ſpondeo.pẽdeo.tondeo tm̃.
Aleo ſiue pleo deductum mittit in.eui.
Adde fleo atcꝗ neo.Sed dat cieo tibi ciui.
Dic oleo per.ui.diuiſas.Sed.ueo.dat.ui.

PRæteritum primę.quemadmodũ diximꝰ omnia v̄ba regulariter declinata ſequunt̃ p totam coniugationem illoꝝ quattuor v̄boꝝ ꝓportiõem,q̄ pueris ediſcenda ꝓpoſuimus:p̄tercꝗ in p̄teritis & ſupinis,q̄ ſunt quaſi alterę poſitiões v̄boꝝ.Quare de p̄teritis prius diſſeruimꝰ,poſtea de ſupinis:& imprimis de p̄teritis primę cõiugatiõis dicentes:qđ v̄ba primę cõiugatiõis mittũt p̄tm̃ in.aui.fiuntcꝗ a ſcđa pſona p̄ſentis indicatiui modi.s.mutata in.ui.vt amo amas amaui.porto,as.aui.pecco.as.aui. Excipiunt̃ pauca facientia p̄tm̃ p.ui.ſyllabas.Ea fere ſũt crepo.as.pui.nexo.as.nexui.cubo.as.cubui.tono.as,nui.ſono.as.ſonui.domo.as.domui.veto.as.vetui.ſeco.as.ſecui. mico.as.micui.frico.as.cui. Duo tñ repiunt̃ hñtia duplex p̄tm̃.ſ.in.ui,diuiſas & in.aui.plico.as,plicui vł plicaui.neco,as.necui vel necaui,Sed hoc v̄bũ iuuo iuuas q̄ſi p ſyncopã fecit iuui.p eo qđ eſſe debuit iuuaui.Duo q̄cꝗ repiunt̃ geminãtia p̄tm̃.ſto ſtas ſteti.do das dedi.

PRæteritum p.ui.qđ v̄ba ſcđæ cõiugationis mittũt p̄tm̃ p.ui,diuiſas.vt habeo.es,habui.doceo doces.cui,cãdeo candes cãdui.vigeo viges viгui.doleo.es.ui.timeo.es.timui.teneo.es.ui.ſtupeo.es.ſtupui.terreo.es.ui.dẽſeo.es.dẽſui.niteo.es.tui.In.ſi,v̄o mittũt p̄tm̃ ſedecim v̄ba q̄ hic ponunt̃.ardeo ardes arſi.mulceo.es.mulſi.rideo.es.riſi.ſuadeo.es.ſuaſi.torq̄o.es.torſi.algeo alges alſi.mulgeo,es.mulſi.fulgeo.es.fulſi.tergeo.es.terſi.turgeo.es,turſi.vrgeo.es.vrſi.indulgeo.es.idulſi.maneo.es.mãſi.hęreo hęres hęſi.ſorbeo.bes.ſorpſi ſiue ſorbui.Iubeo iubes iuſſi.qđ geminato.s.ſcribit̃. ¶ In.xi,p̄tereũt:qđ ſex v̄ba huiꝰ cõiugatiõis mittũt p̄tm̃ in.xi,frigeo.es.frixi.cõniueo.es.cõnixi.augeo.ges.auxi.mulgeo.es.mulxi,lugeo.es,luxi.luceo.es.luxi. ¶ Quattuor in.di.qđ quattuor v̄ba repiunt̃ mittẽtia p̄tm̃ in.di.ex his q̄ nõ geminãt in p̄tõ primas ſyllabas vt video.es.vidi.ſedeo.es.ſedi.ſtrideo.es.ſtridi,prãdeo.es.prãdi. Geminãtia v̄o totidẽ ſunt: mittẽtia q̄cꝗ p̄tm̃ in,di.mordeo.es.momordi.ſpõdeo.es.ſpopõdi.pẽdeo.es.pepẽdi.tõdeo.es.totõdi. ¶ Aleo ſiue pleo.qđ v̄ba cõpoſita a leo les.ſiue pleo ples.q̄ nõ ſunt in vſu:mittũt p̄tm̃ in.eui.deleo deles deleui.releo.es.releui.depleo.es.depleui.repleo.es.eui.ſuppleo.es.ſuppleui. Deinde ſubiũgit,qđ duo v̄ba mittũt q̄cꝗ p̄tm̃ in.eui.fleo fles fleui.neo nes neui. Et qđ hoc v̄bũ cieo.es. facit ciui,& hoc v̄bũ oleo oles facit olui.p.ui.vocales ſolutas. ¶ Sed.ueo.dat.ui.qđ v̄ba huiꝰ cõiugatiõis deſinẽtia in,ueo.faciũt p̄tm̃ in.ui.ſyllabã (hoc eſt.p.u,cõſonãtẽ) vt foueo.es.foui,moueo,es,moui,caueo,es,caui,voueo,es,voui,faueo,es,faui.

Tertia pteritũ. qđ verba tertiæ cõiugatiõis plures hñt pteriti terminatiões: q̃ prime & ſcdæ: & primo agit de ṽbis hñtib⁹ vocalẽ añ. o. deinde de hñtib⁹ cõſonãtẽ. ¶ Dat facio. qđ in. cio. deſinẽtia ṽba: duo repiunt̃. Iacio qđ facit ieci. & facio qđ facit feci. Sed cõpoſita alicio. is. & ſpicio. is q̃ ṽba nõ ſunt in vſu: exeũt pterita in. exi. vt allicio. is. al lexi pellicio. is. pellexi. illicio. is. illexi. aſpicio. is. aſpexi. cõſpicio. is. cõſpexi. reſpicio. is. re ſpexi. De cõpoſitis alicio. is. excipit̃ illicio qđ non illexi ſed illicui facit. Meio ꝑterea facit minxi qđ. i. cõſonantẽ hẽt añ. o. Nã mingo. is. neſcio an vſpiam repiat̃: niſi qđ in Biblia le git̃ mingens ad parietem. ¶ Dat fodio. qđ verba in dio. vnũ tñ repit̃ ṽbũ. fodio qđ facit fodi. Et i. gio. vnũ q̃q; fugio. qđ facit fugi. Et in pio. q̃nq; repiũt̃. Rapio rapis qđ facit rapui. Sapio. is. qđ facit ſapui & ſapiui. & cupio qđ facit cupiui. & capio capis qđ facit cepi. & cœpio ṽbũ ãtiquũ qđ facit cœpi ꝑ. œ. diphthõgõ. nam cepi qđ eſt a capio capis nõ habet. œ. diphthõgõ: quãquã ſunt q̃ ꝑ. æ. diphthõgõ ſcribi ꝑcipiãt. Sed incipio. is. an a cœpio cõponat̃, an a capio nõ liq̃t. cũ. i. breuẽ habeat videt̃ a cœpio. is. compoſitũ. ¶ V. ſi vocalis. V. littera in ſermõe latino tres hẽt vſus: q̃m aliqñ eſt vocalis, aliqñ liq̃da, aliqñ cõſonãs. Dicit igit̃ imprimis. qđ ṽba hñtia. u. vocalẽ ante. o. mittũt ptm̃ in. ui. diuiſas. vt imbuo. is. imbui. acuo. is. acui. induo. is. indui, ingruo ingruis ingrui. ſed. o. purum appellat: qđ nõ miſcet̃ cõſonãti. Excipiunt̃ tria verba: duo faciẽtia ptm̃ in. xi. vt ſtruo ſtruis ſtruxi. fluo fluis fluxi. & vnũ in. ui. vt pluo. is. pluui. hoc eſt. u. cõſonãte. ꝑcedẽte. i. finalẽ. Quod ſi ꝑcedit. u. liquida vocalis: mittũt ptm̃ in. xi. vt tinguo. is. tinxi. linguo. is. linxi. coquo coquis coxi. quid ſit lrãm liq̃ſcere dicemus libro quinto: eſtq; vim ſuã nõ retinere. Sed hoc ṽbum linquo nõ linxi: ſed liqui facit, ne forte coincideret cum pterito huius ṽbi linguo linguis. ¶ Verba tñ hñtia. u. conſonantem ante. o. finalem quattuor: repiunt̃ in. ui. ſyllabam: vt voluo. is. volui. caluo. is. calui. & vnum in. xi. vt viuo viuis vixi. ¶ Bo finita. agit de verbis agentibus conſonantem ante. o. & primo de habentibus. b. deinceps de reliquis conſonantibus. Dicit igitur quod ṽba deſinentia in. bo. mittunt pteritum in. bi. vt bibo. is. bibi. ſcabo. is. ſcabi. glubo. is. glubi. Excipiũt duo mittentia ptm̃ in ipſi. vt nubo. is. nupſi. ſcribo. is. ſcripſi Cõpoſita ṽo a cubo. as. q̃ (vt diximus) cũ recipiũt. m. lrãm reducũt ad tertiã cõiugatiõnẽ in ptõ amiſſa. m. faciũt. bui. quẽadmodũ ſuũ ſimplex: vt incubo. is. incubui. ſuccubo. is. ſuccubui. recubo. is. recubui. ¶ In. ui. ptm̃. qđ verba deſinẽtia in. ſco. ablata. s. mittũt ptm̃ in. ui. ſyllabã. vt cõcupiſco. is. concupiui. aſciſco. is. aſciui. deſciſco. is. deſciui. cõnſciſco. is. cõſciui. Excipitur hoc verbũ poſco. is. qđ facit popoſci

¶ De præteritis tertiæ coniugationis.

Tertia præteritũ diuerſo fine reponit.
Dat iacio ieci. facio feci. Tamen. exi.
Allicio mittit, cũ pellicio. illicioq;.
Quod ſpicio verbũ componit iungitur illis.
Elicio dat. ui. diuiſas. meioq; minxi.
Dat fodio fodi. Sed dat fugio tibi fugi.
Dat rapio rapui. Sapio ſapui, atq; ſapiui.
Et quatio quaſſi. gemino. s. Cupioq; cupiui.
Dat pario peperi. Sed dat capio quoq; cepi.
Cœpio non extat: ſed cœpi qđ manſit ab illo.
V. ſi vocalis præueniat. o. tibi purũ.
Præteritũ per. ui. diuiſas ponere debes.
At fluo dat fluxi. ſtruo ſtruxi. ſed pluo pluui.
Si tamen. u. liquidũ præit, o tũc præterit in. xi.
Vt tinguo. linguo. coquo. ſed dat linq̃re liqui.
Quattuor in. uo. ſunt hæc voluo, ſoluoq; caluo.
In. ui. præteritũ mittentia. Viuoq; vixi.
Bo. finita dabis in. bi. Sed nubere nupſi.
Scriboq; dat ſcripſi. per. ui. q̃ de cubo ducis.
In. ui. præteritũ mittit, qđ deſinit in. ſco.
(S. tamen ablata) depoſco mitte popoſci.

Et hoc ỽbum diſco qđ facit didici cũ cõpoſitis ſuis (vt in principio huius capitis diximꝰ) vt addiſco. is. addidici. dediſco. is. dedidici. Sed verba inchoatiua vulgo appellata, q̃ Valla dicit cõtinuũ incremẽtũ ſignificare. carẽt p̄teritis. atq; ex cõſeq̃nti ſupinis, aut mutuãt ea a ſuis primitiuis. vt tepeſco. is. tepui. frigeſco. is. frixi. Gliſco. qđ ip̄m inchoatiui formã hẽt p̄tõ etiam caret. ¶ Hoc p̄terea ỽbũ cõpeſco. is. facit cõpeſcui. & diſpeſco. is. diſpeſcui. Ico q̃q; facit. ici. vinco. is. vici. & parco. is. pep̄ci ſiue parſi. & dico. is. dixi. & duco. is. duxi. ¶ O. mutat̃. qđ ỽba deſinentia in. do. faciũt p̄terita in. di. do. mutata in. di. vt ſcãdo. is. ſcãdi. pando. is. pãdi. defendo. is. defendi. offendo. is. offendi. Deinde dicit, qđ tria ỽba faciẽtia p̄tm̃ in. di. amittũt. n. lr̃am in ꝑterito ſcindo. is. ſcidi. ſindo. is. ſidi. fundo. is. fũdi. Sex p̄terea ỽba geminãt primas ſyllabas. tũdo. is. tutudi. cædo. is. cæcidi. pẽdo. is. pependi. cado cadis cecidi. pedo. is. pepedi. tẽdo tẽdis tetẽdi. Cõpoſita quoq; a do das dedi. geminant in p̄terito. di. vt addo addis addidi. perdo. ꝑdo ꝑdidi. trado. dis. tradidi. & addit duo ỽba quæ etiam a do das compoſita ſunt, ſed ideo exprimunt̃: quia de illorũ compoſitione poterat quis dubitare. Ea ſunt credo credis credidi. ditũ. quaſi cretũ do. vendo vẽdis vẽdidi. quaſi venum do. ¶ In. ſi. qđ vndecim ỽba: quæ hic ponũtur mittunt p̄teritũ in. ſi.

Dediſco didici. Sed præteritis caruere.
Gliſco cum verbis, quæ dicunt inchoatiua.
Aut certe capiunt a verbis vnde trahuntur.
Compeſcó dat. ui. diſpeſcó iungitur illi.
Ico dat ici. vincoq; vici. parco peperci.
Seu parſi. dico dat dixi. Ducoq; duxi.
O. mutatur in. i. ſi verbum deſinit in. do.
N. tamen amittunt tria ſcindo, ſindoq; fundo.
Sed geminat tundo tutudi, cedoq; cecidi.
Pendo pependi dat. cecidi cado. pedo pepedi.
Atq; tetendi dat tendo. Sed. di. geminatur.
Ado compoſitis, His credo, vendoq; iunges.
In. ſi. prætereunt hæc claudo, diuido, plaudo.
Et ludo. lædo. cum rado. rodoq; trudo.
Et vado. cudo dat cuſſi. cædo ceſſi.
In. go. quod verbum finitur, præterit in. xi.
Spargo ſparſi. mergo merſi. tergoq; terſi.
Egi mittit ago. lego. frango. pangoq; iunges.
Quod dedit & pepigi vel panxi. pungoq; punxi.
Sed dabit & pupugi. Tetigi ſed dat tibi tango.
A veho dic vexi, ſed de traho dicito traxi.
Lo. finita. lui. mittunt. dat fallo fefelli.
Et pello pepuli, tollo tetuli dedit olim.
Percello tibi dat perculſi, perculeratq;.

vt diuido. dis. diuiſi. plaudo. is. ſi. claudo. is. ſi. ludo. is. luſi. lædo. is. læſi. rado. is. raſi. rodo rodis roſi. trudo. is. truſi. vado. is. vaſi. . cudo. is. cuſſi. cedo. is. ceſſi. q̃ duo vltima geminãtia. ¶ In. go. qđ verba huius cõiugatiõis finita in. go. mittunt p̄teritũ in. xi. vt figo figis fixi. cingo cingis cinxi. pungo. gis. punxi. tingo. is. tinxi. fingo. is. finxi. ango. is. anxi. Excipiuntur tria ỽba faciẽtia p̄teritum in. ſi. ſpargo. ſpargis ſparſi. mergo. is. merſi. tergo. is. terſi. Tria q̃q; faciũt in. egi. ago agis agi. lego legis legi. pãgo. is. pegi. qđ etiã facit pepigi & panxi ꝑ reglãm. pũgo quoq; ꝑ eandem reglãm facit punxi. facit quoq; pupugi. & tango tangis tetigi. ¶ A veho. qđ in. hoc duo tm̃ reperiuntur ỽba veho. is. qđ facit vexi. & traho. is. qđ facit traxi. ¶ Lo. finita. qđ verba huius coniugationis deſinentia in. lo. mittunt præteritum in. lui. vt molo molis molui. colo colis colui. volo vis volui. Excipiuntur aliqua verba aliter facientia præteritũ ea ſunt fallo fallis fefelli. pello. pellis pepuli. tollo tollis qđ apđ antiquiores fecit tetuli: apđ iuniores ſuppletura ſuo cõpoſito ſubſtollo ſubſtuli. Percello ꝑcellis: qđ duplex habet p̄teritum ꝑculſi & ꝑculi, ſed poſuit pluſq̃ ꝑfectum ꝓ p̄terito, nã ꝑculerat ab eo: qđ eſt perculi formatũ,

Excello quoq(ue) facit exculi. & p̃ regulã excellui. & ſallo.is. p̃ eo q̃d ſale condire. facit ſalli. & vello.is. facit velli vł vulſi. Et pſallo pſallis v̱bũ græcũ p̃ eo q̃d eſt cãto facit pſalli. ¶ Mo. tibi mittit. q̃ v̱ba hui⁹ cõiugatiõis deſinẽtia in. mo. mittũt p̃tm̃ in. ui. diuiſas. vt vomo.is. mui. tremo.is.ui. fremo.is. fremui. gemo.is.ui. Excipiũt quattuor v̱ba mittẽtia p̃tm̃ in. pſi. como.is. cõpſi. demo.is. dẽpſi. ſummo.is. ſumpſi. p̃mo.is. p̃mpſi. Et ſubdit q̃d hoc v̱bũ p̃mo facit p̃ſſi cũ duplici. ſſ. & hoc v̱bũ emo facit emi. ¶ Pono dat. q̃d ex v̱bis in. no. deſinẽtib⁹ pono.is. facit in p̃tõ poſui & gigno.is. facit genui, & cano.is. facit cecini. ſed ab illo cõpoſita queadmodũ in principio hui⁹ capitis dixi⁹ mittũt p̃tm̃ in. ui. diuiſas. vt p̃cino.is. p̃cinui. occino.is. occinui. cõcino.is. cõcinui. Temno.is. facit tẽpſi. & ab eo cõpoſitũ cõtẽno facit cõtẽpſi. & ſino.is. ſiui. & cerno.is. creui. q̃d eſt cõe p̃teritũ ei q̃d eſt a creſco.is. creui. ſperno q̃o(que) facit ſpreui. ſterno.is. ſtraui. lino linis triplex habet p̃tm̃ lini & liui & leui. ¶ In. po. q̃d in. po. deſinẽtia v̱ba hui⁹ cõiugationis pauca repiũt: eaq(ue) mittũt p̃tm̃ in. pſi. hæc fere: carpo.is. carpſi. ſerpo.is. ſerpſi. repo.is. repſi. ſcalpo.is. ſcalpſi. clepo.is. clepſi. Excipiunt duo v̱ba ſtrepo.is. q̃d facit ſtrepui. & rũpo.is. q̃d facit rupi. ¶ Dat verro. q̃d ex v̱bis huius cõiugatiõis deſinẽtib⁹ in. ro. verro.is. facit verri vel verſi & gero.is. fecit geſſi p̃ duplex. ſſ. & vro vris facit vſſi p̃ duplex quoq(ue). ſſ. & curro curris q̃d facit cucurri: & q̃ro.is. q̃d facit q̃ſiui. & tero.is. q̃d facit triui. & ſero.is. q̃d facit ſeui. Cui⁹ cõpoſita duplicia hñt p̃terita p̃. ui. diuiſas. queadmodũ & ſuũ ſimplex: apd̃ antiquiores habuit ſerui. & in. eui. vt cõſero.is. conſerui vel cõſeui. Inſero.is. inſerui. vł inſeui. adſero.is. adſerui vł adſeui. Cætera v̱o cõpoſita p̃. ui. diuiſas tm̃ mittũt. vt deſero.is. deſerui. diſſero.is. diſſerui. ¶ So. tibi. q̃d hui⁹ cõiugatiõis v̱ba deſinẽtia in. ſo. mittũt p̃tm̃ in. iui. vt accerſo.is. accerſi. arceſſo.is. arceſſiui. laceſſo.is. ſiui. q̃ro.is. q̃ſiui. Excipiũt tria v̱ba faciẽtia p̃tm̃ in. ſi. viſo.is. viſi. capeſſo.is. capeſſi. faceſſo.is. faceſſi. ſed pinſo.is. facit pinſui. ¶ Xi. duo dant. q̃d huius cõiugatiõis v̱ba in. to. deſinentia. duo mittũt p̃tm̃ in. xi. plecto.is. plexi. flecto.is. xi. Duo q̃q(ue) mittũt in. xi. ſiue. xui. necto.is. nexi. vel nexui. pecto.is. pexi vel pexui. q̃d etiam repit facere pectiui, hoc quoq(ue) v̱bũ mitto facit miſi. & verto facit verti. & ſterto facit ſtertui. meto.is. meſſui. & peto.is. facit petiui. ſiſto.is. cũ eſt actiuũ facit ſtiti: cũ v̱o eſt abſolutũ facit ſteti. ¶ Nexo. q̃d hui⁹ cõiugatiõis v̱ba duo repiũt deſinentia in. xo. mittentia præteritum in. ui. diuiſas. nexo nexis nexui: & texo texis texui.

Exulit excello de ſallo dicito ſalli.
Vello dat velli vel vulſi. pſalló(que) pſalli.
Mo. tibi mittit. ui. diuiſas. Sed dabis in. pſi.
Quattuor hæc: como, cũ demo, ſumó(que) promo.
S. dupici preſſi premo dat, ſed emo facit emi.
Pono dat poſui. gigno genui. cecinió(que)
Dat cano, ſed per. ui. quæ componuntur ab illo.
Temno dat tempſi. ſino ſiui, cernó(que) creui.
Et ſperno ſpreui ſed ſterno mittit in. aui.
De lino dic lini vel liui: dic quo(que) leui.
In. po. pauca dabis mittentia præteritum in. pſi.
Sed ſtrepo dat ſtrepui de rumpo fit tibi rupi.
Dat verro verri vel verſi. dat gero geſſi.
Mittis ab vro vſſi. de curro mitti cucurri.
Quæro quæſiui. tero triui dat. ſero ſeui.
Cuius compoſitum per. ui. mittatur &. eui.
So. tibi dat ſiui. Tria dant. ſi. viſo. capeſſo.
Atq(ue) faceſſo, ſed de pinſo pinſui exit.
Xi. duo dant plecto cum flecto, ſed duo dant. xi.
Siue. xui. necto cum pecto: quod dat &. iui.
Dat mitto miſi. de verto ponito verti.
Stertui a ſterto. meto meſſui. atq(ue) petiui.
A peto, ſed ſiſto ſtiti mittit, ſteterat(que).
Nexo præteritum per. ui. dat. Texo(que) iunges.

Q Vartæ ꝑtm̃.qđ quartæ cõiugatiõis ṽba ꝓpe ſemꝑ mittũt ꝑtm̃ in.iui. vt audio.is. audiui.nutrio.is.iui.ſcio.is.iui.parturio.is.parturiui. Duo faciẽtia ꝑtm̃.in.xi.ſancio ſanxi.vincio vinxi. Et duo q̃q; faciẽtia in.ui.diuiſas.ſalio.is.ſalui.& amico.is.amicui. Duo p̃terea faciẽtia in.ſi.ſepio.is.ſepſi.haurio.is.hauſi.q̃ oĩa nõnũq; exeũt in.iui.ꝑ regulã.vt ſancio.is.ſanciui.vincio.is.iui.ſalio.is.iui.amicio.is.ciui.ſepio.is.iui.haurio.is.riui.

¶ Fulcio.q̃dq̃ncq; hui9 cõiugatiõis verba vltra duo ſupiora mittunt ꝑtm̃ in.ſi. fulcio.is. fulſi. ſarcio.is. ſarſi.farcio.is.farſi.raucio.is.rauſi.ſentio.is.ſenſi Sed hoc ṽbũ venio.is.facit veni.Cõpoſita ṽo a pario.is.mittũt ꝑtm̃ in.ui.diuiſas.vt apio.is.apui. opperio.is.oppui.coopio.is.coopui.duo tñ mittunt in eri.cõpio.is.cõperi.repio repis reperi.

¶ De præteritis quartæ coniugationis.

Q Vartæ p̃teritũ prope ſemper mittit in.iui.
In.xi.prætereũt duo ſancio,vincio tantũ.
Dat ſalio ſalui.micui facis ex amicire.
Sepio dat ſepſi ſed ab haurio mittitur hauſi.
Quorũ præterita plærũq; reponis in.iui.
Fulcio,ſarcio farcio.raucio.ſentio.dant.ſi.
Et venio veni. Sed q̃ pario tibi format:
Præteritũ per,ui.diuiſas mittere debent,
Comperio dat.eri,cui iũgitur & reperire.

¶ De ſupinis verborum.

P Ræteritis in.bi.qđ ṽba q̃ fecerũt ꝑtm̃ in.bi.faciunt ſupinũ ſuper.bi.aſſumpta.tum.vt bibo.is.bibi.bibitum.glubo.is.glubi.glubitũ. ¶ In.ci.qđ verba q̃ faciũt ꝑtm̃ in.ci.faciũt ſupina in.ctũ.vt facio.is.feci factũ.iacio.is.ieci.iactũ. tñ hoc ṽbum parco(qđ duplex habuit ꝑtm̃)ab eo qđ eſt parſi:facit parſum.ab eo qđ ẽ peperci facit parcitũ. ¶ Ex.di qđ ṽba facientia p̃terita in.di.faciũt ſupinũ.deo.vl dio.vel.do.p̃ſentis mutata in ſum.vt mordeo.es.momordi morſũ.tõdeo.es.totõdi tõſũ.fundo.is.fudi.fuſum.ſcãdo.is.ſcãdi ſcãſũ.

¶ De ſupinis verborum. Cap.v.

P Ræteritis in.bi,tum.iũcta pone ſupinum.
In.ci.finitis,ctum.debes ponere ſemper.
Dat parſi parſum.per.itum,ſed mitte peperci.
Ex.di.præteritis in.ſum,transmitte ſupina.
(Dũ.deo.præſentis,dio.vel.do.in.ſum. varietur.)
S.geminat ſedeo ſeſſum.fodio quoq; foſſum.
Scindoq; ſciſſum,findoq; fiſſum.pãdoq; paſſum.
N.tamen amittunt cum fundo tundoq; tuſum.
Dat tamen & tunſum.de tendo dicito tenſum.
Vel tentum.Sed edo dabit eſum,mittit & eſum.
A do pone datum:ſed quæ componis ab illo:
(Si non ſunt primæ)per.itum.miſ ere ſupinum.
Actum mittit ago,cum pango,tangoq; frango.
Dat fugitum fugio,lego lectũ. pũgoq; punctum.

Deinde dicit qđ quinq; ṽba geminãt in ſupino.s.lr̃am:ſedeo.es.ſedi ſeſſum.fodio.is.fodi foſſum.ſcindo.is.ſcidi ſciſſum.findo.is.fidi fiſſum.pãdo.is.pãdi paſſũ. Sed tria hæc poſteriora cũ duob9 q̃ ſequũt.(hoc eſt)fundo & tũdo.amittũt in ſupino.n.lr̃am.vt fundo fuſum.tundo tuſum.qđ etiã aliqñ retinet.n.vt tũdo tũſum. Deinde ſubdit.qđ hoc ṽbũ tẽdo.is.tetẽdi.duplex habet ſupinũ tẽſum vel tentũ.& hoc ṽbũ edo.is.edi habet eſũ vel eſum. Dicit p̃terea quod hoc ṽbũ do das dedi:facit in ſupino datũ.Cõpoſita ṽo ab illo q̃ declinãt ꝑ tertiã cõiugationẽ mittũt ſupina in.itũ.vt addo.is.addidi additũ.trado.is.tradidi traditũ.Et duo q̃q;(de quibus diximus nõ liq̃re an eſſent a do compoſita)credo.is.credidi creditũ.vendo.is.vendidi venditum. ¶ Actũ mittit ago.qđ ex ṽbis facientibus præteritum in.gi.ago.agis.egi.facit actum.& pango pangis pepigi,facit pactũ.& tango.is.tetigi facit tactum.& frango frangis fregi,facit fractum.& fugio.is.facit fugitũ.& lego legis legi.facit lectum.& pungo.is.punxi:facit pũctum.

¶ Dat fallo. qđ ex ṽbis q̄ fecerūt p̄tm̄ in.li. fallo.lis.fefelli.facit falſum.ſalo.is.ſalſi ſalſū ſiue ſaltū. velo.is.velli vulſū. pello.is.pepuli pulſū. Tollo.is.tetuli latū. pcello.is.pculſi pculſū. excello.is.exculi excelſū. ¶ Emptū mittit emo. qđ ex ṽbis q̄ fecerūt p̄tm̄ in.mi. vnū tm̄ repit: emo.is.emi cū ſuis cōpoſitis q̄ faciūt emptū. Et i.ui duo venio.is. qđ cū ſuis cōpoſitis facit vētū. Et cano.is.cecini qđ facit cātū. & rūpo rūptū. In.pi.tria ṽba mittūt p̄tā. rūpo.is.rupi.qđ facit ruptū capio.is. capi facit captū.cœpio.is.cœpi a q̄ tm̄ ē in vſu p̄tm̄ cœpi: & tpa q̄ formāt ab eo: facit q̃ i ſupio cœptū.

Dat fallo falſum: ſallo ſalſum atq; ſalitum.
Vello vulſum: pello pulſum. tolloq; latum.
Percello, culſum dabit excello quoq; celſum.
Emptum mittit emo. venio ventum. cano cantum.
Et rumpo ruptum, capio cum cœpio dant. ptum.
Dat linquo lictum. cui iunges compoſitiua.
De curro curſum. de verro ponito verſum.
Dat pario paritum vel partum, compoſitumq;.
Quod venit a pario, ſemper mittatur in. ertum.
In. ſi. præteritum plærumq; reponitur in. ſum.
S. geminat miſſum de mitto, cædoq; ceſſum.
Et cudo cuſſum. iubeo iuſſum, premo preſſum.
Induſſi indultum, dat & indulſum, gero geſtum.
Tortum vel torſum dat torqueo. at vro dat vſtū.
Sarcio ſartum. farcio fartum, fulcio fultum.
Hauſtū vel hauſum dedit haurio. cābio cāpſum.
Quod ſi præteritum dat. pſi. ptum pone ſupino.
Statum ſiue ſtatum dat ſto, cūm ſiſto, ſed illud
Quod ſto componit: dat. itum. quādoq; dat. atū.
Quæ tibi dat ſiſto, per. itum. mittere ſupina.
Vertoq; dat verſum. De. xi. ctum mitte ſupinum.

¶ Dat linq̄. qđ hoc ṽbū linq̄ cū ſuis cōpoſitis mittūt ſupina in. ctū. vt linquo lictū: qđ nō eſt in vſu: ſed in cōpoſitis repit. vt delinquo delictū. relinquo relictum. ¶ De curro. qđ ex ṽbis facietib9 p̄tm̄ in.ri. curro.is cucurri facit curſū. pario.is.pepi.partū vl' pitū. Sed cōpoſita ab illo ſēp faciūt ſupinū in.ertū. vt repio.is repi reptū. cōpio.is.cōpi. cōptū, etiā ab ijs q̄ miſere p̄tm̄ in.ui. diuiſas. vt apio.is.apui aptū, oppio.is.opperui optū. ¶ In.ſi. p̄tm̄. qđ ṽba mittētia p̄tm̄ i.ſi. faciūt ſupina in ſum. vt ludo.is.luſi luſum. claudo.is. clauſi clauſū. ardeo.es.arſi arſum. Sed hoc ṽbū mitto.is. facit. in p̄tō miſi, i ſupino miſſū. p duplex.ſ. [illegible] cædo cædis ceſſi. cæſſum, & cudo cudis. cuſſi cuſſum. iubeo.es.iuſſi iuſſum. & p̄mo.is. p̄ſſi. p̄ſſum: oīa p duplex ſ q̄q;. ſſ. ¶ Deinde ſubdit, qđ hoc ṽbū indulgeo.es. indulſi facit indultū vl' indulſum, & qđ hoc ṽbū torq̄o torq̄s torſi facit tortū vel torſum, & vro vris vſſi vſtū. ſarcio ſarcis ſarſi facit ſartū. & farcio farcis farſi fartū. & fulcio.cis.ſi. fultū: & haurio hauris hauſi hauſtū vel hauſum. & cambio cābis cui9 p̄tm̄ eſt in dubio. faciūt campſum. ¶ Quod ſi p̄tm̄. qđ verba facientia p̄tm̄ in.pſi. mittūt ſupina in.ptum. vt ſcribo ſcribis ſcripſi ſcriptum. carpo carpis carpſi carptum. ſcalpo ſcalpis ſcalpſi ſcalptum. ¶ Statum ſiue ſtatum. quod hoc verbum ſto ſtas facit ſteti. & in ſupino ſtatū prima indifferenti: quod ſignificatur cum dicit ſtatum prima longa: & ſtatum prima breui: quam rationem ſequitur hoc verbum ſiſto ſiſtis, ſed ſtatus. ſtata ſtatum ſemper breuiatur. Staturus ſtatura ſtaturum ſemper producitur. compoſita vero a ſto ſtas ſi mutant. a. in. i. in ſupino: penultima breuiant, vt conſto conſtas conſtiti conſtitum: præſto præſtas. præſtiti p̄ſtitū. Inſto inſtas. inſtiti. inſtitū. Si nō mutāt. a. in. i. pducunt. vt cōſto cōſtas. cōſtiti. cō[illegible]eſto p̄ſtas. p̄ſtiti. præſtatū. inſto inſtas. inſtiti. inſtatum. Cōpoſita vero a ſiſto ſiſtis br[illegible]ltimam. vt circumſiſto.is. circunſtiti. circunſtitū. aſſiſto.is. aſtiti. aſtitū. ſiſto.is. ſteti. [illegible]ūnū eſt ego nō abnuerim hr̄e ſupinū in. atū. ſed prima pducta. vnde eſt ſtator. oris. p eo q̄ ſiſtit aliquē in loco vl' corā magiſtratu. ſed de ſyllabarū q̄titate alteri9 loci ē diſputatio. De. xi. ctū. qđ ṽba q̄ fecerūt p̄tm̄ in. xi. mittūt ſupina in. ctū. vt viuo.is. vixi. victū. dico.is. dixi. dictū. diligo.is. lexi. dilectū.

Sunt tñ ỽba q̃dam: q̄ tametsi p̱ reg̃lam mittūt supina in. ctū. amittūt tñ. n. lr̃am hæc. s. pingo. gis. pinxi. pictū. stringo. is. strinxi. strictū. fingo. is. finxi. fictū. ringo. is. rinxi. rictū. meio vl̃ mingo. gis. minxi. mictū. Deinde dicit q̃ quinq̧ ỽba faciētia p̃tm̃ in. xi. mittūt supina in. xū necto. is. nexi. nexū. fluo. is. xi. fluxū. figo. is. fixi. fixū. plecto. is. xi. plexū. flecto. is. xi. flexū. ¶ Mittit. itū. q̃ ỽba faciētia p̃tm̃ p̱. ui. diuisas. mittūt supina ĩ. itū. vt domo. as. ui. itū. noceo. es. ui. itū. vomo. is. ui. itū. Excipiūt q̃dã ỽba aliter faciētia supinū. hæc videlicet. neco. as. ui. ctū. frico. as. cui. ctū. seco. as. ui. sectū. cēseo. es. sui. cēsum. q̃ etiã ex proportiōe fecit cēsui cēsitū. p̱ regulã. misceo. es. ui. mixtū. torreo. es. ui. tostum. doceo. es. ui. doctū. teneo. es. ui. tētū. pateo. es. patui passū. careo. es. ui. caritum vl̃ cassum. Sed a caritu fit participiū futuri cariturus a cassu fit participiū p̃teriti cassus. Deinde dicit q̃ hoc ỽbū ruo ruis p̱ regulã sup̱ius traditã facit rutū ab illo tñ cōposita oĩa faciūt ĩ. utū. vt obruo. is. ui. utū. diruo. is. ui. utum. eruo. is. ui. erutū. Deīde subdit q̃ hoc ỽbū rapio. is. pui. facit raptū. Et meto. is. messui messum. & cōsulo. is. ui. cōsultū & colo. is. ui. cultū. & ex. cello. is. ui. excelsum & al alo alis alui p̱ regulã faci altū. Sed cū facit alitū excipit a reg̃la. & occulo. is. lui. facit occultū. & pinso. is. pinsui facit pistū & texo. is. ui. facit textū & nexo. is. ui. facit nex & pecto. is. xui. facit pexū & pectitū. Sed cōposita a cano. is. q̄ diximus facere p̃tm̃ in. ui. diuisas mittūt supina in. entū. vt accino. is. nui. accētū. cōcino. is. nui. cōcētū. occino. is. ui. occētū. Cōposita q̄q̧ a pario. is. & a sero. is. faciūt supina in. ertū. vt coopio. is. coopui coopertū. apio. is. apui aptū. assero. is. ui. assertū. cōsero. is. ui. cōsertū. Deīde subiūgit: q̃ hoc ỽbū amicio. is. amicui vl̃ amixi vl̃ amiciui. semp̱ facit in supino amictū. ¶ In. ui. p̃tō. q̃ ỽba faciētia p̃tm̃ in. ui. faciūt supina. ui. mutata in. tū. vt. amo. as. aui. atū. foueo. es. foui fotū. cupio. is. iui. itū. audio. is. iui. itū. Excipiūt q̃dã aliter exeūtia. vt poto. as. aui. otū. lauo. as. laui vel lauaui lotū; q̄ & ipsa aliq̃n p̱ regulã … tū & lauatū. caueo. es. caui facit cautū. & faueo. es. faui facit fautū. & adoleo. eo. eui … tum. & pasco. is. aui. facit pastū. ¶ Dat. gnitus. q̃ hæc ỽba agnosco. is. cognosco. is. faciūt cognitus & agnitus (hoc est) agnitū & cognitū ĩ supino. Et sero. is. seui. facit satū. duo tñ ab illo cōposita insero. is. eui. ĩ supino facit insitū. & cōsero. is. eui. facit cōsitū. Deinde subdit q̃ hoc ỽbū soluo. is. solui. facit in supino solutū & voluo. is. volui. facit volutū. & hoc ỽbū veneo. is. veniui facit in supino venū, & hoc ỽbū salio salis salui vl̃ saliui facit saltū, & hoc ỽbū sepelio. is. iui. facit sepultum.

N. tamen amittunt hæc, pingo stringoq̧ fingo.
Ringoq̧ cum meio. sunt qui dicãt quoq̧ mingo.
Necto. fluo. figo cum plecto, flectoq̧ dant. xum.
Mittit. itum: quod. ui. diuisas. præteritum dat.
Sed necui nectum. fricui frictum. seco sectum.
Censeo censum. misceo mixtum. torreo tostum.
Et doceo doctum. teneo tentum. pateoq̧.
Dat passum. careo cariturus dat quoq̧ cassus.
Si præsens dat. uo. disiunctas, exit in. utum.
Sed rutum semper ruo dat, quæ ducis ab illo.
Dant tibi semp̱. utum. rapio raptū. meto messum.
Consulo cōsultum. colo cultum. excelloq̧ celsum.
Deq̧ alo, dic alitū, dat & altum. ast occulo, cultū.
Pinso pistum. texo textum. nexoq̧ nexum.
Pectoq̧ dat pexus & pectitus. Et tamen. entum.
Quod cano cōponit. Pario & sero mittit in. ertū.
Amicio dat. ctum. dat amixi. datq̧ amiciui.
In. ui. præterito, ui. semper vertitur in. tum.
Poto dat potum. lauo lotum. & vtrūq̧ dat. atum.
Et caueo cautum. faueo fautum. Sed adultum.
Mittitur ex adolet. depasco mittito pastum.
Dat. gnitus. agnosco cognoscoq̧. dat sero satum.
Insitus inseui. conseui consitus. Atqui
Dant. utum. soluo cum voluo. veneo venum.
Et salio saltum. mittit sepelire sepultum.

DEponentium & communium. Superiores regulæ traditæ ſunt de ſupinis verborum actiuæ vocis: quorum noticia pendet a præterito perfecto indicatiui modi: quo cum verba deponentia careant, oſtendit qua ratione ſupina illorum inueniri poſſunt. Ea autem eſt: vt ex analogia fingamus, vocem actiuam, & ita perueniemus ex regulis præteritorum ad agnitionem ſupinorum.

ℭ De ſupinis verborum deponentium & communium. Cap. vi.

DEponentium & communium verborũ ſupina fiunt ex proportione vocis actiuæ. vt

Lætor lætaris. læto lætas lætaui lætatum.

Vereor vereris. vereo. es. verui veritũ.

Fungor fungeris. fungo fungis. funxi functum.

ℭ Pauca tamen quæ ſequuntur aliter exeunt.

Reor reris ratum.

Miſereor miſereris miſertum.

Fateor fateris faſſum.

Gradior graderis greſſum.

Patior pateris paſſum.

Loquor loqueris locutum.

Sequor ſequeris ſecutum.

Fruor frueris fruitum vel frutum.

Labor laberis lapſum.

Comminiſcor comminiſceris commentum.

Proficiſcor proficiſceris profectum.

Nanciſcor nanciſceris nactum.

Paciſcor paciſceris pactum.

Adipiſcor adipiſceris adeptum.

Vlciſcor vlciſceris vltum.

Obliuiſcor obliuiſceris oblitum.

Expergiſcor expergiſceris experrectũ.

Defeciſcor defeciſceris defeſſum.

Queror quereris queſtum.

Vtor vteris vſum.

Nitor niteris niſum vel nixum.

Complector complecteris complexũ.

Amplector amplecteris amplexum.

Tueor tueris tutum vel tuitum.

Tuor tueris tutum vel tuitum.

Ordior ordiris orſum vel orditum.

Experior experiris expertum.

Metior metiris menſum.

Morior moreris. mortus moriturus.

Orior oreris vel oriris ortus oriturus.

Naſcor naſceris natus naſciturus.

ℭ Verba actiua ſupinis carentia Cap. vij.

ARceo arces arcui.

Vrgeo vrges vrſi.

Timeo times timui.

Metuo metuis metui.

Luo luis lui.

Reſpuo reſpuis reſpui.

Lingo lingis linxi.

Linquo linquis linqui.

Caluo caluis calui.

Lambo lambis lambi.

Scabo ſcabis ſcabi.

Compeſco compeſcis compeſcui.

Dipeſco dipeſcis dipeſcui.

Diſco diſcis didici.

Scando ſcandis ſcandi.

Ango angis anxi.

Ambigo ambigis ambegi.

Tollo tollis tetuli.

Pſallo pſallis pſalli.

Cerno cernis creui.

ℭ Neutra ſupinis carentia.

Aeſtuo æſtuas æſtuaui.
Ardeo ardes arſi.
Strideo ſtrides ſtridi.
Fulgeo fulges fulſi.
Turgeo turges turſi.
Lugeo luges luxi.
Frigeo friges frixi.
Conniueo conniues connixi.
Conquiniſco conquiniſcis conquexi.
Sido ſidis ſidi. Rudo rudis rudi.
Dego degis degi.
Satago ſatagis ſategi.
Sterto ſtertis ſtertui.
Obedio obedis obediui.

¶ Et verba ſecūdæ coniugationis mittentia præteritum in. ui. ſyllabas, præter hæc ſex verba.

Placeo places placui placitum.
Noceo noces nocui nocitum.
Valeo vales valui valitum.
Doleo doles dolui dolitum.
Soleo ſoles ſolui ſolitum.
Pateo pates patui paſſum.

¶ Deponentia ſupinis carentia.

Reminiſcor reminiſceris.
Veſcor veſceris.
Medeor mederis. Liceor liceris.
Liquor liqueris.
Opperior opperiris.

¶ Carent etiam ſupinis verba præteritis carentia, vt

Aio ais.
Ferio feris.
Furio furis.
Gliſco gliſcis.

Et verba quæ dicuntur inchoatiua. Vt palleſco palleſcis. turgeſco turgeſcis. tepeſco. is.

¶ De varietate qaudam verborum. Cap. viij.

Verba diuerſis coniugatiōibus declinata ſunt.

Lauo lauas. lauo lauis.
Arto artas. artio. is.
Sono ſonas. ſono ſonis.
Denſo denſas. denſeo denſes.

¶ Et compoſita a cubo cubas. vt

Accubo accubas. accumbo. is.
Procubo. as. procumbo. is.
Recubo. as. recumbo recumbis.
Succubo ſuccubas. ſuccumbo. is.
Nexo nexas. nexo nexis.
Strideo ſtrides. ſtrido ſtridis.
Fulgeo fulges. fulgo fulgis.
Tergeo terges. tergo tergis.
Claudeo claudes. claudo claudis.
Conniueo cōniues. cōniuo cōniuis.
Caueo caues. cauo cauis.
Ferueo. es. feruo. is
Oleo. es. olo. is.
Rideo rides. rido ridis.
Excelleo excelles. excello excellis.
Cieo cies. cio cis.
Pario paris. parere & parire.
Potior poteris & potiris.
Orior oreris & oriris.
Morior moreris & moriris.

¶ Verba diuerſarum coniugationum: ſed diuerſi generis, & ſignificationis.

Albo albas. albeo albes.
Duro duras. dureo dures.
Liquo liquas. liqueo liques.
Liqueſco liqueſcis, liquor liqueris.
Miſereor, aris, miſereor miſereris.
Medico medicas, medeor mederis.
Tueor. eris. tutus vel tuitus.
Tuor. eris. tutus vel tuitus.

Verba variæ ſignificationis:
& diuerſarū cōiugationum.
Mando mandas.mando mandis.
Fundo fundas,fundo fundis.
Dico dicas,dico dicis.
Prædico p̄dicas,p̄dico p̄dicis.
Abdico abdicas,abdico abdicis.
Volo volas,volo vis.
Lego legas,lego legis.
Sero ſeras,ſero ſeris.
Educo educas,educo educis.
Appello appellas,appello.is.
Compello cōpellas,compello.is.

¶ Eadem præterita a diuerſis inſtantibus.

Aceo aces acui,acuo acuis acui.
Frigeo friges frixi,frigo frigis frixi.
Luceo luces luxi.lugeo.es.luxi.
Fulgeo.es.fulſi.fulcio.is.fulſi.
Paueo paues paui.paſco.is.paui.
Pendeo.es.pepēdi.pendo.is.pependi
Cerno cernis creui.creſco.is.creui.
Fero fers tuli.tollo tollis tuli.
Sro ſtas ſteti,ſiſto ſiſtis ſteti.

¶ Præterita duplicia ab eodem verbo.

Plico.as.plicui vel plicaui.
Neco necas necui vel necaui.
Lauo lauas laui vel lauaui,
Sorbeo ſorbes ſorbui vel ſorpſi.
Sapio ſapio ſapui vel ſapiui.
Parco parcis peperci vel parſi.
Pango pangis pepigi vel panxi.
Pungo pungis pupugi vel punxi.
Vello vellis velli vel vulſi.
Lino linis lini vel liui vel leui.
Sino ſinis ſini vel ſiui.
Verro verris verri vel verſi.
Necto nectis,nexui vel nexi.
Pecto.is.pexui vel pexi vel pectiui.
Sancio ſancis,ſanxi vel ſanciui.
Vincio vincis,vinxi vel vinciui.
Salio ſalis,ſalui vel ſaliui.
Amicio amicis amicui vel amiciui.
Sepio ſepis ſepſi vel ſepiui.
Haurio hauris hauſi vel hauriui.
Excello.is.excellui.vel exculi.

¶ Supina eadē a diuerſis v̄bis.

Verro.is.verſum.Verto.is,verſum.
Pateo.es.paſſum.pādo pādis paſſum.
Patior pateris paſſum.

¶ Supina duplicia ab eodē verbo.

Torqueo.es.tortū vel torſum.
Tendo tendis tentum vel tenſum.
Abſcōdo.is.abſcōditū vel abſcōſum.
Alo alis alitum vel altum.
Figo figis fictum vel fixum.
Fluo fluis fluctum vel fluxum.
Ruo ruis rutum vel ruitum.
Nitor niteris niſum vel nixum.

¶ De compoſitione verborū cum p̄poſitionibus.

¶ Præpoſitiones cū veniūt in cōpoſitione cum v̄bis, aut corrūpunt verbi integritate manente,vt pono.is.impono,is. Aut ipſis manentib9 integris verba corrūpunt.vt facio p̄ficio. Aut inuicem p̄poſitiones & verba corrūpunt.vt impero,as,aut vtrūq; manet integrū,vt infundo.is. Sed queadmodum p̄poſitiones corrumpant in eadem parte:q̄ eſt de orthographia diſſeritur:nūc queadmodū verba corrūpunt,dicim9:monētes imprimis p̄poſitiones in compoſitione aliq̄n augere verbi ſignificationem.vt Amo.as.de amo.as, Aliq̄n minuere,vt Doceo.es. dedoceo dedoces. Aliq̄n in totū mutare.vt Mico.as.micaui dimico.as,aui.

¶De verbis mutantibus.a.in.e.
Lacto.as.delecto.as.oblecto.as.
Mando.as.commendo.as.
Patro.as.perpetro.as.impetro.as.
Halo.as.anhelo.as.
Sacro.as.cōſecro.as.execror.aris.
Dāno.as.cōdēno.as.Indēno.as.
Apto.as.ineptio.is.ineptior.iris.
Tracto.as.obtrecto.as.cōtrecto.as.
Arceo.es.coerceo.es.aberceo.es.
Pario.is.cōperio.is.reperio.is.
Paſco.is.cōpeſco.is.dipeſco.is.
Scando.is.deſcēdo.is.cōſcēdo.is.
Parco.is.deperco.is.
Fatiſco.is.defetiſcor.eris.
Spargo.is.diſpgo.is.cōſpergo.is.
Carpo.is.decerpo.is.concerpo.is.
Paciſcor.eris.depeciſcor.eris.
Partior.iris.impertior.diſpertior.
Patior.eris.perpetior.eris.
Gradior.eris.congredior.eris.
Farcio.is.confercio.is.refercio.is.

¶De mutantibus.a.in.i.
Amico.as.aui.inimico.as.aui.
Maneo.es.immineo.es.emineo.es.
Taceo.es.cōticeo.es.reticeo.es.
Placeo.es.diſpliceo.es.cōplaceo nō mutat.a.
Habeo.es.adhibeo.cohibeo.
Lateo.es.latui.deliteo.es.delitui.
Fateor.eris.cōfiteor.diffiteor.
Iacio.is.adijcio.proijcio.reijcio.
Facio.is.afficio.perficio.deficio.
Sapio.is.deſipio reſipio.vel reſipiſco.
Rapio.is.diripio.corripio.arripio.
Capio.is.accipio.percipio.concipio.
Cado.is.occido.is.concido.decido.
Cædo.is.incido concido.occido.
Lædo.is.allido.collido.illido.
Quæro.is.acquiro.conquiro.
Ago.is.adigo.prodigo.redigo.
Frango.is.confringo.perfringo.
Tango.is.impingo.is.compingo.is.
Cano.is.accino.concino.præcino.
Salio.is.aſſilio.is.reſileo.deſileo.

¶De mutantibus.au.in.o.e.vel.u.
Plaudo.is.cōplodo.is.explodo.is.
Audio.is.obedio.is.
Claudo.cōcludo.Fraudo.defrudo.

¶De mutantibus.a.in.u.
Quatio.is.concutio.diſcutio.
Salto.as.reſulto.aſſulto.inſulto.
Calco.as.conculco.proculco.
Scalpo.is.exculpo.inſculpo.
Capio.is.occupo.as.occupaui.

¶De mutantibus.e.in.i.
Teneo.es.cōtineo.es.pertineo.es.
Sedeo.es.aſſideo.conſideo.
Rego.is.arrigo.dirigo.erigo.
Lego.is.colligo.diligo.intelligo.
Emo.is.adimo.perimo.eximo.
Premo.is.apprimo.comprimo.

¶De mutantibus.u.in.e.
Iuro.as.deiero.as.peiero.as.

¶De quibuſdam alijs verborum conſiderationibus.

¶Si in prima verbi poſitione fuerit.a.etiam ſi in præterito mutetur: ſemper manet in ſupinis.vt
Do,das,dedi,datum.Sto,ſtas,ſteti,ſtatum.Pario.is.peperi partum.
Tango.is.tetigi tactum.Fallo.is.fefelli falſum.Frango.is.fregi fractum.
Facio.is.feci factum.Iacio.is.ieci iactum.Cado.is.cecidi caſum.

Si in compoſitione verbi.a,mutatur in.i.aliq̄n in pręterito manet,e.ſimplicis.
&.a.in ſupinis.vt
Frāgo.is.fregi fractū.Infringo.is.infregi infractū.Pāgo.is.pepigi pactum.
Impingo.is.impegi impactū.Ago agis egi actū.Adigo.is.adegi.adactū.
Aliquando.a.ſupini verbi ſimplicis vertitur in.e.vt
Facio.is.feci factū.Cōficio.is.confeci cōfectū.Iacio.is.ieci iactū.Cōijcio.is.
conieci coniectū.Capio.is.cepi captū.Cōcipio.is.cōcepi cōceptū.Rapio.is.
rapui raptum.Corripio.is.corripui correptum.Cano.is.cecini cantum.
Occino.is.occinui occentum.
Sunt verba,q̄ in compoſitione mutant coniugationem.vt
Do das dedi,Reddo.is.reddidi.Addo.is.addidi.
Cubo.as.cubui.Accumbo.is.accubui.Procumbo.is.ꝓcubui.
Facio.is.feci.Amplifico.as.amplificaui.Sapio.is.ſapere.Reſipio.is.reſipire.
Sunt etiā verba,q̄ mutāt genus in cōpoſitione.vt Eo.is.quod eſt neutrum.
Prætereo.is.Adeo adis,& fere oīa cōpoſita ab illo,q̄ ſunt actiua.Præterea
facio.is.qđ non habet facior faceris.Perficio.is.habet perficior perficeris.
Mutat etiā genus in cōpoſitiōe verſificor.caris.qđ eſt deponens.
Sunt etiam verba,quæ reperiuntur tm̄ in compoſitione,quorū ſimplicia nō
ſunt in vſu,vt ab eo qđ eſt Pello.as.Apello.as.Compello.as.Clino.as.
Inclino.as.Reclino.as.Declino.as.a Cuſo.as.accuſo.as.recuſo.as.Incuſo.
as.a Sipo.as.Diſſipo.as.a frigero.as.refrigero.as.a fragor.aris.refragor.aris
Suffragor.aris.a Pleo ples.Impleo.ples.Compleo.ples.Depleo.es.a Leo.es.
Deleo.es.Releo.es.a Spicio ſpicis.Aſpicio aſpicis.Deſpicio deſpicis.Conſpi
cio cōſpicis.Reſpicio reſpicis,a Licio licis.Elicio elicis.Pellicio.is.Allicio.is.
Illicio.is.a Fendo fendis.Offendo.is.Defendo defendis.a Pedio.is.Impedio.
is.Compedio.is.Expedio expedis,Prępedio.is.

¶Liber tertius,qui eſt de Erotematis,hoc eſt de interrogationibus:
quibus pueri de omnibus grāmaticę partibus interrogādi ſunt.

¶De erotematis grammaticę.Caput.j.

Dic mihi quā artem ꝓfiteris? Reſponde Grammaticam.
Quid eſt grāmatica? Sciētia recte loq̄ndi recteq; ſcribendi ex doctiſſimorū virorū vſu:atq; autoritate collecta.
Vñ dr̄ grāmatica? A grāmatis hoc ē a lr̄is:q̄ſi ſciētia lr̄aria.
Quotuplex eſt grāmatica? Quintiliano autore duplex. Hiſtorice:q̄ in enarrādis autoribus verſat̄ ad imitationē ꝓpoſita.Et methodice,q̄ artis p̄cepta continet.
Quot ſunt partes p̄ceptiuę grāmaticę? Quattuor.Orthographia,cui r̄ndet lr̄a.Proſodia:cui reſpondet ſyllaba.Etymologia,cui reſpōdet dictio.Syntaxis,cui reſpondet partium orōnis conſtructio.

¶ De erotematis Orthographiæ. Cap. ij.

QVid eſt orthographia? Sciētia docēs qb⁹ lr̄is q̄q; dictio ſcribenda ſit. Vnde dr̄ orthographia? Ab orthos qđ eſt rectum: & grapho ſcribo, quaſi ſcientia recte ſcribendi.

Quid eſt lr̄a? Vox, q̄ ſcribi poteſt indiuidua.

Vnde dr̄ lr̄a? A lituris: qđ antiqui tabulis ceratis ſcribere ſolebant, & poſtea delere.

Qđ ſunt lr̄æ in vſu apđ latinos? Duæ & viginti: & .h. q̄ non eſt lr̄a: ſed aſpirationis nota.

Quot ſunt genera lr̄arum? Duo. Quædam em̄ ſunt vocales: q̄dam vero conſonātes.

Quid eſt vocalis? Lr̄a: q̄ per ſe & pura ꝓnunciari poteſt. Vnde & vocalis dr̄: qđ per ſeipſam vocem habeat.

Qđ ſunt vocales? Sex. A. e. i. o. u. y. pſilon.

Quid eſt cōſonās? Lr̄a, q̄ niſi feriat vocalē, ꝓnunciari nō poteſt. vnde & cōſonans dr̄, ꝙ cum vocalib⁹ ſonet.

Qđ ſunt cōſonātes? Sedecim, reliq̄ a vocalibus.

Quot ſunt ſpecies cōſonātium? Duæ. Quædā em̄ ſunt mutæ, & q̄dam ſemiuocales.

Quot ſunt mutæ? Nouem. b. c. d. f. g. k. p. q. t.

Quot ſunt ſemiuocales? Septem. l. m. n. r. s. x. z.

Quare dn̄r mutæ? Quia in comparatiōe vocalium & ſemiuocalium nihil ꝓpe ſonent.

Quare dn̄r ſemiuocales? Quia in ſonoritate ꝓxime ad vocales accedunt.

Qđ accidunt lr̄æ? Quinq;. nomē. figura. poteſtas. cognatio. ordo.

Quid eſt nomē in lr̄a? Vocabulū, quo vna q̄q; appellat̄ ad aliarum lr̄arum diſcretiōem.

Quid eſt figura in lr̄a? Eius deſcriptio certis lineamētis terminata, puta lōga. breuis. rotunda.

Quid eſt poteſtas in lr̄a? Ipſa lr̄æ ꝓnunciatio, ꝓpter quā & figurę & nomina ſunt adinuēta.

Quid eſt cognatio in lr̄a? Quędā affinitas, q̄ alia in aliā cōmutat̄, aut ꝑ interꝑtatiōem. vt a lida leda. aut ꝑ deriuatiōem, vt a tego toga: aut ꝑ cōpoſitionem. vt ab amic⁹ inimic⁹. aut ꝑ declinatiōem, vt a facio feci.

Quid eſt ordo in lr̄a? Ratio demōſtrās, quæ p̄poni, q̄ ſubſeq̄ debeat in ꝓnūciatione,

Quotuplex eſt ordo in lr̄is? Duplex. ſcilicet in vocalib⁹ & in cōſonātib⁹.

Quid eſt ordo in vocalibus? Qđ cum in diphthongon coeūt: q̄dam ſemper præponuntur, vt, a. o. y. quædam ſemper poſtponuntur, vt, i. u. q̄dam aliquādo

Quid eſt diphthongus? Conglutinatio duarum vocalium in eadẽ ſyllaba ſuam vim retinentium.

Vnde dr̃ diphthongus? A dis qđ eſt bis, & phthongus ſonus. quaſi duplex ſonus.

Quod ſunt diphthongi q̃bus vtuntur Latini? Sex. Ae vbi ſupprimitur.a. & ꝓfertur.e.vt muſæ. Au.vbi ꝓfertur.a.& rapitur.u.vt audio. Ei vbi ſupprimitur,e:ꝓfertur.i.vt penthei. Eu vbi ꝓfertur.e.& rapitur.u.vt pẽtheus. Yi.vbi vtraq; vocalis in.i.longum ꝓfertur.vt harpyia. Oe.vbi ſupprimitur.o.& ꝓfertur.e.vt pœna.

Quid eſt ordo in conſonantibus? Qđ plures q̃ tres non poſſunt præcedere vocalem: nec plures q̃ totidem ſuccedere.vt ſcrobs.ſtirps. Et qđ ſi ſeq̃ns ſyllaba incipit a Vocali, neceſſe eſt p̄cedẽtem in Vocalem deſinere vt de⁹. Quodq; ſi p̄cedens ſyllaba in conſonãtem deſinit: neceſſe eſt ſeq̃ntem a conſonãte incipe.vt Virgo. Quodq; nõ eſt neceſſe ſi ſeq̃ns ſyllaba a conſonãte inceperit.p̄cedentem quoq; in conſonãtem deſinere. vt lego: q̃ regulę ſunt verę in dictionibus ſimplicibus, non tñ in compoſitis.

¶ De erotematis proſodiæ, Cap. iiij.

QVid eſt ꝓſodia? Scientia demonſtrãs: quo accẽtu q̃q; dictiõis ſylaba ꝓferatur.

Vnde dr̃ ꝓſodia? A pros (qđ eſt) ad, & ode cãtus, q̃ſi accẽtus. Hunc latini tũ vocalationẽ: tum tenorem: tum tonum interp̃tati ſunt.

Quid eſt ſyllaba? Cõp̄henſio lr̃arum enũciata: q̃ vno accẽtu & vno ſpũ indiſtanter ꝓfertur.

Vnde dr̃ ſyllaba? A ſyllabin: qđ eſt cõp̄hendere.

Quot accidunt ſyllabæ? Quattuor. Tenor. Spiritus. Tempus. & litterarũ numerus.

Quid eſt tenor in ſyllaba? Modus quo aut eleuatur: aut deprimitur: aut eleuatur ſimul & deprimitur.

Quot ſunt tenores? Tres. Acutus: grauis: & circumflexus. Acutus enim eſt quo ſyllaba eleuatur. Grauis, quo ſyllaba deprimitur. Circumflexus: quo ſyllaba partim eleuatur. partim deprimitur.

Quid eſt ſpiritus in ſyllaba? Qualitas q̃dam qua aſpere vel leniter ſyllaba ꝓfertur.

Quid eſt tẽpus in ſyllaba. Duratio vel tractus in quo ſyllaba ꝓnunciatur.

Quotuplex eſt tẽpus in ſyllaba? Duplex: q̃a aut habet vnũ tp̃s in quo ꝓfertur: & dr̃ breuis: aut habet duo tp̃a: & dr̃ longa.

Quid eſt numerus in ſyllaba? Cõp̄henſio lr̃arum ſyllabã cõſtituentium.

Quot poſſunt eſſe lr̃ę in ſyllaba? Vt multum ſex. vt minimũ vna, ſed tunc ꝓprie non dr̃ ſyllaba, cum plures lr̃as non cõp̄hendat.

¶ De erotematis etymologiæ. Cap. iiij.

Quid eſt etymologia? Scientia oſtendens veram dictionum origine cum reliquis accidentibus.

Vnde dr̃ etymologia? Ab etymon, qđ eſt verum, & logos ſermo: q̃ſi veriloquium: qđ Cicero reformidãs notationem appellat: hæc ab Ariſtotele ſymbolū, a q̄buſdam originatio dr̃.

Quid eſt dictio? Minima pars orõnis conſtructæ. i. in ordine compoſitæ.

Dictioni quot accidunt? Quattuor. Significatio. etymologia. Figura. ordo.

Quid eſt ſignificatio in dictione? Illud quo breuiter oſtenditur quid dictio ſignificet.

Quid eſt etymologia? Dixi eſſe ſciẽtiam: q̃ oſtendit vera dictionū origo.

Quid eſt figura in dictiõe? Forma, q̃ dictio ſimplex a cõpoſita diſtinguitur.

Quid eſt ordo in dictiõe? Qualitas, q̃ in orõne alia ſemꝑ p̄ponit: alia ſemꝑ poſtponitur, alia modo p̄ponitur, modo poſtponitur.

Partes orõnis quot ſunt? Octo. Nomen. Pronomẽ. Verbū. Participiū. Præpoſitio. Aduerbium. Interiectio. Coniunctio.

Quot ſunt partes oratiõis declinabiles? Quattuor. Nomen. Pronomen. Verbum. Participium.

Quot ſunt partes oratiõis indeclinabiles? Quattuor. Præpoſitio. Aduerbium. Interiectio. Coniunctio.

¶ De erotematis nominum. Cap. v.

Muſa q̃ pars oratiõis eſt? Nomen. Quid eſt nomen? Pars orationis declinabilis corpus aut rem ꝓprie communiterue ſignificãs.

Vnde dr̃ nomen? Ab onoma græce, qđ latine interpretatur nomen. vel dr̃ nomen: quaſi notamen.

Quotuplex eſt nomen? Duplex. Subſtãtiuum & adiectiuum.

Quod eſt nomẽ ſubſtãtiuum? Qđ ſubſtãtiam vel q̃ſi ſubſtãtiam ſignificat. vt homo. albedo.

Qđ eſt nomẽ adiectiuum? Qđ adiectum ſubſtantiuo ſignificat in eo aliquod accidẽs. vt homo bonus.

Muſa igit̃ quale nomẽ eſt? Subſtãtiuum. ſignificatẽ rem ꝑ ſe ſubſiſtẽtem: obnoxiamq; accidentibus.

Nomini quod accidunt? Sex. Qualitas. ſpecies, genus. numerus. figura. Caſus cum declinatione.

Quid eſt qualitas in nomine? Accidẽs: per qđ proprium nomẽ a cõmuni ſeu appellatiuo diſtinguitur.

Quod eſt nomen proprium? Quod vni tantum cõuenit, vt Calliopę vni ex nouem muſis.

Quod eſt nomẽ commune? Quod pluribus cõuenit, vt muſa. Calliopæ Vraniæ. Clio.

Quid eſt ſpecies in nomine? Illud quo primitiuum nomẽ a deriuatiuo ſeparatur.

Species noim quot ſunt? Duæ. Primitiua q̃ aliunde nõ trahit, vt mons. Deriuatiua. q̃ aliunde deriuat, vt mõtanus a monte,

Muſa igitur cuius ſpeciei eſt? Deriuatiuę ſpeciei. Dicitur eñ a muſo, qđ eſt inquiro.

Deriuatiuorũ nominũ q̃t ſunt differẽtiæ? Nouem. Patronymicũ. Poſſeſſiuũ. Denominatiuũ. Diminutiuũ. Comparatiuũ. Suplatiuum. Verbale. Participiale. Aduerbiale.

Qđ eſt nomẽ patronymicum? Qđ ſignificat filium vel filiam nepotẽ vel neptem: vel aliquem ex poſteris illius a quo deriuat, vt Priamides filius vł nepos vel aliqs ex poſteris priami.

Qđ eſt nomen poſſeſſiuum? Qđ cum gtõ ſui principalis ſignificat aliqđ ex ijs: q̃ poſſident, vt Euandrius enſis, ꝓ Euandri enſis,

Qđ eſt nomẽ denominatiuum? Qđ a nomine deriuat, neq; denominat ab aliq̃ ſpeciali ſignificatiõe. Vt a iuſtus iuſticia. a ſapiẽs ſapiẽtia.

Qđ eſt nomẽ diminutiuum? Qđ ſignificat diminutionem ſui principalis. vt a rege regulus.

Qđ eſt nomẽ comparatiuum? Qđ cum intellectu poſitiui vel aliquo participe ſenſus poſitiui: ſignificat magis aduerbium. vt iuſtior magis iuſtus, inferius magis infra,

Comparatiua vnde formãtur? A nominibꝰ adiectiuis q̃ poſſunt incrementum diminutionemq; ſuſcipe. vt a bonꝰ. a. ũ. melior. a doctus. a. ũ. doctior. Et a verbis, vt a detero. is. detriui deterior. Et ab aduerbijs & ꝓpoſitiõibus vt a pridem prior ab vltra vlterior.

Comparatiua quomodo formãtur? In nominibꝰ adiectiuis ſecđæ declinationis formantur a gtõ terminato in. i. addita. or. vt albus albi albior. In nominibus vero tertiæ declinatiõis a dtõ addita. or. vt fortis forti fortior. A nominibꝰ habentibꝰ vocalem ante. is. vel. us. comparatiua nõ formantur, ſed ſupplentur ex hoc aduerbio magis, & poſitiuo. vt tenuis magis tenuis. arduus magis arduus.

Qđ eſt ſuperlatiuum nomen? Qđ ad plures ſui generis comparatũ: omnibus ſuperponit. vel per ſe prolatum ſignificat quantum poſitiuum cum hoc aduerbio valde, vt Plato græcorum doctiſſimꝰ. & Plato doctiſſimꝰ. ideſt valde doctus.

Superlatiua vnde formãtur? Ab eiſdem nominibus adiectiuis. vnde formãtur comparatiua.

Superlatiua quomodo formantur? In nominibus adiectiuis in. er. deſinentibus ſuperlatiua formantur addita, rimus. vt tener tenerrimus. paup̃ pauperrimus. Alias vero, aut poſitiua ſunt ſecundæ declinationis, aut tertiæ.

Si ſcđæ declinationis:ſuplatiua formãtur a gtō terminato in.i.addita.ſ.& ſimus vt albus albi albiſſimus. Si tertiæ,formant̃ quoq; a gtō,addita ſiſmus tantū,vt fortis fortiſſimus.

Patiūt̃ iſtæ regl̃æ exceptiōem? Nimirū patiūt̃:qm̃ & a verbis & ab aduerbijs & ꝓpoſitionibus aliqñ formant̃. Sed & a nominibus irregularia q̃dã nō legitime formant̃,de qbus alias.

Q đ eſt nomen verbale? Q đ a verbo deriuatur. vt ab amo amas. hic hæc amabilis & hoc amabile.

Q uod eſt nomen participiale? Q đ a participio deriuatur. vt a lectus lector & lectio.

Q uod eſt nomē aduerbiale? Q uod ab aduerbio deriuatur:vt a perendie: perendinus.a.um.

Q uid eſt genus in nomine? Illud quo maſculinū a fœminino diſtinguit̃,& neutrū ab vtroq;.

Genera noīm quot ſunt? Septem. Maſculinū. Fœmininū. Neutrū. Cōmune duorū,Cōe triū. Dubiū. Promiſcuum.

Q đ eſt nomen maſculinum? Q đ declinat̃ cū hic. vt hic dn̄s dn̄i. hic ſermo ſermonis.

Q đ eſt nomen fœmininum? Q đ declinatur cū hæc. vt hæc Muſa muſę. hæc Terra terræ.

Q đ eſt nomen neutrum? Q đ declinatur cū hoc, vt hoc templū tēpli. hoc regnū regni.

Q đ eſt nomen. Cōe duorum? Q đ declinatur cū hic & hæc. vt hic & hęc ſacerdos. hic & hæc conuiua.

Q đ eſt nomen Cōe trium? Q đ declinat̃ cum hic & hæc & hoc. vt hic & hæc & hoc prudens,fœlix. amans.

Q đ eſt nomen dubium? Q đ declinatur cū hic vel hæc. vt hic vel hęc finis. hic vel hæc cortex.

Q đ eſt nomē Promiſcuum? Q đ cum articulo hic vel hęc ſignificat aīalia vtriuſq; ſexus, vt hic miluus. hic mus. hæc aquila. hæc dorcas.

Muſa igitur cuius generis eſt? Fœminini gn̄is. declinatur em̄ cum hoc articulo hæc. vt hæc muſa.

Da regl̃am gn̄is. Nomen q đ ſit in.a. finitū dic muliebre;neq; em̄ ab ea excipitur muſa.

Q uid eſt numerus in nomine? Incrementum quantitatis ab vno vſq; ad plura procedens.

Numeri noīm q đ ſunt? Duo. Singl̃aris q vnū ſignificat. vt homo. Pluralis qui plura ſignificat. vt homines.

Muſa igit̃ cuius nūeri eſt? Singl̃aris numeri:quia vnum ſignificat tantum.

Q uid eſt figura in noīe? Ill đ quo nomen ſimplex a cōpoſito diſtinguitur.

Figurę nominũ quot ſunt? Duę. Simplex q̃ nõ poteſt diuidi in partes ſignificatiuas eiꝰ: qđ integrũ ſignificabat. vt pars. Cõpoſita: q̃ poteſt diuidi in partes ſignificatiuas eius: qđ integrũ ſignificabat. vt Parricida.

Muſa igitur. cuius figurae eſt? Simplicis. Nihil enim ſignificat mu & ſa per ſe ſeparata.

Quid eſt caſus in nomine? Quidã gradus declinationis per q̃s nomen inflectitur.

Caſus nominum quot ſunt? Septẽ, Ntũs. Gtũs. Dtũs. Actũs. Vctũs. Abltũs. Effectiuus ſemꝑ abltõ ſimilis.

Quare dr̃ ntũs? Quia per illum nominamur. Rectus vero idem dicit̃, qui aliunde non cadit.

Quare dr̃ Gtũs? Quia per eum oſtẽdimus: cuius ſumus filij. vt Antonius. Ioannis.

Quare dr̃ Dtũs? Quia in eo caſu ponimus illũ, cui aliquid damus: vt do tibi pecunias.

Quare dr̃ Actũs? Quia in eo caſu ponimus illũ, quem accuſamus, vt Põpeius accuſat Caeſarem.

Quare dr̃ Vctũs? Quia in eo caſu ponimus illum: quem vocamus, Vt o muſa mihi cauſas memora.

Quare dr̃ Abltũs? Quia in eo caſu ponimꝰ illum: a q̃ aliq̃d auferimꝰ. vt ego aufero a te libros.

Quare dr̃ Effectiuus? Quia in eo caſu ponimus inſtrumẽtum, q̃ aliq̃d efficitur. Vt ego peto te ſaxo.

Muſa igitur cuius caſus eſt? Nominatiui: ſiue vocatiui, ſiue ablatiui, q̃a in his caſibus declinando reperitur.

Quid eſt declinatio in nomine? Vocis variatio, q̃ circa finem tm̃ attendit̃. vt Muſa muſae muſam.

Declinatiões nominum q̃t ſunt? Quinq̃. Prima q̃ mittit gtm̃ in. ae. diphthõgon. vt muſa muſae. Scđa q̃ mittit gtm̃ in. i. vt dñs dñi. Tertia q̃ mittit gtm̃ in. is. vt ſermo ſermonis. Quarta q̃ mittit gtm̃ in. us. vt ſenſus ſenſus. Quinta q̃ mittit gtm̃ in. ei. vt dies diei.

Muſa igitur quotae declinationis eſt? Primae. Mittit ẽm gtm̃ in. ae. diphthongon. vt muſa muſae.

Quotuplex eſt noĩm inflexio? Sexcuplex. Monoptota inflexio eſt: cũ ꝑ oẽs caſus nuſq̃ nomẽ variat̃. vt ntõ ador. gtõ ador, dtõ ador. &c. Diptota inflexio eſt: cum ꝑ duos caſus tm̃ nomen variat̃, vt ſapho ſaphus. Triptota inflexio eſt: cũ per tres caſus nomẽ variat̃. vt tẽplũ tẽpli tẽplo. Tetraptota inflexio eſt: cũ per quattuor caſus nomẽ variatur: vt deus dei deo deũ: Pentaptota inflexio eſt: cũ per q̃nq̃ caſus nomẽ variatur, vt ſermo ſermonis ſermoni ſermonem a ſermone, Hexaptota inflexio eſt: cũ per ſex caſus

nomen variatur. vt vnus vnius vni vnum o vne ab vno.

¶ De erotematis pronominum. Cap. vi.

EGo q̃ pars orõnis eſt? Pronomen,

Quid eſt ꝓnomen? Pars orõnis declinabilis, q̃ ꝓ nomine proprio cuiuſq; accipit̃. perſonaſq; finitas recipit. vt ego. tu. ille.

Vnde dr̃ pronomen? A pro p̃poſitione & nomẽ, quia pro eo ponitur in oratione.

Pronomini quot accidunt? Sex. Species. Genus. Numerus. Figura. Perſona. Caſus cum declinatione.

Sepcies pronominum quot ſunt? Duæ ſicut in nomine. Primitiua vt ego. Deriuatiua vt meus.

Quot ſunt ꝓnomina primitiua? Octo. Ego. tu. ſui. hic. iſte. ille. ipſe. is.

Quot ſunt ꝓnomina deriuatiua? Septem. Meus. tuus. ſuus. noſter. veſter. noſtras. veſtras.

Ego igitur cuius ſpeciei eſt? Primitiuę: non em̃ aliunde trahitur, quamq; gręce dr̃ ego. Fac ex eo deriuatum Meus mea meum.

Genera ꝓnominum q̃t ſunt? Quattuor. Maſculinũ, vt meus. Fœmininũ, vt mea. Neutrũ, vt meũ. Cõe trium. vt ego noſtras.

Numeri pronominum quot ſunt? Duo ſicut in nomine. Singularis, vt ego. Pluralis. vt nos.

Figuræ ꝓnominum q̃t ſunt? Duę ſicut in nomine. Simplex. vt hic hęc hoc. Compoſita, vt iſthic iſthęc iſthoc.

Quot modis componunt̃ ꝓnomina? Quattuor. Primo, cũ nominibus, vt eiuſmodi, huiuſmodi. Scđo cũ altero ꝓnomine, vt iſthic, iſthęc. iſthoc. Tertio, cum p̃poſitione, vt mecum, tecum. Quarto, cũ aduerbijs, aut ſyllabicis adiectionib9, vt egomet.

Quot ſunt adiectiones ſyllabicæ? Quattuor. Met. Te. Ce. Pte. vt egomet, tute. hicce. meapte.

Perſonæ ꝓnominum q̃t ſunt? Tres. Prima, q̃ de ſe loquit̃. Scđa ad quã prima loquit̃. Tertia, de q̃ prima loquitur.

Quot ſunt ꝓnomina primæ pſonæ? Vnũ tantũ. ntõ ego. gtõ mei.

Quot ſunt ꝓnomina ſcđæ pſonæ: item vnũ, ntõ tu, gtõ tui, cum omnib9 vocatiuis nominũ. ꝓnominũ. & participiorum.

Quot ſunt ꝓnomina tertiæ pſonæ? Reliqua omnia.

Caſus ꝓnominum q̃t ſunt? Septem ſicut in nomine. Carent tñ vctõ omnia ꝓnomina. p̃terq; Tu. Meus mea meũ. Noſter noſtra noſtrũ. Noſtras noſtratis. Caret etiam Ntõ cum Vctõ. Gtõ ſui.

Declinatiões ꝓnoim q̃t ſunt? Quattuor. Prima, q̃ mittit gtm̃ in. i. vt ego, mei, tu. tui. gtõ ſui. Scđa, q̃ mittit gtm̃ in. ius. vt hic hui9, iſte iſtius. ille illius. ipſe ipſi9. is. eius. Tertia, q̃ mittit gtm̃ in. i. & in. æ. Vt meus mea meũ. mei

meæ mei, tuus tua tuū, tui tuæ tui, ſuus ſua ſuū, ſui ſuæ ſui. noſter nr̄a noſtrū. noſtri noſtrę noſtri, Veſter Veſtra Veſtrū. Veſtri veſtrę veſtri. Quarta, q̄ mittit gtī̄ in .is. vt noſtras noſtratis. Veſtras veſtratis.

¶ De erotematis verborum. Cap. vij.

AMo, quę pars orōnis eſt? Verbum.

Quid eſt verbum? Pars orōnis declinabilis cum modis & tp̄ibus, ſine caſu agendi vel patiendi ſignificatiua.

Vnde dr̄ ỽbū? A verbero, as, quia verberato aere orō ꝓfertur: q̄ ſine ỽbo eſſe non poteſt.

Verbo quot accidunt? Octo. Genus. Modus. Tempus. Numerus. Perſona. Species. Figura. Coniugatio.

Genera ỽborum q̄t ſunt? Quinq̄. Actiuum. Paſſiuum. Neutrū. Cōmune. Deponens.

Qd' eſt verbū actiuum? Qd' deſinit in .o. & habet paſſiuū in .or. vt Amo amas. Amor amaris.

Qd' eſt verbum paſſiuum? Qd' deſinit in .or. & habet actiuum in. o. vt Amor amaris, ab Amo amas.

Qd' eſt verbum Neutrum? Quot deſinit in .o. & nō habet paſſiuū in, or, vt ſeruio ſeruis.

Qd' eſt verbum Deponēs? Qd' deſinit in .or. & tn̄ habet actiui ſignificationem, vt loquor loqueris.

Quod eſt verbū Cōmune? Qd' deſinit in .or. & habet actiui & paſſiui ſignificationem. vt Amplector amplecteris.

Amo igitur qd' verbum eſt? Actiuum.

Modi verborum quot ſunt? Quinq̄. Indicatiuus. Imperatiuus. Optatiuꝰ. Subiunctiuus. Infinitiuus.

Quis eſt Indicatiuus modus? Quo indicamus aliquid fieri. vt ego amo. tu amas, ille amat.

Quis eſt Impatiuus modus? Quo imperamus, vel ꝓhibemur vel exhortamur, vel pmittimus aliqd fieri, vt o Antoni lege, ne legas.

Quis eſt Optatiuus modus? Quo optamus aliqd fieri. vt Vtinā legerē.

Quis eſt Subiūctiuus modus? Qui indiget altero verbo, vt pfectū ſenſum ſignificet. vt ſi legeris, audiam.

Quis eſt Infinitiuus modus? Qui caret nūeris & pſonis, & indiget verbo alterius modi, Vt aliqd determinatū ſignificet, vt cupio legere.

Amo igitur cuius modi eſt? Indicatiui modi.

Tp̄a verborū q̄t ſunt? Sex. Pręſens. Pręteritū impfectū. Pręteritū pfectū. Pręteritū pluſq̄ pfectū. Futurum impfectum. Futurum pfectum.

Quod eſt tempus Præſens? Quo aliqd impræſentiarum fieri oſtendimus. vt ego lego.

Quod eſt Præteritum imꝑfectum? Quo oſtendimus, ꝙ aliquid fiebat, ſed non fuit ꝑfectum. vt ego legebam.

Quod eſt Præteritum ꝑfectum? Quo oſtendimus aliquid iam factū atq; perfectum eſſe. vt ego legi.

Qđ eſt Præteritū pluſq; ꝑfectū? Quo oſtēdimꝰ id, qđ factū eſt, inueteraſſe citra ꝑteritum ꝑfectum. vt ego legerā: anteq; tu veniſti.

Quod eſt Futurum imꝑfectum? Quo oſtēdimꝰ, aut ꝓmittimꝰ nos aliqđ inchoaturos. vt ego legā cras.

Qđ eſt Futurum ꝑfectum? Quo oſtēdimꝰ aut ꝓmittimꝰ, qđ ad certū tꝑs aliquid erit a nobis factū, vt ad horā legero.

Amo igitur cuius temporis eſt? Præſentis temporis.

Numeri verborū quot ſunt? Duo ſicut in noīe. Singlaris, q de vno loqtur. vt ego amo. Pluralis, q de pluribus loquitur, vt nos amamus.

Amo igiꝰ cuius numeri eſt? Singularis numeri.

Perſonæ verborum qt ſunt? Tres. Prima q̄ de ſe ſola, vel de ſe cū alijs loqꝰ. vt ego lego, nos amamus. Scđa ad quam ſolā vel cum alijs prima loquiꝰ. vt tu amas, vos amatis. Tertia de q̄ ſola, vel de quibus prima loquitur. vt Cicero legit. homines legunt.

Species verborum quot ſunt? Duæ ſicut in nomine, Primitiua, vt lego legis. Deriuatiua, vt lectito lectitas.

Deriuatiuorum verborum formæ qt ſunt? Septem. Inchoatiua. Meditatiua. Deſideratiua. Freqntatiua. Denominatiua. Aduerbialia.

Quæ dnr inchoatiua? Quæ Laurētius dicit cōtinuum incremētum, paſſionis innatæ ſignificare. fiuntq; tm̄ a verbis neutris abſolutis ſcđæ coniugationis, formāturq; a ſcđa ꝑſona ꝑſentis indicatiui modi addita. co. vt a tepeo tepes. tepeſco. is. ideſt in horas magis tepeſio.

Quæ dnr verba Meditatiua? Quę Laurētius appellat deſideratiua. fiuntq; ab vltimo ſupino addita. rio. hęc fere. ab Edo. is. eſu. eſurio. a. Cœno. as. cœnatu. cœnaturio. a Pario is. partu. parturio. a. Meio. is. mictu. micturio, a Caco cacas. cacatu. cacaturio. ab Emo emis emptu. empturio.

Quæ dnr Deſideratiua? Quæ Laurētius nō mētis affectum, ſed actū corporis ſignificare dicit. Sunt vero quam rariſſima. vt viſo. is. Laceſſo. is. Faceſſo. is, Capeſſo is.

Quæ dnr Frequentatiua? Quæ aſſiduam in agendo vim habere ſignificant. fiūtq; ab vltimo ſupino. u. mutata in. o. Vt a Curro. is. curſu. curſo. as. a Duco ducis ductu. ducto. as. Animaduertēdum tamen eſt in verbis primæ cōiugatiōis ſupina a quibꝰ formanꝰ freqntatiua. mutare. a. penultimam ſupini in. i. breuem. vt ab impero. as. imperatu. imperito. as. Dicimꝰ tamen ab ago agis. actito actitas. & agito agitas, a Dico. is. dicto dictas. & dictito dictitas.

Quæ dñr Diminutiua? Quæ a ſuo principali diminutionē ſignificāt. vt
Garrio.is.garrulo.as.a Sorbeo.es.ſorbillo.as.Caluo.is.cauillor.aris.

Quæ dñr Denominatiua? Quæ a nomine deriuātur. vt a Patre patriſſo.
as.a Græco.greciſſo.as.& græcor.aris.a Frumēto.frumētor.aris.a Pabu-
lo pabulor.aris.a Rure.ruſticor.aris.

Quæ dñr Aduerbialia? Quæ ab aduerbio deriuātur.vt a Perendie.ꝑendi
no.as.a Supra.ſupero.as.ab Intra.intro.as.

Amo igitur cuius ſpeciei eſt? Primitiuæ ſpeciei,non eñ habet (qđ ego ſciam)
vnde poſſit deriuari.

Figuræ verborum quot ſunt Duę ſicut in noīe.Simplex.vt amo,as. Cōpoſi
ta,vt deamo deamas,

Amo igiť cuiꝰ figuræ eſt? Simplicis figuræ,nō eñ pōt diuidi in partes ſigni
ficatiuas eiꝰ,qđ integrū ante compoſitionē ſignificabat.

Coniugatiões verborū quot ſunt? Quattuor,Prima q̄ ſcđam pſonā ſingu
larem p̄ſentis indicatiui modi mittit in.as. ꝓductam in voce actiua.& in
aris.vel.are.in paſſiua,vt Amo.as Lætor aris,vel.are.Scđa q̄ eādē ſcđam
pſonam mittit in.es.ꝓductā in voce actiua.& in.eris. vel.ere.in voce paſ-
ſiua.vt doceo.es.medeor.eris.vel ere,Tertia q̄ eandem ſcđam perſonam
mittit in.is.correptam in voce actiua.&.eris.vel.ere.penultima correpta in
voce paſſiua.vt lego.is.loquor.eris.vel.ere. Quarta q̄ eandem ſcđam ꝑ-
ſonam mittit in.is.ꝓductam in voce actiua.& in.iris.vel.ire,penultima ꝓ-
ducta in voce paſſiua.vt audio.is,audior.iris.vel.ire.

¶ De erotematis participiorum.
Cap̄.viij.

AMans q̄ pars orationis eſt? Participium.

Quid eſt Participium? Pars orōnis declinabilis: q̄ ꝓ verbo accipiť,
ex quo deriuatur:genus & caſus hñs ad ſiītudinem nominis & accidētia
verbi ſine diſcretione modorum & ꝑſonarum.

Vnde dř participium? Quaſi particapium,quia partem accipit a nomine:
partem a verbo:partem ab vtroq;.

Particpio quot accidunt? Sex.Genus.Tempus.Signifi catio.Figura, Nume
rus.Caſus cum declinatione.

Genera participiorū q̄t ſunt? Quattuor.Maſculinū,vt amatꝰ.Fœmininum,
vt amata.Neutrū,vt amatū.Cōe triū,vt hic & hęc & hoc amās.

Amans igitur cuius gn̄is eſt? Commune trium.

Tempora participiorum q̄t ſunt? Tria.Pręſens.vt amās,Pręteritū:vt amatꝰ,
Futurum,vt amaturus amandus.

Amans igitur cuius temporis eſt? Præſentis temporis.

Significationes participiorum quot ſunt? Duæ,Actiua,vt amans. Paſſiua,
vt amatus,

Quæ participia ſignificãt actiõem? A verbis actiuis & neutris actionem ſignificãtibus: actiõem ſignificãt participia p̃ſentis & futuri in.rus. vt amãs amaturus. ſeruiẽs ſeruiturus. A verbis paſſiuis vel neutris paſſionẽ ſignificantibus participia omnia ſignificãt paſſiõem. vt amatus, amandus. vapulans vapulaturus. A verbis deponẽtibus participia p̃ſentis & p̃teriti & futuri in.rus. ſignificant actionem, futuri vero in.dus. paſſionem, vt loquens locutus locuturus loquendus. A verbis communibus participia præſentis & futuri in.rus. ſignificant actionem. præteriti actionem & paſſionem. futuri in.dus. tãtum paſſiõem, vt criminãs, criminaturus, criminatus, criminandus.

Eſt ne hoc ſemꝑ verum? Propemodũ id q̃dem. niſi q̃ a v̾bis actiuis & neutris participia p̃teriti ſignificãt nõnunq̃ actionem. vt

Argutus.a.um.ab arguo,is.
Auſus.a.um,ab audeo.es.
Adultus.a.um.ab adoleſco.is.
Aſſuetus.a.um.ab aſſueſco.is.
Cautus.a,um.a caueo.es.
Caſſus.a,um.a careo.es.
Circũſpectus.a.ũ.a circũſpicio.is.
Conſuetus,a.um,a cõſueſco.is.
Conſideratus.a.ũ.a cõſidero.as.
Contẽtus.a.um,a contineo.es.
Cœnatus.a.um,a cœno,as.
Decretus.a.um,a decreſco.is.
Defectus.a,um.a deficio.is.
Diſceſus.a,um.a diſcedo.is.
Diſertus.a,um,a diſſero.is.
Excretus.a.um.ab excreſco.is.
Exoletus.a.um. ab exoleſco.is.
Euaſus.a.um.ab euado.is.
Falſus.a.um.a fallo.is.
Fluxus.a.um,a fluo.is.
Iuratus.a,um.a iuro.as.
Ignotus.a.um.ab ignoſco.is.
Oſus.a.um.ab odi odiſti.
Placitus,a.um,a placeo.es.
Paſſus.a,um.a pateo.es.
Potus.a.um,a poto.as.
Pranſus.a.um. prandeo.es.
Profuſus.a,um.a profundo.is.
Scitus.a,um.a ſcio.is.
Sparſus.a.um.a ſpargo.is.
Tacitus,a.um,a taceo.es.
Titubatus.a.ũ.a titubo.as.

Reperiuntur quoq̃ participia p̃ſentis t̃pis a verbis actiuis ſignificantia paſſionem. Vt voluens, Volutans, quaſſans, p̃cipitans, ꝓ eo qđ voluitur, volutatur, quaſſatur, p̃cipitatur, & qđ dr̃ euidens negociũ, id eſt qđ videtur, & qđ perſpicuum eſt.

Amans igit̃ cuius ſignificatiõis eſt? Actiuæ ſignificatiõis.

Figuræ participiorum q̃t ſunt? Duæ. Simplex, vt amans. Cõpoſita, vt adamans. quamq̃ ſunt q dicant, quia participiũ per ſe nõ componit̃, non eſſe compoſitæ, ſed de compoſitæ figuræ.

Amans igitur cuiꝰ figuræ eſt? Simplicis figuræ.

Numeri participiorum q̃t ſunt? Duo ſicut in nomine. Singularis, vt amans. Pluralis, vt amantes.

Amans igitur cuius numeri eſt? Singularis numeri.

Caſus participiorum quot ſunt? Septem ſicut in nomine.

Amans igitur cuius caſus eſt? Nominatiui caſus vel Vocatiui.

Declinatiões participiorum q̄t ſunt? Tres, nam participia p̄teriti & futuri tam in, rus. quã in. dus. declinãtur p̄ primam & ſecdam nominis declinationem. Præſentis vero p̄ tertiam: niſi q͛ iens participiũ ab eo. is. mittit gtm̃ in Eũtis cum compoſitis, vt Iens. euntis. Abiens abeuntis. Ambiens tamẽ facit ambientis.

Amans igitur quotæ declinationis eſt? Tertiæ nominis.

¶ De erotematis præpoſitionum, Cap. ix.

AD. quæ pars orõnis eſt? Præpoſitio.

Quid eſt p̄poſitio? Pars orõnis indeclinabilis, q̄ alijs partibus orõnis p̄ponitur, aut p̄ compoſitiõem, aut p̄ appoſitiõem.

Vnde dr̃ p̄poſitio? Ab eo q͛ alijs partibus orõnis p̄ponit. nam cõtra naturam p̄poſitiõis eſt, q͛ poſtponat. vt Cum. tenus, verſus.

Præpoſitioni q̄t accidunt? Tria. Figura. Ordo. Caſus.

Figuræ p̄poſitionum q̄t ſunt? Duæ. Simplex. vt abs. circum. Compoſita. vt abſq;. circum circa.

Ad igitur cuius figuræ eſt? Simplicis figuræ, quia nõ poteſt diuidi in partes ſignificatiuas.

Quotuplex eſt ordo p̄poſitionum? Triplex. Præpoſitiuus. Poſtpoſitiuus. Communis.

Quis eſt ordo præpoſitiuus? Qui p̄poſitiõem in conſtructiõe ſemp̄ debere p̄poni oſtendit. vt ad, ab.

Quis eſt ordo Poſtpoſitiuus? Qui p̄poſitiõem in cõſtructiõe ſemp̄ debere poſtponi oſtẽdit. vt tenus. verſus.

Quis eſt ordo Cõmunis? Qui p̄poſitiõem in cõſtructiõe modo præponi: modo poſtponi debere oſtẽdit. vt cum, per, p̄pter.

Ad igitur cuius ordinis eſt? Præpoſitiui. Quia ſemper in conſtructione p̄ponitur.

Caſus p̄poſitionum q̄t ſunt? Tres, Accuſatiuus & Abltũs, & nonnũquam Genitiuus.

Prępoſitiões gtõ deſeruiẽtes q̄t ſunt? Tres. Pridie. poſtridie. tenus.

Præpoſitiões actõ deſeruiẽtes q̄t ſunt. xxxviij. Ad. apud. aduerſus. aduerſum. cis, citra. circiter circum. circa. contra. erga. extra. inter. intra infra. iuxta. ob. pone. per. prope. propius. proxime. pridie. poſtridie. procul. poſt. penes. pręter. propter. ſupra. ſecundum. ſecus. trans. vſq;. vltra. verſus. verſum.

Præpoſitiões abltõ caſui deſeruiẽtes q̄t ſunt? Quindecim. A. ab. abs, abſq;. cum, coram. clam. de, e. ex. pro. præ. palam, ſine. tenus.

Præpoſitiones actō vel abltō deſeruiētes quot ſunt? Quattuor. in.ſub.ſup. ſubter.

Præpoſitiōes inſeparabiles(hoc eſt q̄ nunq̄ niſi in cōpoſitione repiunt̄) quot ſunt? Sex.an,con,dis.di.re.ſe.

Ad igitur cui caſui deſeruit? Accuſatiuo,quoniam tali caſui ſemper appoſita reperitur.

¶ De erotematis aduerbiorum. Cap.x.

VBi,que pars orationis eſt? Aduerbium.

Quid eſt aduerbium? Pars orationis indeclinabilis,q̄ addita verbo:ſignificationem eius aut complet,aut mutat,aut minuit.vt iam faciā. non faciam.parum faciam.

Vnde dr̄ Aduerbium? Quaſi ad verbum:quoniam verbo ſemper fere adiungi deſiderat.

Aduerbio quot accidūt? Tria.Species.Figura.Significatio..

Species Aduerbiorum q̄t ſunt? Duæ ſicut in nomine. Primitiua,vt nuper. Deriuatiua:vt nuperrime.

Vbi cui⁹ ſpeciei eſt? Primitiuæ,neq; em̄ habet aliquid vnde deriuet̄:q̄d ſit antiquius.

Figuræ aduerbiorū quot ſunt? Duæ ſicut in nomine. Simplex, vt ecce. Compoſita,vt eccum.

Vbi igitur cui⁹ figuræ eſt? Simplicis figuræ,neq; em̄ poteſt diuidi in partes ſignificatiuas.

Significationes aduerbiorū quot ſunt? Innumeræ.

Numeralis,vt ſemel.bis.ter.quater.quinquies.ſexies.

Temporalis.vt hodie,cras,perēdie.heri.nuper,aliq̄n,olim.iam. tūc.cū. mane ſero.ſemper.

Localis.vt hic.iſthic.illic.Huc,iſthuc.illuc.

Negatiua,vt nō.haud.minime.nullatenus.

Affirmatiua.vt etiam.profecto.nimirū.

Optatiua.vt o.ſi.vt.vtinam.

Demonſtratiua.vt en,ecce.

Ordinatiua,vt continuo.deinde. deinceps.

Interrogatiua,vt cur? q̄re? quāobrē? nūquid?

Dubitatiua.vt fors.forte.fortaſſis fortaſſe.forſan.forſitan.

Vocatiua.vt.o.heus.oho.

Diſcretiua.vt ſeorſum.diuiſim.bifariam.

Congregatiua,vt ſiml̄.vna pariter.

Iuratiua.vt ædepol.me hercule.mecaſtor.

Hortatiua.vt eia.age.agedū.agite.

Intēſiua.vt valde,penit⁹.vehemēter.

Remiſſiua.vt ſenſim.paulatim.pedetentim.
Diminutiua.vt belle.argutule.clanculum.
Comparatiua.vt magis.melius.fortius.
Superlatiua.vt maxime:optime,fortiſſime.
Similitudinis.vt ceu.ſicut.tanq̃.
Quãtitatis.vt multũ,parũ.minimũ.
Qualitatis,vt bene.docte.ſapiẽter.
Vbi igit͛ cuius ſignificatiõis eſt? Localis.

De erotematis interiectionũ Cap.xi.

HEu,q̃ pars oratiõis eſt? Interiectio.
Quid eſt interiectio? Pars oratiõis indeclinabilis affectũ mẽtis incõdita voce ſignificãs.
Vnde dr̃ interiectio? Ab interijciẽdo.eo q͛ alijs partibus oratiõis interijcit.
Interiectiõi quot accidũt? Sola ſignificatio.
Significatiões interiectionũ quot ſũt.Plures.

Lugẽtis.vt heu.hoi.hei.
Dolẽtis,vt hei.ah.
Timẽtis.vt hei.ah.
Exultãtis.vt euax.vah.oh.
Admirãtis.vt pape,vah.
xlam ītis.vt pro vah.
Ridẽtis.vt ha.he.hoe.
Deridẽtis.vt hui.
Silẽtis.vt au.ſt.ſt.
Laudãtis. vt euge.
Vitãtis.vt apage.apageſis.apagete.
Vocãtis.vt io.oh.
Deprehendẽtis.vt,at,at.

Heu,cuius ſignificatiõis eſt? Lugẽtis.

De erotematis Cõiunctionum.

ET,quæ pars orõnis eſt? Cõiunctio,
Quid eſt Cõiunctio? Pars oratiõis indeclinabilis cõnectens ordinãſq; ſentẽtiam.
Vnde dr̃ cõiunctio? Ab eo quod coniungat,& orationi pro vinculo interponatur.
Coniunctioni quot accidunt? Tria.Figura.Ordo. Poteſtas:ſiue Species. ſiue Significatio.
Figuræ. Cõiunctiõis quot ſunt? Duæ ſicut in nomine. Simplex.vt.at.et. Compoſita.vt atq;.etenim.
Et,cuius figuræ eſt? Simplicis figuræ.
Ordo cõiunctiõis quotuplex eſt? Triplex. Quædam eñ ſemper p̃ponunt͛. vt & at.at.aſt aut.vel.nec ne.neq;.Quædã ſemꝑ poſtponũtur. vt q;, ne. ve.qdem.quoq;.autem.vero enim.Quædam modo p̃ponuntur.modo poſtponũtur.vt atq;.igitur.itaq;.quoniam quia.etſi,
Et cuius ordinis eſt? Præpoſitiui.

Poteſtates cōiunctiōis quot ſunt? Complures. Copulatiua: q̄ ſenſum & verba cōiungit. vt &. q;. atq;. quoq;. autem. vero. quidem.

Diſiunctiua, q̄ quamuis dictiōes coniungit: ſenſum tñ diſiunctum habet. vt aut. vel. ve. ſiue ſeu.

Subdiſiunctiua eſt, q̄ voce diſiuncta vtrumq; adeſſe ſignificat, vel ſimul vel diſcrete. vt Alexãder ſiue Paris dormit. vel legit tota die.

Cauſalis, q̄ cauſam cõtinuationis explanat. vt quoniã. nam. namq;. enim. vt.

Collectiua ſiue illatiua, q̄ ſuperiora colligit. vt igit. ergo. itaq;, quare. quapropter. quamobrem.

Dubitatiua, q̄ dubitationem aliquam cum interrogatione ſignificat. vt an. ne. necne.

Aduerſatiua, q̄ aduerſam ſentẽtiam ſeqnti aut præcedenti monſtrat. vt licet. quamq;. quamuis. etſi. ſaltem.

Approbatiua, q̄ rem aliquam approbat. vt ſi. ſiquidem. quãdo. quãdoquidẽ. quidem.

Completiua: q̄ ornatus cauſa aut metri neceſſitate ponitur. vt quidem. enim. nam. namq;. vero.

Cauſalis rurſus diuidit in Cõtinuatiuam. Subcõtinuatiuam. Adiunctiuam. effectiuam.

Continuatiua eſt, q̄ continuationem & conſeqntiam rerum ſignificat. vt ſi. cum. dum. vbi.

Subcontinuatiua eſt, q̄ cauſam continuationis oſtẽdit cum eſſentia rerum. vt quoniam. quia.

Adiunctiua eſt, q̄ verbis ſubiunctiuis adiungit. vt ſi. vt. cum. vbi quando.

Effectiua eſt, q̄ reddit cauſam effectus. vt enim. nam. namq;.

Et cuius poteſtatis eſt. Copulatiuæ.

¶ De partibus orōnis q̄ aliæ pro alijs, & pro ſeinuicem ponuntur. Cap. xiij.

QVæ partes orōnis aliæ pro alijs ponuntur? Oẽs fere, quemadmodũ quæ ſequuntur.

Nomẽ pro participio. vt ſibilus pro ſibilãs.

Nomẽ ꝓ Aduerbio. vt recẽs pro recẽter.

Nomẽ ꝓ interiectiōe. vt infandũ voce incõdita.

Nomẽ ꝓ cōiunctiōe. vt quare. quamobrem.

Pronomẽ ꝓ noīe ꝓprio. vt ego ꝓ Antonius.

Pronomẽ pro aduerbio. vt hoc pro huc.

Pronomẽ ꝓ cōiūctiōe. Vt ideo ꝓ ꝓpterea.

Verbũ ꝓ noīe. vt amare ꝓ amore. viuere ꝓ vita.

Verbum pro aduerbio. vt amabo, ſodes.

Verbum ꝓ interiectione. vt age, agite.

Verbum pro coniunctione. Vt licet licebit,

Participiũ pro nomine, vt ſapiens. diligens.

Participiũ ꝓ aduerbio, vt horrẽdum ꝓ horrende.

Præpoſitio pro aduerbio, vt coram. palam.

Præpoſitio pro interiectione. vt pro. a.

Præpoſitio ꝓ coniunctiõe. vt ꝓpterea, quapropter.

Aduerbium pro nomine, vt ſatis eſt. abunde eſt.

Aduerbium ꝓ coniunctione. vt quãdo, ꝓ quoniam.

Coniunctio pro aduerbio. vt cum, pro quando.

Coniunctio pro interiectione. vt. at.

Quæ partes orõnis ponunt inuicẽ ꝓ ſeipſis? Oẽs fere.

Nomẽ pro nomine. vt dardanus, pro dardanius.

Verbum pro verbo. vt populo, pro populor,

Participium ꝓ participio, vt ꝓfuſus pro profundẽs.

Præpoſitio pro præpoſitione, vt in. pro contra.

Aduerbium pro aduerbio. vt hic loci. pro tũc tpis.

Coniunctio pro cõiunctione, vt vel. pro &.

De ſyntaxi & orationis conſtructione. Cap. xiiij.

Quid eſt ſyntaxis? Sciẽtia qua bona cõſtructio a mala dignoſcitur. Vnde dr̃ ſyntaxis? A ſyn qđ eſt con. & tatto, ordino, a quo eſt taxis, quaſi coordinatio.

Quid eſt conſtructio? Cõgrua dictionum ordinatio, congruã perfectamq́ ſentẽtiam demonſtrãs.

Quid eſt oratio? vt ſcaurus definit: ore miſſa & per dictiones ordinata pronunciatio.

Quotuplex eſt oratio. Quadruplex. Perfecta. q̃ perfectum ſenſum in animo auditoris generat, vt ego amo deum. Imperfecta, quæ imperfectũ ſenſum in animo auditoris generat: vt ſi deum amaueris. Finita, in qua verbum finitum ponitur. vt ego amo. Infinita, in qua verbum infinitũ ponitur, vt me amare.

Quid eſt figura cõſtructionis? Eſt aliqua ratione nouatus dicendi modus: qui circa Grammaticas cõſtructiões verſatur.

Euocatio, eſt reductio tertiæ perſonæ ad primam vel ſcđam. vt ego Antonius lego. tu Ioãnes audis. Et requirũtur quattuor in euocatione. Perſona euocans. Perſona euocata, Remotio copulæ, & verbum cõueniẽs cum perſona euocãte.

Appoſitio eſt immediata duorũ ſubſtãtiuorũ cõiunctio, quorũ alterũ exponit alterũ, vt miratur molem Aeneas magalia quõdam. Et requirunt duo in appoſitiõe. Dictio apponẽs; & Dictio appoſita,

Prolepſis:eſt attributio ꝓprietatis toti in ſuas partes diuiſo.vt interea reges in genti mole latinus.Et reqruntur quinq; in prolepſi,Hoc eſt Totum, Partes.Diſtributio partium.Proprietas & Ordo.

Syllepſis,eſt diuerſarum dictionum ſub plurali ꝓprietate conceptio. vt ego & tu docti legimus.Et requiruntur quinq; in Syllepſi,hoc eſt. Dictio con cipiens. Dictio concepta. Copulatiua coniunctio:vel præpoſitio Cum. Verbum vel nomen adiectiuum numeri pluralis.Proprietas concordans cum dictione concipiente.

Zeugma.eſt vnius proprietatis ad diuerſas clauſulas facta redditio.vt ego & tu & Cicero ſcribit.Et requiruntur tria:hoc eſt.Plura ſubſtantiua.Copula Proprietas,q̄ conueniat cum ꝓpiori ſubſtantiuo.

Antiptoſis:eſt caſus ꝓ caſu poſitio ſub aliqua ꝓprietate.vt Vrbem quā ſtatuo veſtra eſt.Et requiruntur tria,hoc eſt.Vnum ſubiectum.vna proprietas,& qđ ponatur caſus ꝓ caſu.

Syntheſis,eſt attributio ꝓprietatis vni vel pluribus copulatis.qđ fit non grã vocis,ſed ſignificati.vt pars in fruſtra ſecant.Et requirũt tria.hoc eſt.vnũ ſubiectum vel plura copulata.Proprietas & Attributio ꝓprietatis cõcordans cũ ſignificato,& nõ cum voce.

Synecdoche,eſt attributio partis ad totum ſub ꝓprietate verbi,vel participij,vel nominis adiectiui.vt Expleri mentem nequit.Nuda genu nodoq; ſinus collecta fluentes.Et requirũtur tria,hoc eſt.Totũ. Proprietas,& pars in accuſatiuo poſita.

Liber Quartus de Conſtructione. octo partium orationis.

¶De conſtructione verborũ actiuorum. Caput primum.

VErba partim ſunt Perſonalia:partim imperſonalia.
Perſonalia ſunt:q̄ habent numeros & perſonas.
Imperſonalia quæ carent numeris & perſonis : de quibus poſtea dicemus.
Perſonalia rurſus in quinq; genera diuidũtur. Actiuum. Paſſiuũ.Neutrũ.Commune.Deponens.

Actiuũ verbũ eſt illud;qđ deſinit in.o.& habet paſſiuũ in.or. & exigit ante ſe ntũm in pſona agenti vel facienti.& actũm in perſona patienti. Eius cõplures ſunt ſpecies.

PRIMA SPECIES verborum actiuorũ eſt:q̄ poſt ſe cõſtruuntur cũ actõ tantum.Qualia ſunt.

Amo.as.amaui.por amar con paſſion,vt ego amo filium.
Redamo.as.aui por amar en retorno.vt ego redamo amantē.
Deamo.as.aui.por amar cō mucha aficion.vt Teren.deamo te.
Adamo.as.aui.por amar como enamorado.vt mater filiū amat. quaſi adamet.
Diligo.is.exi.por amar cō rāzō y eleciō.vt ego diligo res honeſtas.
Colo.is.ui.por amar al mayor en dignidad. vt ego colo principes terræ.
Colo.is.por labrar,afeytar,o morar.vt ego colo agros. colo faciē. colo domum.
Traho.is.xi.por lleuar o traer por fuerça.vt trahe me poſt te.
Duco.is.xi.por lleuar o traer guiando.Terē.duc me ad illam.
Deduco.is.por acompañar a otro dende ſu caſa.vt deduc me in forum.
Reduco.is.por acompañar a otro haſta ſu caſa.vt reduc me domum.
Deduco.is.por echar las naues al agua.Verg.Deducunt ſocij naues.
Subduco.is.por ſacar las naues del agua.Verg.ſubducite naues.
Ago.is.por lleuar delante de ſi.vt capellas ꝓtinus ago.
Ago.is.por lleuar la beſtia caualgando.vt ago mulam.
Veho.is.vexi.por lleuar o traer encima de ſi.vt vehe me humeris.
Porto.as.aui.por lleuar o traer en ſu cuerpo.vt porto pecunias.
Fero.fers.tuli.Gero.is.Baiulo.as por aq̄llo meſmo.vt Fero libros.
Inchoo.as.aui.por comēçar.Verg.nil altū mens inchoat.
Incipio.is.por començar como quiera.vt incipio legere: & incipio rem arduam.
Ineo.is.iui.por comēçar alguna coſa notable.vt ineo amiciciam tecum.
Diſco.is.didici por aprēder alguna coſa de nueuo.vt diſco prima elementa.
Ediſco.is.edidici.por aprender algo de coro.vt edidici Vergilium.
Dediſco.is.dedidici.por oluidar lo deprendido.vt dedidicit pacem.
Oppugno.as.aui.por cōbatir algū lugar.vt oppugnauit oppidum.
Impugno.as.aui.por aq̄llo meſmo.vt impugnauit hoſtes.
Propugno.as.aui.por defender lo cōbatido.vt ꝓpugnat vrbem.
Expugno.as.aui.por tomar por cōbate.vt expugnauit arcem.
Capio.is.por tomar q̄riendo o no q̄riendo.vt cœpi voluptatē,cœpi moleſtiam.
Sumo.is.ſumpſi.por tomar por nueſtra voluntad.vt ſumpſi negocium.
Paco.as.aui.por apaziguar alos vencidos.vt Scipio pacauit Libyam.
Pacifico.as.aui.por aq̄llo meſmo.o hazer paz.vt pacificauit vrbem.
Placo.as.aui por amanſar al ayrado.vt ego placaui illum.
Laſſo.as.aui.por fatigar lo q̄ tiene anima.vt ego laſſabo hominem.
Laxo.as.aui.por aſſoxar lo apretado.vt laxabo vincula.
Abdico.as.aui.por deſheredar al hijo enla vida.vt exhæredauit filium.
Exhæredo.as.aui.por desheredarlo enla muerte.vt exhæredauit filium.

SECVNDA verborum Actiuorum ſpecies eſt:q̄ præter actūm cōſtruūt etiam cum gtō vel abltō. Vt impleo granarium frumenti vel frumento. Qualia ſunt hæc.

Impleo.es.Repleo.es.Compleo.es.por henchir alguna coſa.

Accuſo.as.por acuſar en juyzio o fuera.vt accuſabo te criminis vel crimine.

Incuſo.as.por reprehẽdiẽdo q̃xarſe de alguno.vt hic incuſat matrem.

Poſtulo.as.por demandar en juyzio.vt poſtulabo te apud iudicem homicilij vel homicidio.

Damno.as.por cõdenar o obligar.Verg.Damnabis tu quoq; votis vel votorum.

Emo.Redimo.Paro.Cõparo.por cõprar.vt emo librũ tanti vel tanto precio.

Vendo.Vennndo.Diſtraho.por vẽder.vt vẽdidi pluris & maiori precio.

Aeſtimo.as.taxo,Appreció.as.por appreciar.vt æſtimo cẽtũ aureis,vel q̃nti tu.

Animaduertẽdũ eſt ꝙ v̾ba p̃ciũ ſignificãtia cõſtruũt cum ablõ p̃ciũ denotã te:p̃terq̃ cũ his genitiuis tãti.quãti.pluris.maioris.minoris.tãtidẽ.quãtidẽ. quãtiuis.quãtilibet.& ꝙ Verg.dixit:nõ aſſisfaciunt. & Catull9 Veronẽſis. Omnes vnius æſtimemus aſſis.

TERTIA verborum actiuorum ſpecies eſt,q̃ præter actm̃ cõſtruunt etiam cum dtõ.Qualia ſunt hæc.

Do.as.dedi.por dar como quiera.vt do tibi pecunias,do tibi libros.

Dono.as.donaui.por dar gracioſo y debalde.vt dono tibi veſtes,

Dedo.is.dedi.por dar ſe aſſi meſmo.vt hoſtes dedunt ſe victori.

Commodo.as.por preſtar lo meſmo q̃ ſe torna.vt commodo tibi equum.

Mutuo.as.aui.por preſtar lo q̃ ſe torna en eſpecie.vt mutua mibi nummos.

Loco.as.aui.por dar algo por alquiler.vt tu locaſti mihi domum. aut mulam.

Conduco.is.xi.por tomar algo por alquiler.vt tu cõduxiſti a me tabernam.

Præpono.is.Præfero.Antepono.por preferir.vt præpono te Homero.

Suadeo es.ſi.por induzir y atraer por razones.vt ego ſuadeo tibi honeſta.

Perſuadeo.es.ſi.por induzir con effecto.vt ego p̃ſuaſi tibi turpia.

Dico.is.dixi.por dezir o hablar artificioſamẽte.vt tu dixiſti mihi ſentẽtiam.

Edico.is.xi.por mãdar como juez o principe.vt prætor edixit oĩbus legem.

Indico.is.indixi.por denũciar cõ ſolenidad.vt Romani indixerunt Veijs bellum.

Credo.is.didi.por præſtar o cõfiar.vt crediſti decoctori nummos.

Commendo.as.aui.por encomendar.vt rogo commendes regi hominem.

Committo.is.por cometer o encomẽdar o cõfiar.vt committe mihi hæc.

Conſulo.is.cõſului.por cõſejar algo a alguno.vt conſule filio vtilia.

Facio.is.feci.por hazer lo q̃ paſſa en materia de fuera.vt feci tibi opus.

QVARTA verborum actiuorum ſpecies eſt, q̃ præter actm̃ principalẽ, conſtruuntur cum altero accuſatiuo minus principali.Qualia ſunt, quæ ſequuntur.

Doceo.es.docui.por enſeñar,vt tu docuiſti me grammaticam & dialecticam.

Dedoceo.es.por demonſtrar ſer falſo lo enſeñado.vt ego dedoceo te vitia.

Moneo.es.por amoneſtar aconſejando.vt monuiſti me iuſta.

Admoneo.es.por traer algo ala memoria de otro.vt ego admonui te vtilia.

Oro.oras.aui.por rogar al mayor.vt miſeri orant principes veniam.
Rogo.as.aui.por rogar al ygual.vt amicus rogat amicum opes.
Interrogo.as,aui.por preguntar.vt interrogas me q̃ſtionem arduam.
Flagito.as.aui.por demãdar cõ importunidad.vt ſi flagito te libros.
Poſco.is.popoſci.por demandar lo honeſto.vt poſco te rem honeſtam.
Poſtulo.as.por demandar requiriendo en juyzio.vt poſtulo te pecunias.
Peto.is.iui.por demandar rogando.vt peto te rem factu facilem.
Induo.is.Veſtio.is.por veſtir.vt veſtiam te:vel induam te diploidem.
Exuo.is.ui.Spolio.as.aui.por deſpojar.vt exuam te.ſpoliabo te ueſtẽ.
Cingo.is.xi.Accingo.is.xi.Succingo.is.xi.por ceñir,vt cinxiſti me enſem.
Calcio.as.por calçar.ut calciabo te ſoleas.cothurnos.uel calceos.
Excalcio.as.por deſcalçar.ut excalciabo te oĩa:q̃ alius calciauit.

QVINTA ſpecies verborum actiuorum eſt: quæ præter accuſatiuum conſtruuntur cum ablatiuo ſine præpoſitione, vel potius cum effectiuo. Qualia ſunt hæc.

Dono.as.aui.por dar inſignias de honrra.vt ego donabo te corona laurea.
Spolio.as.aui.por deſpojar de alguna coſa.ut tu me ſpoliaſti exuuijs.
Satio.as.aui Saturo.as.aui.por hartar.ut ego ſatiaui te cibo. & ſaturaui pane.
Onero.as.aui.por cargar. Exonero.as.por deſcargar.ut ego exonero te faſce.
Peto.is.p Percutio.is.por herir.vt Verg.malo me Galata petit.
Afficio.is.affeci.p eo q̃d eſt in bonũ ſiue in malũ aliq̃d facere.
Afficio te voluptate:yo te hago plazer.Afficio te muneribꝰ.yo te hago bñficios.
Afficio te moleſtia.yo te hago peſar.Afficio te iniuria yo te hago injuria.
Muto.as.aui.por trocar vna coſa por otra.ut mutauit glandem ariſta.
Priuo.as.aui.por priuar o quitar algo.ut tu me priuaſti multis bonis.
Leuo.as.aui.Subleuo.as.aui.por aliuiar.ut ego te faſce leuabo.

SEXTA verborum actiuorum ſpecies eſt,q̃ preter acĩm conſtruunt̃ cum abltõ & p̃poſitione.a.vel.ab.Qualia ſunt hæc.

Abſtineo.abſtines.por ſe refrenar delas injuſticias.ut ego abſtineo me ab iniuria.
Contineo.es.por ſe refrenar delos deleytes.ut fac cõtineas te á voluptate.
Accipio.is.accepi.por recebir como quiera.vt accepi à te cõmoda & incõmoda.
Suſcipio.is.por tomar a ſu cargo.ut oĩa negocia ſuſcipio à te.
Recipio.is.por recebir o cobrar.Vt ego recepi à te libros omnes.
Eripio.is.por librar o arrebatar.vt tu eripis me a malis.& ego à te pecunias.
Amoueo.es.por quitar de alguna coſa.vt amoue obſecro á me manum,
Aufero.aufers.por aq̃llo meſmo.vt aufer à me opprobriũ & contemptum.
Auerto.is.auerti.por boluerſe de alguna coſa.vt auerte oculos à vanitate.

¶De verbis Paſſiuis.
Caput,ij.

PAſſiuum v̄bum eſt illō: q̄ deſinit in.or.& habet actiuū in.o.& exigit ante ſe nt̄m ꝑ perſona patienti.& ablt̄m cum p̄poſitione.a.vel.ab. vł dt̄m ꝑ pſona agēti vel faciēti.Vt de9 amatᷣ a me vel mihi. Ei9 tot ſunt ſpecies,q̄t dixim9 eſſe in v̄bo actiuo.Sed animaduertendū eſt, ꝙ cū mutamus v̄bum actiuū in paſſiuū,caſus cum q̄ verbum cōſtruitᷣ poſt act̄m principalē,non mutatᷣ.Vt impleo granarium frumēti vel frumeto,Granarium impletᷣ a me frumenti vel frumento.Do tibi pecunias.Pecunię dantᷣ tibi a me.Doceo te grāmaticā.Tu doceris a me grāmaticā.Dono te corona.Tu donaris a me corona.Audio ex te grāmaticā.Grammatica auditur a me ex te.

Animaduertēdum eſt q̄ꝗ verba reciproca,& q̄ dn̄r vocatiua, q̄lia ſunt ſcribor,habeor,iudicor,p̄dicor,agnoſcor,dicor,vocor,nominor,appellor,nūcupor,& ſimilia:conſtrui poſt ſe eodē caſu,cum q̄ ante ſe conſtruuntᷣ. vt ſcribor fortis vocor Antonius.

¶ De verbis Neutris.

Caput.iij.

NEutrum v̄bum eſt illō,q̄ deſinit in.o.& non hēt paſſiuum in. or.vt ſeruio ſeruis.Eius complures ſunt ſpecies.

PRIMA ſpecies v̄borū neutrorū eſt,q̄ poſt ſe cōſtruuntᷣ cū gt̄o vel ablt̄o. vt careo pecuniarum vel pecuniis.Cuiuſmodi ſunt:q̄ ſequuntur.

Careo.es.por no tener lo q̄ deſſeamos.vt careo tui. Tu cares pecunijs.

Egeo.es.Indigeo.es.ui.por auer meneſter.vt egeo ſalutis & ſalute.

Abundo.as.Redūdo.as.por abūdar.vt abundo diuitiarum & diuitijs.

Sto.as.Conſto.as.por coſtar.vt hic liber ſtat tanti,quanto præcio tu emiſti.

Satago.is.por eſtar ſolicito y cōgoxoſo.vt hic ſatagit rerū ſuarū & rebus ſuis.

Abſtineo.es.por ſe refrenar.vt abſtineo irarū & ab iracundia.

SECVNDA ſpecies v̄borum neutrorū eſt,q̄ poſt ſe conſtruuntᷣ cū dt̄o. Qualia ſunt,q̄ ſequuntur.

Cedo.is.ceſſi.por dar a otro la ventaja o mayoria.vt cedo maiori.

Pareo.es.Obedio.is.Obtempero.as.por obedecer.vt paret amor dictis.

Conſulo.is.Prouideo.es.Proſpicio.is.Caueo.es.por ꝓueer.vt pater cōſulit filio.

Placeo.es.por aplazer.Diſpliceo.es.por deſagradar.vt ego placeo tibi.

Occurro.is.Obuio.as.por ſalir al encuētro y a recebir.vt ego occurram tibi.

Faueo.es.Studeo.es.Aſpiro.as.por fauorecer.vt tu faues mihi.

Seruio.is.por ſeruir como ſieruo.vt ſeruus frugi ſeruit dn̄o fideliter.

Inſeruio.is.por hazer lo q̄ algūo quiere.vt fac inſeruias mihi.

Parco.is Ignoſco.is.por perdonar.vt ego parco tibi,vt ignoſcas mihi.

Noceo.es.Officio.is.por empecer,vt nō noceas mihi,ne ego officiam tibi.

Doleo.es.por doler lo q̄ trahe dolor,vt hoc vulnus non dolet mihi.

Indulgeo.es.indulſi,por dar obra o regalar,vt indulgeo litteris & filijs.

Inſto.as,inſtiti,por dar prieſſa,vt noli inſtare mihi.

Supplico.as.por rogar humilmēte,vt ego ſupplico tibi,& tu regi ſupplica.

Hæreo.es.adhæreo.es.por ſe allegar,vt ego hæreo tibi & tu adhæres mihi.

Illudo.is.Inſulto.as,por burlar eſcarneciēdo, vt tu illudis capto.

Inuideo.es.por auer embidia,vt oībus inuideas inuide,nemo tibi.

Impono,is.impoſui.por engañar:vt facile eſt barbato imponere regi.

Inceſſo.is.inceſſi,por acometer,vt Regibus inceſſit magno diſcordia motu.

Inuado.is.por aq̄llo meſmo,vt tanta inuaſit cupiditas plæriſq;.

Incumbo.is.por poner las fuerças en algo,vt validis incumbite remis.

Cupio.is,cum bñ iunctum,por lo meſmo:vt qđ bñ cupio Glycerio.

Timeo.es.por temer,q̄ no vēga mal a otro,vt pater timet filio.

Metuo.is.por aq̄llo meſmo,vt inopi metuēs formica ſenectæ.

TERTIA verborum neutrorū ſpecies eſt:q̄ poſt ſe conſtruūtur cum abltō ſine p̄poſitione:vel potius cū effectiuo. Qualia ſunt.

Fragro.as. por oler dando olor,vt redolētq; thymo fragrantia mella.

Flagro.as.aui.por encēderſe,vt flagratq; cupidine currus.

Ardeo.es.arſi.por arder,vt ardet amore pari,qui ſcit ſe amari.

Exardeo.es.exarſi.por mucho arder:vt his dictis ſubitas exarſit in iras.

Aeſtuo.as.por auer mucho calor,vt Oceanus lunaribus æſtuat horis.

Caleo.es.por eſcalentarſe,vt ego caleo febri:tu vero cales amore.

Frigeo.es.Algeo.es.por enfriarſe, vt tu friges dio,ego algeo pluuia.

Fluo.is.Mano.as.por correr o manar.vt locus fluit lacte.& fons manat aqua.

QVARTA verborū neutrorū ſpecies eſt : q̄ poſt ſe conſtruūtur cum abltō & præpoſitione.a.vel. ab.ad ſimilitudinem verborū paſſiuorum in perſona agente vel faciente:ante ſe vero exigunt ntm̄ perſonæ patientis. Qualia ſunt.

Exulo.as.por ſer deſterrado,vt homicidæ exulant á prætore.

Vapulo.as.por ſer herido,vt diſcipuli vapulant a magiſtro.

Veneo.is.veniui vel veni,por ſer vendido:vt ſerui veneunt á mangone.

Fio.is.factus ſum,por ſer hecho,vt templum fit ab architecto.

Liceo.es.por ſer pueſto en precio o almoneda,vt liber licet a me.

QVINTA verborū neutro rūſpecies eſt:q̄ poſt ſe cū nullo caſu cōſtruūtur,niſi media præpoſitione,vt ego viuo in vrbe.

Viuo viuis vixi.por biuir,vt viuat Gabijs,vt vixit in vrbe.

Eo.is.iui.por yr.Adeo.is.por yr a lugar o a perſona, vt eo ad vrbem a deo Antonium.

Obeo.es.por morir.Exeo.is,por ſalir de lugar,vt obijt,& exiuit de vita.

Nato.as.por nadar.Enato.as.por ſalir a nado,vt natat in flumine,& enatat.

19

Sto ſtas.por eſtar en pie.Sedeo.es.por eſtar aſſentado,vt ego ſto.tu ſedes.
Salio.is.por Saltar.Salto.as.por baylar o dançar.vt ego ſalio,tu Saltas
Ambulo.as.por andar.Deambulo.as.por paſſearſe,vt ante cœnam deambulo.
Incedo,incedis.por andarcon pompa y aparato.vt ego q̃ regina diuū incedo.
cuerdo *Sapio is.por Saber.Deſipio.is.por enloquecerse,vt modo ſapit,modo deſipit.*
Reſipisco.is.por tornarse en ſu ſeso el q̃ enloqueſcio. vtreſipiscit ex phreniti.
Contendo.is.Certo.as.Pugno.as.por pelear y contender,vt contendo tecum.
Concurro.is.por encontrarse con otro.vt noli concurrere mecum.
Conſtituo.is.conſtitui.por concertarse con otro,vt ego conſtitui cum illo.
Attineo.es.Pertineo.es.por pertenecer.vt hoc attinet ſiue pertinet ad me.

Animaduertēdū eſt,hoc verbū.Sum,es,fui.poſt ſe cōſtrui cū ntō.vt ego ſum Antonius,cum gtō,vt virtus eſt hoīs.cum dtō.vt tu es mihi magiſter. cū ſeptimo caſu.vt vir eſt ſingulari eloquentia.Cum hoc noīe opus,omnibus fere caſibus iungi poteſt.

Sunt preterea q̃dam alia verba:q̃ dn̄r ſubſtantiua:deſiderantia poſt ſe caſum ſimilem p̄cedenti,vt exiſtit inutilis,extat incorruptus, manet immortalis, viuit fœlix,& ſimila.

Sunt & alia,q̃ cum ſint in tranſitiua:reciprocantur tn̄.vt incedo triſtis.ambulo lætus.euado doctus.

Præterea verba illa,q̃ dn̄r neutra tranſitiua,iudicio meo nihil hr̄e, qđ illis repugnet cur nō dicamus actiua,cū(etiā ſi natura repugnaret)ſermo idcirco nō deberet eſſe mācus.Nam ſi recte dr̄,comederunt Iacob:& domus tuæ zelus comedit me,recte q̄ꝙ dicet Iacob.ego ſum comeſus,ſicut & Iuuenalis dixit & cito rapturus de nobilitate comeſa,qđ ſupereſt.

Præterea v̾ba,q̃ dn̄r ad ſolā naturā p̄tinere.ego nō video, cur nō recipiāt oēs numeros & pſonas :vt ego:nō ſereno.ego non grandino.

Præterea nullū eſſe verbū actiuū,qđ nō poſſit eſſe abſolutū:ſi poſt ſe cū nullo caſu cōſtruatur,vt ſi dixeris ego amo.

Præterea verba neutra poſſe cōſtrui cū actō rem verbi ſignificāte,vt ego viuo vitam,eo iter,ambulo viam,ſeruio ſeruitutē.furio furorē,certo certamē,pugno pugnam.pecco peccatum.

Præterea nullū eſſe verbū,qđ nō cum actō vel abltō ſignificante tempus indifferenter cōſtrui poſſit.

Præterea cōplura eſſe v̾ba neutra abſoluta,q̃ figurate actō iungi poſſunt. vt depereō virginē.& Coridō ardebat. Alexim.Illa q̄ꝙ ex idiomate ſermōis latini dn̄r.hoc latet me.neſcio quis me manet exitus, & olet vnguentum, ſapit picem.& ſimilia.

Omnia etiam v̾ba neutra poſſe iūgi dtō ſignificanti illū,cuius voluptati,aut moleſtiæ,damno,aut cōmodo,aut deniq̄ꝫ cuius gr̄a aliqđ fit. Vergi.Cui pēdere ſua patereris in arbore poma.

De verbis Deponentibus.

Capite quarto.

DEponens verbum eſt illud quod in.or.deſinit·& nõ habet actiuũ in.o. retinetq́ tamen actiui ſignificationem.vt ego loquor verba.Eius com plures ſunt ſpecies.

PRIMA ſpecies verborum Deponentiũ eſt,q̃ poſt ſe cõſtruuntur cũ gtõ. Qualia ſunt q̃ ſequuntur.

Miſereor.eris.por auer miſericordia,vt miſerere animi non digna ferentis.
Obliuiſcor.eris,oblitus ſum.por oluidarſe.vt qs malorũ non obliuiſcitur.
Reminiſcor.eris.Recordor.aris.por recordarſe,vt reminiſcere bonorum.

SECVNDA verborũ Deponentiũ ſpecies eſt,q̃ poſt ſe cõſtruuntur cum dtõ.Qualia ſunt hæc.

Opitulor.aris.Auxilior.aris.por ayudar.vt opitulare mihi,auxiliabor tibi.
Suffragor.aris.por ayudar conel voto.vt rogo te ſuffragare mihi.
Refragor.aris. por eſtoruar conel voto.vt peto à te ne refrageris mihi.
Patrocinor.aris.por defender en juyzio,vt ego patrocinabor tibi.
Adulor.aris Aſſentor.aris.Palpor.aris.por liſongear,vt ne aduleris malo.
Blandior.iris por aq̃llo meſmo o halagar.vt cur blandiris potentiori?
Gratulor.aris.por auer plazer del biẽ de otro.Vt gratulor tibi fortunis aucto.
Iraſcor.eris.por ſe enſañar de otro.Vt tibi Pol iratus ſum Philomena.
Aſſentior.iris.por ſentir y conſentir con otro,vt Senatus mihi aſſenſus eſt.
Inſidior.aris.por aſſechar a otro.Vt lupus inſidiatur ouibus.
Obſequor obſequeris.por obedeſcer.vt ego obſequor tibi,vt obſequaris mihi.

TERTIA verborum Deponentium ſpecies eſt·q̃ poſt ſe cõſtruuntur cum actõ.Qualia ſunt hæc.

Solor ſolaris.Conſolor conſolaris.por conſolar.vt ſolare egenũ.cõſolare orbum.
Execror.aris.Abominor.Deteſtor.Auerſor.por maldezir,vt execror te.
Sequor.eris.ſecutus ſum.por ſeguir.vt ſeq̃re Italiam vẽtis.
Conſequor.eris.cõſecutus ſum.por alcançar.vt conſequor id qd' volo.
Fateor.eris.por confeſſar vor ſu voluntad,vt fateor fatenda.
Confiteor.eris.por confeſſar ſin ſu volũtad.Vt confiteor confitenda.
Diffiteor.eris.por no confeſſar o negar,vt diffiteor neganda.
Precor.aris.precatus ſum,por rogar,vt ſæpe precor mortem.
Deprecor.aris.por rogar,o abominar,vt mortẽ quoq; deprecor idem.
Demereor.eris.por obligar por bñficios,vt demereor amicum.
Cauſor.aris.por traer ocaſion,o achaque,vt locũ immeatiũ cauſatur.
Aemulor.aris Imitor.aris.por remedar,vt æmulor patrẽ,imitor matrẽ.

QVARTA verborũ Deponentiũ ſpecies eſt:q̃ poſt ſe cõſtruuntur cum abltõ/ſiue ſeptimo caſu.Qualia ſunt hæc.

Lætor.aris.Delector.aris.por ſe alegrar.Vt lætor meis rebus, & delector tuis.

Vtor.vteris.por vſar,vt rogo te vtere meis oĩbus rebus.

Potior.iris.por alcançar lo deſſeado,vt optata trões potiuntur arenã.

Veſcor.eris.por comer.Vt capræ veſcuntur frondibus.

Fungor.eris.por vſar de officio,vt fungor meo munere.

Fruor.eris.por gozar de algo.Vt fruimur honeſtis.& q̃ ſunt ꝑpter ſe.

QVINTA verborũ Deponentiũ ſpecies eſt:q̃ poſt ſe cum nullo caſu conſtruũtur niſi media præpoſitione.Qualia ſunt hæc.

Iocor.aris.por burlar de palabras,vt Cicero iocatus eſt in Antonium.

Graſſor.aris.por ſaltear para robar.vt Clodius graſſabatur p vrbem.

Caſtrametor.aris.por aſſentar Real.vt Ceſar caſtrametatus eſt in alpibus.

Labor.eris.por caer o resbalar deslizando,vt caue labaris in lubrico.

Ruſticor.aris.por eſtar enel campo,o en heredad:vt ruſticatur in ocio.

Philoſophor.aris.por eſtudiar en filoſofia:vt philoſophatur,in vrbe.

Tumultuor.aris.por hazer bollicio,vt tumultuatur in caſtris.

Cachinor.aris.por reyr demaſiado,vt cachinnatur in conuiuio.

SEXTA verborũ Deponentiũ ſpecies eſt:q̃ poſt ſe conſtruũtur cum abltõ & præpoſitione.a.vel.ab.Qualia ſunt hæc.

Orior.eris.vel oriris.por naſcer,vt ortus a patribus honeſtiſſimis.

Naſcor.eris.por aq̃llo meſmo.vt natus a clariſſimis maioribus.

Patior.eris.por padecer,vt ruſtici patiuntur a ciuibus.

¶ De verbis Communibus.

Capite quinto.

COmmune verbũ eſt,qđ deſinit in.or.& nõ habet actiuũ in.o.& retinet actiui & paſſiui ſignificationem:vt Ego amplector te, tu amplecteris a me.Pauca huius generis reperiuntur.Hæc fere.

Complector.eris.Amplector.eris por abraçar y ſer abraçado,vt Cõplector te & a te.

Oſculor.aris.por beſar y ſer beſado,vt ego oſculor te:& tu oſcularis a me.

Criminor.aris.por acuſar y ſer acuſado,vt ego criminor te:& tu a me.

Experior.iris.por experimẽtar y ſer experimẽtado,vt experior illum,& ille à me.

Veneror,veneraris.por hõrrar y ſer honrrado,vt ego veneror deos:& dei a me.

Interpretor.aris.por đclarar y ſer đclarado,vt ego ĩterpretor obſcura,& illa a me.

Largior.iris.por dar y ſer dado,vt largior pecunias,& pecuniæ largiũtur a me.

¶ De verbis diuerſorum generum:atq; ſub eodem genere diuerſarum formarum. Cap.vj.

ABſtineo me ab iniurijs,no hago injuria a otro.Actiuum ſexte ſpeciei.

Abſtineo manũ a muliere,por no tocar a muger.Actiuũ eſt eiuſdẽ ſpeciei.

Abſtineo irarum,por no enſañarſe.Neutrum primæ ſpeciei.

Adeo domum vel ad domum,por yr a caſa.Neutrum quintæ.

Adulor tibi,vel te.por liſongear te.Deponens ſcđæ & tertiæ,

Admoueo tibi manum, yo llego la mano a ti. Actiuum tertiæ ſpeciei.
Amoueo à te manum, yo quito la mano de ti. Actiuum ſextæ.
Aduerſor tibi, yo te cõtradigo, o ſoy te cõtrario. Deponens ſcđæ.
Aduerſor te, yo huyo de ti, & abominor te. Deponẽs tertiæ ſpeciei.
Audio te, Audio vocẽ, por oyr el ſonido tuyo. Actiuũ primæ.
Audio á te, vel ex te, vel de te, por oyr tu doctrina. actiuũ ſextæ.
Audio tibi vel inaudio. por obedecer te, Neutrũ ſcđæ.
Audio male, abſolutũ, por ſer infamado. Neutrũ qntæ ſpeciei.
Aſſentior tibi: vel aſſentior tibi hoc. por cõceder te. Deponẽs ſcđæ & tertiæ.
Aſſentio tibi, vel aſſentio tibi hoc. por aqllo meſmo. Neutrũ & actiuum.
Caueo tibi, yo te ꝓueo. Caueo te, yo huyo de ti. Neutrũ & actiuũ.
Careo te, vel careo tui, por carecer de ti. Neutrũ primæ & tertiæ.
Committo tibi libros, por encomẽdarte los libros. actiuũ tertiæ.
Committo præliũ, vel milites. por trauar pelea. actiuũ primæ.
Committo, vt nõ colam parẽtes. por pecar. Neutrũ quintæ ſpeciei.
Credo tibi, & credo tibi hoc. por creer te. Neutrũ ſcđæ & actiuũ tertiæ.
Credo tibi pecunias, por preſtarte los dineros. actiuũ tertiæ ſpeciei.
Conſulo tibi, por ꝓueerte o dar te cõſejo. Neutrũ ſcđæ ſpeciei.
Conſulo te, por demandarte conſejo. actiuũ primæ.
Conſulo boni, por echarlo o juzgarlo a buena parte. Neutrum ſcđæ.
Commẽdo te Regi. por encomẽdarte al Rey. Actiuũ tertiæ.
Commẽdo te apđ regẽ. por alabarte delãte del Rey. Actiuũ primæ.
Certo tibi vel certo tecũ. Por contẽder cõtigo. Neutrũ ſcđæ & quintæ.
Contẽdo tibi vel tecũ. Por aqllo meſmo. Neutrũ ſcđæ & qntæ.
Congredior tibi vel tecũ. Por encõtrar cõtigo. Deponẽs ſcđæ & qntæ.
Conſtituo tibi vel tecũ: por cõcertar cõtigo. Neutrũ ſcđæ & quintæ.
Do tibi pecunias. Por dar te los dineros. Actiuũ tertiæ ſpeciei.
Do tibi litteras ad amicum. pa q̃ gelas lleues. actiuũ eiuſdẽ ſpeciei.
Do ad te litteras, pa q̃ en abſencia las leas. actiuũ primæ.
Do tibi pecunias dono. Por dar te los dineros gracioſos. actiuũ tertiæ.
Do tibi pecunias, por aqllo meſmo. Actiuũ eiuſdẽ ſpeciei.
Dono te corona. por dar te corona en ſeñal de honra. actiuũ quintæ.
Dolet mihi caput ꝓprie. Doleo caput figurate. Neutrum ſcđæ.
Doleo vicẽ tuam. Peſa me de tu fortuna y desdicha. Figuratum.
Dego. is. abſolute, vel dego vitam, por biuir. Neutrũ quintæ.
Exigo te pecunias, vel exigo à te pecunias. actiuũ quartæ & Sextæ.
Exeo domũ, vel exeo domo, por ſalir de caſa. Neutrũ quintæ.
Facio tibi iniuriam, por hazer te iniuria &c. actiuum tertiæ.
Facio te maximi, por eſtimar te en mucho. actiuum ſcđæ.
Facio te certiorem, por auiſarte, actiuum primæ ſpeciei.

Facio tecum. por conuenir y cōcertar contigo. Neutrum quintæ.
Induo te veſtem. por veſtir te la veſtidura. Actiuũ quartæ.
Induo te veſte. por aq̃llo meſmo. Actiuum quintæ,
Induo tibi veſtem. por aq̃llo meſmo. Actiuum tertiæ.
Ignoſco tibi, vel ignoſco tibi peccatũ. por te ꝑdonar. Neutrũ & actiuum.
Inuideo tibi, vel inuideo tibi veſtẽ: por auerte embidia. Neutrũ & actiuum.
Illudo tibi, vel illudo te. por hazer de ti burla. Neutrũ & actiuum.
Indulgeo tibi. por regalarte y tratarte delicadamẽte. Neutrũ ſcd'æ.
Indulgeo opam litteris. por dar obra a alas letras. Actiuũ tertiæ.
Impono tibi onus. por ponerte carga acueſtas. Actiuũ tertiæ.
Impono tibi. por engañarte. Neutrum ſcd'æ ſpeciei.
Inceſſo tibi. Inuado tibi. por tentarte o acometerte. Neutra ſcd'æ.
Inceſſo te. Inuado te. por aq̃llo meſmo. Actiua primæ.
Lætor malorũ vel malis. por alegrarſe cō los males. Deponẽs primæ & quartæ.
Manat aqua ex fonte: vel fons manat aqua. por manar Neutrũ quintæ & tertiæ.
Moneo te rem honeſtam. por amoneſtarte lo honeſto. Actiuum quartæ.
Admoneo te honeſtorum. por traerte ala memoria, Actiuũ ſcd'æ.
Miſereor innocẽtis. por auer miſericordia del innocẽte. Deponẽs primæ.
Miſereor innocentẽ. por aq̃llo meſmo. Deponens tertiæ.
Miſeret me innocẽtis. por aq̃llo meſmo. Imperſonale q̃ntæ.
Metuo tibi. por auer miedo q̃ te vẽga mal. Neutrum ſcd'æ.
Metuo te. por auer miedo de ti. Actiuũ primæ.
Noceo te vel noceo tibi, por empecer. Neutrũ ſcd'æ, & Actiuũ primæ.
Oro te vel á te rem honeſtam. por demandarte lo honeſto. Actiuũ quartæ & ſextæ.
Oleo vnguẽtũ. por oler vnguẽto. Neutrũ figuratum.
Olet mihi vnguentũ. por olerme el vnguẽto. Neutrũ ſcd'æ.
Olfacio vnguẽtum. por oler yo el vnguẽto. Actiuũ primæ.
Obliuiſcor tui vel te por oluidarte. Deponẽs primæ & tertiæ,
Palpor tibi. por liſongearte o halagarte. Deponẽs ſcd'æ.
Palpor te. por aq̃llo meſmo. Actiuũ primæ.
Pugno tibi vel pugno tecũ. Por pelear cōtigo. Neutrũ ſcd'æ & q̃ntæ.
Prouideo tibi. por proueerte y mirar por ti. Neutrũ ſcd'æ.
Prouideo te. Por mirar te de lexos. Actiuũ primæ.
Parco tibi. Por ꝑdonarte los errores. Neutrũ ſcd'æ.
Parco tibi pecunias. por guardarte los dineros. Actiuũ tertiæ.
Parco tibi, vel parco tibi oĩa. Por obedecerte. Neutrũ ſcd'æ & Actiuũ tertiæ.
Poſtulo te vel à te. Por demandarte la deuda. Actiuũ quartæ & ſextæ.
Poſtulo te repetundarũ. Por demandarte los cohechos. Actiuũ ſcd'æ.
Peto te vel à te libros. Por demandarte los libros. Actiuũ quartæ & ſextæ.
Peto te lapide. Por herirte con piedra. Actiuũ quintæ ſpeciei.

Potior virgine. yo alcanço la donzella que deſſeaua. Deponẽs quartæ.

Potior rerũ. Por alcançar el imperio delas coſas. Deponẽs primæ.

Reminiſcor tui velte. Por recordarme de ti. Deponẽs primæ & tertiæ.

Salio.is. Por ſaltar. Salto.as. por dançar. Neutra quintæ.

Salit ouem aries. por ſaltar ſobre ella. Actiuũ primæ.

Timeo tibi. por auer miedo q̃ te vẽga algũ mal. Neutrũ ſcd'æ.

Timeo te. por auer miedo de ti. Actiuũ primæ.

Veſcor panẽ vel pane. por comer pan. Deponẽs tertiæ & quartæ.

Vtor panẽ vel pane. Por vſar de pan. Deponẽs tertiæ & quartæ.

¶ De verbis Imperſonalibus. Cap. vij.

VErbum Imperſonale duplex eſt. Actiuæ vocis, qđ eſt ſimile tertijs p̃ſonis actiuæ vocis. Vt miſeret. pudet.

Paſſiuæ vocis, qđ eſt ſimile tertijs perſonis paſſiuæ vocis. Vt curritur, ſtatur. dequo paulopoſt dicemus. Sed verborũ Imperſonaliũ actiuæ vocis compluresſunt ſpecies.

PRIMA verborũ Imp̃ſonaliũ actiuę vocis ſpecies eſt, q̃ ante ſe exigũt gtm̃, & poſt ſe infinitiuũ. & ſunt duo, intereſt & refert. Vt p̃ceptoris intereſt docere. Senatoris refert adminiſtrare rẽpublicã. Cõſtruunť vero cũ abltõ gñis fœminini nũeri ſinglaris horũ pronoĩm. mea, tua, ſua, noſtra, veſtra. Adde etiam ab hoc noĩe quis vel qui, cuia. Vt mea intereſt legere, tua refert audire. Cuia intereſt profiteri, eius intereſt ſalariũ percipere.

SECVNDA verborũ imperſonaliũ actiuæ vocis ſpecies eſt, quæ ante ſe exigũt dtm̃, & poſt ſe infinitiuũ. Vt

Accidit mihi febrire. acontece me tener fiebre.

Contingit mihi ire. acontece me yr.

Euenit mihi docere. aconteſce me enſeñar.

Conuenit mihi audire. Conuiene me oyr.

Placet mihi legere. Plaze me leer.

Licet mihi amare. yo puedo amar.

Expedit mihi proficiſci. Es me vtile partir.

Vacat mihi dormire. Vaga me dormir.

Conſtat mihi te inſanire. Es me cierto q̃ eres loco.

Patet mihi te eſſe ignarũ. Es me claro q̃ eres neſcio.

TERTIA verborũ Imperſonaliũ ſpecies eſt, q̃ ante ſe cõſtruunť cum actõ, & poſt ſe cũ infinitiuo. Vt

Delectat me audire, Plaze me oyr.

Iuuat me cantare. Plaze me cantar.

Oportet me docere. Conuiene me enſeñar.

Decet me legere. es me honeſto leer.

QVARTA verborũ Imperſonaliũ ſpecies eſt: q̃ cũ iungũtur infinitiuis verborũ Imperſonalium propriæ ſic dictorũ, imperſonalia ſunt, alias vero perſonalia. Vt

Incipit me tædere vitiorum. Comieço a auer enojo delos vicios.

Deſinit vos pudere. Vosotros dexays de auer vergueça.

Solet bonos pigere. Suelẽ los buenos auergonçarse.

Debet malos pudere. Deuẽ los malos auergonçarse.

QVINTA verborũ imperſonaliũ ſpecies eſt: q̃ ante ſe conſtruũtur cum actõ, & poſt ſe cum gtõ vel infinitiuo, & hæc ſunt proprie imperſonalia. (ſi vlla ſunt) Vt

Pœnitet me vitæ. Peſa me dela vida. Vel pœnitet me legere. pesame leer.

Piget me patris. Vergueça he de mi padre. Vel piget me audire. Pesa me oyr.

Pudet me pcti. Vergueça he del pecado. Pudet me docere. Vergueça he de enſeñar.

Miſeret me paupis. Miſericordia he del pobre.

Tædet me ciborum. enojo he delos manjares.

VErba Imperſonalia paſſiuę vocis ſemper ſignificãt actionẽ cũ q̃dã generalitate, ſuntq̃ ꝓprie a vbis neutris abſolutis. vt currit̃, cõcurrit̃, ſtatur, pugnatur, itur. certat̃. Transfigurant̃ tñ (vt dicit Diomedes) a verbis neutris, q̃ dtm̃ caſum in ſeriẽ orõnis recipiũt, vt nihil mihi noceri põt. Cum actõ vero nullo modo cõſtrui poſſunt, ſed neq̃ cũ abltõ cũ ꝓpoſitiõe. a. vł. ab. niſi generalitatẽ illã explicet, vt ab oĩbus reclamatur (hoc eſt) ꝙ oẽs reclamãt. Qđ ſi vſpiã apđ autores repiatur exẽplũ: qđ huic ꝑceptiõi repugnet, illđ erit per quã rarũ, & ꝙ nõ poſſit vſum cõſuetudinemq̃ efficere: atq̃ ex conſeqnti: neq̃ in artem redigi.

Habent verba Imperſonalia ſua participia, ſimilia participijs vocis paſſiuæ in neutro genere: quaſi ſubſtantiue poſita. vt itum eſt. eundũ eſt ab eo qđ eſt itur. ibat̃. ibitur.

¶ De Infinitiuo. Cap. viij.

INfinitiuus dr̃, quia nõ habet determinatos nũeros & perſonas: & conſtruit̃ ante ſe cũ actõ perſonæ agẽtis in actiua ſignificatione, & in paſſiua pſonæ patiẽtis. poſt ſe vero cõſtruit̃ cũ caſu verbi, a q̃ deſcẽdit. Vt me amare deũ, piũ eſt. me amari a deo, fœliciſſimũ eſt. me carere voluptatibus, & inſeruire amicis, & miſereri innocẽtis, iucũdũ eſt. Dicimus tñ volo eſſe doctus, & natura beatis oĩbus eſſe dedit. Sed non dicimus, videor mihi eſſe docto: ſed doctus: & volo me eſſe poetam, & non poeta.

Verba infinitiua volũt determinari a verbis volũtarijs, q̃ Græci proęretica dicũt. qualia ſunt. Volo, Cupio, Deſidero, Opto, Debeo, Habeo, & ſimilia. Iungũtur tñ aliqñ etiã alijs verbis & noĩbus adiectiuis: ſed figurate, aut ad imitationẽ Græcorũ. vt video illum ſape, & iam pridẽ illos a me abducere Theſtylis orat, illđ quoq̃, & cãtare pares, & reſpondere parati.

Circũloqmur futurum infinitiui modi vocis actiuæ ꝑ hoc ṽbũ ire,& primũ ſupinũ. Verbi impſonalis ṽo,& paſſiuę,ꝑ hoc ṽbum iri,& idẽ ſupinũ. Vt ſpero me amatũ ire deum,vel deum amatum iri a me.

Alio modo circũloqmur idẽ futurũ ꝑ participiũ futuri in.rus.& hoc ṽbum eſſe in actiua,& ꝑ participiũ futuri in.dus.& idẽ ṽbũ eſſe in paſſiua.vt ſpero me amaturũ eſſe deũ,vel deum amãdum eſſe a me.

Poſuimus p̃terea ꝓprium infinitiui futurum ſine participio futuri in.rus.in voce actiua,& participio futuri in.dus.in voce paſſiua, iungiturq; omnibus gñibus vtriuſq; numeri;eo tñ non vtimur.vt ſpero virginẽ nupturũ tibi.& virgines nupturũ viris.& ſpero fœminas amaturũ viros.& viros amãdum a fœminis.Verg.& pacẽ Troiano ab rege petẽdum.& Lucreti9.ęternas qm̃ pœnas in morte timendum.

DVo de triginta anni ſunt;ex quo primas introductiões grammaticas hiſpanæ reip.vſui publicaui.Vnde quãtum vtilitatis ſit conſecutũ, alij melius incorruptiuſq; iudicabunt.Interim tñ nunq̃ deſtiti admonere eos,q hãc artem ꝓfitebãtur:vt ſi quid inueniręt:qđ operi nr̃o poſſet conducere(me prius cõſulto)ſuis in locis adderent.Atq; imprimis, Alfonſum Aluarez nõ vulgaris ingenij virum,q̃ cũ in ijs ſtudijs,qbus ego delector, fuit mihi iucundiſſima cõſuetudo.Is retulit ad me q̃ſdã locos,q ſibi videbãtur cõmodius in arte tractari poſſe,quã ſunt a me p̃ſcripti: vt qđ de Infinitiuo modo: atq; Comparatiuis & Superlatiuis in hac parte ſubieci, q̃ quia non fuit mihi tp̃s dijudicandi:aliorum iudicio examinãda relinq̃. Mihi certe prima fronte ſummopere placuerunt,atq; alijs ꝓinde placitura ſpero.Infinitiua (inqt) aut nomina ſunt,aut ṽba,aut participia. Nomina,cum in caſu poſita,cum tpe nõ ſignificãt,vt ſcire tuum nihil eſt.Participia,& cũ ſunt in caſu,& cũ determinato tpe ſignificãt.vt miſerum eſt nunq̃ fuiſſe,iucundum eſt didiciſſe.Verba vero cum ſine caſu & tpe ſignificãt,ex ijs q̃dam impſonalia ſunt, vt pœnitere,pugnari,q̃ in conſtructione nihil prorſus a ſuis ṽbis diſſentiunt:niſi ꝙ eorum orõ impfecta eſt:indigetq; alterius adminiculo:vt pfectum ſenſum ſignificet;vt reliq̃ infinitæ orõnes.Infinitiua impſonalia vnica voce oẽs numeros & pſonas complectunť.eſt em̃ amare trib9 vtriuſq; numeri pſonis commune,ſed ideo infinitiuum appellatum eſt,qđ ꝑ ſe ꝓlatum, parũ determinatas habeat pſonas.determinať tñ ꝑ adiunctiõem ſuppoſiti.vt me amare deũ, primæ pſonę numeri ſingľaris eſt.te amare deum,ſcđæ pſonæ eiuſdẽ numeri.&c.Determinať q̃q; verbum infinitiuum a verbis voluntarijs & paſſiuis reciprocis:& qbuſdam violẽtiam aut imperium ſignificãtibus. hæc em̃ trahũt infinitiuum ad ſuum numerum & perſonam vt volo legere nolo mori.Plato dr̃ omnium ſapientiſſimus fuiſſe,iubeor in ſenatum venire.iureiurãdo cogor vera dicere.

Conſtruunť infinitiua pſonalia ante ſe cum actõ in actiua ſignificatiõe pſonæ

agentis,in paſſiua ꝑſonę patientis. poſt ſe vero exigunt caſus,quos & verba,a quibus deſcendunt,

Infinitiua ꝟo a ꝟbis ſubſtātiuis atq; reciprocis poſcunt poſt ſe caſum ſimilē p̄cedēti.vt volo eſſe poeta,cupio dici ſapiēs.volo te eē poetā,cupio te dici ſapiētē,licet oib9 eſſe beatis,tametſi poſſet q̄q; dici.licet oib9 eſſe beatos.

Infinitiua oīa tp̄a habuerūt,vt amare amauiſſe,amaturum in actiua voce.in paſſiua amari,amatū,amādū,pugnari,pugnatū,pugnādū.Sed nūc his vocib9 nō oib9 vtimur. Circūloqmur em̄ p̄teritū paſſiuę vocis ꝑ participiū p̄teriti & ꝟbum eſſe vel fuiſſe,vt pugna dr̄ cōmiſſa eſſe,& dicūt pugnam cōmiſſam eſſe,& audio pugnatum eſſe.

Circūloqmur q̄q; futurū eiuſdē modi vtriuſq; vocis ꝑ ſuū cuiuſq; participiū futuri cum hoc ꝟbo eſſe.vt hic credit̄ ventur9 eſſe,ille dr̄ accuſand9 eſſe,vł hunc dicunt vēturum eſſe,illum ꝟo accuſandum eſſe,& ſpero mihi meliori cōditione viuēdum eſſe.

Circūloqmur q̄q; idem tp̄s paſſiuę vocis ꝑ primū ſupinū cum hoc ꝟbo iri, vt ſpero me amatum iri & ſuſpicor inter nos pugnatum iri.

Vtimur p̄terea futuro infinitiui ꝟborū deponētium & q̄rundā neutrorum ſilē participio ꝟbi impſonalis,vt ſcio moriēdum eſſe mihi,& carēdum eſſe ſenſib9,ideſt,me moriturum:& cariturum eſſe.

¶De Gerundijs.Cap.ix.

GErundia,ſunt q verbis annumerēt:qa regunt caſus. Sunt q nominib9: quia hn̄t caſus. Sunt q nomina participalia eſſe dicāt:q in qbuſdā nomini,in qbuſdam participio ſimilia ſunt,nobis tn̄ vt captiōes euadam9:dicendum eſt,eſſe aliā partē oronis:q tn̄ habeat maximā ſilitudinē cum nomine,neq; em̄ id mirum videri debet alicui:cum alij plures: alij pauciores quā octo partes oronis poſuerint.

Gerundia āte ſe caſum nō regunt. Nam in audita eſt in ſermōe latino conſtructio illa.In cōuertendo dn̄s captiuitatem ſion. Et illd̄:in deficiendo ex me ſpm̄ meum. Illud q̄q;.In cōueniēdo pplos in vnum:poſt ſe regunt caſum verbi,a quo deſcēdunt,vt tp̄s eſt carēdi voluptatib9: inſeruiēdi amicis:amandi deum.

Gerūdia,aut ſunt ſubſtātiua,aut adiectiua. Gerūdia adiectiua oīa gn̄a & numeros & caſus hn̄t,& iūgunt̄ ſubſtātiuis,ſignificātq; ſemp paſſionem: vt voluēda dies en attulit vltro.i.volubilis(hoc ē)q̄ voluit̄,iuſiurādū(hoc ē) qd' iuratur,eſt mihi cura iuriſdicundi,& do opam iuridicūdo, & veni ad ius dicundum,& delector iuredicundo.

Gerundia ſubſtantiua tantummodo reperiuntur in genitiuo accuſatiuo & ablt̄o generis neutri:quorum nominatiuus eſt amare,cum ꝑ nomine vſurpatur,vt eſt mihi cura ſoluendi pecunias: venio ad ſoluendum pecunias. & delector ſoluendo pecunias. Reperitur etiam gerundium datiui,vt ego

non ſum ſoluendo: neſcio tñ an poſt ſe cum actõ caſu poſſit conſtrui.

Gerundia ſubſtãtiua a verbis actiuis ſignificãt actionem & paſſionem: pterq̃ ꝙ gerundium genitiui ſemper ſignificat actionem. A verbis neutris actionem ſignificãtibus gerundia ſignificãt actionem tm̃. A neutris paſſionem ſignificãtibus, paſſionem tm̃. A communibus & deponentibus, actionem & paſſionem.

Inter gerundia adiectiua & participia hæc eſt differẽtia: ꝙ gerundia ſignificãt rei adminiſtratiõem, ſiue habitum ſine tp̃e, ſaltem determinato ad futurũ: reſoluunturq̃ in gerũdia ſubſtãtiua, vt eſt mihi cura iuris dicũdi, ideſt dicendi ius. & delector iuredicundo: ideſt dicẽdo ius. Participia ꝟo ſignificãt tp̃s futurum in actu ſine rei adminiſtratiõe, vt ius dicendum eſt a me: ideſt dicet. cauſa eſt a me orãda: ideſt orabitur.

Gerundia accuſatiui iungunt̃ freq̃nter his p̃poſitionib⁹. ad. ob. ꝓpter. inter. ante. vt ad numerãdum, vel ad numerãdum, vel ꝓpter numerandum pecunias veni. ꝓpter orãdum cauſas ſtudeo. inter agẽdum capras, ante domandum boues.

Gerundia ꝟo ablatiui iungunt̃ cum his p̃poſitionib⁹ in. de. ex. a. ab. vt in nauigãdo vẽti poſuerũt: & eſt libell⁹ Hieronymi de viuẽdo deo: & ex defendendo, quã ex accuſando, maior g̃lia comparatur.

Aduertẽdum etiã eſt, ꝙ gerundia adiectiua in actõ ſemꝑ iungunt̃ p̃poſitionibus illis, vt ad numerãdas, vel ob numerãdas, vel ꝓpter numerãdas pecunias veni: p̃terq̃ cum his ꝟbis loco, cõduco, mãdo, curo, habeo ꝓ debeo. vt ego locaui faciẽdam ſepulturam.

Animaduertẽdum q̃q̃ eſt, gerũdium genitiui ſing̃laris recte iũgi ſubſtãtiuo plurali, vt Plautus: nominãdi tibi iſtorum magis erit: q̃ edundi copia: aut dicere poſſum⁹ ꝙ regit poſt ſe gtm̃ caſum.

¶ De verbis Supinis, Cap. x.

Qvod de gerundijs diximus: idem de ſupinis dici poteſt: eſſe aliam ab octo partib⁹ orõnis: niſi ꝙ gerundia participijs: ſupina verbis annumerari poſſunt.

Primũ ſupinũ ſemꝑ iungit̃ ꝟbo ſignificãti motũ ad locũ, vt eo deãbulatum. vado venatũ, ſignificatq̃ ſemꝑ actionẽ: niſi ſit a ꝟbis neutris paſſionẽ ſignificantib⁹. Nã illa, do filiã nuptũ, venũ do ſeruos, ſpectatũ admiſſi riſum teneatis amici, motum in ſe cõtinẽt, ſicut & illa ſupiora.

Vltimum ſupinum ſemper iungit̃ nomini adiectiuo: nõ tanq̃ ſubſtãtiuum: ſed tanq̃ verbum: regiturq̃ ab eo & ſignificat paſſionem: vt eſt res horrẽda dictu. i. vt dicatur. miſerabilis viſu. i. vt videatur. Ex quo ſequit̃, ꝙ neq̃ poteſt iungi verbo: vt grammatici indocti dicunt: venio lectu, neq̃ ponitur pro nomine: vt Priſcianus dicit: venio venatu pro de venatione: neq̃ iungit ſibi adiectiuum; neq̃ recipit præpoſitionem; neq̃ regit nomen.

Quod ſi dixeris, bon9 ciuis dign9 eſt gubernatu, dubitauerit aliqs gubernatu vtrum ſit nomē, an ṽbum ſupinū: ex adiunctis tollet̃ hæc ābiguitas. Nam cū eſt nomē, gt̄m regere poteſt. vt dign9 gubernatu reipu: blicę, & iūgit ſibi nomē adiectiuū: vt eſt dign9 magno gubernatu: & recipit ꝑpoſitionem, vt receſſit ex gubernatu. Cum ṽo eſt ṽbum ſupinum (quēadmodū diximus) nihil tale habet. ſed tm̄ a nomine adiectiuo regitur: & in ṽbum peſſiuum reſoluitur.

De conſtructione Participij.

Caput. xi.

PArticipium eodē modo iungit̃ nomini & ꝓnomini & ṽbo, q̃ nomen adiectiuum: poſt ſe ṽo deſiderat caſum, cum q̃ conſtruit̃ verbū: a q̃ deſcēdit, vt Amās filiū. Amatur9 deū, Amat9 a p̃re. Amādus ab vxore. Inſeruiens amico. Inſeruitur9 ꝓpinquis. Carens voluptatib9. Cariturus turture magno.

Sunt noīa participijs ſilia: vt amās: doct9, q̃ ſola cōſtructiōe diſcernunt̃. Nam cū dico amās vxorē, ꝑticipiū ē. Amās vxoris, nomē eſt. Sed cū ſunt noīa, recipiūt cōparationē, vt Amātior vxoris Amātiſſim9 vxoris, & doctior Cicerone, Doctiſſim9 oīm. Tp̄e q̄q; poſſunt diſcerni. nā cū dico eſt amādus a me, ſignificat ꝙ a me amabit̃, cū ṽo tm̄ eſt amādus, ꝙ eſt dignus amari, Vix tn̄ ſub hac forma recipit cōparationē, nā ꝙ qdā dicunt reuerēdiſſim9, colēdiſſim9, obſeruādiſſim9, ego dicerē potius admodum reuerēd9, ꝑquā colēdus, plurimum obſeruādus, & alia ſimili modo,

De Nominum conſtructione cum alio caſuali.

Caput. xij.

NOmina q̄q; cum caſib9 cōſtruunt̃, qdā cū gt̄o, q̄lia ſunt noīa adiectiua certę cuiuſdā ſignificatiōis, vt integer vitę, ſceleris pur9. Pręceps animi. Prodig9 vitę. Dubius itineris. Tenax ꝓpoſiti. Cupid9 honoris.

Nomina p̄terea formā participiorum hn̄tia, vt Patiēs laboris. Negligēs amicorum. Fugitās litium. Appetēs alieni. Profuſus ſui. Doct9 grāmaticæ. Victus animi. Expertus belli.

Nomina quoq; maſculina terminata in. or. q̃ formātur ab vltimo ſupino. u. mutata in. or. & fœminina terminata in. trix. q̃ formant̃ a maſculinis. tor. mutata in. trix. vt Amator vxoris. Amatrix viri. Doctor gētium. Expultrix vitiorum.

Et nomina ſuperlatiua conſtruunt̃ cum gt̄o (ſed tm̄ plurali) niſi ſint nomina collectiua, vt doctiſſimus græcorum. Sapiētiſſim9 philoſophorū. Fortiſſimus gētis danaum. Comparatiuum q̄q; inter duo vt Aiacum fortior fuit. Telamonius.

Sunt quædā, quæ poſſunt iungi gt̄o vel dt̄o, vt ſimilis patris vel p̄ri Fidus regis vel regi. Proximus Tullij vel Tullio, Propinquus Cæſaris vel Cæſari

Quędam ſunt q̄ poſſunt iungi gtō vel ablatiuo, vt diues agrorũ vel agris Vacu9 cerebri vł cerebro. Plen9 rimarũ vł rimis. Dign9 honoris vł honore.

Dtō etiã cõplura iungunt. Vt facilis omnibus. Difficilis nemini. Char9 ſuis. Iucundus alienis. Aptus bello. Idoneus paci.

Verbalia q̄q; in. bilis, dtō iungi pñt. vt Amabilis cunctis. Viſibilis nulli.

Actō etiam iunguntur cõplura noïa adiectiua ſed (vt diximus) figurate idq; apd poetas tm̃. Vt flauus capillos. Niger oculos. Horrid9 barbam.

Ablatiuo q̄q; media p̄poſitione. ſiue ſeptimo caſui complura iũgunt, vt alienus a crimine. Oriundus ex Aphrica. Diuerſus a vitijs, Alius ab humanitate. Secundus ab Hercule. Tertius a Ioue. Vir ſingularis ingenio. Excellens virtute. Inſignis pietate.

Comparatiua quoq; cum ablatiuo ſiue ſeptimo caſu couſtruuntur. vt Nemo eſt eloquentior Cicerone.

Ablatiuus ſiue ſeptimus caſus plerũq; ponit abſolute, aut per duo nomia, vt Rege Ferdinando Munda in deditionẽ Chriſtianorũ venit. Aut p nomẽ & pronomen. vt me preceptore dediciſti literas. Aut p nomẽ ſiue pnomen & pticipium vt Deo ducente veniã ad te, me veniente gaudebis.

¶ De conſtructione quarundam ptiũ orönis. Cap. xiij.

Quiſq; ſemp iungit ſuperlatiuo, vt optimus qſq;, ſapientiſſimus qſq;. Oïs & cunctus poſitiuo & cõparatiuo. vt omnes boni, oẽs ſapietiores, cuncti ſapientiores. At vero quiſq; tũc poſitiuo iungitur, cũ nõ recipit cõparationẽ poſitiu9, vt ſtrenu9 qſq;. ſeptim9 qſq;. Iũgit etiã qſq; cũ hoc nomine quot9, ſed ſẽp iterrogatiue, vt Cicero. Quot9 em̃ qſq; iſtud feciſſet?

Tantum & quãtũ poſitiuo iungit. vt tm̃ doctus, quãtũ facet9. Tanto & quãto comparatiuo. vt tanto doctior quãto facetior. Idẽ q̄q; dicimus de aliquãtũ & aliquanto, multum & multo, paulum & paulo.

Per, ſemp iungitur poſitiuo, vt per bonus, p doctus.

Quam, ſuperlatiuo, vt quam optimus, quan doctiſſimus.

Perq;, poſitiuo, vt perq; bonus, perq; doctus.

Hei & ve. ſemp iungunt datiuo, vt ei mihi, ve tibi. Heu & o. actō, vt heu me miſerum. o te in fœlicẽ. En, & ecce, nominatiuo & actō, vt en Priamus, en capellas, ecce homo, & ecce hominem.

¶ De Comparatiuis & Superlatiuis.

Cvm de erotematis nominum ageremus, dictum eſt compatiua & ſuperlatiua a quibus nominibus poſitiuis, & vnde formarent, ſed iniquis tũc ſpacijs excluſi, qm̃ alio properabamus, non diximus formationẽ illã in pleriſq; deficere. Idem quoq; fecimus cum de conſtructione partiũ orationis non nihil perſtringeremus, vbi pauca interpoſuimus. Quare viſũ eſt, q̄ illic debuerãt copioſus ptractari, hoc in loco ſupplere, atq; in primis de illorum irregulari formatione.

Bonus,melior,optimus.
Malus,peior:peſſimus.
Magnus,maior,maximus.
Paruus,minor,minimus.
Nequam,nequior,nequiſſimus.
Maturus,maturrimus.
¶Comparatiuũ regularẽ habet.
Magnificus,magnificentior,magnificentiſſimus.
Munificus.centior centiſſimus.
Mirificus,centior.centiſſimus.
Beneficus, centior.centiſſimus.
Maleficus,centior,centiſſimus
Benedicus,centior.centiſſimus.
Maledicus.centior.centiſſimus.
Beneuolus.lentior,lentiſſimus.
Maleuolus,lentior.lentiſſimus.
Multiuolus,lentior,lentiſſimus
Pius,piiſſimus,pientiſſimus.cõparatiuo caret.
Senex,ſenior.ſuperlatiuo caret.
Iuuenis,iunior.ſuperlatiuo caret.
Vetus,veterrimus.Cõparatiuũ regularem habet.
Dexter,dextimus.
Comparatiuum regularẽ habet.
Siniſter,ſiniſtimus.
Comparatiuum regularẽ habet
Facilis,facillimus.
Comparatiuum regularẽ habet.
Agilis:agillimus.
Comparatiuum regularem habet.
Gracilis.gracillimus.
Comparatiuum regularẽ habet.
Humilis,humillimus.
Comparatiuum regularem habet.
Similis,ſimillimus.
Comparatiuum regularem habet.
Multus,plurimus,cõparatiuo caret.
Multa,plurima. compatiuo caret.
Multum,plus,plurimum.
Multi,plures,plurimi.In plurali integrum eſt.
¶A verbis.
Detero.is.deterior,deterrimus.
Potior.eris.potior,potiſſimus.
¶Ab aduerbiis.
Extra.exterior,extimus.
Intra.interior,intimus.
Vltra.vlterior,vltimus.
Infra.inferior,infimus.
Citra.citerior,citimus.
Supra.ſuperior,ſupremus.
Prope.propior,proximus.
Poſt.poſterior,poſtremus.
Ante,anterior.Superlateuo caret,
Pridem.prior,primus
Penitus,penitior,penitiſſimus
Ocyor,ocyſſimus.poſitiuo caret,niſi malis ab ocys formare.

Nomina quorum ſignificatio creſcere,aut minui non poteſt: non formant ex ſe comparatiua aut ſuperlatiua. Qualia ſunt. ingens,omnipotẽs,ſummus,vnicus,imus.Et nomina nũeralia ſiue ſint diſtributiua, ſiue ordinalia. Et pronomina,q̃q̃ Plaut⁹ dixerit ipſiſſimus eſt,ſicut Vergilius. ab ingẽs ingentior fecit comparatiuum.

Conſtruuntur cõparatiua cum abltõ vel cum alio caſu,quem coniunctio, quam,poterit ꝓ ratione verbi ſubintellecti coniungere. vt Plato fuit doctior Ariſtotele,vel q̃ Ariſtoteles,Credo Platonẽ eloq̃ntiorẽ Demoſthene,vł q̃ Demoſthenẽ.vtor te benigniore p̃re mõ,vł q̃ p̃re meo,Dicim⁹ tñ

ſum auidior gl̃ię, ꝙ̃ pecunię, & non pecunia, & ſimilior patri ꝙ̃ matri, & nõ matre, quia auidus & ſimilis cum genitiuo & datiuo conſtruuntur.

Conſtruuntur pręterea cum ablatiuo ſignificanti exceſſum, q̃ aliquid excedit, aut exceditur, vt ego ſum duplo maior ꝙ̃ tu, & tu dimidio minor.

Superlatiuũ nomẽ eſt, qđ ad plures ſui generis cõparatũ oĩbꝰ ãtefert, vel abſolute ꝑlatum ſignificat quãtũ poſitiuũ cũ hoc aduerbio valde, vt Achilles eſt Gręcorũ fortiſſimꝰ, & achilles eſt fortiſſimꝰ, ideſt valde fortis.

Superlatiuum conſtruit cum genitiuo numeri pluralis aut ſingularis nominis tm̃ collectiui, q reſoluit in abltm̃ cũ ꝓpoſitiõe ex, vt Achilles eſt fortiſſimꝰ gręcorũ & fortiſſimꝰ gẽtis Danaũ, ideſt ex Gręcis & ex gẽte Danaũ

Superlatiuum a cõparatiuo differt, ꝙ comparatiuum exponit ꝑ poſitiuũ cũ magis & ꝙ̃. Superlatiuum vero per poſitiuũ etiã cum maxime & ex, vt eſt eloquentior Cicerone, ideſt magis eloquens ꝙ̃ Cicero: & eloquentiſſimus omnium. i. maxime eloquens ex omnibus.

Superlatiuo quoqꝫ nõ eſt locus in comparatione duorum: Comparatiuo vero & duorum & plurium eſſe poteſt, vt Aiacum Telamonius fuit fortior, ſed non dices fortiſſimus, pręterea digitorum medius eſt longiſſimꝰ & digitorum medius eſt longior cęteris.

Eſt & alia differentia: ꝙ optime ſuperlatiuum poteſt reſolui in cõparatiuum cum relatiuo diuerſitatis eodem ſenſu manente: non tamen omne comparatiuum in ſuperlatiuum cõuertitur. vt poetarum nobiliſſimus eſt Homerus, & cæteris poetis nobilior eſt Homerus.

Comparatiuum plus ſignificat, ꝙ̃ ſuperlatiuum, ſi poſtponat illi, vt Ariſtoteles eſt doctiſſimus, ſed Plato doctior, Aliquando ſignificat minus, ꝙ̃ poſitiuũ. vt Ver. Triſtior & lachrymis oculos ſuffuſa nitentes, ꝓ ſub triſtis, & fere quoties comparatiuum nõ conſtruitur cum caſu illius, ad quod fit comparatio, minus ſignificat, ꝙ̃ poſitiuum, aut quantum poſitiuum.

¶ De diminutiuis.

Diminutiua non habent certã rõnẽ. q poſſint formari, ſed illud tm̃ hoc loco dicẽdũ eſt exire i varias terminatiões, ſed plęrũqꝫ in. ulus. ula. ulũ vt frater, fratercuꝰ, ſoror ſororcula. munꝰ munuſculũ. Aliqñ in. io. vt homo homuncio, ſenex ſenecio. Aliqñ in. aſter. aſtra. aſtrũ. vt pinus pinaſter. filia, filiaſtra. apium. apiaſtrum. q̃ proprię nõ ſunt diminutiua: ſed imitationẽ quãdam ſignificantia. Aliqndo. in olus. ola. olum. vt ſergius ſergiolus, corona corola. pallium palliolum. Aliqñ in. ellus. ella. um. vt tener. a. um. tenellus. a. um Aliqñ in illus. illa. um. vt tantus. a. um, tantillus. a. um. Aliqñ in leus. vt equus equleus, Aliqñ in iſcus. vt, pan. paniſcus. baſileus baſiliſcus.

¶ De Relatiuis.

Relatiuum eſt: qđ rem antecedentē refert. Et eſt duplex: ſubſtantię, & accidentis. Relatiuū ſubſtantię eſt, qđ refert ãtecedēs ſubſtãtiuum, q̃lia ſūt Qui, quę, quod. Suus, ſua, ſuum. Ipſe, ipſa, ipſum. ille, ella. illđ. is, ea, id. Idē. eadē, idem. Alius, alia, aliud. Alter. altera, alterum. Reliquus, reliqua, reliquū Cętera, cęterum, nã cæter vix reperitur. Horum ſeptem priora ſunt relatiua idētitatis: quattuor poſteriora ſunt diuerſitatis.

Relatiuum accidentis eſt: qđ refert antecedens adiectiuum, qualia ſunt. Hic & hæc qualis & hoc quale. quantus. a. um. Plurali nominatiuo quot, quotus quota quotum. hic & hęc quotennis & hoc quotenne. Quotupl9 quotupla quotuplum, hic & hęc & hoc quotuplex.

Relatiuum accidentis cum ſubſtantiuo ſeq̄nti debet concordare, vt eſt animal varium. q̃lis eſt mulier. templum magnum: quantus eſt mons. Horatius tamen in Epodo relatiuum accidētis antecedenti retulit. Sed incitat me pectus & mãmæ putres. equina quales vbera.

Relatiuum vero ſubſtantię cum antecedenti plerunq; debet conuenire. vt dedi tibi libros, ſed illos ad te acceperã. Si tñ q̄s vel q̄ ponit̃ inter duo ſubſtantiua, vtriq; poteſt referri. vt eſt animal, qđ appellant orygē, vel quem appellant orygē. Si tñ alterū ex duobus ſubſtãtiuis eſt ꝓprium: ſemꝑ ad illud referendum eſt: vt Saluſtius. Eſt locus in carcere. qđ Tullianū appellatur. Vergi. Eſt locus Heſperiam grai cognomine dicunt. vbi Seruius dicit deberi ſubintelligi: quam: & nullo modo quem.

¶ De nominibus Patronymicis.

Patronymica maſculina in nominibus primæ declinationis formant̃ a gtõ. e. finali mutata in, des. vt Aeneę. æneades. In nominibus ſecūde declinationis fiunt a gtõ addita. des. vt Aeacus æaci. æacides. Quæ tñ in. eus, diphtongõ terminant̃ cum duplicē habeant gtm̃ in. ei. & in. i. formãt patronymicum a gtõ ſcđo addita. des. vt pentheus penthei. vel penthi. pēthides. In nominibus tertię declinationis patronymica formant̃ a datiuo addita. des. vt Neſtor neſtoris. neſtori. neſtorides.

Sed hæc regula non eſt vſq;quaq; vera. Nam autores aliquando addūt aliquid. aliquando detrahunt: vt Atlanti. atlantiades ꝓ atlantides. Amphytrioniades ꝓ amphytrionides. Meneciades ꝓ menecides. Meniades ꝓ menides. Aenides quoq; Vergilius dixit pro æneades libro nono. Sit ſatis ęni de telis impune Numanum oppetiiſſe tuis. Idem quoq; Scipiades formauit pro ſcipionides. Deucalides ꝓ deucalionides: declinanturq; per primã nominis declinationem.

Patronymica fœminina fiūt a maſculinis patrōymicis ablata. d. vt ab Aeolides. æolide. æolis. æolidis. a Theſeides. theſeis. theſeidis. a Pelides pelias. adis. declinant̃q; per tertiam nominis declinationem.

Reperiuntur pauca nomina patronymica fœminina in.ne. deſinētia per primam nominis declinationem variata, vt nerine filia Nerei. Adraſtine filia Adraſti. Acriſione filia Acriſij.

Cum patronymica ꝓprie a nominib9 patrum deriuētur: aliquādo trahūtur a nominibus matrū: aliqñ ab auis paternis ſiue maternis, aliqñ a fratribus aut ſororibus, aliqñ ab vrbibus ſiue vrbium cōditoribus: de quibus paſſim exempla reperies apud Autores.

¶ De aduerbijs localibus.

ADuerbia localia in quadruplici ſunt differentia. hoc eſt, aut in loco, aut de loco, aut ad locum, aut per locum.

Vbi & vbinam, quærunt de loco in quo, vt vbi eſt Antonius?

Quo & quorſum, quærunt de loco ad quem, vt quo proficiſceris?

Vnde, quęrit de loco a quo. vt vnde venis o Antoni?

Qua, quęrit de loco per quem, vt qua iturus es?

Interrogantibus per hęc aduerbia, aut reſpondemus ęque ꝑ aduerbia, aut ꝑ nomina ꝓpria locorū, aduerbialiter poſita. Si reſpondere velis ꝑ nomina ꝓpria locorū, interroganti vbi eſt aut fit aliquid: ſi ciuitas illa, ſiue ſit oppidū: ſiue municipiū: ſiue caſtellū: ſiue pagus: ſiue vic9, declinat̃ ꝑ primā aut ſecūdā nominis declinationē in nūero ſingulari: tūc ponit̃ in gtõ, vt eſt Salmātice, eſt Toleti. Si ꝑ tertiā, aut pluraliter declinat̃, ponit̃ in abltõ: ſiue (vt vult Serui9) ĩ datiuo. vt eſt Hiſpali, eſt Septimācis. ē Burgis, eſt Trallibus

Illa quoq; nomina appellatiua togę, militię, domi, ruri, rationem ꝓpriorum ſequuntur ponunturq; aduerbialiter ſicut illa.

Si per aduerbia: ꝑ vnum ex ijs q̃ ſequuntur reſponderi oportet. Fingamus igitur eum quo cum loquimur ſit Hiſpali: & de quo loquimur ſit Toleti: is vero q loquitur ſit Salmanticę. Quęrēti itaq; vbi eſt Antonius? Reſpōdebis hic, ideſt Salmanticę vbi ego ſum.

Iſthic.i. Hiſpali vbi tu es.
Illi.i. Toleti vbi aliquis eſt.
Vbi.i. in loco vbi aliquis eſt.
Sicubi. ideſt in aliquo loquo aliquis. eſt,
Necubi, ideſt ne in aliquo loco aliqs eſt.
Alicubi.i, in aliquo loco.

Vbiuis.i. in quouis loco.
Vbiq;.i. in omni loco.
Vbilibet.i. in quolibet loco.
Vbi vbi.i. in quocumq; loco.
Vbicunq;.i. in quocūq; loco,
Ibidem.i. in eodem loco.
Alibi.i. in alio loco.
Vtrobiq;.i. in vtroq; loco.

Ibi.ideſt in eo loco.
Inibi.i.in eodem loco.
Vſquam.i.in aliquo loco.
Nuſquam.i.in nullo loco.
Intus.i.in interiori loco.
Foris.i.in exteriori loco.
Supra.i.in ſuperiori loco.
Infra.i.in inferiori loco.

¶ Significantia ad locum.

Interroganti quo imus ſi per vrbium nomina reſpondemus, illa ponimus, in accuſatiuo aduerbialiter. vt eo Salmãticam, Toletum, Hiſpalim, Septimancas, Burgos, Trallis, rus: domum. Sed militiã & togã non dicimus. Sed per aduerbia reſpondemus ſic.

Huc.i. Salmanticam vbi ego ſum.
Iſthuc,i. Hiſpalim vbi tu es.
Illuc.i. Toletum vbi aliquis eſt.
Alio.i. ad alium locum.
Vtrobiq;.i.ad vtrumq; locum.
Quoquo.i.ad quemcũq; locum.
Quouis.i.ad quemlibet locum.
Eo.i.ad eum locum.
Eodem.i.ad eundem locum.
Si quo.i.ſi ad aliquẽ locum.
Nequo.i.ne ad aliquẽ locũ.
Aliquo.i.ad aliquẽ locum.
Intro.i.ad interiorem locũ.
Foras.i.ad exteriorem locũ.
Surſum.i.ad ſuperiorem locum.
Deorſum.i.ad inferiorem locum.
Dextrorſum.i.ad dexterã.
Siniſtrorſum.i.ad ſiniſtram.

¶ Significantia de loco.

Interroganti vnde venimus: ſi per vrbium nomina reſpondemus, illa ponimus in ablatiuo aduerbialiter. vt venio Salmãtica, Toleto, Hiſpali. Septimancis, Burgis. Trallibus, rure, domo. Sed non dicimus militia & toga. Sed per aduerbia reſpondemus ſic.

Hinc.i.ab eo loco vbi ego ſum.
Iſthinc.i. ab eo loco vbi tu es.
Illinc.i.ab eo loco vbi aliquis eſt.
Sicunde.i.ſi ab aliquo loco.
Necunde.i.ne ab aliquo loco.
Aliunde.i.ab alio loco.
Alicunde.i.ab aliquo loco.
Vtrinq;.i.ab vtroq; loco.
Vndiq;.i.ex omni loco.
Vndeuis.i.ex quouis loco.
Vnde vnde: pro ex quocunq; loco.
Vndecunq;: ꝓ ex quocunq; loco.
Inde.i.ab eo loco.
Indidem, ideſt ab eodem ipſo loco.
Intus.ideſt a loco interiori.

Foris,ideſt a loco exteriori.
Superne,i.a loco ſuperiori.

Inferne.i.a loco inferiori.
Cælitus,i.a cælo.

¶ Significantia per locum.

Interroganti qua profecturi ſumus,ſi per vrbium nomina reſpondemus,po
nimus illa æque in ablatiuo,vt Salmantica.Toleto.Hiſpali. Septimancis.
Burgis.Trallibus,rure,domo.Sed non dicimus militia & toga.Sed ꝑ aduer
bia reſpondemus in hunc modum.

Hac,i.per locum vbi ego ſum.
Iſthac.i.per locum vbi tu es.
Illac.i,per locum vbi aliquis eſt.

Siqua.i.ſi per aliquē locum.
Nequa,i.ne per aliquem locum.
Alia,i.per alium locum.

¶ Libri quarti finis.

Liber quintus.Proſodia cui inter quattuor ꝑceptiuæ grāmaticæ partes ſyllaba reſpō
det:in ordine naturæ ſcd̄a eſt:via tn̄ doctrinæ vltima.Syllaba v̄o(quātū ad ꝑſentem
cōſiderationē attinet)aut attendit rōne tp̄is in quo ꝓfert quā ſyllabæ quātitatē ap
pellamꝰ.aut rōne altitudinis & ꝓfunditatis:in ꝗbus ratio cōſiſtit accētꝰ.Agit itaq; prius de
ſyllabarum quantitate,ſine qua accētus latini ratio cōſtare nō poteſt.

¶ LIBER QVINTVS QVI EST DE PROSODIA.

¶ Caput primum in quo præmittit regulas generales.

Syllaba lōga duo cōſumit tempora:ſed quæ
Dicit̄ eſſe breuis,tempus ſibi vendicat vnum.
Ancipites profert vocales ſermo latinus.
Nā modo correctas,modo lōgas promit eaſdē.
V.ſequitur poſt.q.ſemper,ſemperq; liqueſcit.

Syllaba lōga. Ante
q̄ tradat regulas de
ſyllabarum quātitate.
ꝑmittit quaſdā ſuppoſi
tiōes:quarum prima eſt.qd̄
ſyllaba lōga eſt illa:q̄ cō
ſumit duo tp̄a in ꝓlatio
ne.vt mos/rex. Breuiāt
v̄o:q̄ vnū tp̄s conſumit:
vt ſal,duo tp̄a,ideſt ſpa
ciū duplex ad illd̄ tp̄s in
quo ſyllaba breuis ꝓfer
tur.vt ſyllaba breuis ſit
mēſura longę.Conſumit
ſubaudi in prolatione.
¶ Ancipites.Scd̄m præ
ſuppoſitū eſt qd̄ oēs voca
les apd̄ latinos ancipites ſunt:& medię(hoc eſt)qd̄ aliq̄n ꝓducūt:aliq̄n breuiari pūt:ſed qd̄ di
cit ſermo latinꝰ,ꝓpterea qd̄ apd̄ græcos duæ ſunt ſemꝑ lōgæ,eta & omega. Duæ æternum
breues.e.pſilō,&.o.micrō.Tres bitemporales quæ aliquando producuntur:aliq̄n breuiant,
Alpha,Iota,y,pſilon.¶ V.ſequitur poſt.q.Tertium ꝑſuppoſitum eſt,quod.q.ſemꝑ ſequitur.
u.ſed illud non eſt vocalis ſimpliciter:ſed cum adiectione vocalis liquida.Itaq; non conſti
tuit ſyllabam ꝑ ſe neq; habet vim producendi vocalē:quam præcedit:cum neq; in ſynære
ſim neq; in diphthongon coeant.& hoc ſignificat eſſe liquidam.

At poſt.s.&.g.vim ſeruat,vimq̃ remittit,
L.aut.r.aut.s.vſu plærumq̃ liqueſcunt.
M.aut.n.raro,ſeruāt quādoq̃ rigorem.
Dictio vocali ſi deſinat:atq̃ ſeqtur
Altera vocalis:perimit ſynalœpha priorem.
Si finitur in.m.vocalis&indeſeqtur:
M.perit ecthlipſi cum vocali præeunte.
Syllaba quā ſcribis diphthōgo:longa notetur.
Quod ſi vocalis ſequit̃:breuiabis eādem.
Siue breuis ſeu longa tibi vocalis habetur:
Porrectā dices,ſi duplex conſona ſubſit.
Hæc tria ſunt elementa tibi gemināntia vires.
Zeta valet ſigma cum delta.xi.cappa.ſigma.
Atq̃ duas inter vocales iota repertum,
Pro duplici numera,modo ſit tibi dictio ſimplex.

Sed poſt.s.&.g.aliqñ eſt vocalis ſimpliciter:vt ſuus ſua ſuũ,ſuo ſuis,ambiguus,exiguus,aliqñ eſt vocalis liquida.vt uaus,ſuadeo.lingua.lãgueo. ¶ Seruat vim,ideſt vocalis rigorem. ¶ Remittit vim,ideſt amittit languеſcitq̃. ¶ L.aut.r. Quartũ p̃ſuppoſitũ eſt,qd' quq̃ ſũt cõ cõſonantes liquidæ.l.m,n.r.s.ſed tres.l.r.s.in vſu plærũq̃ repſunt liquidæ.m.n.raro. Dñr aũt liquidæ:qm̃ cũ ſit ꝓpriũ duarꝫ cõſonantiũ vocalem p̄cedentem ꝓducere ſi ſequaẽ muta cũ liquida:aliqñ liquida illa vim ſuã amittit:aliqñ retinet ſuũ vigorẽ,ideſt vim intẽſam & nõ remiſſam ſiue liqſcentẽ.ſed de hoc paulo poſt in ſcḋa regula. ¶ Dictio vocali. Quĩtũ p̃ſuppoſitũ eſt:qd' ſi in eodẽ v̄ſu aliq̃ dictio finiẽ in vocali:ſequiturq̃ altera dictio incipiẽs q̃q̃ a vocali,prior illa diſpũgẽda eſt:neq̃ in rõne v̄ſus nũeranda ꝑ figuram:q̃ a grãmaticis đr ſynalœpha in ſpecie metaplaſmi.vt ſemꝑ ego auditor/extrita.o.legendũ ſemꝑ egauditor. Aliqñ etiã ab autoribus fit ſynalœpha ex fine p̄cedẽtis v̄ſus & principio ſeqntis. Ver.ij. geor. Inſeriẽ v̄o ex fœtu nucis arbutus horrida.ſequiẽ alter v̄ſus. Et ſteriles platani malos geſſere valẽtes. ¶ Si finiẽ in.m. Sextũ p̃ſuppoſitũ eſt:qd' ſi in eodem v̄ſu aliqua dictio finiẽ in m.lr̄a ſequiturq̃ altera dictio incipiens a vocali:diſpũgendũ eſt illd'.m.cũ vocali p̄cedente:ne fiat metaciſmus.vt ait Victorinus ꝑ figuram:q̃ a grammaticis đr ecthlipſis:ſpecies quoq̃ metaplaſmi. Verg.j.æñ. Venturꝫ excidio libiæ ſic voluere parcas,extrita.m.cum ſua vocali ꝓferendũ eſt.ventur excidio lybiæ. Fit ecthlipſis aliqñ ex fine dictionis p̄cedentis:& principio ſeqntis.vt apḋ vergiliũ.ij.georgicorꝫ. Aut dulcis muſti. Vulcano decoquit humorem. Et ſequitur alter v̄ſus. Et folijs vndam tepidi deſpumat aheni. Apud antiquiſſimos.m.aliqñ non abijciebaẽ.vt apḋ' Ennium. Inſignita forent tum millia militum octo. ¶ Syllaba quam ſcribis. Prima regula eſt:ſyllaba q̃ ſcribiẽ diphthongo eſt longa.vt audio.æquor.euge.pœna. Sed ſi ſequaẽ vocalis:a qua incipit ſeqns dictio aut in eadem dictione ſi ſit compoſita:diphthongus breuiaẽ. Vergilius.iij.æneidos. Inſulæ Ionio magno quas dira celeno. Ita in.viij. Stipitibꝰ duris agiẽ ſudibuſue præuſtis. ¶ Siue breuis. Scḋa regľa eſt:qd' ſi poſt vocalẽ,ſiue longam ſiue breuem ſequantur duæ conſonantes/aut vna vim duarum habens:vocalis illa producitur,vt veſtis.ſalubris. Et ſubdit q̃ tres ſunt eiuſmodi conſonantes vim duarum habentes.z.pro,ſd.x,ꝓ.cs.ſiue pro.gs.& iota in medio duarum vocalium poſita,vt gaza.dixi.maia. In principio tamen dictionũ ꝓ ſimplicibꝰ habendæ ſunt:neq̃ vim habent vocalem p̄cedentem ꝓducendi. Verg.iiij.æneidos. Iam medio apparet fluctu nemoroſa zacynthꝰ. Et Luca.in.xj. Tumidũ ſuꝑ æquora. Xerxen.i.quoq̃ cõſonãs ꝓ ſimplici habeẽ:ſi dictio ab illa incipiẽs cõponaẽ.vt bijugꝰ.a.ũ. Ver.v.æñ. Non tã p̄cipites bijugo certamine campũ. Itaq̃ nõ ſine cauſa eſt adiectũ:modo ſit tibi dictio ſimplex,qd' etiam ad.x.&.z.poteſt pertinere:niſi qd' exẽpla non ſuccurrũt,propterea qd' ab illis literis nulla dictio incipitur:niſi ſit ꝑegrina.

¶ Syllaba ſi breuis eſt, hæc nõ tam regula p ſe eſt, q̃ exceptio ſiue limitatio regulæ ſupioris. dicitq́: qd' ſi poſt vocalẽ natura breuẽ ſequant̃ duę cõſonãtes/quarũ prior ſit muta & poſterior liquida in ſermone ſoluto: (hoc eſt in ꝓſa oꝛõne) vocalis illa ſemp eſt breuis: in carmine ỽo põt ꝓduci & breuiari, vt tenebrę, pharetra, meleagri. Neq́ ſolũ in eadẽ dictiõe, ſed etiã in diuerſis habet verum: vt apd' Vergilium in bucol. Terraſq́ tractuſq́ maris, cœlũmq́ ꝓfundũ. Idem. j. geor, Trabulaq́ trabæq́ & iniquo põdere raſtri: Iuue. Occulta ſpolia & plures de pace triumphos. Syllaba ỽo d̃r natura breuis quæ ſemp talis repit̃ niſi poſitione ꝓducat̃. Syllaba natura lõga eſt: q̃ nunquam repit̃ breuis. Quæ autem ſit breuis/q̃ longa natura: p regulas q̃ de ſyllabarũ quãtitate tradũt̃ ſcire poteris. ¶ Si poſt vocalẽ, Tertia regl'a eſt: qđ ſyllaba q̃ poſt vocalem alterã habet vocalẽ breuis eſt, qđ intelligẽdũ eſt in eadẽ dictione: nam in diuerſis p ſynalœphã prior abijcit̃, quẽadmodum in ſexto p̃ſuppoſito diximus. aliqñ etiam ſyllaba lõga rõne ſeq̃ntis vocalis breuiat̃. id qd' de diphthõgo dixim⁹: vt Verg. in buco. Te Coridon o Alexi trahit ſua quemq́ voluptas. Idem in eodem. vale vale, inquit, Iolla. Idem. v. æñ. Victor apd' rapidum ſimoenta ſub ilio alto. Deinde ſubdit qd' regula intelligit̃ de dictionibus latinis. nã gręci aliã rationem ſequunt̃ in illis. De vocali ante vocalẽ nulla certa regl'a dari poteſt: tametſi neſcio quid tentauim⁹ tradere in nr̃is commentationib⁹. Deinde ponit exceptionẽ dicens: qđ hoc ỽbum fio cum eſt diſſyllabũ ꝓducit primã. vt fiam/fiunt/fies/fient. Et qđ' gtũs & dtũs q̃ntæ declinationis ꝓducunt penultimam. hoc eſt. e. ante. i. finalem. vt dies diei, ſpecies ſpeciei. Sed tria nomina declinationis breuiant eandem penultimam. Res rei. Spes ſpei. Fides fidei. ¶ Si gtũs erit, qd' ꝓnomina ſcđæ declinationis facientia gtm̃ in. us. p. i. vocalem. & nomina illa octo q̃ ad ſcđam ꝓnominis declinationem referunt̃ hñt vocalem illam genitiui indifferẽtem. Vt vn⁹ vnius, vllus vllius: nullus nullius. ſolus ſolius. vter. ius. pręterq́ qd' alter ſemp corripit alterius, & alius qd' ſemp ꝓducit alius. Heu quoq́ interiectio ꝓducit̃, & ha ha he vtrobiq́: autore Probo. ¶ E. de. prę. ſe. di. qd' hæ p̃poſitiones tres priores ſeparabiles: & duæ poſteriores inſeparabiles in cõpoſitiõe ſemp ꝓducunt̃. vt eligo. is. deligo. is. p̃ligo. is. ſeligo. is. diligo. is. ſed ſi vocalis ſequat̃ p regl'am ſupi⁹ traditã breuiant̃. Vt deero, deorſum. præeo. præuro. ſeorſum. Breuiat q̃q́ hoc nomẽ diſert⁹, qd' videt̃ ab eo qd' eſt diſſero diſſeris. deriuari altero. s. extrito. ¶ Tenditur. a. nr̃m. qd'. a. p̃poſitio in compoſitione ꝓducit̃. vt auius auia auiũ. amens amentis. Sed. a. particl'a græca priuatiua breuiat̃. vt acharis. adyta. atom⁹. ¶ Re. breuiat, qd' hæc p̃poſitio. re. inſeparabilis in cõpoſitiõe breuiat̃, vt repono reponis. refero refers: ꝓ eo qd' eſt retro vel iterũ ferre. Nam ꝓ eo qd' eſt res fert, ſiue diſtat:

Syllaba ſi breuis eſt natura: & muta ſequatur
Cum liquida, ſemper breuiabit ſermo ſolutus.
At carmen poterit ꝓducere ſeu breuiare.
Si poſt vocalem vocalis & altera ſubſit,
Illa prior breuis eſt (dũ ſint modo ỽba latina)
Nam græci variãt, nec certa lege tenentur.
Fio ꝓducit diſſyllabon. Et genitiui
Longa penultima ſit quintæ, cui iunge dtm̃.
Sed breuiãt tãtum tria, reiq́, ſpeiq́, fideiq́.
Si gtũs erit, quem dat ꝓnomẽ in. ius.
Seu nomẽ, longã poteris ꝓferre breuemq́,
Corripit alterius, ſemper ꝓducit alius.
E. de. præ. ſe. di. componens nõ breuiabis.
Sed breuiãt, ſi vocalis ſubit, atq́ diſertus.
Tenditur. a. noſtrum, ſed græcis. a. breuiatur.
Re. breuiat ſemper, niſi duplex cõſona ſubſit.

(hoc eſt) differentia eſt, ꝓducitur. Vnde a quibuſdam ꝑduplex.ff.ſcribitur Iuuena. Quid refert quãta nemoꝝ vectet in vmbras. Si tñ ſequãt duæ cõſonantes ex regl'a gñali ſuperius tradita ꝓducunt. Vt reſto. relliquiæ. relligio. Immo quoties. re. inuenit ꝓducta in carmine ſemp conſonãs q̃ ſequit̃ debet geminari. Vt reppuli. rettuli. ¶ Sed/pro/componẽs: qd' hæc p̄poſitio latina pro/in compoſitione ꝓducit. vt prodo prodis. promitto promittis. proluo ꝓluis.

Refert, ꝑ res fert, ſeu diſtat porrige ſemper,
Sed. pro. componẽs debes ꝓducere ſæpe.
His tñ exceptis ꝓficiſcor ſiue ꝓfanus.
Profiteor addatur, profor, atq; profundo profundus.
Et ꝓfugus, ꝓfugitq; ꝓcella, ꝓcuro, ꝓfeſtus.
Et ꝓpero, ꝓnepoſq; ꝓpertius atq; ꝓneptis.
Quæq; pro: vox græca cõponit, corripiatur.
Compoſitũ nomẽ ſi finit parte priori
In iota aut omicron, ſemp breuiabit eaſdem.
Sed ꝓducit vbiq; tibijcen, iũgis ibidem.
Omnia p̄terita profer diſſyllaba longa.

Excipiunt̃ pauca q̃ ſequunt̃. Proficiſcor ꝓficiſceris ꝓfectus, quod Gell'. li. ij. ex autoritate Ciceronis primam dicit habere breuem. Vgil. vij. æñ. Arcados his oris genus a pallante ꝓfectum: alij tñ ꝓducũt Iuuena. ꝓfectura domo ſicula non mitior aula. Profanus ꝓfana ꝓfanum. Vg. vj. æñ. procul o ꝓcul eſto ꝓfani. Profiteor profiteris. Oui. ij. de remedio. Vtilitas lateat qd' nõ ꝓfitebere fiet. Horatius in arte poetica. Inceptis grauib9 plærumq; & magna profeſſis. Profor. aris. Verg. iiij. æñ. Et ſic accenſa ꝓfat̃. Luca. in. x. Hoc ſatis eſt dixiſſe Ioue, ſic illa profat̃. Profundo. is. qd Gel. dicit primã breuiare. Sillius li. ix. puni. Impia dementis vulgi & vox tota ꝓfudit. Catullus tñ producit dicens. Has poſtq; mœſto profudit pectore voces. Profundus. a. um. Vg. in buc. terraſq; tractuſq; maris cælũq; profundũ. Profug9. a. ũ. Idem. j. æñ. Italiã fato ꝓfugus lauinaq; venit. Profugio profugis. Flaccus. vij. argo. Cõtingit vix deinde mori & ſic fata profugit. Columel. in horto. ſed trepidus ꝓfugit: chelas & ſpicla phœbus. Procella procellæ. Vg. j. æñ. Talia iactãti ſtridẽs aquilone procella. Procuro procuras. Oui. v. faſto. Riſit & his, inquit, facito mea tela procures. Actius. Exercet epulas læti famuloſq; procurãt. Vg. tñ li. ix. æñ. producit dicẽs. Quod ſupeſt læti bñ geſtis corpa rebus. Procurate viri. & Horatius. Hęc ego ꝓcurare & idoneus impor. Profeſtus. a. ũ. Horatius. Nõ ego narrantẽ temere edi luce ꝓfeſta quicq; p̄ter olus. Propero properas. Vg. ix. æñ. Ne properate meas Teucri defendere naues. Pronepos proneptis. Oui. xj. meta. Neptunus auus pronepos ego regis aquarꝫ. Proneptus. Perſius. Iã reliquis ex amitis patruelis nulla proneptis. Propertius. Martialis. Accipe facũdi carmẽ iuuenile Propti. ¶ Quæq; pro. qd dictiones cõpoſitæ ab hac p̄poſitiõe gręca. pro. breuiãt: vt ꝓpõtis. ꝓpino. ꝓlogus. Luca. in. ix. Parua ſuat ore propõtis. Iuuenalis. Quãdo ꝓpinat Viro tibi: ſumitq; tuis cõtacta labellis. ¶ Cõpoſitum nomẽ, qd nomen cõpoſitum terminãs in. i. vel in. o. parte primã compoſitionis breuiat illud. i. vel. o. ſed in. i. partim ſunt latina: partim vo gręca, vt armiger, omnipotẽs, archigenes, anthiteeõ. In. o. vo, oĩa ſunt græca, vt ſophocles, temiſtocles. carpophorus, chriſtophorus, democritus. De latinis ꝓducũt duo aduerbia, vbiq;, qd ex vbi/&. q;. particula cõponit̃: & ibidem qd ex ibi/&. dem. ſiue demum. ¶ Tibijcen q̃q;, qd ex tibia & cano. i. duplici in vnũ coaleſcẽte p ſynęreſim. Producũt p̄terea cõpoſita q̃ in priori parte declinãt̃ vt plerię plęręq;. vtriq; vtręq;, quãticũq; quãtęcũq;. Meridies q̃q; qñ a medio & dies cõponit̃. d. mutata in. r. vt Catull9 in carmine phaleutico. Iube ad te veniã meridiatũ. ¶ Oĩa p̄terita, qd p̄terita diſſyllabarũ ſyllabarꝫ ꝓducunt ex illis priorem, vt lauo laui, caueo caui, moueo moui, facio feci.

Breuiant ỽo ſex ỽba quæ hic explicantur/ſindo ſidi:cuius cūpoſitum ỽg.in.viij.æn.ꝑtulit. Et media aduerſi liq̃facto tpa plumbo diffidit. Et ſcindo ſcidi. Lucanus in.iij. Qua mare tel-lurē ſubitis aut obruit vndis,aut ſcidit. Do dedi.ỽg.in.ij.iam Deiphœbi dedit ampla rui-nam. Bibo bibi. Martial'. Dixit:& ardētes auido bibit ore fauillas. Fero tuli. Oui.j.meta. Et tulit ad Climenē Epaphi conuitia matrē. Sto ſteti.ỽg.in.v.his magnum alcidē cōtra ſte-tit his ego ſuetus. Habē-tia Vocalē ante Vocalē ex regula ſupius tradi-ta,breuiāt quoq;.vt ruo rui.luo lui.nuo nui.

Findo ſidit breuiat,ſcindo ſcidit,& dedit a do.
Et bibo dat bibit,& fero dat tulit,& ſtetit a ſto.
Sed ſi vocalis ꝑcedit corripiať.
Quod ſi ꝑteriti geminet ſyllaba prima,
Vtraq; corripiť,niſi duplex cōſona tardet.
Cædo cæcidi dat,cui iunges pedo pepedi.
Quæ ſi componas,ex his diſpunge priorem.
Longa ſupina manent diſſyllaba ſede priori.
Hæc breuiāt primas,& q̃ componis ab illis.
Et ſtatus atq; datus,ratus & rutus & ſatus:hiſq;
Et ſitus & litus & citus & quitus,atq; itus addes.

¶Quod ſi ꝑteriti:qđ ꝑ-terita geminātia primas ſyllabas hūt illas vtraſ-q; breues:niſi poſt ſcđam ſequanť duę cōſonantes. Verba geminātia primas ſyllabas in ꝑterito hæc fere ſunt. Primę coniuga tionis illa duo, do dedi. ſto ſteti. Scđæ,mordeo momordi,tondeo totōdi. ſpōdeo ſpopondi, pēdeo pependi. Tertiæ.pario pepi,diſco didici,pareo pepci,poſco popoſci,pendo pependi,tēdo te-tendi.tundo tutudi,pungo pupugi,tango tetigi,pedo pepedi,fallo fefelli,pello pepuli,tollo te-tuli,cano cecini,curro cucurri,duo ỽo illa cædo cæcidi,& pedo pepedi ꝓducūt ſcđam:licet nō ſequanť duæ cōſonātes. ¶Quæ ſi cōponas,q; ỽba geminātia in ꝑtō primas ſyllabas:ſi cō-ponanť amittūt in cōpoſitiōe priorē ex illis:ſcđa ỽo ꝑſtat in ſua q̃titate,vt tōdeo totondi, detōdeo detōdi,ſpōdeo ſpopōdi,deſpōdeo deſpōdi,tūdo tutudi,cōtudo cōtudi. Hor.ĩ epl'is. Durā qui cōtudit hydrā. Ennius tñ ꝓduxit dicēs. Vtroſq; valētes cōtudit crudelis hyems. ¶Abſcidi ꝑteritū,ab eo qđ eſt abſcindo breuiat:ab eo qđ eſt abſcido ꝓducit. Do tñ & ſto & pungo cū.re.& curro cū.præ.in cōpoſitiōe nihilominꝰ gemināt primas ſyllabas. ¶Lōga ſupina,qđ ſupina duaꝝ ſyllabaꝝ ꝓducūt ex illis priorē,vt lauo lotū,poto potū,moueo mo-tū,foueo fotū,creſco cretū,nuo nutū. Breuiāt ỽo q̃ hic explicāť cū ſuis cōpoſitis ex prima cōiugatiōe ſto,ſtas,ſteti,ſtatū,cōſto.as.cōſtiti,cōſtitū,ꝑſto.as.ꝑſtiti,ꝑſtitū. Luca.in.x. His aſcripſit aq̃s quoꝝ ſtata tpa flatus/ſtaturꝰ tñ Luca.in.vj.ꝓducit dicēs. Vnaq; ꝑcuſſit pōtū ſymplegas inanē & ſtatura reddit. ¶Cōpoſita ỽo q̃ mutāt.a.in.i.oīa breuiāt,q̃ ỽo nō mutāt ꝓducūt,vt cōſto,cōſtiti,cōſtitū,cōſtatū,ꝑſto ꝑſtiti ꝑſtitū ꝑſtatū,inſto inſtiti inſtitū inſtatū. A datꝰ data datū,tā mutātia.a.in.i.q̃ nō mutātia in cōpoſitiōe breuiāt,vt circūdo circūde-di,circūdatus. Reddo redditū. Ratus rata ratū & reor,ỽgi.ij.æn. Nos abijſſe rati.& ab eo cōpoſita & deriuata breuiāt,vt irritus & ratio. Rutus a ruo ruis, qđ in ſupinis facit ruitū: ſed in cōpoſitiōe ſemꝑ ruitus in penultima breuiat.vt obruo obrui,obrutus,diruo dirui,diru-tus,eruo erui,erutus. Satus a ſero ſeris.ỽg.in buc. Dulce ſatis humor depulſus arbutus hæ-dis. Cōpoſita q̃q; mutātia.a.in.i.breuiāt vt cōſero cōſitus,inſero inſitus,aſſero aſſitus. Sitꝰ. a.ū.a ſino ſinis. Oui.ij.me. Hic ſitus eſt phaetō,& ab eo cōpoſitū deſitus.a.ū.etiam breuiat. Litus.a.ū.ỽg.iiij.geor. Paribus lita corpa guttis,ab eo q̃q; cōpoſita breuiāt,vt Illitus.a.ū. oblitus.a.ū.citus.a.ū.a cieo.es.es.ſiue cio.is. Oui.ij.meta. Obuius ire polis ne ſcitus auferat axis. Cōpoſita ỽo tū correpta tū ꝓducta repiūť,vt Excitꝰ.a.ū,accitꝰ.a.ū.cōcitꝰ.a.ū. Qui-tus.a.ū.a q̃o.is.& neq̃tꝰ a neq̃o.is. Terē.ĩ Ecyra. Forma ĩ tenebris noſci nō q̃taē. litꝰ.a.ū.ab eo.is. Oui.ſed itū eſt in viſcera terrę,& ab eo cōpoſita,vt peritꝰ.a.ū.obitꝰ.a.ū. aditꝰ.a.ū.

¶Ex.ui.p̄terito.qđ ſupina venientia a p̄teritis v̄boꝝ.ui.mutata ĩn.tũ. ꝓducũt penultimã. vt amo amas amaui amatum. rogo rogas rogaui rogatum. cupio cupis cupiui cupitum.quęro q̄ris q̄ſiui quęſitũ.audio audis audiui auditũ. Quod p̄ceptũ ad ſupina etiã duaꝝ ſyllabaꝝ extendit:p̄ter illa ſex q̄ ſuperiori regl'a ſunt poſita, Et ſunt ſeui ſatꝰ.ſiui ſitus.liui liſꝰ.ciui citus.quiui quitus.iui.itus.¶Dictio cõpoſita,qđ dictio cõpoſita & deriuatiua æqualia retinent tp̄a ſuis primitiuis & ſimplicibꝰ:etiã ſi vocalis in vocalē mutet̄:dũmodo eadē cõſonans maneat,qđ ſi cõſonãs mutat̄/ad regl'as particulares recurrēdũ eſt(hoc ē) q̄ tradentur de primis & medijs ſyllabis. Eſto exempli cauſa:q̄ro primam ꝓducit diphthõgo, in cõpoſitione mutat.æ.diphthõgũ in.i.lõgũ:quia mã ſit eadē cõſonãs:hoc ē.r. vt inquiro inquiris.requiro requiris. At v̄o iuuenis primã breuiat:ſed q̄a iunior conſonantem mutauit/hoc eſt.u in.n. eandem ꝓducit,nihilominus tñ patit̄ hæc regl'a exceptionē:etiã ſi cõſonãs nõ mutet̄/vt a tego deriuat̄ tegula,a rego regl'a,a ſedeo.es.ſedes ſedis. a lateo laterna.In primitiuis tñ breuiãt:in deriuatiuis ꝓducũt. E contrario a dico deriuat̄ dicax. a luceo lucerna.ab areo ariſta,ab offa offella,a mamma mammilla. In primitiuis tñ ꝓducũt:in deriuatiuis breuiant.

Ex.ui.p̄terito.ui.in.tum.faciente ſupinum:
(Præter ſex illa iã dicta)pen ultima longa eſt.
Dictio compoſita deriuatiuaq; ſimplis.
Et primogenitis æqualia tempora ſeruat.
Sed ſunt multa,q̄bus non ſeruat regula ſemper.
Illa tamen q̄ ſunt,primas mediaſq; require.

¶ De cremento ſingulari Nominis.

Caput ſecundum.

Ex.a.mittit.atis. gtũs.& eſt breuiandus.
Onis.&.enis.ab.o.ꝓducit.Inis.breuiatur.
Al.alis.neutrum ꝓducit.ſed breuiat mas.
Nomen in.el.elis.ꝓtendit,dic & hebræum.
Il.breuiabit.illis.Vl.ulis.iungere debes.
Vnus in.ol.eſt ſol.crementum porrigiturq;.

¶De cremento ſingulari Nominis.

EX.a.mittit.atis. Caput ſcđm. De cremēto genitiui ſupntm̄ in nũero ſingl'ari tradit regulas p ordinē terminationũ in nominibꝰ q̄ pñt recipe cremētũ illđ,q̄ omia ſunt ſcđę aut tertię declinatiõis.¶Ex.a.mittit.atis.qđ in.a.deſinētia q̄ ſunt græca:& ad tertiam nominis declinationē referunt̄:breuiãt cremētũ,vt dogma dogmatis. emblema emblematis.poema poematis.toreuma toreumatis.ęnigma ęnigmatis.¶Onis.ab.o.qđ deſinētia i.o. q̄ mittũt gtm̄ in.onis.aut in.enis.ꝓducũt,vt ſermo ſermonis.lectio lectionis.dictio dictionis. anio anienis.nerio nerienis. Quæ v̄o mittũt in.inis.breuiãt. vt apollo apollinis.virgo virginis.homo hominis.¶Al.alis.neutrũ,qđ nomina neutra in.al.deſinētia q̄ nomina mittũt gtm̄ in.alis.ꝓducũt vt animal animalis.tribunal tribunalis.vectigal vectigalis.maſculina v̄o breuiant.vt ſal ſalis,hannibal hannibalis. ¶ Nomen in.el.qđ nomina in.el.deſinētia q̄ oia ſunt hebręa mittentia gtm̄ in.elis.ꝓducũt. Vt michael michaelis,gabriel gabrielis. raphael raphaelis.daniel danielis.manuel manuelis.iſrael iſraelis. ¶Il.breuiabit.ilis.quod nomina in.il.&in.ul.deſinentia breuiãt, vt Vigil vigilis.pugil pugilis.conſul conſulis.prędul præſulis. exul exulis. ¶ Vnus in.ol.qđ in.ol.tantũ repit̄,ſol ſolis:qđ producit.

An.anis.ꝓduc,atq̧.En.ſi mittit in.enis.
Quod mittit,inis.breuiat.In.porrigit,inis.
On.modo ꝓducit,modo corripit.o.genitiui.
Si tenet.o.magnū ꝓducit,Si breue,curtat.
Nomen quod fit in.ar.gtō protrahit.aris.
Sed breuiat cæſar cum nectare,parq̧,iubarq̧.
Atq̧ arar & baccar,peregrinaq̧ nomina q̄dā.
Tertia quod nomen declinat:ſiue ſecunda:
Si finitur in.er.breuiabis,Demis iber.ver.
Grȩcū nomē in.er.modo curtat,vt æther & aer,
Et modo producit,vt crater atq̧ character.
Sed breuiāt treuir,& vir,cū martyre,gadir.
Porrigit.oris.ab or,breuiāt ſed marmor & ȩquor.
Et memor,atq̧ arbor.grȩcum q̄q̧ iungit illis.
Et q̄d componit corpuſq̧,puerq̧,decuſq̧
Vr.breuiat ſemꝑ,ſed de fur dicito furis.
As.atis.ꝓduc.breuiat ſed vas vadis,& mas,
His addatur anas,&,ados.capientia græca.

¶ An.anis.ꝓduc,q̄d nomina in.an.deſinētia,q̄ oīa ſunt græca:ꝓducūt:vt peā peanis.titā.anis acarnan.anis. ¶ Atq̧.en.ſi mittit i.enis.q̄d nomina deſinētia in.en.q̄ mittūt gtī̄ in enis.ꝓducūt,vt.rē.renis.ſplē.enis.lyen.enis.lychē.enis.ſirē.enis,q̄dā tñ ex grȩcis q̄ videlicet in gtō hn̄t.e.pſilō.breuiāt.vt hymē.enis,damē,enis,q̄ vero mittūt gtī̄ i.inis(q̄ oīa ſunt latina) breuiāt.vt nomē.inis,fulmē.inis.numē.inis.culmē.inis. ¶ In porrigit.q̄d noīa.i,in.deſinētia:q̄ oīa ſunt grȩca facientia gtī̄ i inis.ꝓducūt,vt delphin.inis.eleuſin inis.ſalamin inis. ¶ On.modo ꝓducit q̄d nomia i.on.deſinētia q̄ oīa ſunt grȩca:aliq̄n ꝓducūt,aliq̄n breuiāt,nā q̄ retinēt o/mega(.ideſt o magnū)i gtō ꝓducūt:vt amydō.onis.babylō.ōis.cytherō,onis.q̄ vero mutāt i.o.micrō(ideſt breue)breuiāt,vt dȩmō.ōis cānō.onis.agamenō.ōis.iaſō.onis,ſed de his i declinatiōe grȩca plura dicemus. ¶ Nomē q̄d fit in ar.q̄d noīa deſinētia i.ar.ꝓducūt:vt puluinar.aris torcular.aris.coclear.aris Breuiāt vero cȩſar aris.arar.ris.iubar.aris nectar.aris.par.pis,baccar.aris.& nomina q̄dā barbara vt hamilcar.aris aſpar.aris.boſtar.aris. ¶ Tertia.q̄d noīa in,er.deſinētia,q̄ ꝑ ſecundā ſiue tertiā declinationē inflectunt,breuiant:vt puer.eri.miſer.eri.gener.eri.anſer.eris.mulier.eris.Producunt vero ex ſecunda declinatione iber iberi.& ex eo compoſitum celtiber celtiberi. Ex tertia q̄q̧ ver veris.Et nomina grȩca retinentia in genitiuo eta(hoc eſt.e.longū)vt byzer byzeris.crater.eris.halter.eris. phyſeter.eris.clyſter eris.clymater.eris.character eris.chremaſter eris.luter eris.pāter.eris.ſtater.eris.ſoter.eris.Que vo mutāt i.e,pſilō breuiāt.vt aer aeris. Sed de his cū de grȩcis pl'a dicem⁹. ¶ Sed breuiāt.Quod ſcd̄e decliatiōis duo repiūt noīa:treuir treuiri,& vir viri,& tertiȩ declinatiōis,itē duo,martyr martyris.gadir gadiris corripiūt cremētū. ¶ Porrigit.oris.ab.or.q̄d noīa deſinentia in.or.ꝓducūt.vt amor amoris,dolor doloris.decor.oris.Sed breuiāt,q̄ hic ponūtur.ſ.marmor.oris.ȩquor.oris.memor oris.arbor.oris.& noīa grȩca.vt caſtor.oris.rhetor,oris.neſtor.oris.polymneſtor.oris.& noīa cōpoſita a corpe:vt bicorpor.oris.tricorpor,oris.& a puero.vt marcipor.oris..publipor.oris & a decore,q̄d eſt decus. vt dedecor.oris.indecor.indecoris.. ¶ Vr breuiat. q̄d noīa ſcd̄ȩ declinationis terminata in.ur,vt ſatur.uri.(nā q̄d matur maturi.repiat non cōſtat.) Et nomina tertiȩ declinationis exeuntia in.uris.ſiue in oris.vt vultur vulturis.anxur.uris.turtur.uris.iecur,coris..breuiant cremētū.prȩterquā fur.uris q̄d ꝓducit. ¶ As.atis.q̄d noīa deſinentia in.as.ꝓducunt crementū:q̄d plerūq̧ exit i.atis.vt pietas,etatis.ȩſtas.ȩſtatis.mœcenas mœcenatis.ciuitas.tatis.breuiāt vero.vas vadis.nā vas vaſis ꝓducit.Breuiat q̄q̧ mas maris,& anas anatis.q̄d necui dubiū videat:ꝓbāt autores.Ruffus i arato,Latipedēq̧ anatē cernes excedere pōto.Macer q̄q̧.Anſeris aut anatis mixta pinguedine tauri.& Martialis i carmine trimetro iābico q̄d recipit in primo loco tribrachū.Et anatis habeas vropygiū macre.Et noīa græca exeūtia in gtō in.ados.& apd̄ nos vero in.adis.vt arcas.cadis.pallas.adis.

Es breuiabit. etis, vel. itis: ſed deme quietis.
Et magnes, locupleſq;, & Gręcum qđ facit. etis.
Merces mercedis illis iungatur, & hęres.
Datq; ceres cereris, qđ ſolum in. ris. breuiabit.
Peſq; pedis breuiat, nomenq; qđ ex ſedeo ſit.
Nomen in. is. qđ mittit. idis. vel. eris. breuiabit.
Illud pducit qđ mittit in. itis. & iris.
Et quę dant. inis. de ſanguis ſanguinis exit.
Protrahe nomen in. os. qđ pdit in. oris. & otis.
Cuſtos cuſtodis pducit. Bos bouis arctat.
Et qđ componit potis & pote, cōpos, & impos.
Vs, breuiabit. oris, & eris. pecus hęc pecudiſq;.
De pus exit. odis. tibi ſit pro teſte melampus,
Sed palus, & ſubſcus, atq; incus, & qđ in. utis,
Tēdūt obliquos. intercus. utis. tibi prębet.
Telluris, veneriſq; dabunt, telluſq;. venuſq;.
Si monoſyllaba ſunt, gtūs porrigit. uris,
Crementum breuiat. s. conſona ſi præit illi.
Porrige ſępes & plębs diphtongo. Gręca notent.
Tenditur ex illis pars q̄dam, pars breuiatur.

¶Es, breuiabit, qđ noīa deſinētia i. es. mittētia gtm̃ i, itis. vt ſtipes. itis. limes. itis, miles. itis,
ſoſpes. itis, vel in. etis, vt abies, ietis, paries. ietis, aries, ietis: breuiāt cremētū. Excipiūt pau
ca q̄ pducūt, qes. ietis. & ab eo cōpoſitū iqes. ietis. & magnes. etis. locuples. etis. Et noīa grę
ca pa virorū, vt rhānes. etis. dares. etis. Et noīa appellatiua mittētia gtm̃ i. etis. vt lebes. tis
tapes. etis. Supioribꝰ adiūgit duo facietia gtm̃ i edis, merces. edis, hæres. edis. ¶Datq; ceres
q̄ ex deſinētibꝰ i. es. vnū tm̃ mittit i. ris, breuiatq; cremētū. ſ. ceres, reris. ¶Peſq; pedis, qđ
hoc nomē pes cū ſuis cō
poſitis. vt bipes. tripes,
breuiat. Cōpoſita q̄q; a
ſedeo, es vt obſes obſidis
pſes pſidis. ¶Nomē i. is.
qđ noia deſinētia in. is. q̄
mittūt gtm̃ i. idis. breuiāt
vt lapis, idis. cuſpis. idis.
aſpis. idis. vł. i eris, vt pul
uis. eris. vomis eris. cinis
eris, cucūis. eris. pducūt
vero q̄ mittūt gtm̃ i. itis.
vt ſinis, itis, qris. itis. lis
litis. Et q̄ mittūt in iris.
vt glis. iris. Et q̄ in. inis.
vt delphis. inis. ſalamis.
inis. eleuſis. inis. pducūt
cremētū: ſed excipit ſan
guis ſāguinis qđ breuiat.
Protrahe nomē in. os. qđ
noia tmīata in. os. mittē
tia gtm̃. in oris. vł in. otis
pducūt, vt. ros roris flos
floris. lepos. oris, monos
ceros otis. rhiōceros otis
phileros. otis. eros. erotis
Deinde dicit qđ hoc no
men cuſtos, odis. pducit
cremētū & bos bouis breuiat. Breuiāt pterea duo cōpoſita ab hoc noie potis & pote. qđ p
pe modū ſignificat potēs, ea ſūt cōpos. otis. ipos. otis. ¶Vs. breuiabit: qđ noia tertię declina
tiōis terminata in. us: q̄ mittūt gtm̃ in oris, vel in. eris. breuiāt, vt corpus, oris, tēpus. oris. ſter
cus, ſtercoris, vulnus. vulneris. ſidus, ſideris. vellus, velleris. Breuiant quoq; ex mittentibus
genitiuū in, idis. hęc pecꝰ pecudis. Et nomina gręca cōpoſita a pꝰ podos: qđ eſt pes, vt melā
pus, odis, decāpꝰ. odis. Tria vero producunt: palꝰ, paludis: ſubſcꝰ. udis. incꝰ. udis, ¶Et qđ in
utis, qđ q̄cūq; noia mittentia gtm̃ in. utis, pducūt: ea ſunt q̄nq;: Virtꝰ. utis. ſalꝰ. utis, iuuētꝰ
utis. ſenectꝰ, utis, ſeruitꝰ, utis. Sed itercꝰ breuiat itercutis. Telluris veneriſq;, qđ duo noia
exeūt i, ris, q̄rū alterū tellꝰ, uris pducit: alterū venꝰ veneris breuiat. ¶Si monoſyllaba ſūt.
qđ monoſyllaba i. us. deſinētia q̄ mittūt gtm̃ i. uris. pducūt, vt ius iuris. crus cruris. thꝰ. uris.
pus puris. mꝰ muris. Grus vero & ſus breuiāt ex regula generali de vocali añ vocalē. lygur
vero ſeqt cremētū alterius terminatiōis (hoc eſt) lygur lyguris, qđ & plęraq; alia faciūt, vt
arbor vł arbos arboris: pulner vł puluis pulueris: delphin vł delphis. inis. ¶Cremētū breui
at, qđ noia deſinētia i. s. hn̄tia cōſonātē añ, s, breuiāt, vt hyēs hyemis, inops. opis. daps da
pis, arabs arabis. ſcobs. ſcobis. ſcrobs ſcrobis. Plębs vero plębis & ſęps ſępis pducūt: quia
ſcribūt diphtōgo: Nā ſeps ſepis p ſerpentis genere quodā, breuiat, ¶Gręca notent, qđ noia
gręca partim pducūt: nā q̄ retinēt, o micron breuiāt, vt epops. epopis. cecrops cecropis. ęthi
ops æthiopis. quæ vero hn̄t o mega pducūt: vt hydrops hydropis, conops conopis. cyclops
cyclopis, europs europis, ſed de his cum de græca declinatione agetur plura dicemus,
Gryphs vero gryphis producit, cyniphs cyniphis. breuiat.

¶Sed capitis,q̄ hoc nomen caput capitis cũ duobus cõpoſitis.ſinciput,ſincipitis, occiput occipitis breuiat.Nam cõpoſita a capite q̄ deſinunt i,ps,ex regula ſupiori dicimus breuiari vt biceps bicipitis,ãceps.ãcipitis.capriceps.capricipitis.¶Quod ſit in,ax,qđ noĩa in,ax,ꝓducũt,vt audax,acis,,cõtumax,acis,,capax,acis,.Sed fax facis breuiat,Vergi.j,æñ, Iãq₃ faces & ſaxa volãt,¶Græca vero ptim ꝓducũt,vt aiax,acis,ſiphax,acis,Partim breuiãt vt abax,acis,dropax,acis,ſmilax,acis,thorax,acis.¶Nomen in.ex.quod nomina deſinentia in,ex,q̄ mittunt gtm̃ in,cis,vel in.gis.breuiãt vt pellex,icis.idex.icis. remex,igis,aqlex,egis. grex gregis. Producunt vero Vibex.icis,halex. halecis.veruex.ecis.Sed nomina græca partim ꝓducunt,vt mirmex,ecis. ſcolex,ſcolecis,narthex ecis,Partim breuiant,vt alopex,ecis.. ¶Ex mittentibus gtm̃ in.gis.ꝓducunt,Lex legis,& ab eo cõpoſita exlex exlegis. illex illegis,rex regis,& ab eo compoſita prorex gis.iterrex,regis.¶Protrahit.ix.icis.qđ nomia deſinentia in.ix.quæ mittunt gtm̃ in,icis, producunt:vt coturnix,icis.lodix,icis, breuiant vero q̄ hic ponuntur.coxẽdix icis, hyſtrix.icis, filix. icis.larix,icis.calix.icis pix,icis.onyx onychis.& ab eo compoſitum ſardonyx ſardonychis,quæ duo hñt,ch. aſpiratum,Salix.icis,varix,icis,bebrix.icis.cilix,icis, eryx, ycis.natrix sicis. Lucillius ſi natibus natricem impſſit.¶Et mittẽtia gtm̃ in.gis.vt nomina ꝓpria quorũdã principum Gallorum.vt ãbiorix ãbiorigis.dũnorix dõnorigis,& oryx orygis,qđ p.y.pſilon ſcribit.& diorix.gis.qđ interp̄tat foſſia. iapyx iapygis ¶Nix vero .qđ ſolum in gtõ facit niuis, breuiat.¶Ox.ocis.ꝓducit.pđ nomina deſinẽtia in.ox..mittẽtia gtm̃ in,ocis.ꝓducũt,vt atrox atrocis,velox velocis.¶In.gis.tñ vnũ repio,Allobrox allobrogis.qđ breuiat.Iuuena,.Rusſũ q toties Ciceronẽ allobroga dixit. ¶Breuiat quoq₃ cappadox.ocis,& præcox.ocis,Calphurnius,Incita p̄cocibus ſubrepere pertica prunis,¶Porrige,qđ nomina in,ux.deſinẽtia.q̄ mittũt gtm̃ in.ucis.&,ugis.ꝓducũt,vt lux lucis.pollux pollucis,frux frugis.Excipiũt qnq₃ breuiantia:hæc.ſ.nux nucis,crux crucis,dux ducis,trux trucis, volux volucis. Cõiux q̄q₃ vt oẽs docti putant.ſiue p.n.coniũx(vt Priſcianus credidit)breuiat. Quid ſi reglã minueras:q̃ñgdẽ plura excipiunt/quam quæ ſub regula continentur.

Sed capitis breuiat caput,& ſua compoſitiua.
Quod ſit in.ax.nomen producit. Fax breuiauit.
Ex Græcis partim ꝓducunt,pars quoq₃ curtant.
Nomen in.ex.breuiat,Produc in.gis,duo,rex,lex.
Et vibex,halex,& veruex.Græca notentur.
Protrahit.ix.icis.nonnulla tamen breuiantur.
Sunt ea coxendix,hyſtrixq₃,filixq₃,larixq₃,
Atq₃ calix,& pix.& onyx.varicisq₃.ſalixq₃.
Bebryx atq₃ cilix,& erix,natrix q̃q₃ ſerpens.
His numeres in.gis,mittentia.nix niuis addes.
Ox.ocis.ꝓducit.vt atrox. Gis. breuiabit.
Cappadocis breuiat,& p̄cox iungitur illi.
Porrige nomen in.ux,qđ mittit in.ucis.&,ugis.
Quinq₃ tñ breuiãt hæc nux,crux,dux,ducis & trux.
Atq₃ volux volucis,de coniux cõiugis exit.

¶De cremento Plurali.

A Plurale,vel.o.cremẽtum ꝓtrahit.e.q₃:(buſq₃.
Sed breuis eſt.i.vł.u.p̄rib⁹ ꝓbat hoc,veru

Decremento plurali.

A Plurale,qđ,a.o.e.in cremẽto partiũ orationis.q̄ p caſus declinant.in plurali producũt,vt muſæ.arũ.dñi.orũ.dies.erũ.I.tñ &.u.breuiãt,vt patres patribus. veru.ubus Aduertẽdum tñ,qđ cremẽtũ plurale debet intelligi,quotiẽs creſcit vna ſyllaba ſup gtm̃ ſingularis:qđ ſi nõ creſcit ſup gtm̃,illud cremẽtũ nõ pluralis ſed ſingularis erit. Tempeſtatum/ſermonũ/magnetũ nõ producunt penultimã ratione cræmẽti pluralis,ſed ratione ſingularis/quod vero diximus de gtõ ſingulari,de regulari intelligendũ eſt nã irregulares ꝓportionẽ regulariũ ſequunt,vt ab eo qđ eſt vn⁹.a.vnũ.gtũs irregularis eſt vnius Regularis vni vnæ:q̃te in plurali Vnorum vnarum crementum habet/nõ ſup gtm̃ irregularem ſed ſuper regularem,eodem modo de ſimilibus.

DE crementis verborū. Poſt formationem tēporū & ꝑſonarū nihil eſt in verbo magis neceſſarium: q̄ creſcentiū ſyllabarū quātitas: vnde accentus pendet: quare viſum eſt hoc in loco de crementis verborum regulas tradere. Sed quia hęc pars ſatis commode eſt ab Alexandro ꝑtractata: niſi quatenus in ſubiūctiui p̄terito & futuro nō nihil aberrauit: quattuordecim illius verſus mutuati ſumus: cętera ex noſtro adiecimus.

¶ De crementis verborum: Cap. iij.

PErſonā primi preſentis verba ſecundam,
Si numero vincunt, dicas crementa tenere.
Crementum verbi primum dic, qd̄ poſiturā
Aequat, bis ſuperans dicat̄ habere ſecundum.
Quod ſi ter vincit, tria tunc crementa notabis.
Nam nem verbi ſpecialis regula ſignat,
A. creſcens verbum ꝓducere debet vbiq̄.
Ex do ſit. a. breuis cum primæ compoſitiuis.
E. niſi cum ſubi. r. debes ꝓducere ſemper.
Cum ſubit. r. curtam dāt plurima: plurima longā.
Omne lego p̄ſens breuiat, quartiq̄ ſecundum.
Pluſq̄ ꝑfectum ꝑ quālibet eſt breuiandum.
Semper ero vel erim breuiabis, quæq̄ ſequunt̄.
Curta ſit in prima. beris. & bere. ſiue ſecunda.
Longum paſſiuo. reris. vel rere. notato.

PErſonā ꝑmi. Quid ſit verbi crementū in primis oſtēdit dicens: qd̄ cū ratio declinādi verbū exigat: vt per vnā aut duas aut tres ſyllabas creſcat ſupra verbi ꝑmā poſitionē: tūc dicet̄ h̄re crementū, qd̄ ſi vna ſyllaba creſcit. ſyllaba q̄ ęq̄parat vltimā ſcd̄ę ꝑſonę: erit in primo cremento: nā vltima ſēp ſequit̄ reglās q̄ de vltimis ſyllabis traditę ſūt. Secūdū vero cremētū erit cū duę ſyllabę ſup̄āt poſitionē. Tertiū p̄terea cū tres ſyllabę ſup̄āt eādē poſitōē. Poſitio aūt illa d̄r: vnde nomē ſiue verbū icipit declinari. Sed hic ſcd̄am ꝑſonā p̄ſentis indicatiui modi facimus poſitionē: qa prima ꝑſona in verbis ſcd̄ę tertię & q̄rtę coniugatiōīs i. o. purū deſinēs, vna ſyllaba vincit ſcd̄am ꝑſonā. vt doceo. es. cupio. is. audio. is. ¶ A. creſcens, qd̄. a. ī omnibus tribus cremētis: & ī oībus coniugationū oīū t̄poribꝰ ſemp ꝓducit. vt amamꝰ. amabamus. amaueramꝰ. Excipit̄ primū crementū huiꝰ v̄bi, do das: & ab eo cōpoſitū qd̄ breuiat̄. vt damꝰ. dabā dabo. dato. darē. dare. venūdamꝰ. venūdabā. abo. arē. aret & in voce paſſiua eodem modo. In alijs cremētis regulā ſequit̄ generalē. ¶ E. niſi cū ſubit, qd̄. e, in crementis verborū. niſi ſeq̄t r. lr̄a ſemper producitur: vt amemus. docemꝰ. legemus. audiemꝰ. quod ſi vocalis ſequit̄ ex regl̄a ḡnali breuiat̄. vt doceā doceamꝰ. ſi vero ſequit̄. r. nūeroſior eſt ratio. nā aliqn̄, e. breuiatur: aliqn̄ ꝓducit̄. ¶ Oē lego p̄ſens breuiat. dicit igit̄ qd̄ lego. i. verbum tertię cōiugatiōīs (ꝑ quā hoc verbū lego. egis declinat̄) ſi poſt. e. ſequat̄. r. breuiat oē p̄ns, tā in voce actiua: q̄ī voce paſſiua. ¶ Breuiat quoq̄ ſecundū quarti (. i. preteritū impꝑfectū qd̄ eſt tpꝰ ſcd̄m. quarti. i. ſubiūctiui: q̄ eſt in ordīe modorū quartꝰ.) Vtinā legerē. Cū legerē. Legere in voce paſſiua legeris vel legere in preſenti indicatiui. Legere legat̄ in p̄nti impatiui. Vtinā legerer. i p̄nti optatiui. Cū legere in p̄terito imp̄fecto ſubiunctiui. ¶ Pluſq̄ ꝑfectū q̄q̄ in oī cōiugatiōe breuiat. e. ſeq̄nti. r. Vt amaueram. docuerā. legerā. audiuerā. ¶ Semp ero. qd̄ t̄pora in. ero. vl' erim. deſinentia (hoc eſt futurū indicatiui & ſubiunctiui & p̄teritū ꝑfectū optatiui & ſubiunctiui.) Quęq̄ ſequunt̄ (. i. ſequentes ꝑſonę cum futuro imperatiui) breuiāt illud. e. in penultima. Vt amauero. amauerim. amaueris. amauerit. ¶ Curta ſit: qd̄ futurū primę & ſecundę cōiugationis vocis paſſiuę breuiat. e, an̄. r. Vt amabor. eris. vel amabere. docebor. eris. vel docebere, ¶ Longū paſſiuo. qd̄ in voce paſſiua. reris. vel rere. ꝓducit. e. ante. r. qd̄ ſit in p̄nti optatiui & p̄terito ip̄fecto ſubiūctiui. Vtinā amarer. amareris vl'. rere. Cū amarer. eris. vl'. rere

E. Verbum

¶ E. verbum creſcens. quod in omnibus alijs locis ab ijs, qui ſupra notati ſunt. e. in cremento ſemper producitur cum videlicet ſequitur. r. quod ſi non ſequitur. ſuperius regula iam tradita eſt: vt in præſenti optatiui & pręterito imperfecto ſubiunctiui vocis actiuę, vt Vtinam docerem. Cum docerem, & in præterito perfecto indicatiui. vt Amauerunt vel amauere. Docuerunt vel docuere. Legerunt vel legere. Audierunt vel audiere, & alijs in locis/ qui ſuperius notati iam ſunt.

E. verbum creſcens alibi producit vbiq́.
I. tibi ꝓducunt quartæ creſcentia prima.
Primi præterito reperitur. imus. breuiari.
Rimus, vel ritis, verbum producit vbiq́.
Sed primi præſens breuiat. ri. pręteritumq́.
Atq́ erimus eritis ab ero ſemper breuiabunt.
Inq́ velim produc crementa priora, vel in, ſim.
I. breuies alijs, ſi non. u. conſona ſubſit.
O. creſcens ſemper producitur. V. breuiatur.

¶ I. tibi producunt quod, i. in primo cremento verborū quartæ coniugationis ꝓducitur. vt Audimus, auditis, audiuit, audire, audirem. ¶ Primi pręterito. hæc regula partim pręceptum eſt: & per ſe partim exceptio. quod in verbis quartæ coniugatiōis quorum pręterito non ſupat poſitionem niſi in vna ſyllaba in prima perſona plurali: cum debuerit producti. i. breuiat. vt Vincio/ vincis/ vinxi/ vinximus. Sancio/ ſancis/ ſanxi/ ſanximus. Sentio/ ſentis/ ſenſi/ ſenſimus. Venio/ venis/ veni, venimus. Partim eſt regula per ſe, quoniam in omnibus coniugationibus in præterito perfecto indicatiui illud. i. breuiatur. vt Amauimus. Docuimus, Legimus. Audiuimus. ¶ Rimus. vel ritis, quod vbicunq́ in coniugatione reperitur rimus & ritis, illud ri debet produci: hoc eſt in ſecundo futuro indicatiui & futuro imperatiui, & in præterito optatiui & ſubiunctiui: & futuro etiam eiuſdem modi. quibus in locis eadem eſt vox idemq́ accentus. Deinde dicit, quod in p̄ſenti aut in p̄terito pfecto indicatiui non producitur rimus & ritis: ſed ſequitur regulam generalem. vt quærimus quęritis. Quod de verbis tertiæ coniugationis intelligendum eſt, nam de verbis quartæ. iam tradita eſt regula quod producuntur in p̄ſenti, vt eſurimus, parturimus. In p̄terito breuiant: vt comperimus, reperimus. ¶ Breuiant quoq́ erimus eritis in futuro huius verbi ſum es. Quod vero illud. i. ꝓduci debeat, omnes grammatici, qui modo digni ſunt hoc nomine, teſtantur, Probus de p̄terito pfecto ſubiunctiui, quem ipſe adiunctiuum appellat: in omnibus (inquit) quattuor coniugationum modis primam ſecundamq́ plurales penultimam ſemper ꝓducunt. De futuro quoq́ ſubiungitur plurali numero prima & ſecunda pſona omnium coniugationum penultimam longam habent. & ſubdit exempla. vt clamauerimus clamaueritis, mouerimus moueritis, audiuerimus audieritis, dixerimus dixeritis. Idem quoq́ vbi de breuibus pro longis: & longis ꝓ breuibus agit, ſic ſcribit Vergilius cum dicit. egerimus noſti. ri. inquit: ſyllabā longam corripuit Vergilius metri grā: quia aliter non poterat ſtare verſus. Eadem quoq́ ratio coegit Ouidium ſyllabam longam breuiare, cum dicit in ſecundo metamorphoſeos. Nup honoratas a ſummo mea vulnera cœlo videritis ſtellas. Et p̄ter autoritates quas in commentationibus nr̄is attulimus: Prudentius in pſychomachię ꝓlogo. Si quid trecenti bis nouenis additis poſſint: figura nouerimus myſtica, quod eſt trimetrum iambicum: habens neceſſario in quarto loco iambum: & conſequenter. ri. longam. Catullus quoq́ in carmine phaleutico, & cum millia multa fecerimus. ¶ Inq́ velim ꝓduc, quod velim & ſim in futuro optatiui & in p̄ſenti ſubiunctiui ꝓducunt crementum, vt Vtinam velimus velitis. Cum velimus velitis, Vtinam ſimus ſitis. I. breuies, quod in alijs locis ab ijs, qui ſuperius notati ſunt. i. ſemp eſt breuis. Vt legimus/ legitis/ legite/ legitote/ legimini/ amamini/ docemini/ audimini. quod vero ſubdit ſi non. u. conſona ſubſit: iam dictum eſt de præteriti perfecti cremento in quarta coniugatione: quod producitur, vt audiui/ ſtabiliui/ dormiui/ nunc vero de alijs coniugationibus idem eſſe dicendum p̄cipimus: vt cupio cupiui: ſapio ſapiui: quæro quęſiui: cieo ciui. O. creſcens. quod. o. in crementis verborum ſemper ꝓducitur, vt amatote/ docetote. V. vero ſemp breuiatur, vt volumus/ poſſumus,

¶ De primis ſyllabis. Cap. iij.

A Ante.b.breuis eſt, vt Strabo.onis.Tabes.is Labo.as. Producunt vero Abel.Crabro.onis.Flabrū.i.flabellū.i.fabula.æ.Labicū.i.labor.eris.Labes.is.Nabis.is.Pabulū.i.ſabura.ę.ſabꝰ.i.Tabraca.ę.Tabes.is.tabi tabo. Et v̄balia in abilis, vt fabilis, nabilis. Breuiāt habilis/ſtabilis.

A.āte.c.breuis ē, vt academia.ę.acāthis.idis.acer.eris.ꝓ arbore/macer.a.ū.ꝓducūt. Acer acris.e. Acis.is flu. Brachiū.ij. Brachę.arū. Cacus.i. Cacabo,as. Cacabus.i. Dacus.i. Facundꝰ.a.um. Gracito.as. Machina.ę. Macero as. Paſcuuius.ij. Pachynꝰ.i. placo.as Racipolis.is. Trachin.inis. Trache.es. Vacia.æ. vacienꝰ.i.vacinium ij vacillo.as.

A.ante.d.breuis eſt, vt vadum.i.Gradior.eris. Producūt vero Adam. Caduceus.i. Clades.is. Padus.i. Gades.ium. Ladon.onis. Rado.is. Radix radicis. Spadix.cis. ſuadeo.es. Trado.is. Traduco.is. Vado.is. Gradiuus indifferentem habet.

A.ante.f.breuis eſt, vt Vafer.a.um. Afer v̄o ꝓducit.

A.ante.g.breuis eſt, vt ago.is plagę.arū.ꝓ reti & ꝓ regione, plaga.ę. Producūt vero Agea.ę. Agalma.atis. Bragada.ę. Fagꝰ.i. Flagito.as. Flagitiū.ij. Fragrū.i. Fragor.aris.vn̄ ſuffragor & refragor. Lagꝰ.i. Magalia.iū. Mago.onis. Pagꝰ.i.pagina.ę.plaga.ę.ꝓ vulnere, ſagꝰ.i.ſaga.ę.ſtrages.is.ſtragulū.i. Tragula.æ. vagio.is. vagina.ę.

A.ante.l.breuis eſt, vt Malus.a.ū. Alo.is. ꝓducunt vero ala.ę. Ales.itis. Alea.æ. Alecto.us. Alia.ę.flu. Balena.ę. Baliſta.ę. Balo.as. Calo.onis. caligo.as. Halo.as. Halex.ecis. Malꝰ arbor. Malū/pomum. Mala.ę.ꝓ mādibula. Palatiū.ij.palꝰ.i.palor.aris.pala.ę. Qualꝰ.i. Qualis.e. Talus.i.talis.e. Palatum mediā habet.

A.āte.m.in diſſyllabis ꝓducit, vt Fama.æ. Breuiāt v̄o Amo.as. Chlamys.ydis. Fames.is. Samos.is. Tamen. Et polyſyllaba/vt Mamilla.æ. Amita.ę. Præterq̄ Amētum.i. Amineum.i. Damœtas.ę. Lamina.æ. lamētor.aris. Mamercus.i. Mamertinus.i. Mamura.æ. Mamurius.ij. & Bamura.æ. Hamus.i. indifferētem habet.

A.ante.n.in diſſyllabis ꝓducitur, vt ſanus.a.um. planus.a.ū. breuiant vero Anas anatis. Anus.us. Cano.is. canis.is. Canis fluuius. Manus.us. Planus plani, pro nebulone. Et ab ana præpoſitione græca compoſita, vt Analecta.orum. Anaglyphum.i. Et polyſyllaba, vt animꝰ animi. Anubis.idis. præterq̄ Anulus anuli. Canabis.is. Danubius danubij. Ganeo ganeōnis, q̄ ꝓducunt.

A.āte.p.breuis eſt, vt Apis.is. Napus.i. vapidꝰ.a.um. ꝓducunt v̄o Apis.bos. Apulus.a.um. Apulia.æ. Apœninꝰ.i. Apidanꝰ.i. Aphrica.æ. Crapula.æ. capetus.i. Pape, papilio.onis. papo.as. Rapum.i. Sapo.onis. ſapis.is. fluuiꝰ. ſaperda.ę. vapulo.as.

A.añ.q breuis eſt,vt Aqua.æ.Laqueus.i.

A.añ.r.breuis eſt,vt Ariſta.ę.Haruſpex.icis.Hara.ę.Producũt vͦ Ara.æ.ꝓ altari. Arados.Areo.es.Area.eę.Bariũ.ij.Baris.idis.Caria.ę.carica.ę.carex. icis.Glarea.eę Larius.ij.lariſſa.ę.Nares.iũ.Naricia.ę.Pareo.es.Et noia adie∣ctiua in.arus.a.um.vt Clarus.a.um.varus.a.um.

A.ãte.s.breuis eſt,vt Aſia.æ.Caſa.æ.Producũt Aſius.a.um. Aſis idis. Aſo∣pus.i.Baſium.ij.Caſeus.i.Naſus.i.Naſo.onis.Phaſis.idis.Paſithea. Saſon ſaſonis.

A.ãte.t.breuis eſt,vt Quater & Quaterni.Nato.as.Producunt vͦ Atys. yos.Atagena.ę,Atella.ę.Atina.ę.Ater.a.ũ.Catillus.i.chratis.idis.crates.is. Crater.eris.clatrus.i.Frater.tris.Fatũ.i.Gratꝰ.a.um.latꝰ.a.um.laterna.ę.la∣tona.ę.Mater.tris.Materia.ę.Maturꝰ.a.ũ.Matutinꝰ.a.ũ.Pratũ.i.patagia.ę. flu.Saturnꝰ.i.ſcatinia,lex.Vates.is.vaticanꝰ.i.

A.ãte.u.cõſonãtẽ breuis eſt,vt Auis.Producũt vero Auius.a.ũ.Claua.ę.Cla∣uis.is.clauus.i,Dauid nomẽ ꝓpriũ.Dauus.i.Flauꝰ.a.ũ.Gnauꝰ.a.ũ.Gauiſꝰ. a.um.lauiniũ.ij.Mauors.ortis.mauis a malo.Nauis.is.Pauo.onis.prauꝰ. a.um.Rauus.a.um.ſuauis.e.ſuauium.ij.

E Ante.b.breuis eſt,vt Trebia.ę.Lebes.etis.Producunt vero Creber.a.ũ. Crebenꝰ.i.fluuius.Debeo.es.debilis.e.Flebilis.ę.Gleba.ę.Hebe.es.Hebe∣ſus.i.Rhebꝰ.i.ſebetꝰ.i.fluuiꝰ.Trebula.ę.Thebę.arũ.Thebe.es.Immo oia græca,q̃ per eta ſcribuntur.

E.ãte.c.breuis ẽ,vt Secus,pecus.Producũt vero ſecius ꝓ minus.ſecurus.arum. Græca vero quæ per,eta,ſcribuntur,omnia producunt.vt Echo.us.Lecy∣thos.i.Theca.æ.& ab eo compoſita,vt Dactilotheca.æ Pinacotheca pina∣cothecæ.

E.ãte.d.breuis eſt,vt Sedeo.es.Breuiãt vͦ Cedo.is.ceſſi.Pedo.is.pepedi.ſedu∣lus.a.um.ſedes.is.ſeditio.onis Et græca q̃ per,eta,ſcribunt,vt Medea me∣deæ.Media.æ.Rheda.æ.

E.ãte.f.breuis eſt,vt Neſas,Nefariꝰ,Nefandus.

E.ãte.g.breuis eſt,vt lego.is.Rego.is.tego.is.ꝑducũt vͦ.Lego.as. Pegaſus.i. Regula.ę.Regulꝰ.i.Regina.ę.Rhegiũ.ij.Tegula.ę.

E.ãte.l.in diſſyllabis lõga eſt,vt Chela.æ.Breuiãt vero Chelys.ys,Celer.is.e. Gela.ę.Gelu indeclinabile.Lelex.gis.Helix.icis.Et a meli,(hoc eſt melle) & a melã(qđ eſt nigrum)cũpoſita & deriuata,vt melilothus.i. Melãthiũ.ij. ſcelus ſceleris.Telon.onis.Velim.is.Velut.Veluti.Et nomina polyſyllaba, vt melior.Producunt vero Belua.æ.Delibutus.a.um.Delicię.arum.Delu∣brum.Eliſium.ij.Electrum.i.Helios.ideſt ſol,& ab eo compoſita.Peligni. orum.Peluſium.ij.Pelion.ij.Pelias.adis.Spelunca.æ.Speleum ſpelei.Tele∣phus telephi.Pelamis.idis.Telegonꝰ.i.telemachus.i.Telemus telemi.Vela∣brum velabri.

E ante.m.breuis eſt,vt Emo.is.ꝓducunt vͦ Crementum.i.Demum aduerbium.Demo.is.Et a demos compoſita,vt Demoſthenes. Emathia.æ. Emolumentum.i.Eminus aduerbium.Femen.inis.Et ab hemis(quod eſt ſemis)compoſita,vt Hemina.æ.Hemicyclus.i. Hemus.i. Nemo neminis Phemonæ.es.Remus.i.ſchema.atis. Et a ſemis compoſita, vt Semita.æ. Temo.onis.

E ante.n.longa eſt,vt Vena.æ.venio.is.Breuiāt vͦ Bene aduerbium.Benignus.a.um.Enyo.us.Ē conſunctio.Feneſtra.æ.Et a Genes(qđ interp̄tat Genus)& a Geno.is.deriuata & compoſita,vt Geneſis.eos. Genus.eris. Menelippus.i.Menapi.orū.Menāder.dri.Phrenitis.is.Penes p̄poſitio.Penitus aduerbium.Penetro.as.Penates.ium.Penus.us.vel.oris.Senex.is.Seneca.æ.Senon.onis.Sthenel9.i.Teneo.es.Tenor.oris.Tenuis.e.Tenuis p̄poſitio.Venafrum.i.venilia.venet9.a.um.Venia.æ.venus.eris.venenū i.venio.is,Xenium.ij.

E.āte.p.breuis eſt,vt Lepus.oris.Nepa.æ.ꝓducunt vero Cepa.ę. Cephiſus.i. Epirus.i Repo.is.Sepes.is.Sepia.æ.

E.āte.q.breuis eſt,vt Equus.Nequeo.is.Neque,ꝓducūt vͦ Nequā.Neqtia.æ. Nequaquā.Nequis Sequana.æ.fluuius.

E.āte.r.breuis eſt,vt Serum.i.Herus.i.ꝓducunt vero Beryllus.i.Berytus.i.Ceruſa.æ.Cerinthe.es.Cera.æ.Clerus.i.Eridanus.i.Eritum.i.Eruca.ę.Feralis.e. Feronia.æ.Feriæ.arū.Heryones.is.Hæres.edis.Heros.ois.Herodes.dis.Meriones.is.Neritos.i.neris.Nerio.enis.Pera.ę.Pero.onis.Serus.a.um.Seres.iū. Spero.as.Seria.æ.Seria.orum.Theron.onis.Thera.æ.Tereus.i.Verus.a.ū. veratrum.i.verona.æ.Et a xeros(hoc eſt ſiccus)compoſita,vt Xerampelinus,Xerolophus.

E.ante.s.longa eſt,vt Theſeus.i.Breuiant vero Seſoſtris.is.Theſis.veſul9.i.& veſeuus.i.veſutius.ij.

E.ante.t.producitur,vt Meta.æ.Tethys.yos.Breuiāt vero Etiam coniūctio. Fretum.i.Getes.æ.Hetruria.æ.Metuo.is. Meto.is.Metallū.i.Metaurus.i. Metopon.u.Et a metros ſiue metra compoſita & deriuata, vt Metreta.æ. Metaphora.æ.Retro aduerbium.Tetricus.a.um.Thetis.idis.Et a tetra cōpoſita,vt Tetrarcha.Veto.as.vetus.eris.veternus.i. Et hn̄tia.p.añ.e.vt Petra.æ.Peto.is.

E.āte.u.cōſonātem lōga eſt,vt Læu9.a.um.Lęuis & lęue,ꝓterſus & planus. Breuiāt vͦ Breuis.e.Leuis.e.p nō grauis.Seuerus.a.um.

I Ante.b.breuis ē,vt Liber libri.Producunt vero Fibula.ę.Hibernus.a.um. Ibis ibidis.Liber liberi pro baccho & homine libertatem habente. Libethrum oppidū.Libo.as.libum.i Scribo.is.Scibilis.e.Sibilo.as.Tibia tibiæ. Tibur tiburis.Tribulum.i.nā tribulus breuiat.viburnum viburni.vibex.icis.

I ante.c.breuis eſt,vt Dicax.acis.Siculꝰ.a.ũ.Producũt v̄o Dico.is.Ficꝰ.i. Icarus.i.Icon.onis.Ico.is.Lycas.æ.Liciũ.ĳ.Mica.ę.Nice.es.ideſt victoria.Phyrus.i.Icon.onis...

I.ãte.d.lõga ẽ,vt idẽ in gñe maſcſino. Breuiãt v̄o Cidõ.onis. Didymus.i. Didyme.es.Fidelia.Fidis chorda.Fides.ei.Fidenę.arum.Gnydos. Hydaſpes.is.Hydrꝰ.i.Idem in gñe neutro.Idoneus.a.um.Idume.es.Ideo cõiunctio.Quidem cõiunctio. video.es.vidua.æ.

I.ãte.f.nõ repit̃,niſi in compoſitis,& breuiat̃.

I.ãte.g.breuis ẽ,vt Figulꝰ.i.ꝓducunt vero Bigæ.arum.Figo.is.Fligo.Frigus.oris.Friguilla.æ.Gyges.æ.Pyga.ę.Pigardꝰ.i.Strigilis.is.Striga.ę.Strigo.as.Trigæ.arum.Triginta.Viginti.vigeſis aduerbium.

I.ãte.l.lõga eſt,vt Iliſſus.flu.Hyle.es.Pileus.i.Pila.æ.ꝓ colũna.Breuiãt v̄o Cilium.ĳ.Cilyndrꝰ.i.Cilydrꝰ.i.Cilix cilicis.Filix.icis.Hilaris.e.Ilaira.ę.Ilerda.ę.Lilęa.ę.Lilybæum.i.Milium.ĳ.Milo.onis.Pila.æ.ꝗ ludimꝰ.Pilꝰ.i.Pylos.i.Philos.i.Phylera.æ.Pylene.es.Siler.eris.Silex.icis.Syla.æ.Sileo.es.Siligo.inis.Siliqua.æ.Silurus.i.Stilus.i.Tilia.æ.

I.ãte.m.in diſſyllabis lõga eſt,vt limus.i.Breuiãt v̄o.Fimus.i. Hymen.enis.Mimas.ãtis.Nimis aduerbium.Simon.onis.Simul.aduerbium.Thymꝰ.i.Polyſyllaba ꝙꝫ,vt ſitis.e.Producunt v̄o Simius.ĳ.Simia.æ.Simulꝰ.i.Hymera.æ.Chimerinos.i.Timæus.i.Dimidium.ĳ.

I.ãte.n.lõga eſt,vt Linũ.i.Sinum.i.Breuiãt v̄o Cynapes.is.flu. Cynædus.i.Cinis.eris.Cyniras.æ.Cynicꝰ.a.um.& a cynos cõpoſita.Inſula.æ.Inuus.i.Linius.i.nomẽ proprium.Lino.is.Minæ.arum.Minerua.æ.Minium.ĳ.Minius.ĳ.flu.Minio.onis.Minyę.ppli.Mina.æ.Miniſter.tri.Minꝰ aduer.Minor.aris,verbum.Minor.oris.nomẽ.Minuo.is.Miniſcor.Ninus.i.Sinapis.Sine ꝑpoſitio.Siniſter.a.um.Sino.is.Sinon.is.Sinopus.is.Sinꝰ.us.Sinueſſa.ę.Tinea.æ.Et a ſin præpoſitione græca compoſita,vt Synagoga.æ.Synhedra.æ.

I.ãte.p.breuis eſt,vt ſtipes.is.Typhoeus.i.ſcyphꝰ.i.Producunt vero Gryphꝰ.i.Gryphus.i.Iphitus.i.Pipo.as.Pipilo.as.Riphæi.orum.Ripa.æ. Scipio.onis.ſipho.onis.ſtipes.itis.ſtipo.as.ſcrypulus.i.ſipharium.ĳ.ſipus.ũtis.Typhis.is.Tiphon.onis.vipera.æ.

I.ãte.q.breuis ẽ,vt Liqo.es.liquo.as,ſiqdẽ.ꝓducunt v̄o,Liquetiũ.ĳ.Liquor.eris.Liquor.oris,Liqdus.a.um.mediam habet indifferẽtem.

I.ãte.r.longa eſt,vt lira ꝓ ſulco,& a Chir(qđ eſt manꝰ)deducta,partim breuiãt,vt Chiragra.æ.partim ꝓducunt,vt Chirurgꝰ.i.Chironomõ.onis.breuiant vero.Dirimo.is.Hyrie.es.Hirudo.onis.Hirundo.inis.Lyra.ę.Myron.onis.nomen ꝓprium viri.Myron(qđ interp̃tatur vnguentum)Nireus.i.

& a Pyr(qđ eſt ignis) deriuata, partim breuiāt, vt Pyra, Pyracmō, onis. Py-
retrum.i. Pyropꝰ.i. Partim p̄ducunt, vt pyramꝰ.i. pyramis.idis. pyrene.
es. pyrous.i. Pirꝰ.i. pirum.i. Quirinꝰ.i. Syrus.a.ū. Syracuſæ.arū. Tyrꝰ.i. Ty-
rānus.i. Viridis.e. vireo.es viriatus.i. viroſus a viro.

I, āte.s. longa eſt: vt Niſus.i. Breuiant vero Biſon.tis. Ciſium.ij. Diſertus,i, Iſa-
ra.æ. Iſaurꝰ.i. Miſer.a.um. Niſi cōiūctio. Ptiſana.e. ptiſis.is. ſiſer.eris. ſiſimbriū
ſiſimbrij.

I, ante.r. breuis eſt, vt Italus.a.um. Mitra.æ. Citrum.i. Vitrum.i. Britannia.æ.
Vitium vitij. Litera.æ. p̄ducūt v̄o Bithinia.e. Briton.onis. Clitella.e. Clitū-
nus.i. Clitorius.ij. Clitō.onis. Dito.as. Diteſco.is. Fritinio.is. Italia.æ. Ithyrꝰ.
a.um. Mitis.e. Mytilus.i. Nitor.eris. pythagoras.æ. pythius.i. python.onis.
pythius.a.um. pyteleon.ontis. pitylisma.atis. pituita.æ. indifferentem ha-
bet. Ritus.us. Rito ritas. Xitor.aris. ſithon.onis. Triticum.i. Triton tritonis.
Tityrus.i. Titan titanis, Titillo titillas, Vita.æ. viris.is. vito.as. vitupero.as,
Zithum.i.

I, āte.u. cōſonātem lōga eſt, vt Liuor.oris. uiuo.is.

O Ante.b. longa eſt, vt Gobius.ij. Robur.oris. Breuiāt v̄o Globꝰ.i. Obe-
ſus, a.um. Obelꝰ.i. Obolꝰ.i. Obex.icis. Probus.a.ū. probo.as. probrū.i.
ſoboles is.

O. āte.c. breuis eſt, vt Proceres.um. voco.as. p̄ducunt v̄o Cocytꝰ.i. Crocalꝰ.i.
Focale.is. Locuſta.æ. Oceanꝰ.i. Ocyor & Ocyus, phoca.æ. phocus.i. phocis.
idis. procerus.a.um. poculum.i. vocalis.æ.

O. āte.d. lōga eſt, vt Clodius.ij. Lodix.icis. Rodo.is. Breuiāt vero Fodio fodis
Modꝰ.i. Modo aduerbiū. Odor.oris. Odiū.ij. & a pus podos(hoc eſt pes)&
a Rhodos(qđ eſt roſa) cōpoſita & deriuata, vt podalyriꝰ.ij. Rhododaph-
ne.es. Rhodꝰ.i. Rhodope.es. Bhodanꝰ.i. Sodalis.is.

O. āte.f. breuis eſt, vt Ofella, p̄ducunt vero Toſus.i.

O. āte.g. lōga eſt, vt cogo.is. Breuiāt v̄o Logos, & ab eo cōpoſita & deriuata
vt Theologus. Rogꝰ.i. Rogo.as. Toga.æ.

O. āte.l. breuis eſt, vt Colō mēbrum. Colo.is. Colocaſia.æ. p̄ducūt v̄o Boletꝰ.
i. Bola.æ. Colum.i. Coliphiū.ij. Doliū.ij. Dolon.onis. Moles.is. molior.iris.
moly.yos. Nola.æ. Nolo verbum. Clearꝰ.i. Olenos.i. Olim aduerbium. p̄-
lixus.a.um. Proles.is. Polypꝰ.i. Polydamas.ātis. Solꝰ.a.ū. Solor.aris. Solers.
tis. Solemnis.e. Spoletium.ij. Tmolus.i.

O. āte.m. lōga eſt, vt Dogma.atis. Vomer vel vomis.eris. Como.is. Comeſ-
ſor.aris. Breuiāt vero Bromius.ij. Coma.æ. Comes.itis. Chromis.is. Come-
do.is. Dominus domini. Domus domꝰ. Domo.as. Homo hominis. Ho-
merus.i. Nomas.adis. Omaſum omaſi. Omitto.is. Stomachus.i. Tomos.
& ab eo compoſita & deriuata, vt Atomus.i. Prototomus.i. Tomacula.
Vomo.is.

O. ante. n. breuis eſt, vt Bonus. a. um. moneo. es. ꝓducunt Conor. aris. cone, es. Conopeum. i. conus. i. Donum. i. donec. Monychus. i. Nonus. a. um. Nonę. arum. Pronus. a. um. Pono. is. Pone prępoſitio & aduerbium, Zona. æ. & Gonia qđ interp̃tať angulus, & Phone qđ eſt vox, & ab eis cõpoſita & deriuata, vt Trigonus. a. um. Phonaſcus. i. de qbus in medijs ſyllabis dicemus.

O. ãte. p. breuis eſt, vt Populus. i. Opis, opem, ab ope. Et in plurali opes. Sopor ſoporis, Producunt ꝟo, Copa. ę. n. p. fœminę, copia. ę. copula. ę. copo. onis. cophos. i. ſurdus. Dropax. acis. Opis. is. nympha, Opilio. onis. Populus. i. ꝓ arbore. Popeanum. i. Propago ꝑ vitę, ꝓpino. as indifferẽtem habet, pſophis, idis, ſcopæ. arum, ſopio. is. ſtlopus. i.

O. ãte. q. breuis eſt, vt Loquor. eris. coquo. is. Quoq;

O. ãte. r. breuis eſt, vt Chor9. i. cora. ę. oppidũ Italię. ꝓducunt ꝟo corus. i. ꝓuẽto argeſte. Coram ꝑpoſitio & aduerbium. Coricus. i. Corit9. i. coralium. ij. chloreus. i. Doris. idis. Doric9. a. ũ. dorion. ij. doron (hoc eſt donũ ſiue palmus) Hora. ę. Mor9. i. Morio. onis. Noricum. i. Ora. ę. Oro. as. Orythia. ę. Oriõ. onis. Oricos, oppidum, Prora. ę. ſora. ę. ſoracte. is. ſorex. icis. Thorax. acis. Et hñtia. l. ãte, o. vt Lorũ lori, Gloria. ę. Ploro. as.

O, ãte. s. longa eſt, vt Moſes. is. Proſa. ę. Breuiãt vero Coſę. arum. Coſyra. ę. Doſis, hoc eſt Datio, Moſa. ę. Oſyris. dis. ꝓſeucha. ę. ꝓſymna. ę. Poſui a pono. is. Roſa ę.

O. ante. t. breuis eſt, vt Notus ventus, Nothus. i. ſpurius, Nota. ę. & noto. as. Botrus. i. ꝓducunt vero Clotho. us. Lothos. i. poto. as. proteus. i. ſotades ſotadis. Totus tota totum, Et a protos, qđ interp̃tať primus compoſita, vt protogenes. is.

O. añ. u. cõſonãtẽ breuis ẽ, vt Ouis. Nou9. a. ũ. ꝓducit ouũ oui.

V Ante. b. breuis ẽ, vt Ruber. a. ũ. ꝓducunt ꝟo Bubulc9. i. Bubo. onis. Bubal9. i. Bubaſt9. i. iubil9. i. Lubric9. a. ũ. Nubes. is. Nubo. is. pubes. is. Rubigo. inis. iuber. eris. ſubula. ę. Tuber. eris. vber. eris.

V. ante. c. longa eſt, vt duco. is. Luceo. es. Breuiãt uero Cucuſas, atis Cucul9. i. Cuculo. as. cucullus. i. cucuma. æ. cucumer. eris. cucurbita. ę. cucurrio. is. Ducenti. ę. a. duceni. ę. a. Iucund9. a. um. Lucerna. ę. Lucrum. i. Lucumo. onis. lucellum. i. ſuccerda. ę.

V. ante. d. longa eſt, vt rudo rudis, ludo ludis, Breuiãt ꝟo Pudor. oris. pudet pudebat, Rudis. is. virga ꝑtoris, Rudẽs. tis. ſudes, is. ſtudiũ. ij. Tuder tuderis, Tuders tudertis.

V. ãte. f. lõga eſt, vt vſens. tis. Buſo. onis, Breuiãt ꝟo Ruſæ. arum.

V. ãte. g. lõga eſt, vt iugerum. i. Nugę. arum. Breuiãt ꝟo Fugio. is. Fuga. æ. iugum. i. iugis. e. Pugil. is. Tugurium. ij.

V.añ.l.breuis ē,vt fulix.icis.Producũt vero Cul⁹.i.Dulichiũ.ij.Fuligo.inis.Iulius,ij.Mul⁹.i.Mula.ę.Pulegiũ.ij.Pulex.icis.Thule,es.Vligo.inis.

V.añ.m.lõga eſt,vt humor.oris.Humid⁹.a.ũ.Human⁹.a.ũ.iumẽtũ.i.Breuiãt vero.Cumul⁹.i.Crumena.ę.Hum⁹.i.Humer⁹.i.Numa.ę.Numãria.æ.Numanus.i.nomẽ ꝓpriũ viri.Numer⁹.i.Numiſma.atis.Rumex.icis.Tumeo.es.Tumulus.i.Tumultus.us.

V.añ.n.lõga ē,vt mun⁹,eris.Breuiãt vero Cune⁹.i.Cunicul⁹,i.Tunica.ę.

V.ante.p.breuis eſt,vt lupus.Producũt vero Cuppa.æ.Iupiter. Nup aduerbium.Pupus.i.Pupa.æ.Pupula.æ.Pupillus.i.Rupes.is.ſcrupus.i ſupparus.i.ſtupa.æ.

V.añ.r.longa eſt,vt Cura.æ.Curio.onis.Breuiãt vero Curius.ij.Cures curiũ oppidũ.Curetes ppli.Curulis.æ.Curius.ij.fluuius.Furio.is.Muria.æ.Nur⁹.us.Spurius.ij.

V.añ.s.longa eſt,vt Puſio.onis.breuiãt vero Fruſino.onis.Puſillus.a.um.Suſanna.æ.Suſurrus.i.

V.ante.t.longa eſt,vt Vtor.eris.Breuiant vero cutis.is.Frutex.icis.Futuo.is.Futurus.a.um.Lutum i.Mutina.æ.Mutilus.a.um.Muto.onis. Nutrio.is.Puteus.i.Putris.e.Puto.as.Ruteni ppli.Rutilus.a.um.Rutuli ppli.Rutrum.i.Rutuba.ę.fluuius.Rutupe.oppidum.Vter.a.um.Vter.is.Vterus.i. Vtica.ę.Vti coniunctio.

V.purum añ.u.cõſonãtem longũ eſt,vt Vua.Q ꝺ̃ ſi cõſonãs ꝑcedat,breuiatur,vt fluuius.ij.Iuuo.as.Pluuia.æ.

¶ De medijs ſyllabis.

A Ante.b.in medijs ſyllabis breuis eſt,vt Calabria.æ.Syllaba.æ.Producunt vero Atabul⁹.i.& verbalia in.abilis.deſinẽtia, vt Amabilis. Et in Abund⁹.a.um.vt Populabundus.a.ũ.Et in.abulũ.vt incunabulũ.i.Venabulũ.Tintinabulũ,& in.abrum.vt Velabrũ.i.

A.añ.c.breuis eſt,vt Alacer.cris.Producũt vero Benacus.i.Cloaca.ę.Iracund⁹.a.um,Meracus.a.um. Muſtacium.ij.Nouacula.æ.Opac⁹.a.um.Paſtinaca.æ.Piſtacium.ij.Portulaca.æ.Retinaculũ.i.Sarracum.i.Et noĩa deriuatiua in acrum.vt Lauacrũ,ſimulachrũ,Ambulachrũ.vel in.aculũ,vt Gubernaculum.i.Et in.aceus.a.um.vel.acius.a.um.vt Ordeaceus.a.ũ.Gallinace⁹.a.ũ.Acinacius.a.um.

A.añ.d.breuis eſt,vt Bragada fluuius.Producit vero Cicada.

A.añ.g.lõga eſt,vt imago.inis.Indago.as.vel indago.inis.Breuiãt vero Aruſragus.i.Aſparagus.i.Chiragra.æ.Lalage.es.Mãdragora.æ. Maſſageta.æ.Patagia.æ.Pelag⁹.i.Podagra.æ.Vertag⁹.i.Et cõpoſita ab Agorazo.(qꝺ̃ eſt emo.is.)vt Pythagoras Anaxagoras.Et ab ago(qꝺ̃ eſt duco)vt pedagogus.Synagoga.æ.Paragoge.es.Et a frãgo.is.vt Naufrag⁹.Et a vag⁹.a.ũ.vt Noctiuagus.

A.ante.l.breuis eſt,vt Mænalꝰ.i.Italꝰ.i.Producūt ꝟo Canalis. Omphale.ſardanapalus,ſimphalꝰ,ſandaliū.Et in.alis.deſinētia,deriuata a nominibꝰ vel verbis,vt Animalis. Vocalis. Venalis.

A.añ.m.breuis eſt,vt Calamꝰ.i.Thalamꝰ.i.Producūt vero Dictamum.i.Et verbalia in.amen.ſiue amētum,finita,vt Solamen Iuuamen.Iuuamētum. Et hebræa ad declinatiōem noſtram reducta,vt Adam,Adamus.Adami, Abramꝰ.i.

A.añ.n.lōga eſt,vt Inanis.Breuiāt vero Apidanꝰ.i.Balanꝰ.i.Clibanꝰ.i. Drepanū.i.Dardanꝰ.i.Eridanꝰ.i.Galbanū.i.Hypanis.i. Hippomanes. Laganum.i.Libanꝰ.i.Raphanꝰ.i.Rhodanꝰ.i.Et nomina græca deſinētia in.phanus,vel phanes,vt Stephanꝰ.i.Epiphanes.is. Ariſtophanes.i.Sicanꝰ.a.ū. & Cyane mediā hñt.

A.ante.p.breuis eſt,vt Alapa.æ.Terapne.es. Producūt ꝟo Anapis.is. Meſapus.i.Priapꝰ.i.ſerapis.is.ſinapis.is.

A.añ.q.breuis eſt,vt Tanaquil.Producūt ꝟo nequaq;,& Vtraq; in abltō, & vſq;quaq; aduerbium.

A.añ.r.breuis eſt,vt Cithara.æ.barbarꝰ.a. um. ꝓducunt vero Amaracus.i. Amarus.a.um.Auarꝰ.a.um.Cochleare.is.Denarius.ĳ. Tiaras.æ.Et denominatiua in.aris.vel.arius.vt Auxiliaris.e. Antiquariꝰ.a.um. Sextarius.ĳ. Sacrariū.ĳ.

A.añ.s.breuis eſt,vt Petaſo.onis.Carbaſus.i. Producūt ꝟo Agaſo.onis.Amaſius.ĳ.Omaſum.i.

A.ante.t.breuis eſt,vt Cyathꝰ.i. Calathꝰ.i. Producunt vero Acathes.æ.pro lapide. Aratus.i.Aratrum.i.Egathes inſulæ.Et propria nomina in.ates. vt Phrates.is.Euphrates.is.Mithridates.Et denominatiua in.atus.vt ſenatus.

A.āte.u.cōſonātē lōga eſt,vt Cadauer cadaueris.Papauer papaueris. Breuiāt vero Batauus.ā.ū.Patauiū.ĳ.

E Ante.b.breuis eſt,vt Tenebræ.arū.Erebꝰ.i. Producūt vero Corebus.i. Ephœbꝰ.i.Perrhebꝰ.a.um.

E.āte.c.lōga eſt,vt Imbecillꝰ.a.ū.& a theca cōpoſita,vt Bibliotheca.Apotheca Breuiāt vero Seneca.æ,Senecio.onis.Illecebre.arum.

E.āte.d.lōga eſt,vt teredo.onis.Breuiāt ꝟo Andromeda.ę.Eſſedū.i.Lebedos.i. Macedo.onis.Peucedanū.i.Tenedos.i. Vnedo.onis.Et ab hedra cōpoſita, vt cathedra.Sinhedra,& a Medeo(qđ eſt impõ)compoſita,vt Diomedes, & a cleos(qđ eſt glĩa)vt Empedocles.

E.āte.f.indifferēs eſt,vt Tepefacio.is.Calefacio.is,Producunt vero Veneficus.i. Venefica.æ.

E.āte.g.breuis eſt,vt Elegia.æ.Telegonꝰ.i.Producit vero Cethegus.i.aliq diphthongo ſcribūt.

E.ante.l.breuis eſt,vt Obelus.i.Sepelio.is.ꝑducunt vero Phaſelus.i. Philomela.æ.Et deriuatiua in.elis.vt crudelis,& in,ela,vt tutela,cybele indifferẽtem habet,

E.ãte.m.lõga eſt,vt erem9.i.Breuiãt ꝟo Artemis.idos.ideſt Diana, & ab eo cõpoſita.elemẽtum.i.pto.Tlęmeus.Tlepolem9vehemẽs.tis.

E.ãte.n.ꝑducit,vt verbena.ę.Breuiãt Armenia.ę.eben9.i.Helen9.i.Helena.ę. Iuuenis.is.Ingenium.ij.Ingenu9.a.um.Olen9.i.orcomenos. Porſena.æ. Et cõpoſita a venio.is.vt Aduena.ę.Et a genes(hoc ęſt gen9)vt Archigenes/Antigenes/Diogenes/Hermogenes/Menogenes/Origenes/Protogenes.Et a ſthenes(hoc eſt robur)vt Antiſthenes/Calliſthenes/Demoſthenes Et a parthenos(qđ eſt virgo)vt Partheni9/Parthenope/Parthenopæus.&c in,mene,vel,menes.finita:vt climene,es,Nictymene.es.Philopomenes.Periclimenes.is.Achęmenes,is.

E.ãte.p.breuis eſt:vt Telephus.i.ꝑducũt vero Aſepus.i.Aſclepius.ij.Ioſeph9.i. præſepe.is.

E.ãte.q.breuis eſt,vt die quarti,Die q̃nti.Triquetra.

E.ante.r.breuis eſt,vt Cerber9 i.ꝑducunt vero Abdera.ę. Auſterus.a.um. Chimera.æ.cythera.orum.cytheron.onis.cyperus.i.Galerus.i.Homerus i. Et a hieros compoſita,vt Hiera.æ.Hierapolis.is.Iber9.i.Machera.ę.Megera.ę.Myſterium.ij.Niceterium,ij.pãthera.ę.poderis.is.Syncer9.a.ũ.Seuer9.a.um,Trieteris,idis.

E.ãte.s.breuis eſt,vt Apeſas,antis,Hęreſis,Producunt vero Carcheſiũ.ij.Dioeceſis.eos.Galeſus.i.Haleſus.i.Ieſus.Lyrneſus.i.Mileſius.a.um. Marpeſus.i. Magneſia,ę,Matheſis.eos.poeſis.is,Syntereſis,is,& ab,eſus,a, ũ, cõpoſita, vt obeſus.a.um.

E.ãte,t,lõga eſt:vt Moretum.i.Breuiãt vero Amethiſtus,i,Arethuſa,ę,chryſendetum.i.Iapet9.i.Lãpetię.Macetes.ę.pharetra.ę.pheretrũ.i. pyretrum.i. phaeton,ontis.phaetuſa.ę.Taygeta.ę taygetus.i.Triquetra.ę.triquetr9 a.ũ. Temetũ.i,venetus.a ũ.vietus a.um Et denoiatiua in.etas.deſinẽtia, vt pietas.atis,varietas.atis,& ab arete(hoc eſt virtute)compoſita,vt paneretos.i. Aretalogus.i.

E.ante,u,cõſonãtem ꝑducit,vt veſeuus,Sueuus.

I.Ante.b.breuis eſt,vt Senſibilis, Alibi,

I.ante.c.breuis eſt,vt Ruſticus,Amycus nomẽ ꝓpriũ viri,ꝑducũt ꝟo amicus,a,um,Apicius,ij.Apric9,a,um.Aricia ę.Caicus.i.canicula, æ. craticula craticulæ,cunicula,ę,cuniculus.i.conuicium.ij.Ceruical.alis,Equicol9.i.Febricula.æ.Formica.ę.Labicum.i.Lectica.ę.Lorica,ę.Lumbricus.i. Myrica.ę.Marica.ę.Mendicus,a,um.Meretricula.ę.Multiciũ.ij Naſica.ę.Nouicius,a,um.Numicius.ij.Palicus.i.Periculũ.i.Poſticus.a.um.Poſticus.i.Pudicus,a.um.Pedico.as.Pediculus.i.Phœnicopterus.i.Redimiculum,Rubri-

ca.æ.Triuicus.i.Tibijcen.inis.Tegeticula.æ.Veſica.æ.vmbilicus.vrtica.æ.
Vſtica.æ.vaticanus.i.vticula.æ.Et a nice(hoc eſt victoria) compoſita, vt po
lynices,is.Olympionices,e.Et noĩa barbara in.icus.vt Alaricus.i. Theodo
ricus.i.Fredericus.i.

I.āte.d.breuis eſt,vt liuidus,a.um.cupid9.a. um. producunt vero Abydos.i.
Acidalia.æ.Deſidero.as.Faſtidio.is.Formido.as. Trucido.as.Et nomina
in do.exeuntia,vt crepido.inis.cupido cupidinis,Formido.inis.Libido libi
dinis.Et nomina patronymica maſculina a nominib9 in.eus.diphthōgō
deſinētib9,vt a ꝓmethæus ꝓmethides,a Tydæus.æi.tydides.Nā reliq̃ fere
omnia breuiāt,vt a priamo priamides,a Neſtor neſtorides,ab Agamēno
ne agamennonides.

I.āte.f.vnum repio ꝓductum, Alliſæ,arum.

I.āte.g.breuis eſt,vt Litigo,ꝓducunt vero Auriga.æ.caligo.as.caſtigo.as.Fa
tigo.as.Faſtigium.ij.Et a fligo.is.compoſita,vt affligo.is.Inſligo.is.Inſti-
go.as.Leſtrygones.um.p̃ſtigiæ.arum.Salpyga.æ.Origanum.i.Quadri-
gæ,arum.Veſtigo.as.vectigal.alis.Et noĩa exeuntia in.igo,vt caligo.inis.
vertigo.inis.vligo.inis.

I.āte.l.breuis eſt,vt Maſſilia,ꝓducunt vero Aſilus.i.Aſylum.i.Aſylas.æ.no-
mē ꝓpriū viri,Aprilis.is.Aedilis.is.Crocodil9.i.Eriphile.es.Exilis.e. Maſſi-
lus.a.um.pāphilia.æ.petilia.æ.Quintilis.Sextilis.Subtilis. e. Ventilia.æ.Et
nomina neutra in. ile.deſinentia,vt cubile,ſedile.Et adiectiua a nominibus
deriuata,vt a puero puerilis,a ſene ſenilis.Breuiāt tñ ab humo. Humilis. a
pari parilis,a dape dapſilis.

I.ante.m.breuis eſt,vt optimus.a.um.Producunt vero Ariminum arimini,
Diſcrimen diſcriminis,Enthymema.atis.opim9.a.um.Quadrim9.a.um.
Sublimis.e.Et nomina a verbis quartæ coniugationis in.men.exeuntia:vt
a Munio munis,munimē muniminis,a Lenio.is.Lenimē leniminis.a Far
cio.is.Farcimen,inis.Et quæ exeunt in.entum.vt Veſtimentum.i.pauimē-
tum.i.

I.ante.n.longa eſt,vt Clādeſtinus.a.um,pachinus.i.Breuiant vero Acinus.i.
Amineum.i.Apirinum.i.Ariminum.i.Aſinus.i.Aſine.es.oppidum,Buc-
cina,æ,Catina,ę.Circin9.i.ciminus.i.mōs eſt & lacus Italiæ.Cominus ad-
uerbium.Deſtino.as,Dominus domini,Eminus aduerbium. Euphroſi-
ne.es.Eleemoſyna.æ.Ficina.æ.Fuſcina Fuſcinus.i. Fœmina.æ. Fruſino.
onis.Inquino.as.Licinus.i.nomen proprium viri.Lamina.æ.Machina.æ.
Mutina.æ.Morinus,a.um.Nundinæ arum.pagina.æ.patina. æ. pampi-
nus.i.proſerpina.æ.protinus aduerbium,Ruſpina.æ.Saſina.æ. Sarcina.æ.
Sabina.æ.Statina.æ.Sophroſina.æ.Ticinus.i.Trutina.æ.Et quędam nomi
na adiectiua ab aduerbijs temporalibus deriuata,vt Craſtinus. a. um.
Diutinus.a.um.Hornotinus,a,um. Priſtinus.a.um. Perendinus.a.um.

Serotinus.a.um. Alia tñ ꝓducunt, vt Matutin9. Veſpertin9. Et a nominib9 materiã ſignificãtib9 deriuata, vt Oleagin9.a.ũ. Faginus.a.um. Tiliagin9. Cerrin9, Et a nominib9 colores & lapillos ſiue odores & vnguẽta ſignificã tib9, vt Adamãtinus.a.um. Amethiſtin9.a.um. Amoracin9.a.um. Amygdalinus.a.um. Bombycin9.a.um. Biſſin9.a.um. Cryſtallinus.a.um. Crocin9.a.um. Coccinus.a.um. Carbaſinus.a.ũ. Glaucinus.a.um. Gauſapin9 a.um. Ianthinus.a.um. Hyacinthinus.a.um. Myrrhinus.a.um. Praſinus. a.um. Smaragdinus.a.um. Sãdicinus.a.um. Tyriãthinus.a.um. Et q̃dam nomina Græca in.rinos, deſinentia vt Earinos, Oporinos, Therinos. Chimerinos.

I. ãte.p.breuis eſt, vt Demipho.onis. Antipho.onis. Producũt vero Eurip9. i. Euripedes tñ apđ' Sido. breuiat. Striphos. Coliphios coliphĳ. Obſtipus. a. um.

I. ãte.q.lõga eſt, vt ãtiquus.a.um. Vbiq;. Breuiãt ꝟo Reliqu9.a.ũ. Siliqua.ę. Vndiq;. Vtiq;.

I. ãte.r.breuis eſt, vt Zephyrus.i. Producunt vero Buſiris.idis. Cercira.æ. Camiros.i. Corcyra.æ. Coſyra.æ. Collyrium.ĳ. Cypirus.i. Delirus.a.um. Epirus.i. Ithiræus.a.ũ. Magiros.i. Miſir9.i. Papyrus.i. Podaliri9.ĳ. Sapphyrus.i. Semiramis.idis.

I. ãte.s.lõga eſt, vt Anchiſes. Breuiãt uero Cytiſus.i. Eliſius.a.um.

I. ãte.t.breuis eſt, vt Digitus.i. Lecythus.i. Producũt vero Aconitũ.i. Archithas.æ. Berit9.i. Catamyt9.i. Cocyt9.i. Coritus.i. Hermaphroditus.i. Idolothytũ.i. Irrito.as. Luſitania.ę. Margarita.ę. Mauritania.ę. Pituita.ę. Paraſitus.i. Therſites.ę. Valitudo.inis. Et noĩa gręca in.itis. deſinẽtia, vt Phrenitis. Nephritis. Pleuritis. Et a noib9 ꝓprĳs virorũ ſiue locorũ deriuata in. tes.vel.ita. ꝓ maſculinis. Et in.itis. ꝓ fœmininis deſinẽtia, vt Leuites vel leuita.æ, leuitis.idis. Moabitis vel moabita.æ. Moabitis.idis. Et denominatiua in.itus.a.ũ. exeũtia, vt auritus.a.ũ. Turrit9.a.ũ. Verba q̃q; freq̃ntatiua, & noĩa participialia, q̃ formãtur a ſupinis ꝟborum q̃rtæ cõiugatiõis in.itũ. penl'tima lõga terminatis, vt Dormio dormis dormitũ. dormito. as. Audio audis auditũ, audit9.tus. Seruit9 tñ a ſeruio, is. penl'timã breuiat, & ſeruitium.ĳ.

I. ante.u.conſonantem longa eſt, vt ſaliua ſaliuæ. Breuiant vero Rediuiuus. Niniue, es.

O Ante.b.breuis eſt, vt orob9.i. ꝓducũt ꝟo Iacob9.i. October.bris. O. ãte.c.breuis ẽ, vt colocaſia, ꝓducũt patrociniũ.ĳ. Negotiũ.ĳ.

O. ãte.d.lõga eſt, vt Erodius.ĳ. Herodes.is. Orodes, is. Et noĩa græca in.odes. finita, vt Geodes, ideſt terrenus, Capnodes, ideſt fumoſus, Et ab ode, qđ' eſt cãtus, vt Epodos, Ab, hodos vero, qđ' ęſt via, cõpoſita breuiãt, vt Exhodus.i. perihodus.i. ſynodus.i.

O.ãte.g.breuis eſt,vt cõpoſita a logos,qđ eſt ſermo,vt Theologus,Aſtrologus,Aretalogus. ꝓducunt vero ab ago(qđ interp̃tatᷣ duco)compoſita vt Pedagogus,iſagoga,ſynagoga,æ.paragoga.æ.

O.ãte.l.breuis eſt,vt asbolꝰ.i.ſoboles.is.ꝓducunt ỽo Aetolia,æ.Capitoliũ.ĩj. Cimolꝰ.i.Idoliũ.i.Mediolanũ.i.Pactolꝰ.i.Et a poleo(hoc eſt vẽdo)cõpoſita, vt pharmacopola.æ.bibliopola.æ.

O.ãte.m.lõga eſt,vt amomum.i. Breuiãt ỽo ſodoma,ſalomon,ſalome.Et a ſtomos compoſita,vt Chryſoſtomos.i.& a dromos,vt catadromos,& a tomos, vt atomus.

O.ãte.n.lõga eſt,vt Corona,bellona.Breuiãt uero Abrotonum.i. Aponus.i. Auſonius.a.um.Coctonum.i.Geryones.is.Hermione.es.Mycone.es.Et a gonos ſiue gone(qđ eſt genꝰ)cõpoſita,vt Antigonꝰ.i.erigone.es.Et a phonos,qđ eſt mors,vt Tiſiphone.es Perſephone.es.Leontophonꝰ Nã a gonia(qđ eſt ãgulus)ꝓducunt,vt trigona figura,aut tetragona,pentagona. Et a phone,qđ eſt vox,vt Symphona,Antiphona. Aphona.

O.ãte.p.breuis ē,vt caropꝰ,œſopũ,rhodope. ꝓducũt ỽo anthropos.Aſopꝰ.i. æſopus.i.Canopus.i.Conopeũ.ei.Crotopꝰ.i.Europa.ę.Hyſſopꝰ.i.Iopas.ę. Metopon.Pyropus.i.Sinope.es.Sinopis.idis.

O.ãte.r.breuis eſt,vt Pacorus.Et compoſita a chorus, vt meſochorus,philochorus,& ab agoreo qđ eſt mercor,vt pythagoras.æ.anaxagoras.æ.& a phoro,qđ eſt fero,vt carpophorꝰ.i.doriphorꝰ.i. ꝓducũt vero aurora.æ. Anthores.is.Cytorus.i. Diores.i.florus.i. E denoĩatiua in.otus.ora.orũ. vt Decc rus.a.um.odorꝰ.a.um.Et a doron,qđ interp̃tatᷣ palmꝰ ſiue donũ compoſita,vt Polydorus.i.Theodorus.i.Iſidorus.i.Et a moros,qđ eſt fatuus,vt Sycomorus.

O.ãte.s.lõga ē,vt Hircoſus,Doloſus.Aloſa,Metamorphoſis.eos.Breuiãt ỽo Ambroſia.æ.Ambroſius.ĩj.Theodoſius.ĩj. Et græca hñtia.o.micron.vt Mnemoſyne.

O.ãte.t.lõga eſt:vt ægrotus.a.um.Breuiãt ỽo a dotos,qđ eſt datus, cõpoſita,vt Antidotus.i.Herodotus.i.

V Ante.b.breuis eſt,vt coluber,rutuba.æ.delubrum.i. Producunt vero ambubaia.anubis.idis.ſaluber ſalubris,ſolubilis.volubilis. A nubo nubis compoſita breuiãt duo,pronuba,innuba,Connubium ỽo indifferentem habet.

V.ãte.c.lõga eſt,vt eunuchus,i.Caducus,a,um.Breuiãt vero.volucer.cris.cre. Volucris.is.

V.ante.d.longa eſt,vt hirudo.inis teſtudo.inis.Breuiant vero.Dryuds.

V.ãte.f.vnum repio nomẽ ꝓprium viri.Cucuſas,qđ breuiat.

V.ante.g.longa eſt,vt ſalſugo.inis.ærugo.inis.

V.añ.l.breuis eſt,vt Anulus.i.æmul9.a.um. Producunt vero Adulor.aris. Amulius.ij.Apulia.æ.Curulis.e.Edulis.e.Getulia.ę.Peculium.ij.Torcular.aris.Tribulis.e.Et a bule,qđ eſt conſilium compoſita,vt Traſibulus.i.Ari-ſtobulus.i.Cleobulus.i.

V.añ.m.lõga eſt,vt acumen.inis.alumen.inis Breuiãt,Autumo.as.Autume don.onis.columen.inis.columella æ.documẽtum.i.emolumẽtum.i.Irru-mo.as.Lucumo.onis.Monumentũ.i.Et a tumeo compoſita, vt cõtumax acis.contumelia.æ.

V.añ n.longa eſt,vt Fortuna.æ.Breuiant vero Albunea.æ.

V.añ.p.breuis eſt,vt Vpupa.æ.Centurupe.es.

V.ante.r.longa eſt,vt ſilurus.i.ligurio.is.Breuiãt v̄o bituri.orũ.Camur9.a.ũ. Cẽturio.onis.Lemures.rũ.luxuria.ę.Mamuri9 ij Mercurius.ij.Purpura.æ. Sabura.æ.Tuguriũ.ij.Et v̄ba deriuatiua q̄ formant ab vltimo ſupino ad-dita/rio/vt ab eſu/eſurio.is.a partu/parturio.is.

V.ãte.s.ꝓducit,vt Ceruſa.ę.Breuiãt Brũduſium/Blãduſia/Canuſiũ/Peruſiũ.ij. Voluſius.ij.venuſium.ij.

V.ãte.t.longa eſt,vt Cicuta.æ.Pręputiũ.ij.Cõfuto.as.Refuto.as.Breuiant Ar butus.i.Defrutum.i.Recutitus.a.um.& a quatio.tis.compoſita,vt Concu tio.is.

V.añ.u.cõſonãtem breuis eſt,vt Diluuiũ.ij.Exuuię arum.

De vltimis ſyllabis. Cap. vi.

A Terminalis lõga eſt,vt ama/ſupra.Breuiãt vero/ita.Puta aduerbium. Quia.Poſtea indifferẽtem habet,Ntũs quoq; actũs & vctũs vtriuſq; numeri p̄ter noia numeralia in.ginta.deſinẽtia,vt triginta,q̄draginta.Et a nominib9 Græcis in.as.& in.es.ꝓductas deſinẽtib9/vctũs in.a.ꝓducitur/ vt Aeneas o æneа.Anchiſes o anchiſa.Ntũs q̊q; a Græcis plerũq;ꝓducit, vt Nemea.eę.Tegea.eæ.

E.terminalis breuis eſt,vt hoc mare/lege/legere.Producunt v̄o accuſatiui triũ ꝓnoim/ego/me/tu/te/ſui/ſe.Et noia Græca fœminina q̄ ad primã nr̃am declinatiõem referunt,vt Penelope in ntõ dtõ vctõ & abltõ. Et nomina Græca pluraliter declinata/vt cete/tempe/mele.Et vctũs ablatiuuſq; a no minibus Græcis terminatis in.es.productam,q̄ ad primam & tertiam de clinationem latinam referũtur/vt Anchiſes/o anchiſe/ab anchiſe.Vlyxes/ o vlyxe/ab vlyxe.Et ablatiuus ſingularis a nominibus quintæ declina-tionis/vt dies a die.gt Gtũs regularis quintæ declinatiõis in.e.vt Dies die. Et ſecunda perſona ſingularis præſentis imperatiui modi ſecundæ coniu-gationis actiuæ vocis,vt doce/mone/aude.Et aduerbia illa fere/ferme/q̄-re/ne pro non/næ ꝓcertæ/væ ꝓ hei ſed hæc duo diphthongon habent. Interiectiones quoq; producuntur,vt pape,ohe. Et aduerbia a nomini-bus adiectiuis deriuata,vt a pulchro pulchre. Breuiãt tamen a bono be-

ne/a malo male. Et p̄poſitiones. e. de. ꝓducuntur.

I. terminalis lōga eſt/vt Gūmi/Amaui. Breuiāt vero Niſi/Quaſi. Datiũs q̄q̄ & vc̄tiũs græci in. i. deſinētes a nominib9 quę declinatiōis illorū q̄ ad tertiam nr̄am referunt/vt palladi/philidi/priami/pari, Mihi vero/Tibi/Sibi/Ibi/& vbi/indifferētem līnt.

O. terminalis indifferens eſt/vt ego/ſermo ſermōis/amo. as. ꝓducunt v̄o datiui & ablatiui ſingulares ſcdę declinationis/vt dn̄o a dn̄o/& aduerbia datiuis ſimilia/vt falſo/certo. Et nomina greca fœminina in. o. deſinentia/vt Sapho/Alecto/Clio. & dictiones monoſyllabę/vt. o. do. pro. Breuiāt t̄n̄ Cędo prodic: Cito/Ilico/Modo/Duo/Ambo. Gerundia vero datiui & ablatiui indifferenter deſinunt.

V. terminalis longa eſt/vt Cornu/Gelu.

B. terminalis breuis eſt, vt Ab/Ob/Sub. Barbara vero producunt/vt Iacob: Aminadab.

C. terminalis lōga eſt/vt Hoc/Dic/ Duc/Sic. Breuiāt vero Fac/Lac/Donec. Nec. Hic ꝓnomē indifferēs eſt.

D. terminalis breuis eſt, vt Ad/Apud/Sed/Illud/Iſtud.

L. terminalis breuis eſt, vt tribunal. alis. ꝓducūt v̄o Nil indeclinabile. Sol ſolis. Et nomina barbara, vt Baal. Michael. elis. Iſrael. elis.

M. terminalis ab ātiq̄orib9 breuis ponebat̄, ſed in vſu autorū aut abijcit̄: aut cum ſeq̄nti cōſonāte vocalem p̄cedētem ꝓducit.

N. terminalis longa eſt, vt peā peanis. Non. Quin. Breuiāt vero An. Forſan. Forſitā. Tamen. In. Et ex ijs compoſita: vt Attamen. Exin. Dein. Proin. Et nomina Græca in. on. finita, quæ ad ſecundā nominis declinationem latinā referuntur, vt Ilion ilij. Pelion pelij. Actũs quoq̄ primæ declinationis a nominibus græcis in. a. breui/terminatis, & ſecundæ in. os. & tertiæ in. is, vt Aegina æginan. Menelaos menelaon. Daphnis daphnin. Et nomina in. en, deſinentia, quæ mittunt genitiuum in. inis, vt Nomē nominis. Fulmen fulminis. Et dictiones compoſitæ cum hac particula. ne interrogatiua, quæ in fine abſcinduntur, vt Egon, pro egone: Viden pro videſne?

R. terminalis breuis eſt, vt Cæſar cæſaris. Producunt vero Far farris. Par paris. Nar naris. Ver veris. Iber iberi. Cor cordis. Fur furis. Cur aduerbium.

Et nomina Græca in. er. mittentia Genitiuum in. eris. vt Aer aeris. Aether ætheris.

As. terminalis ꝓducit̄, vt Aeſtas æſtatis. Breuiāt vero Græca mittētia gtīm in. adis vel. ados. vt Arcas arcadis vel arcados. Actũs q̄q̄ pluralis a noib9 Græcis, q̄ ad tertiā noſtrā nominis declinationem referuntur, vt Arcas arcadas, Menas menadas.

Es, terminalis. lõga eſt, vt Proles prolis. Leges. Breuiãt vero Es, a ſum, es, fui, compoſitis. Penes præpoſitio. Seges ſegetis, Teges tegetis, Indiges indigetis. Perpes perpetis. Interpres interpretis. Teres teretis. Præpes præpetis. Hebes hebetis. Inquies inquietis. Et mittentia Genitiuum in. itis. vel. idis, vt Stipes ſtipitis. obſes obſidis. Et pes cum ſuis compoſitis, vt Bipes. Tripes. Et nomina Græca quintæ declinationis, quæ ad tertiam noſtram declinatio tionem referunt̃ in ntõ & vctõ plurali, vt Arcades o arcades. Peliades o peliades.

Is. breuiant, vt Panis. Legis. Producunt vero Dis ditis. Lis litis. Sãnis. itis. Quiris quiritis, Glis gliris. Pyrois. entis. Simois ſimoentis. Et ſimilia quæ per. ei. diphthongon a Græcis ſcribunt̃. Et Græca mittentia Genitiuum in. inis. vt Salamis ſalaminis. Et mittentia Genitiuum in, yos. vt Thetys. yos. Erynnis. yos. Datiuus quoq; & Ablatiuus pluralis & ſecundæ declinationis, vt Muſa, muſis, a muſis. Dominus, domini, a dominis. Et accuſatiuus tertiæ declinationis, quando exit in. is. vt Omnis. Tris. Vis etiam in Ntõ & Gtõ. Vis quoq; in ſecunda perſona a volo. Velis quoq; & Nolis, & Sis a ſum es fui. & Fis a fio, & ſecunda perſona ſingularis pſentis Indicatiui modi quartæ coniugationis, vt Audis ab audio. Venis a venio. Neſcis a neſcio.

Os. terminalis ꝓducitur, vt ros toris. ſacerdos ſacerdotis. Breuiant vero Os, oſſis. nam Os oris ꝓducitur. Compos. otis. Impos. otis. Et Græca quartæ declinationis deſinentia in. os. q̃ ad ſcdam declinationem latinã referuntur, vt Abydos. i. Chaos. i. Et Gtũs Græcus in. os. vt Tereus tereos. Arcas arcados.

Vs. terminalis breuis eſt: vt Dñs, amamus. Palus paludis mediam habet. Producunt vero Tellus telluris. Incus incudis, ſubſcus. udis. Et nomina monoſyllaba, ut Grus Gruis. Thus thuris. Et quæ mittunt Genitiuum in utis. penultima longa, vt Virtus virtutis. Et nomina Græca mittentia Genitiuum in, untis, vel in. odis. vt Amatns, untis. Melampus melampodis. Et nomina quæ habent apud illos. oy. diphthongon, vt Panthus pãthu. Ieſus ieſu, & Genitiui ſynærizati a nominibus fœmininis deſinentibus in. o. vt ſappho ſapphus. Manto mantus. Genitiuus quoq; ſingularis, & nominatiuus & accuſatiuus & vctũs quartæ declinationis, vt Man9 manus ſenſus. us.

T. terminalis breuis eſt, vt Caput. Amat.

Omnis ſyllaba in fine carminis aut proſæ orõnis clauſula indifferens eſt, q̃a longa ꝑ breui, & breuis ꝑ longa inuicem ponuntur.

Dictiones Barbaræ q̃ accentu acuto in fine ꝓferuntur, in quamcũq; litteram deſinant, vltimas ſyllabas producunt, vt Iacob, Ioſeph, Alaric. Leonor. Enric.

Longæ

¶ Longe p breuib9. Notauerūt autores in poetis. ỽgilio maxime, quoſdā locos qb9 poſuerūt ſyllabas lōgas p breuib9: atq̃ ediuerſo breues p lōgis: vt i buc. Mrī lōga decē tulerūt faſtí dia mēſes. Nā p reglā ſupi9 traditā (hoc ē.) H ỽbū creſcēs alibi pducit vbiq̃. e. penltima pducit: cū i carmi eilla breuiat. Idē. ij. ge. Miſcuerūtq̃ herbas & nō innoxia ỽba. Idē. ij. ęñ. Obſtupui ſteterūtq̃ comę. Diomedes tñ autor ē, ātiqores tertiā illā pſonā breuiaſſe. idq̃ cō firmat Terētij autoritate i plogo eunuchi ſcribētis, poſtq̃ ędiles emerūt: ſic em pferēdū eē dicit: vt accēt9 ſit i tertia a fine. ¶ Hic illi9 arma, illū .i. āte. us. natura eē lōgū dicit: breuiare tñ autoritate: & idē dicēdū de vnius & ipſius ſilr decliatis. Nibosus oriō. o. i prima breuē poſuit: cū ſit natura lōga, vt Oui. ij. fa. enſifer oriō aſpiciēdum erit, & Luca. in. j. enſiferi nimiū fulget latus orionis. Egerimus noſti, de hoc paulo āte ex autoritate Probi & Seruij mlta diximus. ¶ Vrbēq̃ fidenā cū fidenę. arū. primā pducat: vt apud Iuue. Viuat fidenis vt vixit i agro, atq̃ rurſus. An fidenarū gabiorūq̃ eē ptās. ỽg. vj. ęñ. breuiauit dicēs, gabios vrbēq̃ fidenā. ¶ Breues p lōgis. ¶ Italiā fato. Cū italus primā breuiet, vt i. vij. ęñ. Antiqua ex cedro italuſq̃ paterq̃ ſabinus, & Hor. ij. ſer. Prędia cęſar an eſt Italia tellure daturus? neceſſitate carminis pducit, quia tres ſyllabę breues nō veniūt facile i carmē heroicum. ¶ Exercet diana choros, diana q̃q̃ primā breuiat: ſiue dicta ſit a die vt Cicero voluit, ſiue reiecta. d, diana quaſi ſana ab eūdo. ỽg. j. ęñ. pduxit dicēs. Exercet diana choros. ¶ Troas reliquias, cū reliquię dictę ſint a relinq̄ndo, qđ primā breuiat. ỽg. j. ęñ. pduxit dicēs. Troas reliquias danaū. ¶ Religiōe patrū, cū religio dicta ſit a religādo: qđ ęque primā breuiat. ỽg. idē pducit dicēs. Religiōe patrū multos ſeruata p ānos. Et eodē modo de cōpluribus alijs q̄ p autores ſparſa repies.

¶ Longę pro breuibus.

Pro breuibus longas poſuerunt ſæpe poetę.
Pro longis contra correptas ſæpe dederunt.
Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes.
Obſtupui ſteteruntq̃ comæ & vox faucibus hæſit.
Poſt habita coluiſſe Samo. hic illius arma.
Vnius ob noxam & furias Aiacis oilei.
Ipſius ante oculos ingens a verticepontus.
Cum ſubito aſſurgens fluctu nimboſus orion,
Egerimus noſti, & nimium meminiſſe neceſſe eſt.
Hi tibi momentum & Gabios vrbemq̃ fidenā.

¶ Breues p longis.

Italiam fato pfugus Lauinaq̃ venit.
Exercet diana choros quā mille ſecutæ.
Troas reliquias danaum atq̃ immitis achilli.
Religione patrum multos ſeruata per annos.

¶ De pedibus qui ſyllabis conſtant.

PEs eſt ſublatio ac poſitio duarum āpliuſue ſyllabarū ſpacio comphēſa.

¶ Duarum ſyllabarum pedes ſunt quattuor.

Pyrrhichius, conſtat duabus ſyllabis breuibus, vt deus, furor, amat.
Spondeus, conſtat duabus ſyllabis longis, vt montes, gentes, audi.
Trocheus, ſiue Choreus conſtat ex longa & breui, vt tempus, corpus.
Iambus, conſtat ex breui & longa, vt dies, amāt

¶ Trium ſyllabarum pedes ſunt octo.

Tribrachus, conſtat ex tribus ſyllabis breuibus, vt dominus.
Dactylus, conſtat ex prima longa & duabus breuibus, vt tempora.
Anapeſtus, conſtat ex duabus breuibus & longa, vt dominos.
Bacchius, conſtat ex breui & duabus longis. vt athenæ,

Antibacchius, cõſtat ex duabus longis & breui, vt natura.
Amphimacer, cõſtat ex longa & breui & lõga, vt aureos.
Amphibracus, cõſtat ex breui, lõga & breui, vt amoris.
Moloſſus, cõſtat ex tribus ſyllabis lõgis, vt æneas.

¶Quattuor ſyllabarum pedes ſunt. xvi.

Proceleumaticus, cõſtat duobus pyrrhichijs, vt abiete, ariete.
Diſpondeus, cõſtat duobus ſpõdeis, vt oratores.
Dichoreus ſiue ditrocheus, cõſtat duobus choreis ſiue trocheis, vt cãtilena.
Dijambus, cõſtat duobus iambis, vt propinquitas.
Choriambus, cõſtat ex choreo & iambo, vt nobilitas.
Antipaſtus, cõſtat ex iambo & trocheo, vt Medulina.
Peon primus, cõſtat ex choreo & pyrrhichio. vt tẽporibus,
Pæon ſecũdus, cõſtat ex iambo & pyrrhichio, vt Colonia.
Pæon tertius, cõſtat ex pyrrhichio & trocheo, vt catamitus.
Pæon quartus, cõſtat ex pyrrhichio & iambo, vt celeritas.
Epitritus primus, cõſtat ex iambo & ſpõdeo: vt ſacerdotis.
Epitritus ſcđs, cõſtat ex trocheo & ſpõdeo, vt conditores.
Epitritus tertius, cõſtat ex ſpõdeo & trocheo, vt audiuiſtis.
Ionicus a maiori, cõſtat ex pyrrhichio & ſpõdeo, vt Diomedes.
Ionicus a minori, cõſtat ex ſpondeo & pyrrichio, vt Demetrius.

¶Quinq; ſyllabarum pedes ſunt. xxxij.

Orthius, conſtat ex pirrhichio & tribraco, vt anima mea.
Periambus. ex trocheo & tribracho, vt tempora tua.

Reliqui q̊q; pedes q ex ſupiorib⁹ cõponũt, de qb⁹ Diomedes multa.

Eſt q̊q; huius ordinis pes cõſtãs ex bacchio & iãbo: appellaturq; Dochim⁹ de q̊ apđ oratores crebra fit mẽtio. de illo Ruffinus ſcribit. Rhetoricas pulcher ſtructuras dochimus ornat. Principiũ bacchus erit: cõcludet iambus.

¶De metris, qui ex pedibus componuntur.

Metrum eſt pedũ iunctura, numero modoq; finita. Denominat᷑ autem ab autorib⁹: vt olcaicũ, archilochiũ, hipponacticũ, ſaphicũ, alcmaniũ, ſimonideũ. Aut a materia: vt heroicũ, elegiacũ/lyricũ/tragicũ/comicũ. Aut a pede freq̃ntiori: vt iãbicũ/trochaicum/ſpõdaicũ/dactylicum/anapeſticũ. Aut a numero pedũ, vt hexametrũ, pentametrũ, tetrametrũ. Aut a numero ſyllabarũ, vt tetraſyllabũ/pentaſyllabũ, heptaſyllabũ, octoſyllabũ, duodecaſyllabum.

Præterea aut deficit vna ſyllaba & dr̃ catalecticũ. aut deficit duab⁹ ſyllabis & dr̃ brachicatalecticũ. aut abundat vna ſyllaba vel pluribus, & dr̃ hypercatalecticũ ſiue hipermetrũ, aut neq; abũdat, neq; deficit, et dr̃ acatalecticũ. Qualia ſunt omnia carmina regularia.

Conſtat præterea carmen vnico genere verſus & dr̃ monocolon, vt Aeneis

Vergilij. Metamorphoſis Ouidij. Pharſalia Lucani. Aut cōſtat duplici genere verſus, apellaturq; dicolō, vt Ouidij opa preter metamorphosin. Tibulli qq; & Propertij elegiæ, & carmina ſapphica mixta adonicis, & aſclepiadea mixta glyconicis. Aut cōſtat triplici genere carminis, apellatq; tricolon, vt qdam odæ Horatij poetę.

Præterea carmen, aut eſt diſtrophō (hoc eſt cū tertius verſus primo ſilis eſt: & quartus ſcd'o) vt in carmine elego, qd' e x diſtichis conſtat.

Triſtophō carmē, eſt cū quartus verſus ſilis eſt primo: quintus ſcd'o, ſext9 tertio, vt apd' Prudentiū in p̄ſatione cathemerinon.

Tetraſtrophō carmē eſt cū quint9 verſus primo: ſcdo ſextus, tertio ſeptimus, quarto octauus ſiles ſūt: vt in carmine ſapphico qd' per tetraſtica (ideſt per quaternos verſus) digeritur.

Hexametrū carmē (qd' etiā heroicū apellatur) cōſtat dactylo & ſpondeo indifferenter, niſi q in quinta regione freqntior eſt dactyl9: in ſexta vero ſpōdeus. in quo gn̄e carminū ſcribūtur geſta heroū clariſſimorūq; virorū debetq; habere vnā ex trib9 cæſuris ſaltē (hoc eſt) pēthemimerī. i. ſemiquinariā, heptemimerim. i. ſemiſeptenariā, hemipēthemimerim. i. ſemiquinarię dimidiā, vt in hoc verſu. Arma virūq; cano Troię q primus ab oris. Arma virū, hemipēthemimeris eſt. Arma virūq; cano, pēthemimeris eſt. Arma virūq; cano troiæ hepthemimeris eſt. Q d' ſi nulla harū triū cæſurarū interuenit, verſus erit retorridus.

Pentametrum elegiacū, cōſtat primis duobus pedibus verſus heroici (hoc eſt dactylo, vel ſpōdeo indiferenter, & cęſura) tū duob9 dactylis adq; iterum cæſura, vel potius ſyllaba terminās verſum, vt Nil mihi reſcribas, attamē ipſe veni, Eſt autē cæſura ſyllaba terminās dictionē in medio carminis, q̄ cum poſt duos pedes carminis heroici venit pēthemimeris heroica dicitur. Iambica vero dr̄ cum alteruter ex illis pedibus eſt iābus, vt apd' Horatiū in primo carminum. O mr̄e pulchra filia pulchrior: vbi poſt ſpondeum & iambum ſequitur cæſura.

Phaleuticum carmē, cōſtat ſpondeo dactylo & tribus trocheis, vt Paſſer delicię meæ puellæ.

Sapphicum, conſtat trocheo ſpondeo dactylo & duobus trocheis, vt Nocte ſurgentes vigilemus omnes.

Adonycum, cōſtat dactylo & ſpondeo, vt Dulciter hymnos.

Aſclepiadeum, conſtat ſpōdeo & duobus choriābis & pyrrhichio, vt Sāctorum meritis inclyta gaudia.

Glyconicū, conſtat ſpōdeo & duob9 dactylis, vt Hymnographus. Victorū genus optimum.

Pherecratium, cōſtat ſpōdeo dactylo atq; iterū ſpondeo, vt Horatius, Grato pyrrha ſub antro.

Phaliſcum cõſtat vltimis quattuor pedibus verſus heroici:vt Idẽ. Aut epheſum bimariſue corinthi.

Alcaicum conſtat ſpondeo:iambo:cæſura:& duobus dactylis:vt Horatius. O matre pulchra filia pulchrior.

Alcaicũ alterũ:conſtat ex hippio ſcd'o ſiue epitrito:duob⁹ choriãbis & bacchio vt idem Hora. Tedeos oro ſybarim cur ꝓperas amãdo:

Anacreontiũ:cõſtat choriãbo & bacchio:vt Lydia dic ꝑ oẽs:& ſequitur. Te deos oro ſybarim.&c.

Sapphicũ alterũ:hexdecaſyllabũ cõſtat ſpõdeo trib⁹ choriãbis & pyrrhichio. vt Horatius. Nullã vare ſacra vite prius ſeueris arborẽ.

Archilochiũ cõſtat ꝑte verſus heroici:q̃ vocat̃ bucolice (hoc eſt primis duob⁹ pedib⁹ dactylo vel ſpondeo)deinde dactylo q̃ bucolicę claudit̃:poſtea vero trib⁹ trocheis:vt ſoluit̃ acris hyems grata vice veris & fauoni.

Dimetrũ iãbicũ cõſtat ſpõdeo vel iãbo indifferẽter in primo & tertio loco:& iãbo neceſſario in ſecundo & quarto loco:vt Iã lucis orto ſidere:deũ ꝓcemur ſupplices.

Dimetrũ iãbicũ catalecticũ deficit vna ſyllaba ſuꝑiori:vt Prudẽti⁹ in hymno ante ſomnum. Ades pr̃ ſupreme.

Trimetrũ iãbicũ archilochiũ cõſtat ſpõdeo vel iãbo indifferẽter in locis imparib⁹. hoc eſt primo tertio & quinto:& iãbo neceſſario in locis parib⁹. vt Marial̃. Vir celtiberis nõ tacẽde gẽtib⁹. Videbis altã liciane bilbilim.

Trimetrũ iãbicũ hipponactictũ:qđ & ſcazõ et choliãbõ & golliãbon dr̃:eadẽ lege currit:qua & archilochiũ:niſi ꝙ vltimi duo pedes ꝑmutãt̃:iãb⁹ ꝓ ſpõdeo:& ſpõdeus ꝓ iãbo. vt Perſi⁹. Nec fonte labra ꝓlui caballino.

Tetrametrũ iãbicũ cõſtat iãbo vel ſpõdeo in locis imparib⁹. In locis vero parib⁹ iãbo, qualia ſunt multa apd̃ Plaũtum & Terẽtium.

Dimetrũ anapeſticũ pindaricum cõſtat quattuor pedib⁹ q̃ plęrũq; ſunt anapeſti, recipit tñ & alios pedes. vt Senec. Turbine magno ſpes ſolicitę.

Tetrametrum trochaicum archilochium catalecticum cõſtat octo pedib⁹ min⁹ vna ſyllaba. vnde & catalecticum appellat̃:habetq; in locis iparib⁹ trocheum, in locis vero parib⁹ trocheum, vl' ſpondeum ĩdifferẽter:vt Scãde cæli:tẽpla Virgo digna tãto fœdere. Luſtra ſex q̃ iã pacta tẽpus iplẽs corpis. Qđ ſi dixeris tẽpus implens corpale:erit catalecticum.

Alcmanium dactylicum trimetrum hyꝑcatalecticum, cõſtat trib⁹ dactylis & ſemipede:vt Prudẽ. in hymno ãte cibum. O crucifer bone lucis ſator.

Partheniacũ anapeſticũ dimetrũ catalecticũ cõſtat trib⁹ pedib⁹ & ſyllaba, recipitq; i primis duob⁹ locis anapeſtũ & ſpõdeum indifferent̃:in tertia autẽ ſemꝑ anapeſtum. vt Prudẽ. i exequijs defunctorum. De⁹ igne fons aiarũ.

Euripidium dimetrum catalecticum cõſtat trib⁹ pedib⁹ & ſyllaba, q̃ oẽs plęrumq; ſunt trochei:vt Prudẽ. in opis ſui coronide. Dona cõſciẽcię.

DE accētu.ca ix, Hucuſqꝫ diſputatum eſt de q̄titate ſyllabaꝝ (hoc eſt de illaꝝ lōgitudine & breuitate) nūc reſtat, vt de ſyllabę cuiuſqꝫ altitudine & profunditate (hoc eſt de accētu) diſſerat̄. Imprimis igit̄ dicit aliquid de noīe (ſcilicet) qd̄ accētꝰ eſt. deinde quid eſt accentus. poſtea diuidit accētum in tres ſpecies. Exinde ponit regulas ad dignoſcendos cuiuſqꝫ dictionis accentus.

¶ De Accentu. Cap̄. ix.

ACcentus nobis eſt, dicta ꝓſodia gręcis.
Atqꝫ tonus: quē romani dixere tenorem.
Accentus lex eſt. q̄ tendit ſyllaba ſurſum:
Vel q̄ deprimitur: vel q̄ ſignatur vtrumqꝫ.
Primus acutꝰ erit, quo ſyllaba ſurgit in altum.
Rurſus & ille grauis, q̄ ſyllaba p̄ſſa deorſum.
Et circūflexus quo ſurgit, depriminturqꝫ.
Sed circūflexus & accutus dr̄ eſſe
Verborū accentus. Grauis eſt, q̄ ſyllaba conſtat.
Quæ monoſyllaba ſit natura dictio longa,
Circūflectetur. Si non: ꝓfertur acute.
Syllaba ſi duplex fuerit, ſuſpende priorem.
Quæ ſi natura lōga eſt: curtaqꝫ ſequatur:
Circumflectenda prior eſt, reprimeſqꝫ ſcd̄am.
Si polyſyllaba ſit vox. atqꝫ penultima longa
Natura, ſequiturqꝫ breuis. tunc flecte priorem.
Si fuerit longa prior, & tunc longa ſequatur:
Eſt acuenda prior, q̄ ſi breuis eſt/acuetur
Antepenultima, ſed non ſemper regula ſeruit.

ACcentus nobis. qd̄ illa ꝑs grammaticę, q̄ a nobꝭ dr̄ accētꝰ vl̄ tenor: a grecis dr̄ ꝓſodia/ſiue tonꝰ. vn̄ latini appellauerūt illū tenorē autore Quinti. li. ſ. Ab. A. Gell̄. atqꝫ ab alijs autoribꝰ. tū vocula tio. tū nota vocis. tū moderamētum nuncupatur̄. ¶ Accētꝰ lex ē, ponit accētꝰ diffinitionē ab ātiqs autoribꝰ traditā, dicit qd̄ accētꝰ ē certa lex vel regula ad eleuādā vl̄ deprimēdā, aut eleuādā deprimēdāqꝫ ſiml̄ cuiuſqꝫ ꝑticulę orōnis ſyllabā accōmodata. ad eleuādā (iqt) cū acuit̄ (hoc ē ſurſum impellit̄) ad deprimēdamqꝫ, cum grauat̄, ferturqꝫ deorſum, ad eleuādā deprimēdāqꝫ ſiml̄, cum ſyllaba circumflectit̄ (hoc eſt eleuat̄ ſiml̄ & deprimit̄) ſed ſiml̄ itelligo eadē ſyllaba/nō in eodē inſtāti. ideo dicit vel q̄ ſignat̄ vtrūqꝫ. i. eleuat̄ & deprimit̄. Nā cū accētus circūflexus ſemꝑ collocet̄ in ſyllaba lōga: q̄ (vt diximꝰ) duo tpa cōſumit i ꝓlatiōe/i priori tpe eleuat̄/in poſteriori deprimit̄. ¶ Primꝰ acutꝰ. ex diffinitiōe ſupius tradita colligit tres accētꝰ. Acutus eſt, q̄ ſurgit i altū. i. acuit̄. Et qd̄ grauis accētꝰ ē/q̄ ſyllaba ē p̄ſſa deorſum. i. deprimit̄. Et qd̄ circūflexus ē/q̄ ſyllaba ſurgit & deprimit̄. i. partim acuit̄/ꝑtim grauat̄. Alexāder dicit hunc accētū ab vſu receſſiſſe & iducit aliū grecis atqꝫ latinis i auditū: itaqꝫ autoritate ſua tolli, qd̄ eſt, atqꝫ eē debet: iducitqꝫ qd̄ nō ē, neqꝫ eē pōt, moderatū ipo nouo noīe appellat, & a ſe primū excogitato. ¶ Sed circūflexꝰ, dicit qd̄ accētꝰ acutꝰ & circūflexꝰ/dnr̄ accētꝰ dictionū. Grauis vo, accētus ſyllabicus (ac ſi dicat) qd̄ illi accētus dnr̄ ꝓprij: hic vo improprij. ¶ Quę monoſyllaba. Incipit tradere regl̄as de accētu: & ē prima de accētu dictionū monoſyllabaꝝ: qd̄ dictio vnius ſyllabę/ſi ē natura lōga circūflectit̄. vt mos. ros. Et ſubdit: qd̄ ſi nō (ſubaudi) ē natura lōga, ſed aut breuis aut lōga poſitiōe/acuit̄. vt ſal. gēs. ¶ Syllaba ſi duplex. Scd̄a ē, qd̄ ſi dictio ſit duaꝝ ſyllabaꝝ: & fuerit vtraqꝫ breuis: aut vtraqꝫ lōga, aut prima breuis: & altera lōga, prior illa acuit̄, vt deus/muſę/dei. Quod ſi prior fuerit longa natura, & ſequat̄ breuis: eſt prior circumflectēda. vt muſa i ntō & vctō. Suſpēde priorē. i. acute penl̄timā. Reprimes. i. grauabis ſcd̄am. ¶ Si polyſyllaba. Tertia regl̄a ē: qd̄ ſi dictio ē triū aut pluriū ſyllabaꝝ, cōſiderādę ſūt duę vltię: & ſi vtraqꝫ fuerit lōga: prior acuet̄. vt romāos. Si prima lōga & altera breuis: prior circūflectit̄. vt romanꝰ. Si vtraqꝫ breuis, aut p̄ma breuis & altera. lōga trāſfert̄ i ātepenl̄timā, vt animꝰ animi. Et ſubdit. qd̄ hęc regl̄ę nō vſqꝫquaqꝫ ſunt vę: nā aliqn̄ patiūt̄ exceptionem.

¶Imprimis fallit. dicit q̄d reg'ę ſupiores fallūt primo diſtinctiõe (hoc eſt differētię cauſa) ponitꝗ aliqua exēpla in quibꝰ autores differētię cauſa mutauerūt accētus: vt Puta. ꝓ ſicut, ne puteť ſcđa pſona impatiui modi huiꝰ v̄bi puto. as. acuit vltimã. Pone q̄ꝗ, ne puteť ſcđa pſona eiuſdē modi ab hoc v̄bo pono: etiã eandē acuit. Palã p̄terea, ne puteť actũs ab hoc noīe pala, palę. inſtrumēto ruſtico. Porro, ne puteť dtũs aut abltũs, ab eo qđ eſt porrũ. i. olus notum. Ergo, pro cauſa, ne puteť eē cõiũctio illatiua vt apđ v̄g. vj. ęñ. Illius ergo venimꝰ, quã Probꝰ circũflectit. Vna, ꝓ ſimul, ne puteť eſſe vctũs gñis fœminini ab vnus. a. ũ. Alias, ꝓ alio loco & tp̄e, ne puteť eſſe actũs pl'alis ab alius alia aliđ q̄d Priſcia. dicit vltimã circũflectere, cũ ſupiora illa ĩ fine acuãť. In alijs v̄o particulis in qbꝰ autores nõ aſſignauerũt hãc accētꝰ differētiã, nec nos aſſignare debemꝰ

Imprimis fallit, vt ſit diſtinctio vocum.
Vt puta, pone, palã, porro, ergoꝗ, vna, aliaſꝗ,
Quę circumflectit, ſed & illa in fine acuuntur.
Dictio præterea ſi ſit conciſa, manebit
Integer accentus in eadē ſede locoꝗ.
Cum coniunctiuę voces & pæpoſitiuæ
Diſſimulētꝗ tonos ſemp, ſemperꝗ granētur,
Si poſtponantur, retinebit finis acutum.
Attrahit accētum vox attractiua prioris
Particulæ, finalē acuendo: quattuor hæc ſunt,
Cum. ꝗ. ne. ve. Sed cum, ſi ſit ꝓnomine iunctum:
Finales acuit percunctans teꝗ, rogansꝗ.

¶Dictio p̄terea. ſcđo fallũt reg'ę ſupiores abſciſione (hoc eſt) cũ a fine dictiõis ſyllabã abijcimꝰ: manetꝗ accētꝰ in eadē ſyllaba, in q̄ erat añ abſciſſionē, vt in noibꝰ ꝓprijs ſcđę declinatiõis terminatis in. ius. q̄ abiecta. us, in vctõ acuũt penultimã q̄ꝗ eadē ſit breuis, vt Vergiliꝰ o v̄gili. Ouidiꝰ o ouidi. Voluſiꝰ o voluſi. Quãꝗ. P. Nigidiꝰ referēte Aulo Gel. li. ij. noct. atti. vir ſui ſcl'i oim eruditiſſimus putauerit in vocãđi caſu huius nois Valerius primã accētu acuto eē ꝓferēdã, q̄đ: q̄ꝗ nõ defuerint q̄ irriderent: quis nõ malit cum Nigidio figulo errare, q̄ cum oibꝰ grãmaticis verꝝ dicere? Eadem p̄terea ratio manet ĩ illis noibꝰ & ꝓnoibꝰ, q̄ ãtiquiores terminabãt in. atis, &. ate, vt Arpinatis arpinate. Caſinatis caſinate. Noſtratis nr̃ate. Veſtratis vr̃ate. ꝓ quibꝰ poſteritas fecit Arpinas Caſinas. Nr̃as. Vr̃as. accētu in vltima circumflexo queadmodum ãte erat. ¶Cũ cõiunctiuę. Tertio deficiunt reg'ę ſupiores in cõiunctiõibus & p̄poſitiõibus, in qbus accētus diſſimulať & ſupprimiť: nã quia ptes orõnis erãt: debuerunt accētum ꝑ ſe hr̃e: quia tñ altera nõ tã pars orõnis erat q̄ vincl'm ptium orõnis. altera quaſi articl'us vl' ꝓ articl'is nois: iuſta quadã rõne illaꝝ accētus ꝑticl'is ſubſeq̄ntibus incumbit: cũ illiſꝗ coaleſcit. Quod ſi poſtponãť q̄m illaꝝ natura ſit: vt ſemꝑ p̄poni debeãt: hñt accētum ĩ fine acutũ: vt ſi dixeris hõ currit. moueť igiť. & q̄đ v̄g. dixit in. j. ęñ. Errabãt acti fatis maria oĩa circum. ¶Attrahit accētum. Quarto q̄đ dictiões attractiuę quas græci vocãt encliticas (hoc ē inclinatiuas) attrahunt ad ſe accētum ſyllabę p̄cedētis dictiõis. cãdēꝗ acuunt, vl' potius circumflectunt. Sunt autē ꝑticulę inclinatiuę quattuor, cum, atꝗ, ne, ve. Sed ꝗ, ne, ve, cõiunctiões ſunt: cum v̄o p̄poſitio, q̄ contra naturã ſuã poſtpoſita attrahit ad ſe accētum in quinꝗ tm̃ ablatiuis ꝓnoim. mecum. tecum. ſecum. nobiſcum. vobiſcum. De ꝗ, ne, ve. exēpla ſunt in prõptu. v̄g. j. ęñ. O qui res hoimꝗ. deorumꝗ. Idē in eodē. hoies ne ferę ne? Idē. ij. ęñ. Dolopum ve exercitus oĩs. atꝗ ibidē, ſubiectis ve vrere flãmis. ¶Finales acuit. Quinto deficiunt reg'ę ſupiores interrogatione. nã cum nulla dictio latina in fine accētum habeat (niſi ſit corrupta) vltimę tñ ſyllabę clauſulaꝝ ſuſpēdunť: eleuãturꝗ in accētum acutum. Sed ĩterrogatiõis ſp̄ẽs duę ſunt. altera q̄ dr̃ ꝑcunctatio: altera q̄ noie gñis dr̃ interrogatio. nã (vt inquit Augu. iiij. li. de doctrina chriſtiana) inter ꝑcunctationē & interrogationē hoc intereſt. q̄đ ad ꝑcunctationē multa rñderi pñt: ad interrogationē nõ pọt rñderi, niſi aut, nõ: aut etiã vt ſi diceres, quis nouus hic nr̃is ſucceſſit ſedibus hoſpes? poſt ꝑcunctationē multa potuerunt rñderi, at cum dixit: aut quid in euerſa vidã crudelius vrbe? vnum tm̃ potuit (hoc eſt) nihil.

Hebreæ voces plærumqꝫ in fine acuuntur:
Non tamen & ſemper, quia ſępe in fine grauātur,
Id quod Alexāder (deceptus forte) putauit.
Si caſus græcos vſurpet ſermo Latinus,
Accentu græco talis vox eſt referenda.
Græca ſit at ſi vox, ſed declinata latine:
Accentus noſter caſus moderabitur illos.

¶ Donati grammatici illuſtris
Barbariſmus incipitur.

¶ Hebreæ voces. Sexto deficiunt regulæ ſuperiores idiomate (hoc eſt cum dictiones ꝑegrinę
cum ſua literatura trāſferūt) peregrinas autem hoc loco intelligim⁹ hebraicas & gręcas, itaqꝫ
qꝫ de hebraicis tradit primā regl'am. Quod plęrumqꝫ (hoc eſt ꝓ maiori parte) acuunt vltimā:
non tñ ſemper. ¶ Id qđ Alexander a villa dei putauit. Quoniā cōplures acuunt penultimā:
nonnullæ in tertia a fine acuunt. Nam queadmodum in repetitione illa quā fecimus nuꝑ plu-
ribus eſt a nobis diſputa-
tum, qđ dictiōes hebrai-
cæ: q̄ in veteri ac nouo te-
ſtamento continēt: (nam
de alijs ī p̄ſentiarū nō cu-
ramus) non excedunt nu-
merum quinqꝫ milium, ex
quibus quadringētæ aut
non multo plures acuunt
penultimam: tertiam ꝟo
a fine mlto pautiores: ſe-
xaginta opinor, aut (vt
multum) octoginta quas
licebit videas in ſuo lo-
co. Sed qđ de dictiōibus
hebraicis diximus, intel-
ligendum eſt de illis q̄ non declinant græca aut latina inflexione. Nam ſi græce declināt: accē
tum quoqꝫ gręcum habebunt: ſi latine, accētum latinum. Vt ecce Abias, ſi non declinet: accen
tum habet in fine. ſed ſi declinet gręce Abias abiu / accētum habet in penultima, quia vltima
eſt longa. ſi latine abias abiæ accētum habet in ātepenultima: quia penultima eſt breuis, ſed
de hoc in memorata Repetitione plura. ¶ Si caſus gręcos. ſubiungit alterā partē de dictioni-
bus græcis dicitqꝫ qđ ſi ex declinatione græca latini aliquos caſus vſurpauerint, neceſſario
accētu græco ſunt ꝓferēdi. hæc regula ab omnibus in cōmune doctis pariter & indoctis re-
cepta eſt: nōdum tñ ab aliq̄ (qđ ego ſciam) elucubrata: nos tñ in p̄fata repetitione pro virili
nr̄a hanc partē enucleauimus. hoc in loco tm̄ admonuiſſe lectorē duximus eſſe ſatis. Deinde
ſubdit, quod ſi dictio græca declinatione latina inflectat: accētu quoqꝫ latino eſt proferēda.
Eſto exempli cauſa: lampas in recto gręca eſt ſimul & latina, ſed a græcis in fine, a latinis in
penultima acuit. In gtō lampadis latine accētum in antepenultima, lampados græce, in pe-
nultima profert. In dtō quoqꝫ lampadi vltima longa / accētu in antepenultima profertur a la-
tinis: ſed lampadi vltima breui / accentu in penultima profertur a græcis. In accuſatiuo præ-
terea lampadem & lampada: ſed lampadem latine / lampada græce vtriqꝫ ſuo accentu profe-
runt. Vocatiuus ſimiliter vt nominatiuus. Ablatiuus quia mere latinus eſt, accentu latino
tantum profertur, In plurali, nominatiuo lampades a græcis, es. correpta terminatur. atqꝫ
proinde ab illis accentu in penultima profertur: latini tamen eandem producunt, quare
ſuo accentu (hoc eſt in antepenultima acuto) enunciabunt, In accuſatiuo plurali lampa-
des: quia caſus mere latinus eſt: accētu latino profertur. Lampadas ꝟo: quia gręcus: gręcum
quoqꝫ accētum habebit (hoc eſt in penultima.) Sed de his ad ſufficiētiā in repetitiōe idētidē
repetita diſſeruimus.

DOnati grāmatici. Hic eſt ille Donatus q̄ præceptore multis in locis diuus Hierony-
mus gloriat. extat eiuſdē opuſculum de octo partibus orationis. Enarrationes quoqꝫ
in Terentium & Vergilium ſcripſit, etiā in Lucam referente Hieronymo. Opus au-
tem inſcribit barbariſmus, non quod de ſolo barbariſmo hic agatur: cum multa plura dicen
da ſint de ſolœciſmo. de metaplaſmo. de figuris. & de tropis. ſed quod in titulis librorum aliqꝫ
do plura promitunt, aut pauciora quā poſtea reddātur: quod eſt conſuetudo nominādi libros
ex ipſorum initio: queadmodum apđ hebręos: quē appellam⁹ nos geneſim: ipſi vocāt bereſith.
qđ interp̄tat in principio: quia liber ille ſic incipit. In principio creauit deus cęlum & terrā,
& eodem Elleſemoth. Exodum. Vaicra. Leuiticum.

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

Barbariſmus. Inter barbariſmum & ſolœciſmum eſt differẽtia: q̃d barbariſm⁹ eſt vitiũ in vna parte orõnis. Solœciſm⁹ in cõtextu partiũ orõnis. Sed aduertẽdum eſt hoc in loco, id q̃d Seruius ãnotauit in. v. æñ. lib. inter barbariſmũ & lexim (hoc eſt latinã pfectãq; locutionẽ) eſſe metaplaſmum, qui in vno v̈bo fit rõne vitioſus (hoc eſt) q̃d quãq; ſit vitium / rõne tñ defendit excuſaturq;. Inter ſolœciſmum rurſus & ſchema. i. pfectã ſermonũ cõnnexionẽ eſſe figura q̃ ſit in cõtextu partiũ orõnis rõne vitioſa. i.) vt ſtatim diximꝰ) q̃d quãq; ſit vitium / rõne tñ quadam excuſat̃. Ergo metaplaſmus, inquit, & figura media ſũt: diſcernũt: diſcernunturq; peritia & impliã. Dicit igit̃ q̃d barbariſmꝰ eſt vna pars orõnis vitioſa. i. vitiũ, q̃d cõtingit in vna parte orõnis. ¶ In cõi ſermone. i. in pſa ſiue orõne ſoluta & pedeſtri, vbi non relinquit̃ locꝰ excuſationi, niſi defendat̃ vitium vſu & auctoritate. ¶ In poemate. ſ. apd̃ poetas: quibus licet m̃lta facere / q̃ non licet hiſtoricis & oratoribus. ſed de metaplaſmo infra diſputabit̃.

Barbariſmus, eſt vna pars orõnis vitioſa in cõmuni ſermone. in poemate vero metaplaſmus. Item barbariſmus in nr̃a loq̃la. in peregrina barbaralexis dr̃, vt ſi quis dicat. maſtruca, cateia, magalia, acinacis.

Barbariſmꝰ aũt fit duobꝰ modis, ſcripto. & pnunciatiõe. His bipartitis q̃ttuor ſpecies ſupponunt̃. additio, detractio. immutatio. trãſmutatio lr̃æ, ſyllabæ, tp̃is, toni, aſpirationis.

Per additionẽ lr̃ę fiunt barbariſmi. vt relliq̃as danaũ, cum reliq̃as p vnũ. l. dicere debeamꝰ. Syllabæ. vt nos abiiſſe rati. p abiſſe. Tp̃is, vt italiã facto, cum italiã correpta prima dicere debeamus.

Per detractionẽ lr̃ę, vt infantibu paruis, p infantibꝰ paruis. Syllabæ, vt ſalmentũ, p ſalſamẽtũ. Tp̃is, vt vnius obnoxã, correpte, p vnius pducte.

¶ Item barbariſmus, ponit differentiã inter barbariſmum & barbaralexim. Nam barbariſmus eſt vitium partis alicuius in eadem lingua: vt ſi dicas domini pro dominus. Barbaralexis, eſt cum dictio peregrina ſermonem aſciſcit̃ in nr̃m, vt maſtruca, quod eſt genus veſtis ſardorꝝ, ideſt ſardiniæ incolarꝝ, quo vocabulo vtit̃ Cicero in orõne p Scauro. Cateia genus teli Germanorum, de quo Vergilius. j. æneidos. Teutonico ritu ſoliti intorquere cateias. ¶ Magalia, domus paſtoricę Aphrorꝝ. Vergilius. j. æneidos. Mirat̃ molem æneas magalia quondam. ¶ Acinacis. Medorꝝ gladius. de quo dicit Horatius. j. carmi. vino & lucernis. medus acinacis. ¶ Barbariſmus autem. Diuidit barbariſmum in duo gñã (hoc eſt) eius quod fit ſcripto, & eius quod pronunciatione: quorꝝ quodlibet rurſus diuidit̃ in quattuor gñã, ſcilicet Additione. Detractione. Immutatione. Tranſmutatione lr̃æ, ſyllabæ, toni, temporis, aſpirationis. Et ita colligunt̃ quadraginta barbariſmi ſpecies, (hoc eſt) viginti ex ſcripto, & totidem ex pnunciatione: de quibus ſtatim ponit exempla. ¶ Per additionem lr̃æ. Vergili. j. æneidos. Troas relliquias danaum atq; immitis achilli. Nam relliquiæ a relinquendo ſunt appellatæ. prima vtrobiq; breui. ſed poeta producit. ideo lr̃a. l. eſt adiecta excuſat̃ autem vitium carminis neceſſitate. ¶ Per additionem ſyllabæ fit barbariſmus, vt quod ponit exemplum abiiſſe p abiſſe. ex Vergilio. ij. æneidos. Nos abiiſſe rati & vento petiſſe mycenas. immo detractio eſt ſyllabæ abiiſſe pro abiuiſſe, commodumq; exemplum eſſet illud ex Iuuena. & barbarus induperator, interiecta ſyllaba. du, pro imp̃ator. ¶ Per additionem temporis. vt v̈gij. j. æneidos. Italiam fato profugus. nam prima p naturam breuiat̃. Idem in. vij. antiqua ex cedro italuſq; paterq; ſubinus. Per detractionem lr̃æ. vt infantibu paruis, pro infantibus paruis, & eſt opinor Lucilij exemplum. ¶ Per detractionem ſyllabæ, vt ſalmentum, pro ſalſamentum. & eſt poetæ cuiuſpiam antiquiſſimi. ¶ Per detractionem temporis. vt Vergilius. j. æneidos. Vnius obnoxam & furias Aiacis oilei cum vnius penultima producta proferri debet.

Per immutationẽ lr̃ę, vt olli, ꝓ illi. Syllabę, vt ꝑnuces ꝓ ꝑnices. Tp̃is, vt feruere leucatẽ: cũ feruere ſit ſcđę cõiugatiõis, & ꝓducte dici debeat.

Per trãſmutationẽ lr̃ę. vt euãdre, ꝓ euãder. Syllabę, vt diſplicina, ꝓ diſciplina. Tp̃is, vt ſi qs deos ꝓducta priori ſyllaba & correcta poſteriori ꝓnũciet.

Toni q̊q; ſilr̃ ꝑ has q̃ttuor ſpecies cõmutãt. nã & ipſi adĳciunt, detrahunt, mutãtur, & trãſmutãtur, q̊rũ exempla vltro ſe offerẽt, ſi quis inquirat.

Totidẽ etiã modis ꝑ aſpirationẽ dephendit barbariſmus, quẽ ꝗdã ſcripto: ꝗdã ꝓnũciatiõe indicant ad ſcribendũ: ꝓpter .h. ſcilicet: quã alĳ lr̃am, alĳ aſpirationis notã deputãt.

Fiũt aũt barbariſmi ꝑ hiatus & colliſiões. & ſunt etiã male cõpoſitiões Cacoſynthetõ, q̃ vitia nõ barbariſmũ eſſe putãt. in qb9 ſunt metaciſmi, labdaciſmi, iotaciſmi: hiat9 colliſiões, q̃ oĩno plus ęquo, minuſue ſonãtia ab eruditis aurib9 reſpuũtur.

¶ Per immutationẽ lr̃ę, vt ṽg. j. ęñ. Olli ſubridẽs hoĩm ſator atq; deoꝝ. ꝓ illi ſubridẽs. ¶ Per immutationẽ ſyllabę, vt qđ dicit ꝑnuces ꝓ ꝑnices, ſed hoc exẽplum nõ facit: niſi ad mutationẽ lr̃ę, ſed cõmodi9 exẽplũ eẽt Catulli. quoi dono lepidũ nouũ libellũ. pro cui. ¶ Per immutationẽ tp̃is. vt ṽg. viij. ęñ. Feruere leucatẽ penl'tima breui cũ feruere ꝑ ſcđam, penl'timã ꝓducere debeat, tametſi feruo. is ꝑ tertiã declinet. ¶ Per trãſmutationẽ lr̃ę, vt euãder. quãq̃ euãdre poſſit eẽ ab eo, qđ euãdrus, vt ṽg. Tũc rex euãdrus romãę conditor arcis. ¶ Syllabę. vt diſplicina ꝓ diſciplina, & eſt forte exẽplũ ab aliq̊ autore ſumptũ. ¶ Tp̃is, vt ſi lõgã ꝓ breui, & breuẽ ꝓ lõga poſuiſti: vt qđ ponit exẽplũ deos: cuius prima ſyllaba ẽ breuis, & vltima longa. ¶ Toni. q̊q; Suꝑius tm̃ poſuit exẽpla de additiõe lr̃ę, vl' ſyllabæ, vl' tp̃is. vñ colligũt duodeci ſpecies barbariſmi in ꝓlatiõe: totidẽ ĩ ſcripto: Nũc dicit qđ etiam ꝑ accẽtus pñt fieri q̃ttuor ſpecies barbariſmi ĩ ꝓlatiõe. Et qa ẽt accẽtus ꝑ apices deſignãt: totidem ſpẽs colligũt ex ſcripto. Tp̃a q̊q; in ãbiguis ꝑ apices debere notari. Quintilian9 ꝑcipit. Quare barbariſmi ſpẽs circa tp̃s dupliciť erũt (hoc eſt) ſcripto & ꝓlatiõe, & ſic habemus duas & triginta barbariſmi ſpẽs. ¶ Totidẽ etiã modis, octo q̊q; ſpẽs barbariſmi colligunť circa aſpirationẽ, nã & ipſa põt Addi. vt ſi tñ ſcribas ꝑ. th. Detrahi, vt ſi thalamus ſcribať ſine aſpiratiõe. Immutari, vt ſi tetys vxor Oceani ſcribať in ſcđa ꝑ. t. exile. Trãſmutari. vt ſi eadẽ ſcribať primo aſpirato, ĩ ſcđa exili. Itaq; ex ſcripto ſuboriunť q̃ttuor barbariſmi ſpẽs. Et qa ſic ꝓferre debemus, quẽadmodũ ſcribimus, & ſcribere, vt ꝓferimus. colligunť alię q̃ttuor ſpẽs ex ꝓlatiõe aſpiratiõis, aut ſaltẽ, ſi non eſt ꝓlatio, erit ꝗdã ſpũs exp̃ſſio. ſic reſultãt q̃dragita (q̃s dixim9) barbariſmi ſpẽs, de quibus hactenus dictũ eſt. ¶ Fiunt autẽ. Sũt alia vitia ĩ ſermõe, puta hiatus ꝑ cõcurſus pluriũ vocaliũ: aut colliſiões, ꝑ cõcurſus pluriũ conſonãtiũ, illaꝝ maxĩe, q̃ duriores ſũt, vt. f. r. vt frago frãgo, quẽadmodũ ĩ illo ṽſu quẽ affert Hora. Poſtq; ferratos poſtes portaſq; refregit, & illđ ṽg. Poſt tergũ nodis fremet horridus ore cruẽto. Sũt ẽt vitia malę cõpoſitiõis, quã gręci vocãt cacoſyntheton, vt qđ ꝑ. m. lr̃am fit, cũ ſeq̃ť vocalis. nã. m. magis videť ſonare cũ vocali ſeq̃nte, q̃ cũ ꝑcedẽti, vt ſi dixeris. Vetuꝝ excidio libię, et dr̃ metaciſm9. i. vitiũ circa. m, lr̃am ea figura q̃ barbariſm9. ¶ Labdaciſm9 fit ꝑ. l. lr̃am, qñ videlicet aut min9 ſonat, aut parũ ſonat, qđ & circa alias lr̃as cõtingit, nã quẽadmodũ Quintil'. ait. Sonus lr̃aꝝ neq; debet eẽ opp̃ſſus, neq; exp̃ſſus. ¶ Iotaciſm9 fit ꝑ. i. lr̃am, q̃ a græcis dr̃ iota, ꝑ quã freq̃nter orõ fit hiulca. Quæ omnia (ſubaudi vitia ſonãtia plus aut minus æquo) ideſt eo quo oportet, quod vitioſum eſt. Nam (vt dixi) ex Quintiliani autoritate, ſonus lr̃aꝝ non debet eſſe opp̃ſſus neq; exp̃ſſus, hoc eſt, neq; nimius: neq; parum ſonare. ſed quantum lr̃æ debeant ſonare, non eſt cuiuſq; iudicium, ſed illius tantum qui eſt eruditus. nam (vt eſt in prouerbio) cæcus male iudicat de coloribus, & hoc eſt, quod Quintilianus dixit, neq; eñ cuiuſq; eſt exigere lr̃arum ſonus, non magis hercle q̃ neruorũ.

¶Nos cauenda. Senſus eſt. an eiuſmodi vitia ſint barbariſmi ſpecies: an ſub alio genere reponi debeant: nihil refert. neq; in eo eſt multum diſputandum: nobis ſatis eſt ſic admonuiſſe lectores: vt fugiant huiuſmodi vitia: ſed quid fugere: aut quid ſequi debeant: iam non eſt cuiuſq;: ſed (vt dixi) eius qui eſt eruditus. ¶De Soloeciſmo.

Nos cauenda hæc omnia vitia prælocuti controuerſiam de nomine pertinacibus relinquamus.

¶DE SOLOECISMO.

Soloeciſmus, eſt vitium in contextu partium orationis contra regulam artis grammaticæ factum.

Inter ſoloeciſmum & barbariſmum hoc intereſt, q᷑ ſoloeciſmus diſcrepantes, aut inconſequentes inter ſe dictiones habet. Barbariſmus autem in ſingulis verbis fit, aut ſcriptis, aut pronunciatis. Quamq; multi errent: qui putant in vna parte orationis etiam fieri ſoloeciſmum, vt ſi demoſtrantes virum hanc, aut fœminam hunc dicamus: aut interrogãti quo pergamus; reſpondeamus Romæ. aut vnũ ſalutantes / ſaluete dicamus. cum vtiq; præcedens demonſtratio / vel interrogatio / vel ſalutatio / vim contextæ orationis obtineat.

Multi etiam dubitauerunt vtrum quadriga, ſcopa, ſoloeciſmus, an barbriſmus eſſet. Cũ ſcilicet id genus dictionis barbariſmum eſſe, vel ipſius vitij definitione poſſit agnoſci facile.

Soloeciſmus dictus eſt a ciuitate Ciliciæ ſoloe. orum. quã Solon ſalaminus condidit. cuius incolæ cum eſſent ſemigræci & ſemibarbari: ſermonem græcum corrumpere cœperũt. Et inde a loco / ſoloeciſmus dici cœptus: quemadmodum barbariſmus a barbaris. Hoc vitiũ ab Aſinio pollione imparilitas: ab alijs ſtribiligo appellatur. i. orõnis q̃dam detorſio. Soloeciſmus igiť eſt vitium in contextu partiũ orõnis. nam eo differt a barbariſmo: qui eſt vitiũ in vna tm̃ dictione. Sed hoc vitium committitur quoties quis peccat contra reg'as artis grammaticæ. puta de conuenientia nominatiui cum verbo / adiectiui cum ſubſtantiuo. relatiui cum antecedente, ꝓpoſitiones cũ ſuo caſuali, verba cum caſu cum quo debet cõſtrui. Et eodem modo de reliquis. ¶Inter ſoloeciſmum & barbariſmum. Ex diffinitiõe barbariſmi patuit hæc differentia. Diſcrepantes, ideſt diſconueniẽtes. vt ſi dicas. Vir bona legunt lctõnis, Incõſeq̃ntes, vt ſi dicas. vir lctõnẽ legit bonus. nã licet partes orõnis in ordine ꝑmutari poſſunt, eſt tñ q̃dam incõpactibilis iunctura: q̃ admitti nõ debet. Scriptis autẽ aut ꝓnunciatis. & hoc dictum eſt; vnde barbariſmi ſpẽs duplicatæ ſunt. Quamq; multi, q̃ſtionẽ quandam ſoluit: an in vna tm̃ particula orõnis poſſit ſoloeciſmus fieri: reſpondet q᷑ poſſe fieri ſi particula illa habeat implicitam vim cõtextæ orõnis, & ponit exẽpla. vt ſi quis q̃reret a te. quis fecit hoc? & rñderes vno ỽbo hic, orõ eſſet ꝑfecta, ſub intelligiť namq; vir fecit quare ſi reſpondes hęc / barbariſmus nõ erit: ſed ſoloeciſmus: ac ſi explicite diceret. Hęc vir fecit hoc. aut. hic fecit fœmina fecit hoc. ¶Reſpõdeamus Romæ: ꝓ Romam. Aut vnum. hoc ſoloeciſmi vitio ſermo hiſpanus freq̃ns eſt: q᷑ nulla rõne defendi poteſt: ſed ſolo vſu: quia docti ſimul & indocti ita loquunť: & loq̃ndum eſſe vt plures, ſentiẽdum vt pauci Ariſtoteles autor eſt. ¶Multi etiam. quadrigę. arũ. ſcopæ. arũ. in numero tm̃ pl'ali poſſe declinari. Cęſar in libris de analogia. Au. Gellius. Phoca. Diomedes. atq; alij teſtanť. igiť cũ Pli. li. xxxiij. dixit quadriga regit ab Alcibiade. erit dubium: an cõmiſerit barbariſmum: an ſoloeciſmum, ad q᷑ rñdet. q᷑ vitium nõ in cõtextu orõnis; ſed in vno ỽbo tm̃; ex definitiõe vtriuſq; vitij, eſſe potius barbariſmum.

❡Solœciſmꝰ fit duobꝰ modis. Duo ſolœciſmi gña ponit, alterꝝ fit ꝑ ptes oronis, cũ alia pars ꝓ alia ponit̃: vt nomẽ ꝓ aduerbio, & ecõtrario aduerbiũ ꝓ noie, aut cũ eadẽ ꝓ ſepſa: ſed alit̃ accipit̃. Alterꝝ genꝰ ẽ, qđ fit ꝑ accidẽtia ptiũ oronis: cuiꝰ ſũt tot ſpẽs: qđ ſũt accidẽtia cuiuſq; dictiõis. Deĩde põit exẽpla vtriuſq; gñis: & primo prioris mẽbri. vt ỽg. ij. ęñ, toruũq; repẽte clamat. toruũ nomẽ poſuit ꝓ torue aduerbio. Sub hoc gñe ẽ alia ſolœciſmi ſpẽs cũ eadẽ ꝓ ſeipa: ſed alit̃ poſita accipit̃, vt apđ ỽgi. vj. æñ. Cui tm̃ de te licuit. ꝓ in te. Nã caſus ẽ ꝓ caſu. i. abltũs ꝓ actõ: nã qđ ̄ppoſitio. de. ꝓ. in. ponit̃: ſupioris mẽbri exẽplũ ẽ. ❡Per accidẽtia alteriꝰ gñis, qđ fit ꝑ accidẽtia ptiũ oronis, põit exẽpla, & ̄pmo de q̃litate: q̃ i noĩe ẽ illđ: ꝑ qđ nomẽ ꝓpriũ diſtinguit̃ ab appellatiuo, vt ỽg. iiij. ęñ. Hauriat hunc ocł̃is ignẽ crudelis ab alto dardanꝰ: nã ꝓpriũ nomẽ eiꝰ ꝗ troiam cõdidit, hoc ẽ filiũ iouis ꝓ dardanius poſuit, qđ ẽ appellatiuũ: & oibꝰ troianis cõpetere põt. ❡Per gña fiũt ſolœciſmi, vt ſi dicas validę ſilices, forte validę ſilices dixit alludẽs ad illđ ỽg. i buc. Ah ſilice in nuda cõnixa reliq̃t, ſicut qđ ſequit̃ eiuſdẽ ỽg. in codẽ. Tum phętõtiadas muſco circũdat amarę corticis. nã ſilex & cortex fœminina ſunt. Et collꝰ caret collaria, ꝓ collũ caret collario: ſed hoc vitiũ potiꝰ ad barbariſmũ ꝑtinet cũ nõ ſit in cõtextu oronis, ſed i vno tm̃ ỽbo, Sed validę ſilices et amarę cortices ſub ſolœciſmo.

Solœciſmus fit duobus modis. aut ꝑ partes oronis. aut ꝑ accidẽtia partium oronis. Per partes oronis fiũt / cũ alia pars ꝓ alia ponit̃, Vt toruumq; repente clamat, pro torue. nomen pro aduerbio ponit̃. Fit etiam in eadẽ parte orationis hoc vitium, cum ipſa pro ſe / non in ſuo loco / neq; vt conuenit ponitur. vt cui tantum de te licuit, pro in te.

Per accidentia partium oronis, fiunt tot modis ſolœciſmi, quod ſunt accidẽtia partiũ oronis: ſed in his propter cõpendiũ. i. breuitatẽ pauca mõſtrauimus.

Per qualitates nominum fiũt ſolœciſmi. vt Hauriat hũc oculis ignem crudelis ab alto Dardanus. proprium pro appellatiuo poſuit.

Per genera. vt validæ ſilices pro validi. & amaræ corticis, pro amari. & collus collaria caret.

Per numeros. vt pars in fruſtra ſecãt. pro ſecat.

Per comparationem, vt reſpondit Iuno ſaturnia ſancta dearum: pro ſanctiſſima.

Per caſus. vt vrbẽ quã ſtatuo vr̃a eſt, ꝓ vrbs quã ſtatuo.

Per modos ỽborũ, vt itis paratis arma quã primũ viri, pro ite parate arma. indicatiuũ pro imperatiuo.

Per ſignificationes verborum. vt expoliantur eos & corpora nuda relinquũt, pro expoliant,

Per tempora. vt cæciditq; ſuperbum ilium. & omnis humo fumat neptunia Troia, pro fumauit.

❡Per nũeros fiũt ſolœciſmi, vt ſi dicas illđ ex ỽg. j. ęñ. Pars i fruſtra ſecãt, nã ps nõ iũgit̃ / niſi vitioſe / cũ ỽbo pł̃ali ſecãt: ſed i carmĩe hẽt excuſationẽ. i ꝓſa orone hoc vitiũ excuſabile nõ eſt. ❡Per cõparationẽ fiũt ſolœciſmi, q̃m Donatꝰ & Diomedes cõparationẽ int̃ nois accidẽtia nũerãt, & ponũt exẽplũ alicuiꝰ poetę ꝗ nõ extat: puta Ennij aut Lucilij. Rñdit Iuno ſatnia ſcta deaꝝ, ꝓ ſctiſſima (hoc ẽ) poſitiuũ ꝓ ſuplatiuo. ❡Per caſus fiũt ſolœciſmi ſi ponat̃ caſus ꝓ caſu. vt ỽg. j. ęñ. vrbẽ quã ſtatuo vr̃a ẽ / ꝓ vrbs (hoc ẽ actũs ꝓ ntõ:) Per modos ỽboꝝ. Per accidẽtia q̃q; ỽboꝝ fiunt ſolœciſmi puta ꝑ modũ / qđ ẽ vnũ de ỽbi accidẽtibꝰ, Et ponit exẽplũ ignoti cuiuſdã poetę. Itis ꝑatis arma ꝙ primũ viri, ꝓ ite ꝑate arma, ĩdicatiuũ ꝑ ĩpatiuo. ❡Per ſignificatiões ỽboꝝ, qđ et ỽbi accidẽs ẽ, fiũt ſolœciſmi: & põit exẽplũ cuiꝰdã ĩcogniti poetę. Expoliãt̃ eos: & corꝑa nuda reliquũt (hoc ẽ) ꝓ actiua ſignificatiõe paſſiuã poſuit. ❡Per tp̃a fiũt ſolœciſmi. Cũ tp̃s qđ ẽ vnũ de accidẽtibꝰ ỽbi ꝓ alio tp̃e põit̃, vt ỽg. ij. ęñ. Cęciditq; ſupbũ iliũ, et oĩs humo fumat neptũia troia, fumat (. i. pñs) poſuit ꝓ ̄pterito / fumauit.

¶Per pſonas fiunt ſolœciſmi, cum alia pſona pro alia accipit, & ponit exẽplũ, vt Danai, qui parent atridis, quã primũ arma ſumite, pro qui paretis (hoc eſt) tertia pſona pl'alis, pro ſcda eiuſdẽ nũeri. ¶Per aduerbia fiunt ſolœciſmi: vt ſi dicas / eo intꝰ / pro intro, qa intꝰ ſignificat in loco: intro ad locũ: ſed alterũ pro altero ponit hoc in loco. Italia venio nõ dicimꝰ, ſed de Italia. & vg. j. ęñ. dixit. Italiã fato profugꝰ lauinaq; venit littora / quia noĩa vrbium ponunt aduerbialr ſine ꝑpoſitiõe. Noĩa aũt regionũ & ꝓuĩciarũ nõ ponũt aduerbialit: ideo iungi debẽt ꝑpoſitiõibꝰ. Ad Romã vado nõ dicimꝰ / ſed Roma: qa ponit aduerbial'r. Separatim addẽda. i. nõ ꝑ cõpoſitionẽ, ſed ꝑ appoſitionẽ, qđ cũ aduerbijs non põt fieri, ſed cum dictiõe caſus hñte. ¶Per ꝑpoſitiones fiunt ſolœciſmi, cum alia ꝓ alia ponit, vt vgi. ſub lucẽ exportant calatis / pro ãte lucem / immo circa lucẽ. Illđ q̃q; eiuſdẽ in. j. ęñ. ſyluis te Tyrrhene feras agitare putaſti: pro in ſyluis ſubĩtellige. ¶Per cõiunctiões quoq; fiũt ſolœciſmi / cũ altera ꝓ altera ponit. vg. ij. ęñ. Subiectiſq; vrere flãmis. q; copulatiuã poſuit pro diſiunctiua / ve / ſiue vl' / et hic ſolœciſmꝰ fit ꝑ ſignificatiões cõiũctiõis. ¶Per ordinẽ cõiunctionum, qđ eſt vnũ ex illius accidẽtibꝰ fit ſolœciſmꝰ: cum cõiunctio ꝑpoſitiua ponit ꝓ poſtpoſitiua, aut econtrario: vt ſi dixeris, aut ẽ fieri nõ debet, pro fieri autem non debet. autem namq; / coniunctio eſt poſtpoſitiua. ¶Fiunt pterea, pluribus alijs modis poteſt fieri ſolœciſmus / quã ſuperius eſt diſputatum: cum omne vitium circa orõnis ſtructurã in ſolœciſmum cadit, quod multiplicit poteſt contingere, Sed notandũ eſt, non vt imitemur: ſed vt fugiamus. ¶Solœciſmus eſt in ꝓſa, quẽadmodum metaplaſmum diximus eſſe mediũ inter barbariſmũ & lexim. ita nũc dicimus ſchema eẽ int ſolœciſmũ & rectã locutionẽ, ſed ſchema excuſat rõne carminis: ſolœciſmus vitiũ eſt inexcuſabile.

Per pſonas, vt danai qui parent atridis, quã primum arma ſumite, ꝓ eo qui paretis.

Per aduerbia, vt intus eo, ꝓ intro. & Italia venio, ꝓ de Italia, & ad Romã vado, ꝓ Romã, cum ꝑpoſitio ſeparatim nominibus addenda ſit, nõ aduerbio.

Per ꝑpoſitiones, cum alia ꝓ alia ponitur. vt ſub lucẽ ibãt. ꝓ ãte lucem. aut neceſſitate ſubtrahit, vt ſyluas te tyrrhene feras agitare putaſti: ꝓ in ſyluis.

Per coniunctiões, vt ſubiectiſq; vrere flãmis. q; ꝓ ve.

Per ordinem cõiunctionum, vt autẽ fieri non debet, ꝓ fieri autem non debet.

Fiunt pterea ſolœciſmi pluribꝰ modis: q̃s rephendẽdo potius, quã imitãdo poſſumꝰ adnotare. Solœciſmus eſt in ꝓſa. in poemate ſchema dr.

¶Sequitur de decem vitijs.

CVm barbariſmo & ſolœciſmo decẽ vitia nominãtur, hoc modo. Acyrologia. Cacemphaton. Pleonaſmos. Periſſologia. Macrologia. Tautologia. Eclipſis. Tapinoſis. Cacoſyntheton. Amphibologia.

Acyrologia, eſt impropria dictionis poſitio. vt hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem, pro timere

CVm barbariſmo. decẽ vitia dicit eſſe communia barbariſmo & ſolœciſmo, q̃ nominat in primo / deinde q̃ illa ſint exponit ſingulatim. ¶Acyrologia, q̃ interptat improprietas, fit q̃n aliqua dictio improprie, ponit vt cum ſpes ſit de bono futuro opinato. timor autem de malo futuro opinato. vgi. ij. ęñ. libro dixit. Hunc ego ſi potui tm̃ ſperare dolorem. acyrologiam commiſit, quæ improprietas quamuis in vno verbo ſit / quia ſpero ponitur pro timeo / non liquet de vitio / niſi ex ſtructura vtriuſq; particulæ (hoc eſt) ſperare dolorem.

¶ Cacophaton qđ interp̄tat̄ mala ſiue turpis locutio / fit duobus modis, vel ex iũctura partiũ orōnis: cũ videlicet ex fine p̄cedētis dictiōis & principio ſeq̄ntis aliquis ſonus dur⁹ aut turpis ſenſus ſentit̄. Et ponit exēplũ de dura cōpoſitiōe ex ỽg. j. ęñ. dicēs. Et nũerꝝ cũ nauibus æquat. Nã. rũ. & cũ dure coeunt. de ſcđo Mart. Nunc in adoptiuis pſica cara ſum⁹. Aut cōmittit̄ cacophatō cũ ipſi ỽbo ſubeſt aliqua turpitudo, vt apđ Terē. i Andria. Arrige aures pãphile· cũ arrectio ꝓprie ſit mēbri genitalis tentigo. Mart. Arrigis ad vetulas: faſtidis Baſſe puellas.

Cacophaton, eſt obſcena ꝓnunciatio: vel ĩ ncōpoſita dictione/vel in vno ỽbo. vt numerum cũ nauibus æquat, & arrige aures Pamphile.

Pleonaſmos. eſt adiectio ſupuacua ad plenã ſignificationem. vt ſic ore locuta eſt.

Periſſologia, eſt adiectio verborũ ſupuacua ſine vlla vi rerũ. vt ibãt q̄ poterãt: q̄ nō poterãt nō ibant.

Macrologia, eſt longa ſententia/res non neceſſarias cōp̄hendens, vt legati non impetrata pace retro vnde venerunt reuerſi ſunt.

Tautologia, eſt eiuſdem dictionis repetitio vitioſa, vt Egomet ipſe Venio.

Eclipſis, eſt defectus quidã neceſſariæ dictionis, quam deſiderat p̄ciſa ſententia. Vergil. Hæc ſecum, ideſt loquebatur.

Tapinoſis, eſt humilitas magnę rei nō id agēte ſententia, qđ demonſtrat. vt penituſq; cauernas ingentes, vterumq; armato milite cōplēt. ideſt multę legiones armatorum militum impleuerunt multas cauernas. Et dulichias vexaſſe rates, & pelidæ ſtomachum cedere neſcij.

Cacoſyntheton, eſt vitioſa dictionum cōpoſitio. vt verſaq; iuuencum terga fatigamus haſta.

¶ Pleonaſmos, interp̄tat̄ plenitudo ſiue ſupabũdãtia: & fit qñ ſupfluit aliqđ ỽbũ ſine q̊ ſententia nihilomin⁹ erat pfecta, vt ỽgil. j. ęñ. Sic ore locuta eſt, ſupfluit nãq; ore ꝑticula quia ſine ore loqui nō poſſum⁹. ¶ Periſſologia, interp̄tat̄ ſermōis ſupfluitas, nã piſſos eſt ſupfluus, & eſt q̊ties ỽba ſupflua addunt̄ ſiue cũ eãdē rē varijs modis dicimus, vt ibãt q̄ poterãt, qđ ỽo addit̄ q̄ non poterãt non ibãt / ocioſe adiectũ ē, qa in ſupiore ſermōe, intelligit̄ etiã ſi nō dicat̄. ¶ Macrologia, interp̄tat̄ lōgus ſermo / ſiue lōgitudo ſermōis, nã macros: ē lōg⁹: & eſt qñ breuis ſentētia multis ỽbis contexit̄, & ponit exēplũ ex Liuio, li. viij. ab vrbe legati / non impetrata pace retro vñ venerunt reuerſi ſunt. ſatis eñ fuiſſet dicere: legati nō impetrata pace redierunt. ¶ Tautologia, interp̄tat̄ idētitas ſermonis, a tautos qđ eſt idē: & eſt qñ repetit̄ eadē res ꝑ diuerſa ỽba, vt ſi dicas egomet ipſe feci / met. &. ipſe ocioſe adiecta ſunt: ſaltē alterꝝ illorꝝ. ¶ Eclipſis, interp̄tat̄ defect⁹, ab eclipo, qđ eſt deficio, & eſt qñ particl'a neceſſaria in orōne deficit: ỽbum maxime ſine quo orō impfecta eſt, & ponit exēplum ex ỽg. j. ęñ. Cũ iuno ętnũ ſeruãs ſub pectore vuln⁹, hęc ſecũ (ſub audi) locuta eſt· ¶ Tapinoſis, interp̄tat̄ humiliatio. nã tapinos eſt humilis & eſt qñ rē magnã ỽbo humili & minus ſignificãti exprimimus. Et ponit exēplum. ỽg. ex. ij. ęñ. Vterumq; armato milite cōplēt, nã milite ꝓ militibus minus dixit: & plus intellexit. Et dulichias rates, idē ỽg. dixit in buc. ꝓ naue vlyſſis / cum ratis nō ſit nauis: ſed lignorꝝ ſtrues ad traijciēda fluminã, additq; tertium exēplũ ex Hor̄. in. j. carminę. Pelidę, ſtomachũ cedere neſcij, ideſt. Achillis nepotis pelei irã: q̄ neſciebat alicui cedere, ponēdo igit̄ ſtomachum ꝓ ira: partē ignobiliorē ꝓ nobiliori poſuit. ¶ Cacoſyntheton, interp̄tat̄ male cōpoſitum: & eſt qñ partes inter ſe male coordinant̄, qđ plęrumq; in carmine cōtingit, & ponit exēplum ex ỽg. ix. ęñ. Verſaq; iuuēcum terga fatigamus haſta (hoc ē) nos agimus. i. inſtigamus terga, iuuēcum ꝑ iuuēcorꝝ. Haſta verſa. i. eadem haſta: qua ferro pugnamus: verſa in ſtimulum.

¶Amphibologia, interp̄tat̄ ambiguitas ſermōis, ſiue amphibolia ambiguitas / ab amphibolos. qđ eſt ambigu⁹: & eſt qñ eiſdē verbis varij ſenſus poſſūt intelligi: qđ pluribus modis fieri pōt. Ponit aūt exēplū quorūdā illorū: & imprimis p̄ actm̄ / cū quo modus infinitiuus cōſtituitur ante ſe & poſt ſe, nā dubiū eſt vter illorū ſit poſitus in p̄ſona agēti: vt ſi quis dicat Audio ſecutorē retiariū occidiſſe: ābiguū eſt vter illoꝝ alterū occiderit. fuit aūt ludus apđ ātiquos in quo ſecutor qui idem Mirmillo dicebat̄, cū retiario cōfligebat, de cuius modi ludo multa apđ Iuuenalē. Martialē, Trāqllum. / atq; alios autores dñr. Aut p̄ v̄bū (ſubaudi cōis ſignificatiōis) fit amphibologia, vt Cato criminat̄, cū actionē & paſſionē ſignificet, dubiū eſt an Cato accuſet : quare ex adiunctis āphibologia eſt tollēda (hoc eſt) exprimendo quem aut a q̄ criminat̄ : & eodē modo de vador vadaris (qđ eſt vades dare: aut vades accipere.) Fit etiā p̄ omonyma (hoc eſt p̄ æquiuocatione alicuius v̄bi cū vnū nomē plura ſignificat) nā ſi ſimplicit̄ p̄ferat̄: āphibologiā relinquit, cū lector aut auditor neſciat, in quā partē debeat accipe vocabulū illud, & ponit exemplū de cane qđ tum aīal nobis familiare, tum ſtella notā, tum piſcē maleficum ſignificat, addit p̄terea pluribus alijs modis poſſe fieri amphibologia.

Amphibologia, eſt ambiguitas dictionis, quæ fit per actm̄. vt ſiquis dicat audio ſecutorē reciariū occidiſſe. Aut per verbum, vt criminatur Cato. vadatur Iulius, nec addatur quem vel a quo. Aut per participium. vt video ſtatuam auream haſtam tenentem. Fit etiam per omonyma, vt ſi quis dicat aciem: neq; addat oculorū, aut exercitus, aut ferri. Fit etiam pluribus modis, quos recenſere omnes, ne nimis longum eſſet, non oportet.

¶De Metaplaſmo.

Metaplaſmus, eſt trāſformatio q̄dam recti ſolitiq; ſermonis in alterā ſpeciem: metri ornatus, neceſſitatiſue cauſa. Hui⁹ ſunt ſpecies q̄ndecim. Poſtheſis. Epētheſis. Paragoge. apheræſis. Syncopa. Apocopa. Ectaſis. Siſtole. Diereſis. Synæreſis. Epiſynalœpha. Ecthlipſis. Antitheſis. Metatheſis.

Protheſis, eſt appoſitio q̄dā ad principiū dictiōis l̄ræ vel ſyllabæ. vt Gnate, p̄ nate. retulit, p̄ tulit.

Epentheſis, eſt interpoſitio q̄dā ad mediā dictionē l̄rę vł ſyllabę, vt relliqas, p̄ reliqas. Indupator p̄ imperator, hanc aūt alij epentheſim, alij parentheſim vocant.

Metaplaſmus, interp̄tat̄ trāſformatio, & eſt qñ id qđ p̄prie dr̄ transformat̄ in aliā ſpeciem: qđ non poteſt fieri niſi p̄ vitium. qđ quia excuſabile eſt p̄ aliquā rōne: dr̄ metaplaſmus: quē diximus eſſe mediū inter barbariſmū & lexim. Ratio autem / qđ poteſt excuſare hoc vitium: eſt aut metri neceſſitas: aut ornatus: qđ aliquid elegantius dr̄ p̄ figuram / q̄ per p̄prium, aut neceſſitas cum nō habemus p̄priū / vtimur mutuo aut accōmodato. Ponit aūt metaplaſmi quindecim ſpecies: de quibus ſingulatim diſſerit, ¶Proſtheſis / interp̄tat̄ appoſitio, & eſt cū in principio dictiōis apponit̄ l̄ra vel ſyllaba, & de l̄ra ponit exemplum ex Verg. j. æñ, Gnatæ meæ vires mea magna potētia ſolus / p̄ eo qđ eſſe debuit nate de naſcor naſceris, nat⁹. De additiōe ſyllabę nō ponit exēplum: licet poſſunt eſſe exēpla ex p̄poſitionibus cū in cōpoſitione nihil ſignificāt, vt ad ſilis adnoto. ¶Epentheſis, interp̄tat̄ interpoſitio: ab epen: qđ eſt inter, & theſis: poſitio: & eſt qñ in medio dictiōis interponit̄ l̄ra. vt redeo. a. re. & eo / interiecta. d. aut ſyllaba, vt Inne. graius & barbarus indupator. hāc alij parentheſim vocant, q̄ æque interpoſitio interp̄tatur.

Paragoe, eſt appoſitio q̃dã ad finẽ dictionis lr̃ę vl' ſyllabę, vt magis ꝑ mage, & poteſtur ꝑ poteſt. hanc alij Paralepſim, alij Prolepſim. i. ꝓſũptionẽ vocãt.

Aphęreſis, eſt ablatio de principio dictionis, lr̃æ vel ſyllabę, contraria Protheſi, vt mittere ꝑ dimittere, temno ꝑ contemno.

Syncopa, ẽ ablatio de media dictione lr̃ę vel ſyllabę, contraria Epẽtheſi, vt audacter, ꝑ audaciter, & cõmorit, ꝑ commouerit.

Apocopa, eſt ablatio de fine dictionis lr̃ę vel ſyllabę, contraria Poragoge, vt achilli ꝑ achillis, poſſis ꝑ poſſitis. poteſt, ꝑ poteſtis, mutu, ꝑ mutuo.

Ectaſis, eſt extẽſio ſyllabę contra naturã ṽbi, vt Italiã fato ꝓfug9, cũ italiã p rima ſyllaba correpta dicere debeamus.

Syſtole, eſt correptio ſyllabę cõtra naturã ṽba facta: contraria Ectaſi, vt aq̃ſus orion, ꝑ orion ꝓducta.

Diẹreſis, ẽ diuiſio vni9 ſyllabę i duas, vt Olli rñdit rex albai lõgai, ꝑ albę lõgę. Aulai ĩ medio libabãt pocl'a bacchi, ꝑ aulę. & diues pictai veſtis & auri, ꝑ pictę.

Synęreſis, eſt conglutinatio duarũ vocaliũ in vnam, contraria diẹreſi. vt Phẹton, ꝑ phaeton, & æripidẽ ꝑ aeripidem.

Epiſynalœpha: q̃ & ſynæreſis: eſt duarũ ſyllabarũ in vnã facta conglutinatio. vt Ecce autẽ tellis Pãthus elapſus achiuum: ꝑ pãthoos.

¶ Paragogę, interp̃taꝛ additio, a parago qđ eſt adduco, & eſt qñ in fine dictiõis addiꝛ lr̃a vel ſyllaba, vt magis ꝑ mage, nã mage debet eſſe ab eo qđ magne, vt ṽg. viij. ẹñ. Liquido ve poteſtur electro, & dominarier ꝑ dñari. ¶ Aphęreſis, interp̃taꝛ ablatio, ab aphereome: qđ eſt auferre. & eſt qñ a pĩcipio dictiõis auferꝛ lr̃a vl' ſyllaba: vt q̃ dixit. Mitte arcana dei, & quod ṽg. j. ẹñ. Qui tela typhœa tẽnis: ꝑ cõtẽnis. ¶ Syncopa, iterp̃taꝛ cõciſio. a ſin / con / & copto: ꝑ ſcido, & eſt qñ ex medio dictiõis ĩterdiciꝛ lr̃a vel ſyllaba, vt audacꝛ ꝑ audaciꝛ. i. lr̃a diſpũcta: et illđ Hoꝛ. in. ij. ſer. Ad illũ: q̃ me cõmorit melius nõ tãgere clamo, ꝑ cõmouerit ¶ Apocopa iterp̃taꝛ abſciſſio, ab apo. de. & copto. ſcĩdo, & ẽ qñ ex fine dictiõis abſcindiꝛ lr̃a vl' ſyllaba, vt ṽg, j. ẹñ. Relliq̃as danaũ atq; immitis achilli ꝑ achillis, & ſi q̃s dicat poſſis ꝑ poſſitis & põt ꝑ poteſtis & mutu ꝑ mutuo, & ſunt forte exẽpla ſũpta ex ãtiq̃s autoribus. ¶ Ectaſis, iterp̃taꝛ ꝓductio, ab ectiao (qđ ẽ) ꝓduco: & ẽ qñ ſyllaba breuis poniꝛ ꝑ lõga ſiue ꝓducta. ponit exẽplũ ĩ principio ęneidis ṽgiliãę. Italiã fato ꝓfug9 lauinaq; venit littora. nã in primogenio breuiaꝛ. Id ẽ ĩ. vij. Italus paterq; Sabin9. & in poſſeſſiuo gẽtili ſemꝑ breuiat eandẽ: niſi neceſſitas vrgeat, vt ĩ. viij. Italos ĩ p̃lia cęſar. ¶ Syſtole. interp̃taꝛ cõtractio, a ſyſtelo, qđ ẽ cõtraho. & ẽ qñ ſyllaba lõga poniꝛ ꝑ breuꝛ, vt apđ ṽg. j. ẹñ. Cũ ſubito aſſurgẽs fluctu nymboſus oriõ. Idẽ in. iiij. Dũ pelago deſeuit hyems, & aq̃ſus oriõ. nã. o. lõga ẽ, & a gręcis p. o. mega vtrobiq; ſcribiꝛ. ¶ Dięreſis, interp̃taꝛ diuiſio, a dięreo, qđ ẽ diuido, & eſt qñ ex vna ſyllaba diphthõgo cõglutinata, duę fiũt: vt ṽg. iiij. ẹñ. Aulai in medio libabãt pocula bacchi, aulai fecit ab eo qđ eſt aulę. Idẽ in. ix. Diues pictai, ab eo qđ eſt pictæ, & ponit exẽplũ ex poeta quodã antiquo. Olli rñdit rex Albai lõgai. ¶ Synęreſis ẽ interp̃tata cõtractio, & eſt cõglutinatio duaꝝ ſyllabaꝝ in vnã, vt phaetõ: qđ triſyllabicũ ẽ, P. Varro ꝓculit diſſyllabũ: vt autor eſt Quinti. qui citat illius ṽſiculũ. Cũ te flagrãti deiectũ fulmine phętõ, Sic quoq; dicim9 di, ꝑ dei, & dis ꝑ deis: & ij & ijs ꝑ ei & eis. ṽgi. quoq;. ij. geor. Fixerit ęripidẽ certũ licet aut erimãthi, ꝑ aeripidẽ. i. velocẽ q̃ſi venenũ. ¶ Epiſynalœpha, ſpẽs eſt ſynęreſis (vt patet exẽplo) qđ ponit ex. j. ẹñ. Ecce aũt telis pãthus elapſus achiuũ. nã ab eo qđ eſt panthoos; fit pãthus (hoc eſt) duabus ſyllabis in vnã contractis.

Synalœpha,eſt per interemptionē cōcurrētium inter ſe vocalium lubrica q̄dā/leniſq̄ colliſio vt Atq̄ea diuerſa penitus dum parte gerunt.hęc a q̄buſdam ſynæreſis vel colliſio nuncupatur.

Ecthlipſis.eſt cōſonātium cum vocalib9 aſpere cōcurrentib9 difficilis ac dura colliſio.vt Littora m̄ltum ille & terris iactatus & alto.

Antitheſis.eſt lr̄æ ꝓ lr̄a poſitio:vt. Olli ſubridēs pro illi.

Metatheſis.eſt transformatio lr̄arum.

¶ De ſchematis.

Schemata lexeos & dianœos ſunt q̄dā figurę verborum & ſentētiarum. Sed ſchemata dianœas ad orationes ꝑtinent;ad grammaticos vero lexeos.q̄ cum multa ſint:ex omnib9 fere neceſſaria ſunt,q̄ ſequuntur.ſ.ꝓlepſis,zeugma.hypozeuxis. ſyllepſis. anadiploſis,anaphora.epanalepſis.epizeuxis. paranomaſia.ſcheſis.onomatō.parom œō.homœoteleuton. homœoptoton.polyptotō.hyrmos.polyſyntheton.dialiton.anthiteton.hypalage. climax.

Prolepſis,eſt pręſumptio rerum ordine ſecutarum.vt Interea reges ingenti mole latinus. Procedunt caſtris Turnus.deinde Aeneas.

¶ Synalœpha interp̄taṫ cōiunctio,& eſt cū dictio finiṫ in vocali:ſequiturq̄ dictio ęq̄ue incipiēs a vocali:quia tūc interimiṫ vocalis illa prior,& ponit exēplū ex.ix.li.ęn̄. Atq̄ ea diuerſa penit9 dū p̄te geruṅt,legendū eſt atq̄ a diuerſa. Hęc a quibuſdā Synęreſis dr̄,quia videlicet ex duabus ſyllabis vna coaleſcit. ¶ Ecthlipſis,interp̄taṫ eliſio,ab ecthlibo: q̄d eſt elido.dis.& eſt qn̄ ex duro & aſp̄o cōcurſu cōſonātis cū vocali cōſonās exterēda ē,ponit exēplū ex ỹg.j.ęn̄. Littora m̄ltū ille & terris iactat9 & alto/ꝓ mult ill & terris iactat9 & alto(hoc eſt)extrita.m.lr̄a:ne fiat metacīſm9 ille:de q̊ ſupra diximus. ¶ Antitheſis,interp̄taṫ ꝓ alio poſitio,ab anti:ꝓ:& theſis, poſitio & eſt qn̄ alia lr̄a ꝓ alia poniṫ.vt ỹg.j.ęn̄. Olli ſubridēs hoim ſator atq̄ deorū:ꝓ illi(hoc eſt).o.ꝓ.i. ¶ Metatheſis, interp̄taṫ trāſpoſitio:& ē qn̄ lr̄arū ordo inuertiṫ,vt apd̄ ỹg. lib.ix.ęn̄. At nō Euādre pudēdis:ꝓ euander:q̄q̄ (vt ſupra diximus) Euādre pōt eſſe ab eo:q̄d eſt euādr9,vt apd̄ ỹg. Tunc rex euādrus Romanę cōditor arcis. Quinimo oīa noīa gręca terminata in.bros.aut.cros.aut. dros. aut.gros.aut. ptos, aut. tros.pn̄t hr̄e duplices rc9 ti terminatiōes vt Tymbros,tymber vl̄ tymbr9. Teucros teucer vel teucrus. Alexādros,alexander vel alexādr9. Meleagros,meleager vel meleagrus. Capros, caper vel caprus.Itaq̄ cū ỹg.dixit x.ęn̄.At tibi tymbre caput euandrus abſtulit enſis.vtr̄ūs ille potuit eſſe ab eo quod tymbrus.

De ſchematis. Diximus metaplaſmū eſſe mediū inter lexim & barbariſmū. Schema ꝟo inṫ phraſim & ſolœciſmū. Itaq̄ reſtat dicēdū de Schemate(hoc ē figuris)hoc ē de vitijs:q̄ cōmitti cōſueuerūt in cōtextu ꝑtiū orōnis:& ſunt excuſabilia rōne aliqua. Sed ea vitia(aīt)in ỹbis,aut in ſentēcijs cōtingūt.itaq̄ duo gn̄a ſchematon(hoc ē figurarū) eſſe dicit,quia aut ſunt lexeos.i.dictiōis,aut dianœas.i.ſentētię,nā lexis lexeos ē dictio,dianœa.œas.ſentētia,ſed excuſat ſe de tractu figurarū:q̄ ad ſentētiā ꝑtinēt:qm̄ illę oratorū ſunt magis ꝓprię. Figuras itaq̄ dictiōis:q̄ ad grāmaticū ꝑtinēt:dicit eē cōplures,ſed ex illis freq̄ntiores elegit:de quib9 ſingłatim differit dicēs.&c. ¶ Prolepſis,interp̄taṫ p̄ſumptio.a.ꝓ/āte:& lepſis/captio,& eſt qn̄ aliq̄d in gn̄e p̄ſumiṫ:q̄d ꝑ partes poſtea explicaṫ,&ponit exēplū ex ỹg.li.xij.ęn̄. Interea reges ingēti mole latinus,ꝓcedūt caſtris Turnus,deinde Aeneas.

Zeugma

¶Zeugma.interp̄taꝛ cōiūctio: & eſt qñ vnū v̄bū diuerſis ſuppoſitis accōmodaꝛ. vt v̄g.iij.ęñ. Troiugena interp̄s diuū,q numina Phœbi (ſubaudi ex iferiorib⁹) ſentis,q tripodas ſentis clarij lauros,iterꝝ accipe/ſentis, &q ſydera ſentis. ¶Hypozeuxis.interp̄taꝛ ſubiūctio, & ē qñ ecōtrario zeugmati/vnū ſuppoſitū accōmodaꝛ diuerſis v̄bis.vt v̄g.ij.ęñ. Regē adijt.regi memorat nomēq; genuſq;,vtrobiq; nāq; itelligiꝛ ęneas. Hypozeuxis aūt dr̄ ab hypo.ſub.& zeuxis,iūctio.qñ ſpecies q̄dā zeugmatis. ¶Syllepſis.inẽp̄taꝛ cōceptio,ſiue cōp̄hēſio,a ſin q̄d ē cō, & lepſis: captio: & fit cū p̄ vnū v̄bū ſuppoſita diuerſoꝝ nūerorū colligim⁹, & pōit exēplū ex v̄g.j.ęñ.hic illi⁹ arma:hic curr⁹ fuit.nā ip̄riori cęſo arma fuerūt/debet ſub itelligi. Sed dicit Dona.hāc figurā latiſſime patere: & ad m̄lta ſe extēdere, fieriq; non ſolū p̄ p̄tes orōnis:ſed p̄ accidētia p̄tiū orōnis.vt q; gen⁹ maſculinū cōcipiat fœmininū.vt apollo & muſa ſunt docti & ego & tu ſum⁹ boni. Aliqñ fœmininū concipit neutrū.vt Luca,Hinc leges & plebi ſcita coactę Aliqñ.n.neutrū concipit. maſculinū/& fœmininū, vt Virga tua & bacul⁹ tu⁹ ipa me cōſolata ſunt. Aliqñ rōne affinitatis fœmininū cōcipit maſc.vt vidi virꝝ & fœminā honeſtā,& p̄nūeros fit plęrūq; hęc cōceptio:vt i alijs locis copioſi⁹ diſputaꝛ: (hoc eſt) vbi de figuris cōſtructionis agiꝛ. ¶Anadiploſis,eſt interp̄tata reduplicatio: ab/ana:p̄poſitiōe(q̄d eſt) re:& diploſis plicatio:& fit quoties ſequens v̄ſus incipit a v̄bo in quo deſinit p̄cedēs.& ponit exēplū ex v̄g.lib,x.ęñ,Vrbs hetruſca ſolo ſeq̄t pulcherrimus aſtur. Aſtur equo fidens, ¶Anaphora,eſt interp̄tata relatio ſiue repetitio ab ana/re,& phoreo,fero,Et fit q̄ties plures v̄ſus ab eadē dictiōe incipiūt,& pōit exēplū v̄g.j.ġr.Gnatę meę vires.&c. ¶Epanalepſis,interp̄taꝛ repetitio.ab epi/& ana/& lepſis & eſt v̄bum epanalambano/repeto.Et fit hęc figura q̄ties in eodē incipit & finiꝛ v̄ſus.vt v̄gilius in calce.li.j.ęñ.Multa ſup Priamo rogitās/ſup Hectore m̄lta. Aliud q̄q; exēplū pōit ex.ij.ge, Ante etiā ſceptrū.&c. ¶Epizeuxis,iterp̄taꝛ iniūctio.& fit qñ iteraꝛ v̄bū/nōintueniēte alia p̄te orōnis,& accipit exēplū ex v̄g.ix.ęñ.Meme adſum,q feci,in me cōuertite ferrū o Rutuli,Et hęc figura freq̄ns eſt in ſermone familiari & in ſacris l̄ris.

Zeugma,eſt vni⁹ verbi cōcluſio diuerſis clauſulis apte cōiūcta,vt Troiugena interpres diuū:q numina phœbi.q tripodas.clarij lauros.q ſydera ſentis.

Hypozeuxis/eſt figura ſup̄iori cōtraria/vbi diuerſa verba ſinglis clauſulis reducunꝛ,vt Regē adijt/regi memorat/nomēq;/genuſq;.

Syllepſis/eſt diuerſarū clauſularū per vnū verbū cōglutinata cōceptio.vt hic illi⁹ arma/hic curr⁹fuit. hoc Schema late patet/& fieri ſolet nō ſolum per partes oratiōis/ſed per accidētia partium oratōis. Item Syllepſis ē in diſſimilib⁹ clauſulis: qñ dictio ſinglaris verbo p̄lali adiūgiꝛ. vt ſunt nobis mitia poma/caſtaneę molles/& p̄ſſi copia lactis.

Anadiploſis:eſt geminatio dictiōis/q̄ ex vltimo loco p̄cedētis verſus & principio ſeq̄ntis iteraꝛ. vt Seq̄t pulcherrim⁹ aſtur. Aſtur equo fidēs.

Anaphora/eſt relatio eiuſdē verbi per principia plurimorū verſuū.vt Gnate meę vires/mea magna potētia ſol⁹.Gnatæ patris ſummi q tela typhœa/temnis.

Epanalepſis.eſt verbi in principio v̄ſus poſiti in eiuſdem fine repetitio. vt Multa ſup Priamo rogitās. ſuper Hectore m̄lta. Et alibi. Ante etiā ſceptrū Dictei regis/& āte Impia quā cæſis.

Epizeuxis/eſt eiuſdem verbi in eodem verſu ſine aliq̄ dictione geminatio. vt meme adſum/qui feci:in me cōuertite ferrum.

¶ Paronomaſia. interp̄tať denominatio, a parā / de / & onoma, nomē. Et eſt qñ nomē de nomine aliud ſignificāte deducit nō p̄ etymologiā / ſed p̄ lrar̄ ſignificationem. & pōit exemplum ex Teren. in andria. nam inceptio, inquit, eſt amentiū haud amātium. ¶ Scheſis onomatō. interp̄tať habitudo nominū. nā ſcheſis eſt habitudo. onoma / nomen. & eſt cum ſingulis ſua epitheta ſunt adiūcta. & pōit exemplū ex poeta. Marſa manus. Pelig̃na cohors, feſtina vir̄ vis, p̄ virorr̄ vis, Sunt aūt Marſi & Peligni ppi Italię notiſſimi, ¶ Paromœon. interp̄tať ad ſimile. & fit cum plures dictiōes ab eadem lr̄a incipiūt. & pōit exemplū ex Ennio poeta quēadmodū refert Priſcian⁹ lib. ij. cū diſputat de p̄nomine, O tite tute tibi &c. ¶ Homœoteleutō. interp̄tať ſimiliť deſinens, nā homœos eſt ſimilis vel ſimiliť & teleut̄a o finito. & eſt qñ plures dictiōes ſimiliť terminan⁊ur dummodo id nō fiat p̄ caſus. & pōit exemplū ex aliq̄ poeta. aut autore ātiquo. Eos reduci q̄ reling. &c. q̄ omnia v̄ba ſunt ſimiliť deſinentia. ¶ Homœoptotō. iterp̄tať ſimiliť cadēs. ab homœos qd' eſt ſilis & ptoſis caſus, & eſt qñ plures dictiones p̄ caſuū declinatiōem ſimiliter deſinunt. vt mœrētes / flētes. &c. ¶ Polyptotō. interp̄tať multitudo caſuum, a poly / multū, & ptoſis caſus. & ē qñ diuerſi caſus ſibi inuicē r̄ndēt. & pōit exēplū ex v̄g. iiij. æn̄. Littora littorib⁹ cōtraria. ¶ Hyrmos, interp̄tať tract⁹. & eſt qñ ōro p̄ lōgam v̄bor̄ ſeriem trahiť extenditurq̄ & ponit exemplū ex v̄gil'. xj. æn̄. Principio cœlū. &c. vſq̄ ad locū illū ſp̄us int⁹ alit. ¶ Polyſynthetō. iterp̄tať multitudo caſuū cōpoſita a poly. mł'tū. & ſynthetō cōpoſitū. & eſt qñ multę dictōes p̄ cōiūctiōes iūgūť. & ponit exēplū ex v̄g. ij. ęn̄. Athamaſq̄. thoaſq̄. &c. ¶ Dialytō, interp̄tať diſſolutū, a dialyo qd' eſt diſſoluo, & eſt qñ ſine cōiūctiōib⁹ plures dictiōes eiuſdē gn̄is p̄ferunť, & ē figura ſuperiori cōtraria & pōit exēplū ex v̄g. in. iiij. Ite ferte citi flām̄as, nā plura v̄ba iūgunť nō intueniētib⁹ cōiunctiōib⁹. a Cicerōe dr̄ articul⁹ color, dr̄ quoq̄ hęc figura Aſynthetō qd' interp̄tať incōpoſitū. ab. a. particula priuatiua & therō poſitū. q̄a (vt dixim⁹) plura v̄ba iungunť ſine cōiūnctiōe. Addūt alij ſpecies tres, q̄ ſequunť vltra illas Donati ſeptemdecim,

Paronomaſia, eſt veluti q̄dā denominatio, vt quoties aliud nomē efficiť de alio, vt Nam inceptio eſt amentiū, haud amātium.

Scheſis onomaton, eſt m̄ltitudo nominū cōiunctorū eodem habitu copulādi, vt Marſa man⁹, Peligna cohors, feſtina virum vis.

Paromœon, eſt quādo ab eiſdem litteris diuerſa nomina ſumūtur, vt o Tite tute tibi tu tāta tyranne tuliſti.

Homœoteleuton, eſt cum ſimili modo dictiōes plurimę finiunť, vt eos reduci q̄ relinqui, deuehi q̄ deferri malui.

Homœoptoton, eſt cum in conſimiles caſus exeunt diuerſa verba. Vt mœrētes / flentes / lachrymātes / comitātes.

Polyptoton, eſt multitudo caſuū varietate diſtincta, vt Littora littorib⁹ cōtraria fluctib⁹ vndas. Imp̄cor arma armis pugnēt ipſiq̄ nepotes.

Hyrmos, eſt ſeries orōnis continuæ tenorem ſuum vſq̄ ad vltimum ſeruās. vt Principio cœlū terras campoſq̄ liq̄ntes. Lucentemq̄ globum lunę titaniaq̄ aſtra.

Polyſyntheton, eſt dictio connexa m̄ltis cōiunctiōibus. Vt athamaſq̄ / thoaſq̄ / pelideſq̄ / neptolem⁹. primuſq̄ machaon.

Dialyton, ſiue Aſyntheton / eſt figura ſuperiori contraria carēs coniunctionib⁹. vt Ite, ferte citi flām̄as. date tela, impellite remos.

Anthiteton, eſt contrapoſitum. & ſit qn̄ cōtraria contrarĳs opponunt᷑, vt frigida pugnabāt calidis. humentia ſiccis. Mollia cum duris, ſine pōdere habētia pondus.

Hyppallage, eſt ỽborū ꝑ cōtrariū intellect⁹. vt regina e ſpeculis vt primū albeſcere lucē vidit.

Clymax, eſt ſubſcripta gradatio. vt torua leęna lupū ſeqtur, lupus ipſe capellam.

¶ De Tropis.

TRopus eſt dictio tranſlata a ꝓpria ſignificatiōe ad impropriā, ornatus neceſſitati ſue cauſa, ſunt autem, q̄ ſequunt᷑. Metaphora. Catachreſis. Metalepſis. Metonymia. Antonomaſia. Epitheton. Synecdoche. Onomatopœia. Periphraſis. Hypbatō. tropus in ſuas ſpecies diuiſus. Hypbole. Allegoria tropus in ſuas ſpecies diuiſus. Gomœoſis in ſuas ſpecies diuiſus.

Metaphora, eſt rerum verborumq; tranſlatio. Hæc fit quattuor modis. Ab animali ad animale. Ab inanimali ad inanimale. Ab inanimali ad animale. Ab animali ad inanimale. vt Typhin aurigam celeres fecere carinæ. Nam auriga & gubernator nauis, animā hn̄t. Ab inanimali ad inanimale. vt Pelagus tenuere rates. Nā naues, ſicut & rates animā nō hn̄t. Ab inanimali ad animale. vt Atlātis cinctū aſſidue cui nubibus atris piniferū caput & vēto pulſat᷑ & imbri. Nā mons animā non habet cui membra hominis attribuunt᷑. Ab animali ad inanimale, vt ſi tātū in pectore robur cōcipis.

¶ Antithetō. interp̄tat᷑ cōtra poſitū. ab anti. cōtra / & thetō, poſitū. & fit cum cōtraria cōtrarĳs opponūt᷑, & pōit exēplū ex Oui. j. meta. Frigida pugnabāt calidis. &c. De hac figura dixit Perſius. crimina raſis librat in ātithetis. ¶ Hypallage. interp̄tat᷑ ſubmutatio. ab hypo. ſub. & allage mutatio. & eſt cū ỽba ꝑ cōtrariū intelligūt᷑. ỽg. iiij. ęn̄. Regina e ſpeculis cū primū albeſcere lucē vidit. i. res oēs ꝑ lucē albeſcere, qm̄ lux colorē nō habet, ſed ꝑ eā omnia colorant᷑. ¶ Clymax interp̄tat᷑ gradatio. & eſt qn̄ ỽba repetita ꝓgrediūt᷑. & ponit exēplū ex ỽgil. in bucco. Torua læna lupū ſequit᷑. lupus ipſe capellā. Florentē cytiſum ſequit᷑ laſciua capella.

MEtaplaſmus. vt diximus excuſat vitiū in vna dictiōe. Schema in cōtextu partiū orōnis. Tropus ỽo nullū excuſat vitium / qn̄ potius cōtra / ỽtus q̄dam eſt. Vnde a Quin. diffinit᷑. Trop⁹ eſt ỽbi vl' ſermōis a ꝓpria ſignificatione in aliā cum ỽtute mutatio. Nam qd' Dōat⁹ dicit cauſa neceſſitatis, illd' eſt qn̄ nō habem⁹ vocabulum ꝓpriū / quo rē de q̄ loqmur efferam⁹, ornatus ỽo, cum ỽbū trāſlatū ſignificātius dicit rē / q̄ ꝓpriū. Et ſubdit ſpecies tropi, q̄s ſingulatim ꝓſeq̄t᷑. ¶ Metaphora interp̄tat᷑ tranſlatio, a meta. trās, & phoreo. fero. cui⁹ ſub diuidit rurſus q̄tuor ſpecies ſcd̄m q̄ttuor modos, qb⁹ cōtingit fieri trāſlatiōem. Quoꝝ prim⁹ eſt, quoties fit trāſlatio a ỽbo ſignificāti animal ad ỽbū quoq; animal ſignificās. vt Typhin aurigā celeres fecere carinæ, ponit aurigā ꝓ gubernatore, cū auriga ſit homo qui regit currus, hoc eſt bigas, aut quadrigas. gubernator ỽo ꝓprie ſit q̄ naues regit, moderaturq;, ſed vterq; homo eſt. eſt ergo tranſlatio ab animali ad animale, ſed cuius autoris ſit, hic ỽſus, nō liquet mihi. Ab inanimali ad inanimale fit tranſlatio, vt ſi rates qd' ſignificat lignoꝝ ſtruē pōat᷑ ꝓ naui. vtrumq; namq; inanimatum eſt. Et pōit exemplum ex. v. æn̄. vt pelagus tenuere rates nec amplius vllę. Ab inanimali ad animale. vt cum Atlas ſit Mauritaniæ mōs. dat illi ỽgilius caput / humeros / mētū, q̄ ſunt animalium mēbra. Verſus ſūt illi⁹ ex. iiij. ęn̄. Ab animali ad inanimale. vt ỽgi. vj. æn̄. Si tantū in pectore robur cōcipis.

Nam robur animã nõ habet, cũ Turn9, cui hæc dñr, animã habeat. Scire aũt debem9 alias methaphoras eſſe reciprocas . alias autem eſſe partis vni9.

Cathacreſis, eſt vſurpatio nominis alieni. vt parricidã dicim9, q occidit fratrem. Et piſcinã, q̃ piſces nõ habet. Hæc em̃ vnde extrinſec9 ſumerẽt vocabulũ ſuũ, nõ haberẽt.

Metalepſis, eſt dictio pgẽs gradatim ad id, qđ oñdit. Vt ſpelũcis abdidit atris. Hoc metuẽs, & poſt aliq̃t mea regna vidẽs, mirabor ariſtas.

Metonymia , eſt dictio q̃dam veluti trãſmutatio. Hui9 autem mltæ ſunt ſpecies, aut per id qđ cõtinet, id qđ cõtinetꝛ. vt nũc pateras libate Ioui. aut cõtra. vt Crateras magnos ſtatuũt & vina coronãt. aut pro inuẽtore qđ inuẽtũ eſt. vt ſine Cerere & Baccho friget Ven9. aut cõtra. vt Vinũq; preſcamur: nãq; hic de9 adeſt præſens. exempli cauſa hæc poſita addiſcẽtib9 ſunt. Reliq̃ mõſtrabit lectio.

Antonomaſia, eſt ſignificatio vice nois poſita, q̃ fit trib9 modis, Ab animo, vt magnanim9 Anchiſiades. A corpore, vt ipſe ardu9 Poliphem9. Extrinſec9, vt infœlix puer, atq; impar cõgreſſ9 Achilli.

Nam robur, arbor eſt anima carens. Scire autẽ debemus ꝙ metaphorę q̃dam ſunt reciprocę. vt qđ ęquor ponatꝛ ꝓ cãpo, & cãpus ꝓ ęq̃re. aut altũ ꝓ ꝓfundo, & ꝓfundũ ꝓ alto, & pubertas ꝓ flore, & flos ꝓ pubertate. Aliæ ſunt metaphorę ꝑtis vnius. i. nõ reciprocę/ſed alteri9 tñ ꝑtis, cuiuſmodi ſunt ſuꝑiores. ❡ Catachreſis, interꝑtatꝛ cõtra vſum. Et eſt q̃ties põitꝛ ỹbũ ꝓ eo/qđ ꝓprie nõ ſignificat. vt ecce, parricida ꝓprie ſignificat parẽtũ interfector. qđ ſi qs dixerit fratricidã parricidam improprię dixit. Pręterea piſcina dr̃ ſtagnũ, piſcium receptaclm̃. qđ ſi qs poſuerit ꝓ loco vbi nõ ſunt piſces cathacreſticos dixit. Deinde dixit hm̃õi impropriętates venire in vſum ꝓpť neceſſitatẽ, qñ nõ habemus ꝓpria vocabula q̃bus rem illã ſignificemus. ❡ Metalepſis. interꝑtatꝛ traſumptio. a meta. qđ eſt trãs, & lepſis, acceptio. Et eſt cũ aliqua dictio aliđ a ſua ꝓpria ſignificatiõe deſignat ex ijs q̃ ꝑceſſerũt & ſequuntꝛ, & ponit exẽplũ ex ỹg. i. ęñ. Sed pr̃ omps ſpelũcis abdidit atris &c. ꝓ cauernis & receptaclis ſiue domib9, & ex bucco. Poſt aliq̃t mea regna vidẽs mirabor ariſtas. ꝓ annos, neq; em̃ ex iũctura aliđ põt ſignificare ariſta, ❡ Metonymia, interꝑtatꝛ trãſnoiatio. a meta, trans & onoma nomẽ, & eſt qñ vna dictio ꝓpť affinitatẽ quã habet cũ alia, põitꝛ ꝓ ea, & q a hoc plurib9 modis cõtingit, ſubiũgit illi9 plures ſpecies: q̃rꝫ prima eſt cũ cõtinẽs ponitꝛ ꝓ cõtẽto, ỹg. v. ęñ. nũc pateras libate Ioui. neq; em̃ patera libatꝛ, ſed vinũ qđ in patera cõtinetꝛ, aut ecõtrario, cũ cõtẽtũ ponitꝛ ꝓ cõtinẽti. ỹg. j. ęñ. Crateras magnos ſtatuũt & vina coronãt. neq; em̃ vina coronãtꝛ/ſed paterę in q̃b9 vinũ cõtinetꝛ, Eſt ꝑterea metonymia. cũ iuẽtor alicui9 rei põitꝛ ꝓ illa re cui9 fuit iuẽtor. vt apđ Terẽ. in eunu, Sine Cerere & Baccho friget ven9, qđ videlicet Ceres fuit iuẽtrix frumẽti. Bacch9 vini. Ven9 dea ẽ amorꝭ & coit9, aut e diuerſo cũ rẽ ipam ꝓ iuẽtore ponim9, vt q dixit. vinũq; ꝑcamur. ꝓ bachũ. Ideo ſubdit. nãq; hic de9 adeſt pſens. Eſt etiã metonymia cũ efficiẽs ꝓ effectu põitꝛ. vt tenebras explorat ieites. & cõtriſtat frigore cœlũ cũ ꝑterea põitꝛ ꝓ re. q̃ fit ex illa materia. vt ỹg. ij. ęñ. Ferro accincta tenetꝛ ❡ Antonomaſia, iterꝑtatꝛ ꝓ noie ab anti/ꝓ, & onoma/nomen (hoc eſt) qđ vice nois ꝓprij põitꝛ. Et ponit tres illi9 ſpecies. Ab aio. vt magnanim9 Anchiſiades ꝓ Aeneas ꝑ excellẽtiã magnitudinis animi qđ eſt bonũ animi. A corpe, vt ỹg. iij. ęñ. Ipſe arduus. ſ. Poliphem9, q alijs pſtat cyclopib9 ꝓceritate corpis, qđ eſt bonũ naturę. Extrinſecus. vt infœlix puer, ideſt infortũat9, ꝓ Troilo ponit. & erat a bonis externis, qualia ſunt bona fortunæ.

¶ Epitheton, interp̄tat̄ appoſitio ſiue adiectio, quo nomine græci appellāt nomē adiectiuū. Latini ṽo epithetō vocāt adiectiuū qđ additū nomini ꝓprio. vt dicit Donatus, aut etiā nominí ſubſt ātiuo exprimit aliqđ ꝓpriū & inſeparabile, & ponit̄ exēplū ex ṽg. iij. æñ. Quas dira Celęno Harpyieq; colūt aliȩ. & alibi, dia Camilla. & debet fieri tot modis q̄t antonomaſia (hoc ē) a bōis animi, a bōis fortūȩ, a bōis naturȩ. Vñ oratores cōſueuerūt ſumere locos l audādi, & a cōtrariis vituperādi.

Epitheton, eſt appoſitio dictionis cū ꝓprio nomine. Nam antonomaſia vice nominis ſuſtinet. epitheton nunq; eſt ſine ꝓprio nomine. vt dira Celeno. dia, Camilla. Fit etiam tribus modis. Ab animo a corpore. extrinſecus. His duobus tropis vel vitupe ramus. vel offendimus. vel laudamus.

Synecdoche, eſt ſignificatio pleni intellectus capax, cū plus minuſue ꝑnūciat aut em a parte totū oſtendit, vt puppeſq; tuȩ, pubeſq; tuorū. Aut cōtra, par tē a toto. vt Ipſi us ante oclos ingēs a vertice pontus in puppim ferit. & alibi, fontē q; ignēq; ferebāt. Meminiſſe aūt debem9 q̄n fit a parte totum. faciēdum eſſe ab inſigniori parte.

Onomatopœia, eſt nomē de ſono factum, vt clamor q; virum/clāgorq; tubarū. Tinnit9 ęris. Atq; leuē ſtipulā crepitātib9 vrere flammis.

Periphraſis, eſt circūlocutio q̄dā, q̄ fit aut ornādæ rei cauſa, q̄ pſchra ē aut vitupādȩ, q̄ turpis ē. vt iā prima nouo ſpargebat lūine t̄ras. Tithōi croceū linq̄ns aurora cubile. & Hoc faciūt nimio ne luxu obtuſior vſ9. Sit genitali aruo, & ſulcos oblimet inertes.

Hypbatō, ē trāſceſio q̄dā ṽborum ordinē ꝑturbās, cui9 ſpecies ſūt q̄nq;. Hyſterologia ſiue hyſterōꝑterō. Anaſtrophe. Syncheſis. Parētheſis. Teneſis.

¶ Synecdoche int̄p̄tat̄ cōp̄heſio. Cice. intellectionē vocat. & accipit hic ſynecdochē ꝓ figura locutiōis. nā de figura cōſtructiōis alibi diſputatū eſt. Sed cū pl9 minuſue ſignificāt ṽba q̄ intelligimus, fit accipiēdo partē ꝓ toto, aut ꝓ p̄te totū, & ponit exēplū q̄ pōit pars ꝓ toto ex. j. æñ. Puppeſq; tuȩ. pubeſq; tuorꝫ, ꝓ iuuētus. cū eēnt viri ſenes & pueri. nō tm̄ puberes. Ex eodē q̄q; libro ponit exēplū, q̄ ponit totū ꝓ p̄te. vt ingēs a vertice pōtus. nā pōtus poſuit ꝓ vnda pōti. Et illđ ex ṽg. iij. ęñ. Fōteq; ignēq; ferebant. neq; em̄ ferebāt fontē, ſed p̄tē aq̄ fōtanȩ. Sed cū in parte totū intelligim9. dici debere ītelligi in parte illa multū totius illi9 partis. ¶ Onomatopœia. īterp̄tat̄ nois fictio, nā cōponit̄ ex onoma. qđ eſt nomen, & peior. facio vel fingo, fit aūt maxime cum ex ſono vocis noīa fingim9, & ponit exēplū ex ṽgi. xi. ęñ. Et cœlo clamorq; virum clāgorq; tubarꝫ. nā clamare a ſono vocis in hoīe, & clāgere a ſono tubarꝫ ficta ſūt. Tinnitus q̄q; æris dr̄ qđ ęrea vaſa tinniāt pulſata. Crepitare q̄q; fictū ē a ſono vocis. ṽg. j. geor. Atq; leuē ſtipulā crepitātib9 vrere flāmis. ¶ Periphraſis, īterp̄tat̄ circuitio vl̄ circūlocutio. a peri, circū, & phraſis, locutio. Et fit q̄ties ornādȩ rei cauſa vtimur exaggeratione, de eadem re plura ṽba īculcādo. & pōit exēplū ex li. iiij. ęñ. & iā prima nouo. &c. ꝓ eo qđ ſatis erat dixiſſe. & iā aurora illuſtrabat terras. & eodē mō cauſa vitupādȩ alicui9 rei vtimur circuitione. i. lōgo ṽborꝫ ābitu, ſed nō poſuit exēplū hui9 ſpeciei. ſed alteri9 (hoc ēſt) q̄n rē turpē obſcœnāq; circuitiōe ſignificam9. vt ṽg. iij. geor. Hoc faciūt, &c. & ē ſenſus qđ de eq̄b9 ſubducit paſt9 cibuſq; vt nō pigueſcāt q̄ t̄pe admittere debēt eq̄s ad fœt9 ꝓcreādos, qđ fit ne meatus excipiēdi ſeminis obturēt̄ p̄ piguedinē, vtiturq; trāſlatiōe ſūpta ab agro q̄ ſemīe ſpargēdus ē, cui9 ſulci debēt eē apti & reſoluti. ¶ Hypbatō. īterp̄tat̄ trāſcenſio. ab hipheno, qđ eſt trāſcēno. & fit q̄ties in lōgiore clauſula ṽborꝫ ſtructura nō habet ordinē explicitū, q̄ poſſit facile ſenſum prȩ ſe ferre, & pōit illi9 quinq; ſpecies, q̄s deinde ꝓſequit̄ ſingulatim.

¶Hyſterologia. interp̄tał poſterior ſermo. vel v̄bū, hyſterō ꝓterō: interp̄tał prius poſterius. & eſt q̇ties oro q̄ debet poſtponi p̄ponił, & ecōtrario / q̄ p̄poni / poſtpōił, & pōit exēplū ex. j. ęn. & torrere. &c. Priꝰ em̄ fruges erāt frāgēdę / & i farinā ſoluēdę: & deide torrēdę. i. furno inferēdę vt coq̄rent. ¶Anaſtrophe. iterp̄tał iuerſio: ab ana / re / & ſtrophe cōuerſio. & ē q̄n dictio q̄ debuit p̄poni poſtpōił: & ediuerſo, differtq; ab Hyſterologia, qđ illa i ordīe p̄poſtero duarū aut plurimū orōnū ē: hęc v̄o i duobꝰ aut tribꝰ v̄bis & pōit exēplū ex p̄n cipio ęn. Italiā cōtra ꝓ cōtra italiā. ¶Parēthesis, inł p̄. intpoſitio. ex para / &. en. inł. & theſis poſitio. & eſt quoties i aliq̄ clauſula intponił aliqđ extraneū. vt v̄gi. j. ęn. Aeneas rapidū ad naues p̄mittit achatē, & intpoſuit / neq; enim amor patriꝰ paſſus ē mētē conſiſtere. i. q̇eſcere. ¶Temeſis interp̄tał ſectio ſiue inciſio. a tēno qđ eſt incido. & fit q̇ties dictiōi cōpoſitę diuerſę ptes cōponētes intponunł. aut vnū aut plura v̄ba: vt illđ. Eſt borea regio ſeptē ſubiecta trioni. ꝓ eo qđ ē ſubiecta ſeptētriōi. Antiq non mō dictiōes cōpōſitas ad hoc officiū diuidebāt / ſed etiā ītegras. vt q̄ dixit ſaxo cere cōminuit brū. ꝓ cōminuit cerebrū. intiecta vna ꝑticula cōminuit. vt qđ ſeqł. Maſſili portāt iuuenes a littora tanas. ꝓ eo qđ ē portāt iuuenes ad littora maſſilitanas, ſubaudi p̄das / intpoſitis pluribus v̄bis. hoc eſt portāt iuuenes ad littora. ¶Synchesis interp̄tał cōfuſio. a ſyn. cō. & cheſis fuſio. Atq; vt dicit Donatꝰ, eſt Hypbatō (hoc ē) orō ex oī ꝑtes cōfuſa. & pōit exēplū ex. j. ęn. Tris notꝰ abreptas. &c. Nā vt dicit. ordo ē. tris naues abreptas. & notādū in ordine ab actō poſſe incipi. vt fruſtra Grāmatici neſcio q̄s ordini regłas tradiderit. ¶Hypbole. iterp̄tał trāſceſus ab hyp. trās. & bole. ſcāſio / dicitq; fieri augēdi aut minuēdi cauſa. Augēdi. vt v̄g. in buc. Candidior cygnis, hedera formoſior alba: Minuēdi, vt qđ quiſpiā dixit. tardior teſtudine, quia teſtudinis inceſſus tardus eſt, vn̄ Plautꝰ i aulularia. teſtudineū iſtū gradibꝰ gradū. ¶Allegoria interp̄tał alienaloeutio. ab alleos, qđ eſt varius ſiue diuerſus, & eſt q̄n id qđ dicimus aliud eſt, q̄ qđ volumꝰ intelligi. vt v̄g. in calce. ij. ge. Et iam tp̄s equū fumātia ſoluere colla. p equū intelligimus ingenium. Iuuena. p quē magnꝰ equos arūce flexit alumnus. ideſt exercuit ingeniū, p colla fumantia ideſt p̄ ſudore exhallautis laborem opis cōponendi finire. Et ſubdit allegorię ſeptē ſpecies, de quibus ſingulatim dicturus eſt.

Hyſterologia ſiue hyſterō ꝓteron, eſt ſentētię cū verbis ordo mutatus. vt cererē corruptā vndis & torrere parant flammis & frangere ſaxo.

Anaſtrophe, eſt verborū tm̄ ordo p̄poſterus. vt Italiam cōtra, ꝓ contra Italiam.

Parēthesis, eſt interpoſita formatio diuerſę ſentētię. vt Aeneas (neq; em̄ patrius conſiſtere mētem paſſus amor) rapidū ad naues p̄mittit achatem.

Temeſis, eſt vniꝰ cōpoſitis vł ſimplicis ſectio, vna dictiōe vł pluribꝰ interiectis. vt Septē ſubiecta trioni, & ſaxo cere cōminuit brū. & maſſili portā iuuenes ad littora tanas, ꝓ cerebrū & maſſilitanas.

Synchesis, eſt hypbathō obſcurū, & ex omi ꝑte cōfuſum. Vt tris notꝰ abreptas in ſaxa latētia torquet. Saxa vocāt itali medijs q̄ in fluctibꝰ aras. Eſt autē hic ordo. Tris naues abreptas notꝰ torq̄t in ſaxa: q̄ ſaxa in medijs fluctibꝰ latētia, Itali vocāt aras.

Hyperbole, eſt dictio fidē excedēs augendi minuēdi ue cauſa. Augendi. vt niue candidior. Minuendi. vt tardior teſtudine.

Allegoria, eſt tropꝰ, q̄ aliđ ſignificat: & aliud dr̄. vt & iā tp̄s equū fumātia ſoluere colla, hoc eſt carmē finire. Huiuſmodi ſpecies multę ſunt. ex q̄bus ſeptē eminēt. Ironia. Antiphraſis. Aenigma. Charientiſmos, Paroemia. Sarcaſmos. Aſtyſmos.

¶ Ironia interp̄taẗ ſimulatio vł diſſimulatio, q̄m ironeuome, eſt diſſimulo ſiue cauillor. aris. & eſt q̄ñ id qđ dicim⁹ ꝑ cõtrariũ volum⁹ itelligi. & i hoc cũ ſuo gñe cõcordat, ſed differt i eo: qđ Ironia ē ſimulatio q̄dã cauillatoria. vt Iuno apđ v̄g. iiij. eñ. ad Venerē. Egregiã v̄o laudē. &c. q. d. Nõ eſt magna laus ꝙ tu & fili⁹ tu⁹ qui eſtis duo magna numina ꝑdolũ decepiſtis vnã fœminã, itaq̧ ſi qs grauitate q̄dã ꝓnũciauerit dicta ironice, v̄boꝝ ſenſus i cõtrarium v̄tet.

Ironia eſt tropus, q ꝑ cõtrariũ conaẗ oñdere qđ dicit. vt Egregiã vero laudē & ſpolia ãpla refertis tuq̧ puerq̧ tu⁹, hæc vbi grauitas denũciantis adiuuerit cõfiteri videẗ, qđ negare intendit.

Antiphraſis, eſt vni⁹ v̄bi Ironia, vt bellũ qđ minime bellum eſt: & lucum qđ minime lucet.

Aenigma, eſt obſcura ſententia ꝑ obſcurã ſimilitudinē rerum. vt mater me genuit: eadem mox gignitur ex me, ſignificat em̄ aquã in niuē cõuerti, & ex ea rurſus affluere.

Charientiſmos, eſt quo dura dictu gratius ꝓferũtur. vt interrogantibus nobis, num qs nos q̄ſierit? reſponſum detur: bona fortuna, exinde intelligiẗ neminem nos q̄ſiſſe.

Parœmia, eſt accõmodatũ reb⁹ tp̄ibuſq̧ ꝓuerbiũ, vt aduerſus ſtimulũ calces & lup⁹ eſt in fabula.

Sarcaſmos, eſt plena odio atq̧ hoſtilis deriſio. vt en agros & quã bello troiane petiſti Heſperiã metire iacens.

Aſtyſmos, eſt tropus multiplex nũeroſæq̧ virtutis. nam Aſtyſmos eſt q̄cquid ruſtica ſimplicitate careẗ: & faceta ſatis vrbanitate exponiẗ: vt q Bauiũ nõ odit: amet tua carmina Meui. Atq̧ idē iungat vulpes & mulgeat hircos.

¶ Antiphraſis. interp̄taẗ cõtraria locutio ab. ãti. qđ eſt cõtra: & phraſis: locutio. & eſt q̄ñ in vno v̄bo ſubeſt cõtrariũ ei⁹ qđ dr̄. cũ Ironia ſit i plurib⁹ v̄bis, vt bellũ qđ ē diminutiuũ a bon⁹. a. ũ. vñ dr̄ bellũ ꝑ cõtrariũ, qđ nõ ē bonũ. & lucus qui ē ſilua cõdenſa: ꝑ cõtrariũ dr̄ a luceo. es q a ex arboꝝ opacitate minime lucet. ¶ Aenigma, interp̄taẗ obſcuritas ſermonis. ab enitome: qđ eſt obſcure loq̄, & ponit exēplũ illi⁹ q inducit niuē loq̄ntē mr̄ me genuit, &c. & illud cleoboli lindij. Eſt vn⁹ genitor nati bõa pignora bis ſex. Trigita cui⁹ nati, ſed diſpari forma. ſignificat tñ ꝙ ãnũ hr̄e duodecim menſes / quoꝝ q̄libet hẽt dies trigita. & totidē noctes. ¶ Charietiſmos, iterp̄tatẽ pōt graciolitas, a chares. entos. & eſt q̄ñ qđ duꝝ dictũ eſt. mitioribus v̄bis tēꝑam⁹, vt ſacrilegũ furē dicim⁹, & eũ q ſit ſtrabo petũ & ponit exēplum, vt ſi qs dicat: q̄ſiuit ne me q̄ſ quã & r̃ndeat qs huic interrogatiõi, bõa fortuna, cũ dicere debuiſſet, nemo te q̄ſiuit. ¶ Parœmia. interp̄taẗ ꝓuerbium, & eſt ſentētia lõga vſu cõprobata & exꝑta ad id qđ volum⁹ efficiēdũ vſurpata, vt Teren. in phor, Aduerſus ſtimulũ calces. (nõ ſubaudi iaceas.) Idē q̄q; i adel. Lup⁹ ē in fabula, q̄ ſignificaẗ tacēdũ eſſe q̄ñ is de quo erat ſermo aduētat. ¶ Sarcaſmos, interp̄taẗ deriſio, nõ q̄cũq̧, ſed ea q̄ capitali odio ꝓficiſciẗ, q̄lis eſt illa ex euãgel. Vah qui deſtruis tēplũ dei, & i triduo illđ reedificas, deriuaẗq̧ a ſarx / ſarcos, qđ interp̄taẗ caro, qđ qui ea vtiẗ vitã petit illi⁹ in quē inuehiẗ. v̄g. ij. eñ. En agros. &c. Iacēs igiẗ. i. mortuus metire agros & heſpiam, cadauere ſtrato. t̄ram ꝑmendo. ¶ Aſtyſmos. interp̄taẗ vrbanitas, q̄m aſtys / ē vrbs. Diciťq̧ Donatus hunc tropũ m̃ltiplicit̄ parare, vt q̄cq̄d vrbaniť dicaẗ / aſtyſmo fiat, & ſunt / illę facetię de quib⁹ iu ue. Et ſalib⁹ vehemēs itra pomeria natis. v̄gi. in buc. Qui Bauium nõ odit, amet tua carmina Meui, cũ vterq̧ ſit peſſim⁹ vir, atq̧ alť eoꝝ mal⁹ poeta, ſed qđ ſequiẗ magis ſpectat ad vrbanitatē. ſ. qđ iungat vulpes more pueroꝝ, q plostello adiũgũt mures, vt dicit Hor̄. Et mulgeat hircos. vnde nõ magis poſſis ſpectare lac / q̄ ex gallo gallinaceo, vt inquit Plinius.

¶ Homoeoſis. interpretatur ſimilitudo. & eſt quoties minus notum comparatione & ſimilitudine magis noti demonſtramus, cuius tres ſubdit ſpecies, quas ordine proſequitur. ¶ Icon, interpretatur imago ſiue ſimilitudo. & eſt quoties res eiuſdem generis comparantur. vt Vergi. j. eneidos. Os humeroſque deo ſimilis, quoniam pulchritudo Aeneae aſſimilatur pulchritudini alicuius dei, cum deus & homo, ſecundum Epicurum, maxime membrorum ſimilitudine teneantur. ¶ Parabola, interpretatur comparatio: & eſt quoties res diverſorum generum inter ſe comparantur. vt Vergi. ij. eneidos. comparat. Laocoonta tauro ſacrificando, qui excuſſit ex ceruice ictum ſacerdotis impacta ſecuri in collum. Eſtque ſenſus. quod talis erat Laocoontis mugitus & clamor, qualis taurus. &c. ¶ Paradigma, grece interpretatur exemplum quod ſolet accommodari dictis & factis. idque (vt dicit) hortandi aut deterrendi cauſa. Hortandi, vt Vergi. j. eneidos. Antenor potuit medijs elapſus achiuis: quaſi diceret Antenor potuit ex medijs hoſtibus in italiam venire, & aeneas qui eſt antenore potior atque melior non poterit? ¶ Deterrentis dehortantiſque. vt idem Vergi. vij. eneidos. At non ſic phrygius. &c. Et eſt ſenſus quod aeneas ſic venit in italiam vt rapet Lauiniam. quemadmodum paris Lacedaemoniam vt rapet Helenam.

Homoeoſis, eſt minus notae rei per ſimilitudinem eius: quae magis nota eſt demonſtratio. Huius autem tres ſunt ſpecies. Icon. Parabola. Paradigma.

Icon, eſt perſonarum per ſe vel eorum, quae perſonis accidunt comparatio, vt Os humeroſque deo ſimilis.

Parabola, eſt rerum genere diſſimilium comparatio: vt qualis mugitus fugit cum ſaucius aram Taurus, & incertam excuſſit ceruice bipennem.

Paradigma, eſt exempli hortantis vel deterrentis enarratio. Hortantis. vt Antenor potuit medijs elapſus achiuis illyricos penetrare ſinus? Deterrentis. vt At non ſic Phrygius penetrat Lacedaemona paſtor, Ledaeamque Helenam troianas vexit ad vrbes?

¶ Differentiae excerptae ex Laurentio Valla.

Ab Antonio Nebriſſenſi

¶ De littera. A.

ABſtinentia, eſt a rebus alienis cohibitio.
Continentia, eſt tantum a proprijs voluptatibus.
Abdico filium, ideſt viuens a bonis expello.
Exheredo filium. i. teſtamento a bonis prohibeo.
Acus eſt, qua ſarcinatores veſtes ſarciunt.
Acicula vero, qua mulieres vtuntur ad ornatum.
Abhorreo ab omni humanitate, i. alienus ſum.
Exhorreo inimicos, ideſt illos pertimeſco.
Acceſſus, eſt additio ſiue appropinquatio.
Acceſſio, eſt adiectio ſiue incrementum.
Actio cauſarum recte dicitur, & non actus.
Actus comoediarum recte dicitur. & non actio.
Acta & Actus, ſunt rerum priuatarum & familiarium.
Geſta, ſunt rerum publicarum & magiſtratuum.
Actor, eſt cauſidicus, & alicuius rei repreſentator.
Autor eſt (vt ita loquar) alicuius rei factor.

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

Acini/ſunt grana in vnum racemum coeuntia.
Baccæ vero/cum ſint parua poma/diſperſius naſcunt.
Aceruus/eſt minutarũ rerũ congeries.vt ſalis.
Strues/eſt proprie lignorum compoſitorum.
Strages/eſt cadauerum multitudo.
Sarcina/eſt vtẽſilium, q̃ ad cultum ꝑtinent.
Accola eſt,q iuxta locũ habitat.vt Accola ponti.
Incola eſt,q in loco habitat. vt Incola mõtis.
Inquilinus eſt,q aliena domo vł agro habitat
Accuſare,eſt oſtendere aliquem peccauiſſe.
Incuſare,eſt mores alicuius reꝓhendere.
Excuſare,excuſationem accuſanti facere.
Adeo,pro intantum.ſequenti particula.vt,
Adeo,pro valde,non ſeq̃nti particula.vt.
Aduocatus eſt,qui alteri adeſt, vtcũq; illi faueat.
Patronus eſt,q agit cauſam maxime accuſati.
Cliens vero,eſt cuiꝰ cauſa a patrono defendit.
Adorare,fit etiã ſine verbis cũ genuũ plicatione.
Supplicare,fit ſine genuũ ꝑlicatione,ſola voce.
Addicere,eſt in auctione aliquid vendere.
Liceri & licitari,eſt ꝑcium in auctione facere.
Adſum,ideſt p̃ſens,vel prope ſum.
Adſum tibi,ideſt ſtudeo,& patrocinor tibi.
Aduerſor tibi,ideſt contrarius tibi ſum.
Aduerſor te.i. vultũ auerto a te:quẽ deteſtor.
Aduerto oculos i.aliquo oculos conuerto.
Auerto oculos.i.alicunde oculos conuerto.
Admoueo manũ vulneri.i.appono & applico.
Amoueo manum a vulnere.i.remoueo.
Ad votum mihi euenit,ideſt,vt ego optabam.
Ex ſententia mihi euenit.i. vt ego intelligebã.
Adulterium eſt,qđ in nuptam committitur.
Stuprum,eſt coitus contra legem violentus.
Aedes in ſingulari & in plurali,eſt templum,& ſemper additur cuius.
Aedes in plurali,domũ profanam ſignificat.
Aeſtimare,eſt taxare,qđ dicitur appreciare.
Eſtimare,eſt iudicare.Extimare,conſiderare.
Aequalis,eſt æquus & coætaneus.
Aequabilis,eſt æqualis in priori ſignificatiõe.
Aedilis eſt, qui ædilitatem adminiſtrat.

Aedilicius vero, qui ædilitate perfunctus eſt.
Affectus vł affectio eſt in animo: qđ mēs nō eſt.
Mēs ꝟo ſiue ratio. in aīo eſt, qđ affectus nō eſt.
Afficio te iniuria, ideſt facio tibi iniuriam.
Afficio te beneficio, ideſt facio tibi beneficium
Agitur mecū ꝑclare, ideſt bona cōditiōe ſum.
Agitur mecum male. ideſt malo ſtatu ſum.
Actum eſt. ſemꝑ in malam partē accipitur.
Agere grãs, eſt verbis gratitudinem oſtendere.
Habere grãm vel grãs, eſt in animo.
Referre grãm, eſt re ipſa beneficium diſſoluere.
Aguntur animalia a ſeſſoribus & inſtigatoribꝰ.
Ducuntur illa, q̄ ſponte ducem ſequuntur.
Trahuntur, q̄ per vim & raptando portãtur.
Portare, eſt ferre, & ſuo corpore baiulare.
Vehi, eſt equo/naui/aut curru: & ſimilibus.
Agere/ꝑter alias ſignificatiões, ē rerū immanētiū.
Facere, eſt rerū in materiã exteriorē exeuntiū.
Age aduerbium, cum ſingłari iungitur.
Agite, cū plurali. Agedū cū ſingłari & plurali.
Ager, modo eſt territorium vrbi circumiectum.
Ager etiã eſt locus, quē ruri colimus.
Aruum, eſt qđ frumento ſeritur ab arando.
Fundus eſt, agripars. vt vinea, oliuetū, pratū.
Prædium, eſt poſſeſſio ruſtica ſiue vrbana.
Campus, eſt planicies terrę ampla & grandis.
Area, ē planicies ãguſtior in agro vel in vrbe.
Aliquãtiſper & pauliſper, ad breue tēpus ꝑtinēt.
Tãtiſꝑ ꝓ intãtū, poſtulat adiungi, dr̄ ꝓ donec.
Alter, de duobus dr̄, aut de ſcđo loco.
Alius, de pluribus dr̄: & quandoq̧ ꝓ diuerſis.
Albani, ex oppido Alba in Latio dn̄r.
Albenſes, ex oppido Alba ad fuſcinū lacum.
Alumnus, non q̧ alit, ſed tm̄ qui alitur.
Ambitio, in animo eſt eius, qui cupit honores
Ambitus, in actu, q̧ pecunijs honorē habuit.
Amor, ad oēs res ꝑtinet. Vt amor vini & vxoris.
Charitas, ad homines tm̄ pertinet.
Charitas, eſt penuria, quã indocti cariſtiã dicūt.
Amare, eſt cum affectu & vehementiſſime.

Diligere,eſt cum ratione & remiſſius.
Adamare,eſt amatorie aliquid amare.
Amicus honeſta res eſt,vnde & amicitia dr̄.
Amica,ſi ad virum referatur,inhoneſta res eſt.
Amator,qui modo amatorio amat.
An particula,coniunctio eſt,per quā interrogamus.
Aut,cōiunctio q̄q; eſt,ſed p eā nō interrogamus.
Annuum tempus,eſt qđ per anni ſpacium durat:
Annuum feſtum,eſt qđ ſemel in anno contingit.
Antehac legi,ideſt ante hoc tempus legi.
Poſt hac legā,ideſt,poſt hoc tempus legam.
Antiqui,dn̄r & ſenes & veteres.
Senes dn̄r,quātum ad ipſorum vitā priuatam.
Veteres dn̄r.qđ alia ætate vixerunt.
Appeto,cum affectu qualiacunq; illa ſint.
Expeto,tm̄ honeſta.Vt virtutes.
Apparare,ad pompam tm̄ pertinet.
Præparare vero,eſt aliquid ante parare.
Apparere alicui,eſt illi miniſterium ex hibere.
Apud me eſt liber,pſonā & locum ſignificat.
Penes me eſt liber,pſonam & dominium.
Argutus,eſt q̄ acuta q̄dam ſolertia eſt.
Argutus,eſt ſonorus.Argutus quoq;/breuis.
Armiger,eſt qui dn̄o arma in p̄lio miniſtrat.
Armatus,q armis ad pugnā inſtructus eſt.
Arcere,eſt ꝓhibere ac vetare:vnde Arx dr̄.
Abigere,ē a loco fugare.vn̄ Abactores & abigei.
Aſſurgere alicui,eſt in honorem illius ſurgere.
Surgere,eſt quocunq; modo ſe erigere.
Aſſentari,eſt falſo laudare vtilitatis gratia.
Adulari vero,eſt inſeruire:vt honorem mereamur.
Blandiri,quamq̄ eſt tactus,ad animū transfertur.
Aſciſcere,eſt remotum aliquid capere.
Conſciſcere,ſemper mortem deſiderat.
Deſciſcere,eſt ab imperio alterius ſe ſubtrahere.
Aſſerere,eſt affirmare & in libertatem vindicare.
Aſſeuerare,eſt vim atq; animi motum addere.
Autem cōiunctio,poſtponitur huic negationi non.
Vero,poſtponitur his:neq;/tum/ſane/iā/enim/at.
Auſculto te dicimus,ſicut & audio te.

tempus est sc[illegible]
quia me di oc[illegible]
sentimus [illegible]
ta gramatic[illegible]

Auſculto tibi,eſt obtempero tibi.
Audiens ſum te,tantũ valet:quantum audio te.
Audiens ſum tibi:nõ audio tibi:ideſt obediẽs ſũ.
Auis eſt,q̃ parit oua,penniſq; prædita eſt.
Volucris eſt,q̃cunq; volat.vt apis.culex.

De littera.B.

BArba(inquit Seruius)hominum eſt.
Barbæ vero in numero plurali.quadrupedũ.
Mentum vero.eſt ipſa barba/pilorumq; ſedes.
Benefactor eſt,qui cuipiam benefacit
Beneficiarius/in quem beneficium collocatur.
Bene/aliqñ capitur ꝓ valde.vt Bene doctus.
Male.aliqñ capitur pro nõ.vt Male ſanus.
Bellum/eſt totũ tempus.quo in militia ſumus.
Prælium/ipſum tm̃ armorũ certamen.
Pugna/etiam citra arma fit ſolis verbis.
Beatus eſt,q omnib⁹ rebus ad vitæ vſum abundat.
Fœlix/q omnium bonorum compos eſt.
Bonum/Genus eſt ad vtile/iucundũ & honeſtum.
Bonitas vero.idem eſt,qđ benignitas.
Bractea/tenuis eſt/& ſua ſponte plicatilis.
Lamina vero craſſior/vt ex qua arma fiunt.
Bucca/pars illa eſt,q̃ inflatur.Vt in cornicine.
Mala/eſt rotundum illđ,qđ eſt ſupra buccam.
Gena/tum oculorũ tegmẽ eſt/tũ malã ſignificat.
Cilium/eſt ambitus genarum.vnde ſupercilium.

De littera.C,

CEdo tibi.i.cõcedo tibi.ideſt nõ repugno tibi,
Cædo/cæcidi te.ideſt percutio & occido.
Catuli/ſunt ferarum,q feræ ex raptu viuunt.
Pulli vero cicurum/vt aſini/& equi/& auis.
Fœtus generalius eſt.vnde fœtificare & fœtura.
Capitale odium,qđ & caput & vitam alterius petit.
Capitale vitium/propter qđ peccans punitur.
Capere/eſt ſponte vel nõ ſponte accipere.
Sumere/eſt vltro & nõ ſponte aliorum capere.
Captare/eſt velle capere/& inſidias parare.
Candet dicit Marcellus/qđ ignitum eſt.
Candet etiam,qđ candidũ & album eſt.
Cauſari/eſt cauſam rei geſtę ferre in excuſationem.

Cauſare,nunq̃ apud idoneos inuenitur pro efficere.
Caupona,eſt taberna vbi vinū venditur.
Caupona quoq; mulier,q̃ vinū vēdit.
Calumniari,dicit Martianus,eſt falſa crimina intēdere.
Præuarcari, dicit Vulpian⁹.cauſas aduerſarijs dare.
Ceruix in ſingl'ari,eſt poſterior colli pars.
Ceruices in plurali,ꝑ ſuperbia ponūtur.
Collum,omnes partes in ſolidū complectitur.
Iugulns,eſt anterior colli pars.Vnde iugulare.
Celebris,paſſiue ponitur. Vt locus & homo celebris.
Frequens actiue & paſſiue.Vt vrbs & ſenatus.
Cælebs eſt,qui nō duxit vxorem legitimam.
Maritus eſt,q vxorem per leges accepit.
Certum eſt,modo accipitur ꝑ manifeſtum eſt.
Certum eſt,ꝑ deliberatum eſt,iungitur infinitiuo.
Cenſor eſt,qui in adminiſtratiōe cēſuræ eſt.
Cenſorius eſt,q perfunctus eſt cenſura.
Circūſtare,pro eo qđ eſt circūdare.
Circumſiſtere,pro eo qđ eſt circūuenire.
Circiter,freq̄ntiſſime ad numerum refertur.
Refertur quandoq; ad tempus & ad locum.
Continuo,protinus:ſtatim,notum eſt quid ſint.
Qđ ſi addit̃ negatio,valet pro nō ideo.
Commeat⁹ in ſingl'ari,eſt licētia(vt ita dixerim)ad temp⁹
Cōmeat⁹ in vtroq; nūero,eſt alimēta publica & priuata
Commēdo te regi.ideſt cōmitto te.
Commēdo te apđ regem,ideſt laudo te.
Commētarius eſt,in quo res nudæ ſcribūtur.
Libri ſunt,in quos autorū opera diuidūtur.
Volumē,eſt minus q̃ liber.
Concilio amorem dicim⁹,ſed nō gratiam.
Inim⁹ gratiam:ſed nō inimus amorem.
Recōciliari,& in gratiam redire,idem.
Conciliam⁹ nouos amicos.recōciliamus veteres.
Comitari,eſt minores maiorib⁹ comitatū præſtare.
Aſſectari,eſt comitatū alicui pr̄ſtare quocūq; modo.
Deducere,eſt aliquē de illi⁹ domo comitari.
Reducere,eſt illū ad illi⁹ domū comitari.
Cœnaculū,eſt pars dom⁹ ſuperior ad quoſcūq; vſus.
Cœnatio,eſt loc⁹ inferior ad cœnādum.

Comes eſt,qui alterius ductum ſequit̃ vtcunq̃.
Socius:eſt in negocijs ſerijs rebus & laboribus.
Sodalis,eſt in leuiorib9.& iocoſis & voluptarijs.
Comis,eſt benigu9 & q alijs īſeruit:q feſtiuus dr̃.
Collis,eſt monticul9 ſeparat9,ſiue pars montis.
Iugum,eſt(vt ſic dicā)ipſa montis arduitas.
Cliuus,eſt eadem arduitas,ſed clæmens.
Promontorium,eſt mons in mare ꝓminens.
Coxa,eſt pars ſupra femora,vertebrumq̃ ipſum.
Fem ora,partem cruris exterioris ſignificāt.
Femina,partē interiorem mollioremq̃ tātum.
Copia in ſinglari,eſt facultas:& iungit̃ do & facio.
Copia q̄q̃,eſt abundātia. vt vini & olei.
Copiæ in numero plurali,eſt exercitus.
Condictio,eſt denunciatio:ſiue actio in pſonam.
Conditio ꝟo,formam dicit & ordinem.
Corpus,in nobis viuētibus eſt:vnde corpulētus.
Caro,eſt cadaueris:q̄ & pulpa dr̃.
Conſolor & cōſolatio,ꝟbis fit in alicui9 calamitate.
Solor & ſolacium.reb9 ipſis fit in alteri9 egeſtate.
Solamē,magis eſt Poeticum:q̃ oratorium.
Corporeum,eſt exiſtēs in materia corporea vt lapis.
Corporale,eſt exiſtēs ex materia corpea:vt dom9.
Complodere,eſt man9 inuicem illiſas collidere.
Explodere,eſt cum ſonitu e manib9 eijcere.
Supplodere,eſt pedem terr æ incutere.
Cordi eſt mihi ire aliquo,ideſt placet mihi ire.
In animo eſt mihi ire aliquo.ideſt cōſtituo ire.
Compertum eſt & exploratum eſt mihi.ideſt ſcio.
Conſtitutum & deliberatū eſt mihi. ideſt decreui.
Conſulo te,ideſt cōſilium peto:vnde conſultor.
Conſulo tibi.ideſt conſilium do.a q̄ eſt cōſultus.
Cōuenit mihi.ideſt decēs & conueniēs eſt mihi.
Conuenit inter nos.ideſt cōtrouerſia nō ē int̃ nos.
Conflaui æs alienum.ideſt factus ſum debitor
Diſſolui æs alienum.ideſt qď contraxi/ſolui.
Conſternere,ad corpus tātum pertinet.
Conſternari,ad animum,quū mēs turbata eſt.
Couſul eſt,qui in adminiſtratione conſulatus eſt.
Conſularis,qui iam perſunctus eſt conſulatu.

Crimen,modo ꝓ delicto:modo ꝓ criminatione eſt
Flagitium ꝓprie,eſt in libidine,q̄ſi flagris dignum.
Crudus eſt,qui ægre difficulterq́ꝫ concoquit.
Crudus eſt,etiā qui habet aſpectum trucem.
Crudū etiā eſt vulnus:qđ eſt recēs & ſanguinolētum.
Crudum etiā dr̄,non coctū & immaturum.
Crepitus,eſt ſonitus violent9 ex aeris impulſu.
Crepitus etiā eſt vētris vētus excluſus.i.peditum.
Strepitus fit ex corporum & vocū colliſione.
Fremitus,eſt ſtrepitus vehemētior.
Stridor,acrior eſt & q̄ſi ſibillās colliſio.
Confero me ad Catonem/nō in Catonem.i.eo.
Confero bn̄ficia in Catonē:nō ad Catonem.i.do.
Cūprimū.cōiunctio eſt.vt cūprimū veneris,dabo librum.
Quāprimū aduerbiū eſt,ꝓ cito,vt quāprimū dabo.
Cumani dn̄r,a Cumis oppido Campaniæ.
Comēſes,a Como oppido Galliæ ciſalpinæ.
Culpa medici perit.q moriturus nō erat.
Defectu medici perit,cui medicus non affuit.
Cum ꝑpoſitio.nunq̄ꝫ iungit̃ rei notāti iuſtrumētum.
Cum cōiunctio,ſi refert̃ ad tum,rei minori iungit̃.
Tum v̄o rei maiori.ut cum pecunias,tum vitā.
Tum & tum,inter æqualia.vt tum pecunias/tū libros.
Coloriæ veſtes ſunt,q̄ natiuo ſunt colore.
Verſicoloriæ.q̄ natiuū colorem mutarunt.

¶ De littera.D.

Debellare,eſt bello vincere,& bello cap̄e.
Expugnare,eſt pugnando vincere & cap̄e.
Propugnare,eſt pugnādo vincere & defendere.
Impugnare & oppugnare,eſt impugnādo laceſſere.
Decus,eſt honorificentia ex rebus p̄clare geſtis.
Decor,eſt pulchritudo ex decentia rerum & ꝑſonarum.
Deſipio & Deſipiſco,eſt aliquid a ſenſu deficio.
Reſipiſco,eſt ad meliorem mētem redeo.
Deſcendo de monte.ideſt de alto ad imū locum.
Deſcendo in certamē.ideſt de tuto in periculoſum.
Deuenim9 in planū.ideſt in vallem a loco altiori.
Deuenimus in paup̃tatem.ideſt a maiori fortuna.
Deſpicio inferiores me,loco & fortuna.
Suſpicio ſup̃iores.ideſt admiror vel aſpicio.

Diſpicere,eſt circumſpicere & prouidere.
Deligere,eſt magis idoneum ad res gerendas cernere.
Eligere vero,eſt ex multis ad noſtram vtilitatem.
Cooptare,eſt inter collegas & pares eligere.
Declamator eſt,qui ſtudet apud Rhetorem.
Orator eſt,qui veras cauſas in iudicio agit.
Defunctus officio eſt:qui ſuo officio eſt perfunctus.
Defunctus quoq; vita,qui vitam finiuit.
Deturbare,eſt violenter & deorſum deijcere.
Exturbare,eſt eodem modo & loco deijcere.
Diſturbare,eſt diſſipando diruendoq; deijcere.
Deprecor ſupplcium.i.deteſtor & execror.
Deprecor veniam.i.precibus veniam precor.
Imprecor,eſt alicui malum & infortunium precor.
Decuriones ſunt,q denis eqtibus ex nobilioribus p̃ſunt.
Centuriones,qui centum ex inferioribus præſunt.
Depectus,dicit Vlpianus,qui turpiter pactus.
Pactus eſt,qui quomodocunq; pepigit.
Decedere,eſt ex officio abire, vnde dicitur Deceſſor.
Succedere,eſt in officium ire:vnde dicitur ſucceſſor.
Decedere vita,eſt officio vitæ excedere.
Depoſitor eſt,qui depoſitum alicuius fidei credit.
Depoſitarius vero.cui depoſitum creditur.
Diſcere,eſt vt aliquid intelligas,quod ignoras
Ediſcere eſt,vt memoria complectaris.
Dediſcere vero eſt,qđ didiceris obliuiſci.
Dicere,proprie eſt Oratorum:& eleganter loqui.
Dictitare,eſt frequenti loco & tempore dicere.
Dictare,eſt alio verba excipiente:vt ſcribat,dicere.
Docere diſcipulos,notum eſt quid ſignificet.
Dedocere eſt,qđ alter docuit,falſum oſtendere.
Dico ſententiam in ſenatum,quaſi Conſiliarius.
Fero ſententiam in foro,quaſi prætor ſiue iudex.
Dicere leges,eſt ad eos,qui bello ſuperati ſunt.
Ferre leges,eſt ad ſuos,vnde Legum latores.
Dies pro certo die,generis eſt maſculini.
Dies pro tempore,fœmininum eſt.& caret plurali.
Domus quando facit domi in genitiuo,locum ſignificat.
Domus cum facit domus,ædificium & familiam.
Do litteras tabellario,ad aliquem perferendas.

Do litteras ad amicum, vt eas legat.
Dono te corona, eſt præmij & honoris gratia.
Dono tibi coronam, notum eſt quid ſignificet.
Do tibi fidem .i. per ſancte tibi iuro & promitto.
Habeo tibi fidem, hoc eſt, credo tibi.
Dudum & iamdudum, de breui tempore dicitur.
Nuper, pridem & iampridem, de longiori.
Diu & iamdiu, eſt per longum tempus.

De littera. E.

EPulæ, ſunt cibi miniſterio hominum comparati.
Epulum, ſunt cibi ſoleniores: & cõuiuiũ publicum.
Edicere, eſt magiſtratuũ regumq́, vnde edictum prætoris.
Indicere, eſt denunciare. vt indico bellũ hoſtibus.
Elogiũ, eſt teſtificatio laudis vel infamiæ.
Eo, ntõ & actõ iungitur. vt en Priamus. en capellas.
Apud oratores exprobrando, cũ ntõ, vt en homo.
Ecce, apud Vergilium ſemper de improuiſa.
E republica .i. pro republica & vtilitate reipublicę.
E regione domus meæ, pro ex oppoſito domus.
Ex tempore dixit, pro ex improuiſo dixit.
Ergo & igitur, breuioribus adhibentur concluſionibus.
Quare, quapropter, quamobrem, maioribus.
Etſi, quamquam, in principijs poſcunt indicatiuum.
Quamuis, licet, tametſi, in alijs locis Subiunctiuum.
Euentus, iuſſus, pmiſſus, in ſingulari q̃rtæ declinatiõis.
Euentus, iuſſa, pmiſſa. in plurali ſcdæ declinationis.
Excubiæ, tam diurnæ, quam nocturnæ dñr.
Vigiliæ, ſunt tñ modo nocturnæ, diuiſæ in quattuor.
Exemplũ, eſt qđ ſequimur aut vitamus.
Exemplar, ex quo ſimile aliquid facimus.
Exiſtit, qđ eminet & exurgit cum motu.
Extat, qđ eminet & ſuperſtat ſine motu.
Exprobare eſt, immemorem beneficij culpare.
Imputare, eſt citra rephenſionem id facere.
Eſſe, pſens verbi infinitiui eſt. Fore, Futuri.
Eodem modo differũt adeſſe, adfore, pdeſſe, profore.

De littera. F.

FAcio te certiorem, non facio certum, neq; ago.
Facio rem gratam, rem diuinam, damnũ, non ago.
Facies, magis ad corpus pertinet, vt Facies longa.

Vultus,ad animum refertur.vt Vultus triſtis.

Factio,eſt diuiſio ciuium in diuerſa ſtudia.

Seditio,cum populo diſcorde res agitur.

Fama græce,idem eſt,quod rumor latine.

Rumor tñ,eſt tantũ de re,q̃ recens eſt & ſine autore.

Fama vero,etiã de antiqua dr̃:& de alicuiꝰ celebritate.

Fatuus,eſt inſipiens:tractum a ſapore ciborum.

Stolidus,qui ꝓxime ad naturam pecudum accedit.

Stultus eſt:qui improuidens eſt,& imprudens.

Facile ſcribit:pro eo qđ eſt leuiter ſcribit.& nõ laborioſe.

Facile princeps,oratorum eſt.i.non dubie princeps.

Fero auxilium.Do auxilium:recte dicitur vtrũq́ꝫ.

Do opem non dr̃:ſed fero opem vnde opitulor.

Feſtus dies recte dr̃:& non feſtiuus.vnde feſtum.

Feſtiuus homo.i.iucundus:vnde feſtiuitas.

Ferus homo:qui animũ ferinũ obtinet.

Ferox homo,qui animoſus eſt ad certandum.

Feſſus,eſt fatigatus:ſiue animo,ſiue corpore.

Defeſſus:& defatigatus:q̃ amplius fatigari non poteſt.

Ficus,ci.vel,cus.ꝓ fructu & ꝓ arbore gñis eſt fœminini.

Ficus fici:genere maſculino/pro morbo accipitur.

Filius/pater/mater/magis ab oratoribus dicitur.

Gnatus/genitor/genitrix/magis ſunt Poetarum.

Fingere dr̃:qui formas ducit ex luto.& dicitur plaſtes.

Effingere:qui ad alterius formã aliquid fingit.

Flere:eſt lachrymas effundere in dolore.

Gemere:eſt præ anguſtia in ſonum erumpere.

Plorare:eſt voce flebili dolorem ſuũ aperire.

Plangere:eſt percuſſione membrorũ ſe affligere.

Eiulare:eſt alta voce flere:quod eſt mulierum.

Vociferari:eſt nõ mõ dolorẽ:ſed indignationẽ oſtẽdere

Lamentari:eſt oratione triſti cladem teſtari.

Fœlix eſt:qui proſperitatẽ recipit:vt homo fœlix.

Properũ eſt quod fœlicitatẽ affer.vt ſydus.

Fœlix etiã,aliquando ab effectu dicitur.

Fœnero tibi dicitur:ſicut mutuo tibi:& promitto tibi.

Fœnor abs te:ſicut mutuor abs te:& ſtipulor abs te.

Fenus.eſt prouentus ex ipſo ſolo:quod eſt naturale.

Fœnus:quod eſt vſura,a priori ſignificato difluxit.

Vectigal:ex omni ꝑdio eſt:vel publicũ:vel priuatum

Frux,eſt quicquid ex terræ fructu in cibum vertimus.
Seges,eſt ex qua conficitur panis non demeſſa.
Seges etiam:eſt terra ſemēti excipiendæ ſubacta.
Frondes:ſunt tantum arborum.
Folia etiam:ſunt aliarum rerū:vt florum,herbarum.
Frui:eſt potiri aliqua re propter ſeipſam.
Fungi,eſt officium munuſq; agere.
Potior cū hoc nomine res,gtō plurali iungitur.
Potior:alias cum abltō:& ſignificat obtinere.

¶De littera.G.

GEſtus,eſt actio q̄dam & corporis pronunciatio.
Geſtio,eſt adminiſtratio quædā & actio.
Gemmæ,ſunt lapilli oēs præcioſi,præter margaritā.
Margarita,eſt quæ in concha naſcitur.
Vnio vero,eſt quū magnitudinē ſolitā excedit.
Gratus eſt:in aduerſis.Iucūdus:in proſperis.
Iucundus,non eſt lætus:ſed qui lætitiam affert.
Gratulari alicui:ē ꝟbo teſtari ſe gaudere de illi9 fœlicitate.
Gratari idē:niſi ꝙ magis eſt poeticū quā oratoriū.
Gratificari:eſt beneficiū minori conferre.
Gratū facere.eſt maioribus inſeruire.
Graue eſt:quod ſuapte natura eſt ponderoſum.
Grauem etiā virū:per tranſlationē dicimus.
Gremiū,eſt intra complexū feminū in fœminis.
Sinus:eſt intra pectoris brachiorūq; complexum.
Sinus etiā:eſt veſtis fluxus,& littorū curuitas.

¶De littera.H.

HAbeo rationē ſalutis.i.habeo reſpectū.
Conſtat ratio.i.rationē legitimā eſſe oſtendo.
Habeo orationē dicimus:non facio orationem.
Facio ſermonē dicimus:non habeo ſermonē.
Hei,ſemper iungitur dtō.vt Hei mihi qualis erat.
Heu,accuſatiuo:& nonnunquā nominatiuo.
Væ,ſemper dtō iungitur.vt Væ tibi cauſidice.
Hiſtrio eſt:qui perſonatus fabulas in ſcœna agit.
Mimus,qui quouis in loco geſticulationes exercet.
Hiare:eſt aliquid ſua ſponte:vel externa vi.
Hiſcere eſt:tantū oris:& quidē humani.
Hortus:eſt vbi ſunt holera:quibus veſcimur.
Horti ſunt arboribus conſiti voluptatis gratia.

Hoſpes eſt:qui in aliena ciuitate eſt.
Peregrinus eſt:qui in propria ciuitate non eſt.
Hic,ad primam ꝑſonam,vel ad rem primę ꝑſonæ pertinet
Iſte,ad ſecundam ꝑſonam,vel ad rem ſecundę perſonæ.
Ille,ad tertiam perſonam,vel ad res tertiæ perſonæ.
Eodem modo differunt aduerbia ab eis tracta.

¶ De littera. I.

IAm,notum eſt quid ſignificet. Vt iam venit.
Vſurpatur quoqꝫ pro tunc,vt Si ſedet,iam non ſtat.
Interdico tibi aqua & igni,non aquam & ignem.
Interdicitur tibi á me aqua & igni.&
Interdicitur tibi á me aqua & ignis.
Incumbo ſtudijs,vel in ſtudia,vel ad ſtudia.
Incumbo remis,non in remos,vel ad remos.
Intercedit mihi tecum amor.i.amor eſt inter nos.
Interceſſerunt tribuni,hoc eſt,ſe oppoſuerunt.
Inſtituta,ſunt boni mores ratione ſumpti.
Inſtitutiones/ſunt præceptiones/quibus docemur.
Indulgentia/eſt mollis/& delicata educatio.
Venia/etiam quandoqꝫ indulgentiam ſignificat.
Infidus eſt/cui non eſt fidendum:á fido fidis.
Perfidus eſt:qui fidem violat/á fides fidei.
Infenſus/eſt vehementer iratus & odium gerens.
Infeſtus/eſt vehementer moleſtus & nocens.
In diem viuo tantum.i.diei præſentis rationem habeo.
In dies ſeneſco.ideſt,cotidie magis efficior ſenex.
Inhibemus rem inceptam.vt Tela inhibete latini.
Prohibemus ante rē incœptā.vt hoſpicio ꝓhibemur.
Inuertere/eſt rem aliquam in contrarium vertere.
Peruertere/eſt rem aliquam in malum vertere.
In manu mea eſt negocium.ideſt in poteſtate mea eſt.
In manibus eſt liber ideſt inter manus meas.
Ingredior forum.ideſt intro in forum.
Ingredior.ideſt ambulo.vt ſi ſtas ingredere.
Interrogamus.cauſa aliquid intelligendi.
Percontamur vero.gratia argumentandi.
Sciſcitamur,vt vox indicat,ſciendi gratia.
Introduco te.i.interioribus claudo.
Intercludo te.ideſt iter tuum claudo,& impedio.
Incedere,eſt ambulare cum faſtu & pompa.

Ambulare: eſt ſimpliciter pedibus ingredi.
Impendére, eſt q̄ſi ſupra caput in ruinā imminere.
Impéndere penultima breui, eſt quaſi dare.
Perpendere, eſt exacte ponderare & examinare.
Appendere, eſt ſuſpendere & ad lancē pōderare
Inter cœnandū venit. ideſt dum ſum in cœna.
Inter agendū dormio i. dum ſum in actione.
Impono tibi onus. i. iniungo tibi onus.
Ímpono tibi i. decipio te, vnde impoſtores dicti.
Inficiari & inficias ire, ideſt negare. ſic dr̄. vt
Opem ferre & ſuppetias ferre, ꝓ auxiliari.
Indoles, in pueris eſt ſignū futuræ virtutis.
Indoles etiam. in malum accipitur: ſed raro.
Iocus & iocari ꝓprie: ad verba tm̄ pertinent.
Ludus & ludere, ad facta. vt ludere pila.
Iter facere, eſt qđ imperiti dicunt, itinerare.
Viam facere eſt, vbi via non erat aperire.
Munire viam, eſt reficere: & repurgare.
Iter habere, eſt iter aliquem eſſe facturum.

¶ De littera. L.

LAbare aliquid, eſt ruere & repente cadere.
Labi vero, eſt leniter ſenſim q́; deſcendere.
Laceſſo, prouoco, qđ eſt in certamen vocare.
Plærūq; in bonū, nōnunq̄; in malū accipitur.
Latebræ hoīm ꝓpriæ dicuntur
Latibula, ſunt ferarū, ſed quādoq; cōfundūtur.
Legere litteras: legere libros, notū eſt qd ſignificet.
Perlegere lr̄as, eſt vſq; ad finem legere.
Eodē modo differūt vigilare & peruigilare.
Negare & pnegare: agere & p agere, & ſimilia.
Leges. ſunt aut principis, aut ppli alicuius liberi.
Rogationes dicebātur, quia ppl̄us rogabatur.
Leuo & alleuo, eſt moleſtiam laboremq; extenuo.
Subleuo, eſt auxilium: defenſionemq; præſto.
Littera in ſingulari, eſt vnū elementū. vt. a. b.
Litteræ in plurali eſt epiſtola q̄ mittitur.
Libert9 eſt, q de ſeruo liber fact9 eſt, ſempq; habet relationē ad eū cui9 eſt libert9. vt Libert9 cęſaris.
Libertinus idem ſignificat, niſi q eſt abſolutum
Libertas. aliquando in bonum & in malum accipitur.

Licentia vero eſt:cum quis libertate abutitur.
Libri ſunt:in quos autorum opera diuiduntur.
Volumina vero,minora ſunt quàm libri.
Ludicrũ ſubſtantiue eſt,quodcunq; luſorium opus. vnde
Ludicrus.a.um.non(vt dicit Priſcianus) ludicre.
Lucus,eſt ſilua cædua Deo vel homini conſecrata.
Saltus,ſilua vbi pecudes hyemare,aut æſtiuare ſolent.
Nemora voluptatis cauſa conſtãt arte ſiue natura.
Silua eſt,vbicunq; ſunt arbores cæduæ vel incæduæ.
Lues,eſt morbus in hoĩes ſæuiens.in pecora & agros.
Peſtis,eſt peſtilentia:q̃ aut cito occidit,aut cito abit.
Lubricus,locus eſt,in quo nequeas inſiſtere.
Lubrica,eſt anguilla,q̃ non poteſt retineri facile.
Lubrica ætas,in qua qui ſunt,facile labuntur.
Luce & tenebris,ꝑ die ac nocte accipim9.ſed prima luce.
& primis tenebris eſt principio diei & principio noctis.
Prima die,prima nocte,reſpectu ſecundæ dr̃.
Reperitur vero luci pro luce.veſperi ꝑ veſpere.& ruri pro rure.Carthagini pro carthagine,Sed Seruius vult hæc nomina vrbium propria debere poni in datiuo.

De litera.M.

MAle de te ſentio.exiſtimo.iudico.nõ errorem ſentientis:ſed eius de quo ſentimus,vitium deſignat.
Male audio,eſt malã famã habeo.i.infamor.
Magni,parui,tãti,quãti,in gtõ ſolum iunguntur cum illis verbis intereſt & refert.vt magis intereſt.parui refert.
Cætera in ntõ vel aduerbialiter.vt plurimum intereſt.
Sex pronomina in abltõ.mea.tua.ſua.noſtra.veſtra.cuia.
Malleolus,eſt in modũ mallei roſtra hñs.aptus plantationi.
Sarmentum,eſt areſactum:qđ igni reſeruatur.
Palmes eſt:cum in vite frondes vuaſq; habet.
Marinum eſt,quod in mari eſt.vt piſcis marinus.
Maritimum eſt,qđ iuxta mare eſt.vt vrbs maritima.
Transmarinũ eſt.qđ trans mare eſt.vt bellũ transmarinum.
Meditari.ꝑter eã ſignificationẽ:quã habet in promptu:eſt etiam ad aliquid ſe exercere.vt ad paleſtram.
Memoria teneo.recte dr̃:non memoriter teneo.
Memoriter recito.memoriter ꝓnuncio:non memoria.
Memoria & memoriter cõplector.repeto.recolo.
Memini.ꝑ recordor/gtõ & actõ iungitur.

Memin,ipro mentionem facio gtõ & abltõ cum de.

Meſſis,tum ipſa meſſio eſt,tum ſeges iã matura.
Sementis,eſt ſatio,ſiue(vt ita dicã)ſeminatio.
Semen eſt,qđ in terrã ſubactã iacitur.
Seminariũ,eſt locus, vbi plãtæ ad trãſplãtãdũ ſeruũtur.

Merere,eſt mercede opari & in militia exerceri.vnde meritoria taberna,quo ſine mercede non eſt aditus.
Meritorius puer,qui mercede proſtrat libidini.
Meritoria puella non dr̃,ſed meretrix,quia meret.

Mereor de te bene.i.beneficium in te confero.
Mereor de te male.i.mala in te contuli.
Demereor amicos.i beneficijsillos obnoxios facio.
Emereor,vnde eſt emeritus,a labore ceſſare.

Miniſterium in ſingulari,eſt miniſtri opera.
Miniſteria in plurali,ꝑ miniſtris accipiuntur.
Eodem modo differunt ſeruitium & ſeruitia.

Mille in ſingulari,ſubſtãtiuum eſt.vt Cicero.Mille hominum verſabatur, & mille nummum expenſum.
Millia vero in plurali.ab eo eſt.qđ eſt mille.
Mille in plurali,adiectiuum eſt,vt mille viri.

Mollis homo.in vituperationem dr̃.i.effœminatus.
Molle opus in laudem.i.pulchrefabre factum.
Moratus ille dr̃.qui bonis moribus eſt præditus.
Morigeratus:eſt obſeqns & obediens à verbo morigeror.
Moroſus,qui eſt difficilis & peruerſis moribus.

Moror te,& maneo te.ꝑ expecto te.ſed poetice.
Moror te.i.detineo te.magis oratorium eſt.
Maneo.ꝑ eo qđ futurum eſt.vt quis te manet exitus.

Monumenta,ſunt ſepulchra.ſtatuæ,tituli.litteræ.
Munimenta,ſunt munitiones caſtrorũ.vt vallũ,foſſa.

Murus.eſt ambitus vrbis:aut etiam caſtrorum.
Paries,eſt ambitus ille domorũ:quo tecta fulciuntur.
Mœnia,& murum & vrbis ædificia ſignificant.

Mulier,ea dr̃:quæ corrupta eſt. Virgo,q̃ integra.
Patitur tamen vtrũq; aliquando exceptionem.

Munus(teſte paulo)dr̃:quod dono mittitur.
Munus,alio modo eſt onus.vnde immunitas dr̃.
Munus præterea.eſt officium.vt militare munus.

¶ De littera.N.

Natalis & natale ſubſtantiue, eſt dies natalicius.
Natales vero in plurali, ſanguinis conditionem ſignificat.

Ne dicam, ſubſtantiuo pcedente, vult poſt ſe actũm. vt Cicero. crudelis caſtor, ne dicam ſceleratum & impium. Secus autem ſeqnte ſubſtantiuo, vt ſi dicamus, Crudelis, ne dicam ſceleratus, & impius Caſtor.

Necatus, generalem habet ſignificationem.
Nectus non dr̃, ſine certo genere mortis.

Nedum, vno modo vtimur, cum vtrãq; ſententiã vno claudimus verbo. vt funderem pro te ſanguinem: nedum pecuniam. Altero cum ſuum vtriq; ſententiæ verbũ damus, vt funderem pro te ſanguinem, nedũ pecuniam crederem. Sed affirmando, qđ eſt maioris momenti pponimus, negando vero, contra iqđ eſt maius poſt ponimus.

Næ cum diphthongo, p valde vel certe accipitur.
Ne pducte accepta, p non. Ne correpte, pro an.

Niſi, quoties ponitur in principio, indicatiuum poſtulat.
Alias vero, etiam ſubiunctiuo iungi poteſt,

Nihil ad Cæſaris equitatum. i. nihil ad comparationem Cæſaris equitatus.
Terentius. Nihil ad noſtrã. i. nihil ad comparationem huius noſtrę.

Non me fallit. non me præterit: non me fugit, non me capit: eſt non ignoro, teſte Quintiliano.

Noualis. inquit Paulus iuriſcon. eſt terra pſciſſa, anno ceſſans.
Ager reſtibilis inquit Varro qđ reſtituitur: ac creſcitur.

Nunc aduerbium, tempus inſtans ſignificat.
Nunc etiã ſine temporis ſignificatione vſurpatur. Cicero plura euenirent, ſi ad quietem integri iremus, nũc vero onuſti cibi, & vino cõfuſa & conturbata cernimus.

Nutare, eſt male ſolidatæ molis ruinam minari.
Titubare eſt, pedibus non valentis inſiſtere.
Vacillare, eſt alterno motu inconſtantem eſſe.

Nuncius eſt, qui nunciat. non qđ nunciatur.
Quod enim dicit Seruius nuncium eſſe qđ nunciatur, non eſt verum.

¶ De littera. O.

O Vocatiuo & accuſatiuo iungi poteſt, vt o me miſerum. o te fœlicem.
Aliquando ſupprimitur. ſed in re leuiori. vt Hominem in doctum. qui hæc ignoret.

Obſeruo. ideſt cuſtodio, á quo verbo eſt obſeruatio.
Obſeruo. i. colo & veneror. á quo verbo eſt obſeruãtia.

Obeo legationẽ. i. exequor munus & officium legationis.
Sic. obeo mortẽ, exequor officium mortis, & obeo nõ addendo mortẽ, ſicut oppeto mortem & oppeto. defunctus vita & defunctus.

Obuio tibi,& obuius tibi fio,& obuium me tibiſero,obuius tibi ſum.

Obuiam tibi ꝓceſſi,idem ſignificant.

Obſes eſt,qui traditur imperio alterius:quaſi pignus.

Vas eſt,qui eſt ſponſor alterius in capitis periculo.

Fideiuſſor eſt,qui ſpondet in cauſis leuioribus.

Ociũ,eſt vacatio a labore,cuius cōtrarium eſt negocium.

Ocium quoq; ꝓ ſtudio litterario accipitur.

Occupare,eſt locum tenere,& vi capere,& etiam.

Occupare,ante capere,qđ dicunt ꝑoccupare.

Odor,notum eſt quid ſignificet in vtroq; numero,

Odores,in plurali numero ſunt odoramenta.

Officium,eſt virtutis actio ꝓ loco & tempore.

Officium,eſt beneficium & obſequium in amicos.

Officium,eſt quoq; magiſtratuum & aliarum rerum.

Officinā eſt,vbi opera fiunt,vnde ſunt opifices.

Taberna eſt,vbi opera venduntur,vnde tabernarij.

Opera,vt dicit Vulpianus,eſt diurnum officium.

Opus,eſt finis fructuſq; operæ:vt opus Ouidij.

Opere ꝑcium,eſt fructuoſum:& ad rem pertinens.

Orare,eſt verbis aliquam rem petere.

Exorare,eſt orando & ꝑcibus aliquid impetrare.

Oriundus à Roma.i.cuius maiores fuerunt Romani.

Ortus Romæ.i.qui in vrbe Roma natus eſt.

Ordo,eſt digeſtio,& ſuo cuiuſq; rei loco diſpoſitio.

Series,eſt rerum q̃dam continua ꝓgreſſio.

Orphanus eſt,qui caret patre:præſidioq; paterno.

Pupillus eſt,qui caret patre,ſed tātiſper dum eſt in ea ætate, cui dari conſueuerunt tutores per leges.

Orbus eſt,qui aliqua re chara priuatus eſt,vt filijs.

¶De littera.P.

PArasitus eſt,qui ventris gr̃a nihil recuſat ferre,& omnia loquitur ad voluptatem inuitātis eum.

Scurra eſt,q riſum ab audientibus captat ſine differētia.

Paſtio,eſt ipſa paſcendi actio,q̃ ad pecudes ꝑtinet.

Paſtus,homini competit,& potius ad animũ ꝑtinet.

Pabulum,eſt cibus pecorũ:qui ſine ſemine eſt,vt palea.

Eſca,& hominũ eſt:qđ & captādis piſcibus ſubditur.

Paſci,pecudum eſt:& conſtruitur cum actō.

Veſci,hominum:conſtruiturq; cum abltō.

Partior,idem eſt qđ partes facio.& diſtribuo.

Partior, raro reperitur: ſed impertior frequenter.
Pacificatus ſum. id eſt pacem feci.
Placatus ſum, in pace ſum: vel ab armis receſſi.
Pacatus ſum, ab indignatione ad lenitatem redij.
Parem eſſe, idem eſt. qđ ſufficere alicui operi.
Par eſſe, idem eſt qđ eſſe conueniens & decens.
Paria facere eſt: qđ alibi omiſſum eſt: compenſare.
Patres. inquit paulus. vſq; ad tritauos proprie dici.
Qui ſupra tritauos ſunt, maiores debere appellari.
Minores, dicit Seruiꝰ nũcupari, q̃ties deficit nomẽ in poſteris. Sed potiꝰ di-
cendũ eſt: eſſe maiores: q nos p̃ceſſerũt. Minores vero. q ſequuntur.
Penu continentur: q̃ ad victum priuatũ pertinent.
Penarium, eſt locus, teſte Varrone, vbi penu reponitur.
Commeatus dr̃, qui ad victũ publicũ pertinet.
Pecus, ſignificat omne animal, qđ ſub homine ex pabulo terræ paſcitur,
ſignificat etiã multitudinem pecudum.
Pergameni, ab oppido Aſiæ, qđ eſt Pergamus.
Bergomenſes á Bergamo Galliæ ciſalpinæ oppido.
Per, in compoſitione cum nomine poſitiuo iungitur.
Quã vero, ſuperlatiuo. vt Per doctus, quã doctiſſimus.
Per quã vero, poſitiuo, vt perquã doctus homo.
Quam, pro quãtum, ſemper poſitiuo adiungitur.
Per. aliq̃n in malum accipitur. vt periurus. perfidus.
Aliq̃n accipitur quaſi per medium. vt Perſpicuus.
Præ, idem ſignificat, ſed cũ alijs dictionibus iungitur quã per: vt Præclarus,
prædulcis. prædiues. non perclarus. per dulcis. per diues.
Perinde, vult poſt ſe, ac ſi, vel atq;. vt Fac perinde: ac ſi tua res eẽt, vl' atq; tua res eſſet.
Proinde, idem eſt qđ ideo, vel ideoq;.
Subinde: accipitur ꝑ inde: ſtatim, vel identidem.
Petere, in bonum & in malum accipitur.
Poſco eſt ꝓprie, rem debitã & honeſtã peto.
Poſtulo eſt: quodãmodo requiro. vt Res poſtulat.
Expoſtulo, cum q̃rela amici officiũ deſidero.
Flagito eſt vehementer & importune poſtulo.
Proſequor, & in bonã partem, & in malã accipitur.
Proſequor, ablt̃o iungitur. vt Proſequor te oculis.
Peculium eſt: quicquid labore nr̃o comparatur.
Peculatus, eſt furtum rerũ ad rem publicã pertinentium.
Sacrilegium, eſt furtum rerũ ſacrarum.
Pellex eſt: q̃ cum eo cui eſt vxor, miſcetur.

Pallaca.ſiue pallax eſt concubina eius, qui non habet vxorem

Pluit.caret ſuppoſito.& conſtruitur cum abltō.

Ningit.tonat.ſerenat.& ſimilia vtrumq; reſpuunt.

Plura.poſſunt eſſe duo.& eſt nomen comparatiuum.

Complura.duo eſſe non poſſunt.& non eſt comparatiuum.

Plæriq; maximā partem ſignificat:modo nonnulli.

Porro:licet eiuſdē ſignificationis ſit/cuius vero/& autē:hæc ſemper poſtponuntur.illud poteſt etiam ꝓponi.

Pondo.(teſte phoca)ſingulari numero caret. dicimus tñ duo tria pondo:non bina terna pondo.

Potior.cum hoc nomine res in plurali.gtō iungitur.

Cum aliis vero nominibus.freqntius abltō copulatur.

Potus vini/aquæ.lactis.& ſimilium/recte dr̄.

Potio.datur ægrotanti.qđ græce pharmacum dicitur.

Pompa:eſt ſpectaculum in proſperis rebus & aduerſis.

Spectaculum vero eſt,qđ ſpectatur.& ipſa ſpectatio.

Locus etiam vnde ſpectamus,ſpectaculum dicitur.

Proteruus,procax.& petulās.aliud alio magis increſcit tā in factis, quā in dictis,ſignificatq; quādā laſciuiā libidineq; & impudentiā.

Præſens.non modo:qđ eſt huius temporis:ſed alterius. vt Horatius. preſens in tempus omittat.

Præſens quoq;:ſubitus & non dilatatus in tēpus.vnde præſentiſſimum periculum,& ꝑſentaneum remedium.

Præeſſe eſt,rei adminiſtrādæ ꝓpoſitum eſſe,ab hoc ſit ꝑſens:qđ a verbi ſignificatione receſſit.

Præſidere.eſt ad opem præſtādā præeſſe:á quo ſit præſes. ſicut á Deſideo deſes á Reſideo reſes.

Præſidium.eſt ꝑcipuum auxilium.

Subſidium eſt.qđ in auxilium ſuccedit.

Preſtare.ꝑter eā ſignificationem:quā præſe fert:ſignificat etiā prohibere. ne alicui fiat incommodum,

Pridie & poſtridie gtō ſeruiunt & actō.vt pridie nonarum decembrium: & pridie nonas decembres.

Procul.apud quoſdā autores actō ſeruit.vt Curtius.procul vrbem.&c.

Prius vocauite,ad tempus referri debet.

Prior vocaui te.ad ꝑſonā potius refertur.eſtq; inter duo:ſicut primus inter plura.vt ego prior quā tu veni domum.& ego primus omnium veni.

Eadem ratio eſt de poſterior.poſterius.& poſtremus.

Præ me fero,eſt dicto vel facto qualem opinionem habeā:quaſi ipſa frōte cōfiteri,in eadem ſignificatione ſunt præ me duco.præ me gero.

Priſca ſunt,quæ prioribus ſæculis fuerunt.
Priſtina,q̃ fuerunt prioribus annis.
Probrum,idem eſt qđ dedecus & ignominia.
Opprobriũ,eſt aliq̃n facto:ſed freq̃ntius dicto.
Pulſare,eſt graui & vehementi ictu cædere,
Verberare,eſt cędere inſtrumẽto lõgo et exili.
Pręuaricatores ſũt,q cauſam aduerſarijs donant.
Tergiuerſatores,q in totũ ab excuſatiõe deſiſtũt.

De littera.Q.

QVãdo & quandoquidem,idem eſt qđ quoniam.
Quatenus,idem ſignificabat Quintiliani ſæculo.Cicero tamen quatenus,pro in quantum vtitur.
Queſtus in plurali,pro querela,a queror quereris.
Quæſtus,etiam in ſingulari ſignificat lucrum nummarium:deriuaturq; à verbo quæro quæris.
Quidem,vno modo accipitur ad diſtinguendum res,quod Græci nimium faciunt,vt alius quidem bonus.alius vero non.
Altero modo per exceptionem,illius qđ affirmes,vt Quintilianus,Torquebis quidem filium:ſed fatebitur mater.
Tertio modo ponit̃ cõpletiue nõ ſeq̃nte ei⁹ aduerſatiua.
Quin,modo ꝓ quinetiam,ſiue atq; etiam accipitur.
Quin,ꝓ vt non:deſiderat ſubiunctiuũ.vt quin ades.
Quin,ꝓcur non:ſemꝑ interrogat ꝑ indicatiuum.
Quid,ſubſtantiuum eſt,vt quid negocij eſt tibi?
Quod,adiectiuum,vt qđ negocium eſt tibi?
Quiſq;,cum ſuꝑlatiuo cõſtruitur,vt optimus quiſq;.
Cũctus & oĩs,poſitiuo iũgit̃,vt cũcti ſapiẽtes oẽs docti.
At vero omnis,cõparatiuo additur.vt oẽs doctiores.
Quæ vero ſuꝑlatiuo carent,etiã cũ quiſq; iunguntur.
Quotuſquiſq;,ſemper interrogatiue ponitur.

De litter.a R.

RHegini,ex oppido Calabriæ Rhegio dñr.
Rhegienſes,ex Rhegio Galliæ ciſalpinæ oppido.
Rettulit Pompeius ad ſenatũ.i.in conſulationem poſuit.
Refero tibi beneficium.i.confiteor me accepiſſe bñficiũ.
Rixa(vt dixit Vulpianus)poteſt eſſe inter duos
Turba vero in multitudine & cœtu hominum.

De littera.S.

SAluber cibus,ſaluber aer.eſt ſanitatem conferens.
Sanus homo.ſanum caput.eſt ſanitatem habens.
Saturare,ad omnes ſenſus pertinet,atq; etiam ad animum.
Saturare,ad vnum guſtum pertinet tantum.
Salio,vnde ſaltus deducitur,eſt ſaltum facere.
Salto,vnde ſaltatio fit,eſt tripudium facere.
Scilicet & videlicet,idem ſignificare videntur/quod certe,ſed per amaritudinem quandam cum deriſu mixtam. Recentiores vtuntur expoſitiue his particulis.
Sciens feci.ideſt cum faciebam ſciui me facere.Ignorans feci.ideſt cum ignorabam ſciui me ignorare.
Scienter feci Ignoranter feci.ideſt cum ſcientia vel ignorantia feci.
Secundum particula,notum eſt quid ſignificet.
Secundum præterea,accipitur pro iuxta & poſt.
Secundum,etiam pro eo quod eſt pro.vt ſecundum me iudicatum eſt.i.pro me ſententia eſt lata.
Senecta & ſenectus,vtraq; eſt ſenilis ætas.
Iuuentus,non modo ætas,ſed multitudo iuuenum eſt.
Sin,pro ſi,nunq̃ in prima parte collocatur,ſed in ſecunda,cum præceſſit igitur/exponendum eſt ſin,pro Sed ſi.
Syncerus(vt dicit Donatus)eſt ſine cera.vt mel ſimplex.Sed potius dicẽdum eſt ſyncerus.ideſt integer & incorruptus,quaſi cum cera & nulla parte fraudatum,hoc eſt diminutum.
Situs(vt dicit Priſcianus)eſt negligentia.ſed potius eſt ſordes illa & illuuies domus diu non repurgatæ.
Solus & vnus inter omnia adiectiua,quæ non ſunt ſuperlatiua,gtõ plurali iũguntur.vt Solus omnium.vnus cunctorum.
Stare,eſt non ire in ĩjs,q̃ ſunt ſine pedibus. Vt nauis.
Stant,quæ recta ſunt,quãdiu non cedunt.Vt ſtat turris.
Stant q̃dam,ſi non eunt cum ire poſſint.Vt equus,homo.
Sedere:in hominibus notum eſt quomodo fit.
Sidére,eſt peſſum ire,deorſumq; deſcendere.
Sto,verbum abſolutum eſt.Siſto actiuum.vt Vergi.Siſte gradum.Vtrumq; habet ſupinum,ſtatum.
Stelle,inquit Macrobius,ſigulares,vt erratice.
Sydera,conſtant multarum compoſitione vt Aries.
Aſtrum,eſt ſignum ex ſtellis coactum,qđ nos dicimus ſydus,q̃ differentia non ſemper obſeruatur.
Super,contiguitatem ſignificat.vt Sedeo ſuper lapidem.
Supra ſpacij interpoſitionem.Vt Nubes pendent ſupra nos.

Suffragia/ſunt voces quæ dantur in electione.

Vnde ſuffragari/pro auxiliari plærumq; inuenitur.

¶De litera. T.

TAntum abeſt:poſt ſe habet vt/aut ſemel.vt Cicero tantum abeſt ab officio/vt nihil officio poſſit magis eſſe contrariũ.aut bis.vt idem. Tãtum abeſt,vt aliquam bonam grãm quæſiſſe videar:vt multas etiam ſimultates ſubeũdas intelligam.

Tanti & quanti:& ab eis compoſita tantidẽ quantilibet,quanticũq;,totidem, pluris & minoris/iungũtur his verbis emo.venundo.veneo.mercor. comparo.æſtimo.taxo.liceor.addico.diſtraho.metior,conduco.loco. fœnero paciſcor.pango.condemno.poſtulo & ſimilibus verbis.

Tenus.ſemper poſtponitur.atq; in ſingulari cũ abltõ tm̃.in plurali etiam cũ gtõ.vt Vergilius.Crurũ tenus á mento palearia pendent.

Thebani á Thebis,q̃ eſt vrbs in Bœotia inſignis.

Thebæus á Thebe vrbe antiquiſſima in Aegypto.

Timeo te.ideſt tanquam inimicũ metuo te.

Timeo tibi.ideſt metuo tibi tanquã amico.

Traijcio exercitũ.i. trans mare.trans montes.trans flumen duco.

Traijcio mare.i.tranſeo mare.

Tricliniũ.á toris menſiſue triplicibus appellatum eſt.

Aula græce,quam latini atriũ appellant.

Tollo.aliquando pro capio.vt Tolle librum.

Tollo,aliqñ pro.educo accipi ſolet.vt Subſtuliſi filium.

¶De littera. V.

VAlde,poſitiuo & verbo iungitur/ſed non longe.vt Valde doctus. Valde legit,non longe doctus.longe legit. nec valde ditior. valde ditiſſimus.

Venio in ſuſpitionem,ſemper accipitur paſſiue.vt Veni in obliuionem. Veni in vituperationẽ/etiam paſſiue.

Veni in opinionẽ.actiue & paſſiue ſolet accipi.

Vector,vnũ ex verbalibus in.or.paſſionẽ ſignificat.i. eũ qui vehitur/aliquando eum qui vehit.

Venale/ſignificat rem venditioni expoſitam.

Vendibile/qđ cito & facile vendi poteſt.

Vendico.(vt ſic dicam)eſt approprio & meũ eſſe dico.

Vindico/eſt vlciſcor/aliquando ab iniuria defendo.

Ventitare/eſt frequenter venire ad locum.

Aduentare/eſt proximũ eſſe/vt veniat.

Verſicoloria dicuntur/quę natiuũ colorem mutant.
Coloria/quæ colorẽ habent natiuum.
Vicus/vrbis eſt pars/ſed vicus paganus muris caret,
Caſtellum eſt/qđ muris cinctũ eſt vndiq̃.
Oppidũ/eſt omnis vrbs/præter Romam.
Victus appellatione, continentur homini neceſſaria ad vitam.
Penus: eſt omne quo homines veſcuntur.
Vltro citroq̃/ad dicta & facta referuntur.
Vſurpare: eſt vti: tum dicto: tũ facto. i. vſum capere.
Vt. pro vtpote: ſiue quippe ſequenti relatiuo, Quintilianus: Non damno: vt qui dixerim eſſe in omnibus vtilitatis aliquid.

¶ Finis.

EIVSDEM ANTONII NEBRISSENSIS, DE NOMINIBVS NVMERALIBVS.

NIhil eſt in hac vita mortali magis neceſſarium cognitu, & qđ minus a noſtri ſæculi hominibus ſciatur/quam tria illa quibus ſator rerum idemq̃ mũdi arbiter omnia diſpoſuit. Omnia (inquit) in menſura/numero/pondere diſpoſuiſti. Omitto nunc pondus & menſuram, ſine quibus multę artes atq̃ imprimis medicamentaria: immo neq̃ ipſa hominum ſocietas/quam ciuitatem appellamus/conſtare poteſt. Breui namq̃ ijs de rebus tradituri ſumus certam rationem ætati noſtræ (quãtum ego exiſtimo) incognitam. IVenio ad numeros, in quos pondera ipſa & menſurę referuntur. Quotuſquiq̃ nouit latine numeros ſuis proprijs vocabulis appellare: poſteaquam a primis illis infantilibus etiam notis diſceſſerunt? Refert Ariſtoteles in problẽmatis eſſe quaſdam nationes adeo immanes & barbaras: vt neſciãt computare vltra numerum quaternarium: quid ſi ego monſtrauero eos, qui vulgo habeantur ſapientes, neſcire quomodo latine dicant. Tres letras tu yas recebi en vn dia, & cada quatro dias recibo dos, que de alos frayles que andã emparejados de dos en dos cada quatro hueuos? Et hoc intra numeros illis notos, quid ſi tranſgrediamur denarium? quid ſi centenarium? qđ ſi millenarium? quid ſi millionem? Sed cum mihi ſemper fuerit in animo pro virili Hiſpanis meis opem ferre, in ijs potiſſimum quibus maiorem in modũ opus eſt, libuit hoc in loco diſponere in prima ſerie nomina numeralia, atq̃ e regione ſecundo in loco nomina ex numeralibus diuidua ſiue diſtributiua, tertio nomina ordinalia. quarto aduerbia numeralia. Secutiq̃ ſumus in hac parte tum vſum doctiſſimorum, tum rationem, tum etiam proportionem. Poſuimus vero numeros ex

plicitos vſq; ad triginta, cæteros vero collegimus in decuplationes tantum, ex quibus & ſimplicis poſſimus componere medios, quemadmodũ fecimus a Viginti in triginta, Prohibuimus autem vicies bis & vicies ter, & ſimilia, q; certos autores ſecuti in commentationibus noſtris dici poſſe putabamus, propterea quod vicies bis, potius quadragies, & vicies ter ſexagies deſignant. & alia ad hunc modum, Præterea vltra centum non poſſumus dicere centies, bis, ſicut dicimus centum duo/& centeni bini/ & centeſimus ſecundus, propterea q; centies bis/potius ſignificat ducenties, & centies ter/trecenties, & ſimiliter deinceps. itaq; rationem ſecuti potius dicendum eſſe crediderim centies & bis/centies & ter, aut bis ſupra centies, & ter ſupra centies. &c.

Aduertendum tamen antiquiores poſt centum millia potius conſueuiſſe dicere bis centum millia, ter centum millia. quater cẽtum millia, q; ducẽta, trecenta, quadringenta millia. Et pro eo quod nos dicimus. Vn cuento, decies centum millia. Dos cuentos, vicies cẽtum millia, & deinceps eodem modo.

Illud quoq; eſt animaduertendũ qđ interroganti quot paſcit ſeruos/quot poſſidet agri iugera, reſpondendũ eſt per nomina numeralia/puta decem centum. Interroganti vero quot dentes habent homines, reſpondendum eſt per nomina diuidua ſiue diſtributiua, puta cranteres binos, caninos quaternos, primores octonos, molares vicenos. Nam ſi diceres ſimpliciter qđ homines habent duos, aut quattuor, aut octo, aut viginti dentes, non dixiſti quod volebas. Interroganti vero per quotus. a. um. reſpondendum eſt per nomina ordinalia, vt quotus ſedet in eccleſia cantor ab epiſcopo, reſpondendum eſt tertius, aut quartus. aut quotam partem habent clerici ex frugibus, reſpondendum eſt decimam/ideſt vnam aliquam ex decem.

Sunt & aliæ denominationes a nominibus numeralibus, quæ dicuntur multiplicia. vt duplus. triplus. quadruplus. quintuplus. ſextuplus. ſeptuplus, octuplus. nonuplus. decuplus. quattuordecuplus. quindecuplus. ſexdecuplus. centuplus. Cætera vero multiplicia, cum non habent ꝓpria nomina per quæ poſſint deſignari, circumloquimur ea per numeralia, & ablatiuum huius nominis tantus tanta tantum. vt ſi dixeris qui ſurripuerit ſimplum, luat viginti tanto, aut mille tanto, aut mille quingenta tanto. Et eodem modo de multiplicibus illis: quæ ſignificant plicaturam. vt duplex. triplex quadruplex. quincuplex. ſexcuplex. ſeptuplex. octuplex. nonuplex. decuplex. vndecuplex. duodecuplex. tredecuplex. quattuordecuplex. quindecuplex. ſexdecuplex. centuplex. vt Horat. contra quem duplici panno patientia velat. Triplices quoq; & quincuplices tabellas apud Martialem legimus. & apud Ouidium. Surgit ad hos clypei dñs ſeptemplicis Aiax. vbi non poſſis dicere duplus. triplus, quadruplus. quincuplus. ſextuplus. Nam qđ Perſius dixit. rem duplica, ſed iam triplex. & Iuuenalis. Qui triplicem vſuram pſtare paratus, manifeſtũ eſt pro triplo poſuiſſe.

Sunt & alia diuerſarũ ſignificationũ nomina numeralib9 cõpoſita & deriua ta, q̃ vltra certos numeros nõ ꝓcedũt. vt biduo/triduo/quatriduo: ſed nõ dicim9 quinquiduo/ſexiduo. &c.

Biennio. triennio. quadriennio. quinquennio. ſexennio. ſeptẽnio. decennio. cẽ tennio. ſed nõ dicim9 octonio, nouennio, ducentenio. &c.

Nudius tertius, nudius q̃rtus. & Plaut9 nudius quint9. nudius ſext9. & Cice/ ro nudi9 tertius decim9, cætera exemplo carent.

Bimus. a. um. trimus. a. um, quadrimus. a. um, & denoĩatiua ab illis Bimat9. us, trimatus. us, quadrimatus. us, cætera non legũtur.

Et aduerbia biſariam. triſariã. quadriſariã. omniſariã. multiſariã. pluriſariam: ſed non dicim9 quinqueſariã. ſextiſariã. &c.

Sunt alia nomina Numeralia numerorum triplicatiua, quæ non reperiũtur niſi a certis numeris, hæc ſere Binio. onis. pro eo quod eſt bis duo bis, hoc eſt octo. Ternio. onis, pro ter tria ter. hoc eſt ſeptem & viginti. Quaternio. onis. ꝓ quater quattuor quater. hoc eſt quattuor & ſexaginta. Quinio. onis. pro quinquies quinq; quinquies, hoc eſt centũ viginti quinq;. &c. Eodem modo poſſent ex ꝓportione formari: ſed non legi, niſi hæc ſuperiora, & q̃d ſuſpicor millionem dictum, quem vulgus Hiſpane appellat millon, hoc eſt millies mil le millies.

Sunt quoq; alia Nomina a diuiduis deriuata, q̃ ſignificant illum Nume rum ad quem pertinent habere, vt Singularius vel ſingularis qđ vnum con tinet. Binarius qđ duo. Ternarius qđ tria, Quaternarius quod quattuor. Quinarius qđ quinq;. Senarius qđ ſex. Septenarius qđ ſeptem. Octonarius qđ octo. Nonarius qđ nouem. Denarius qđ decem. Vndenarius qđ vnde= cim. Duodenarius qđ duodecim. Tredenarius qđ tredecim. Quaterdena= rius qđ quattuordecim. Quindenarius qđ quindecim. Vicenarius qđ vi= ginti. Tricenarius qđ triginta. Quadragenarius qđ quadraginta. Quin quagenarius qđ quinquaginta. Sexagenarius qđ ſexaginta. Septuagenarius qđ ſeptuaginta. Octogenarius qđ octoginta. Nonagenarius qđ nonagin/ ta. Centenarius qđ centum. Millenarius qđ mille. Vt numerus binari9 cõn tinet duo. Sexagenarius ſenex, qui habet, ideſt vixit annos ſexaginta.

Sunt p̃terea q̃dam ab ordinalibus denominata: q̃ ſignificant ad illum or dinem pertinere/aut eſſe ex illo ordine vt Secundanus miles: qui eſt ex ſcđa legione. Octumanus ex octaua. Decumanus ex decima. Et decumana por= ta in caſtris. Et æs decumanum apđ Lucillum. Et decumanum frumẽtum, qđ ex decimus ſoluit. Tertiana q̃q; febris, q̃ die tertio contingit. & quarta= na q̃ quarto, Et ab his ruſus denominatiua. vt tertianarius, quartanarius, & alia eodem modo.

DE NOMINIBVS NVMERALIBVS.

Numeralia.	Diuidua.	Ordinalia	Aduerbia.
Vnus.a,um.	Singuli.ę.a.	Primus.a.um.	Semel
Duo duæ duo,	Bini,æ.a.	Secundus.a.um.	Bis.
Tres tria.	Terni.æ.a.	Tertius.a.um.	Ter
Quattuor.	Quaterni.æ.a.	Quartus.a.um.	Quater.
Quinqꝫ	Quini.æ.a.	Quintus.a.um.	Quinquies.
Sex.	Seni.æ.a.	Sextus.a,um.	Sexies.
Septem.	Septeni.æ.a.	Septimus.a.um.	Septies.
Octo.	Octoni.æ.a.	Octauus.a,um.	Octies
Nouem.	Noueni.æ.a.	Nonus.a.ū.	Nonies.
Decem.	Deni.æ.a.	Decimus.a.um.	Decies.
Vndecim.	Vndeni.æ.a.	Vndecimus.a.um.	vndecies
Duodecim.	Duodeni.æ.a.	Duodecimus.a.um.	Duodecies
Tredecim.	Tredeni.æ.a.	Tredecimus.a.um.	Tredecies.
Quattuordecim.	Quattuordeni.æ.a.	Quartuſdecimus.a.ū.	Quattuordecies.
Quindesim,	Quindeni.æ.a.	Quintuſdecimus.	Quindecies
Sedecim.	Sedeni.æ.a.	Sextuſdecimus	Sexdecies.
Septemdecim.	Septemdeni.æ.a.	Septimuſdecimus.	Septimdecies
Decem & octo.	Octoni & deni.	Octauus decimus	Octies & decies.
Duodeuiginti,	Duodeuiceni	Duodeuiceſimus.	Duodeuicies
Decem & nouem.	Noueni & deni	nonuſdecimus.	nouies & decies.
Vndeuiginti.	Vndeuiceni & deni.	vndeuiceſimus	vndeuicies.
Viginti.	Viceni.&c.a.	Viceſimus	Vicies.
Vigintivnus/vel	Viceni ſinguli,	viceſimus primus	vicies ſemel.
vnus & viginti.	Singuli & viceni.	primus & viceſimus.	Semel & vicies
Viginti duo.	Viceni bini.æ.a,	Viceſimus ſecundus.	vicies bis non dr.
duo & viginti.	Bini & viceni.	ſecundus & viceſimus	Bis & vicies dr.
Viginti tres.	Viceni terni.vel.	Viceſimus tertius,	vicies ter non dr.
tres & viginti.	Terni & viceni,	tertius & viceſimus.	ter & vicies dr.
Vigintiquattuor,	Viceni quaterni vel	Viceſimus quartus	Vicies & quater nō dr
quattuor & viginti.	quaterni & viceni	quartus & viceſimus.	Quater & vicies dicit.
Viginti quinqꝫ,	Viceni quini vel	Viceſimus quintus.	vicies quinquies nō dr
quinqꝫ & viginti.	quini & viceni	quintus & viceſimus.	quinquies & vicies dr.
Viginti ſex.	Viceni ſeni vel	Viceſimus ſextus	Vicies ſexies non dr.
ſex & viginti.	ſeni & viceni	ſextus & viceſimus.	ſexies & vicies dr.
Viginti ſeptem.	Viceni ſeptem vel	Viceſimus ſeptimus.	vicies ſepties non dr.
ſeptem & viginti.	ſeptem & viceni.	ſeptimus & viceſimus	ſepties & vicies dr.
Vigintiocto.	Viceni octoni vel	Viceſimus octauus.	Vicies & octies nō dr.
octo & viginti.	octoni & viceni.vel	octauus & viceſimus.	octies & vicies dr
Duo de triginta.	Duodetriceni	Duodetriceſimus.	Duodeuicies dr.
Viginti nouem,	Viceni noueni vel.	Viceſimus nonus.	duodeuicies nouies nō dr
nouem & viginti	noueni & viceni vel	nonus & viceſimus	nouies & vicies dr.
vnde triginta	vndetriceni.	vndeuiceſimus,	vndetricies dr.
Triginta.&c.ſiſr.	Triceni,æ.a.	Triceſimus.	Tricies.
Quadraginta	Quadrageni.æ.a.	Quadrageſimus	Quadragies
Quinquaginta	Quinquageni.æ.a.	Quinquageſimus.	Quinquagies
Sexaginta.	Sexageni.ę.a.	Sexageſimus	Sexagies
Septuaginta.	Septuageni.æ.a.	Septuageſimus,	Septuagies.
Octoginta.	Octogeni.ę.a.	Octogeſimus.	Octogies.
Nonaginta.	Nonageni.æ.a.	nonageſimus	nonagies.

DE NOMINIBVS NVMERALIBVS.

Numeralia.	Diuidua.	Ordinalia.	Aduerbia.
Centum	Centeni.æ.a.	Centeſimus.a.ū.	Centies.
Centū vnus	Centeni ſinguli.	Centeſimus primus.	Centies & ſemel.
vnus ſupra centū	ſinguli ſupra cētenos.	primꝰ ſupra cēteſimꝰ.	ſemel & centies
Centū duo	Centeni bini	Centeſimus ſcđs.	Cēties & bis
duo ſupra centū	bini ſupra centenos.	ſcđs ſupra cēteſimū.	bis & cēties.
Centū tria	Cēteni terni.	Centeſimus tertius.	Centies & ter.
tria ſupra centū. &c.	terni ſupra centenos.	tertius ſupra cēteſimū	ter & cēties.
Ducenteni,ę.a.vel.	Ducenti vel duceni.	Ducenteſimus vel	Ducēties.vł
bis centū.	bis centeni.	bis centeſimus.	bis centies.
Trecenti.æ.a.vel	Trecēteni vel treceni	Trecenteſimus.vel	Trecēties.vł
tercentū.	ter centeni.	tercēteſimus	tercenties.
Quadringēti.ę.a.vel	quadrigēteni vł geni.	Quadringēteſimus.vel	Quadringēties,vł
quater centū	quater centeni.	quatercenteſimus.	quatercēties
Quingenti.ę.a.vel	q̄ngēteni vel q̄ngeni.	Quingenteſimus.vel	Quingēties.vł
quinquies centū.	quinquies centeni.	quinquies centeſimus.	quinquies centies.
Sexcenti.æ.a.vel	Sexcēteni vel ſexcēi.	Sexcenteſimus.vel	Sexcēties.vł
ſexies centū.	ſexies centeni.	ſexies centeſimus.	ſexies cēties.
Septingēti.ę.a.vel	Septingēteni vel geni.	Septingenteſimus.vel	Septingēties.vł
ſepties cētū.	ſepties centeni.	ſepties centeſimus.	ſepties cēties
Octingenti.æ.a.vel	Octingenteni vel geni	Octingenteſimus.vel	Octingēties.vł
octies centū.	octies centeni.	octies centeſimus.	octies cēties.
Nongenti.æ.a.vel	Nōgēteni vel nōgeni	Nongenteſimus.vel	Nongēties.vł
nouies centū.	nouies cēteni.	nouies centeſimus.	nouies cēties
Mille adiectiuū.vel	Milleni.æ.a.vel	Milleſimus.	Millies
vnū mille.	ſinguli milleni.	milleſimus.	millies.
Duo mille.vel	Bini milleni.vel	Bis milleſimꝰ	Bis millies.
duo millia,	bis milleni.	bis milleſimꝰ.	bis millies.
Tria mille.vel	Ter milleni,vel	Ter milleſimus.	Ter millies,
tria millia &c.	terni milleni.	ter milleſimꝰ	ter millies.
Decē mille.vel	Deni milleni.	Decies milleſimus.	Decies millies.
decē millia.	decies milleni.	decies milleſimus.	decies millies
Viginti mille	Viceni milleni.	Vicies milleſimus.	Vicies millies.
viginti millia.	vicies milleni.	vicies milleſimus.	vicies millies.
Triginti mille.	Treceni milleni.	Tricies milleſimus.	Tricies millies.
triginta millia.	tricies milleni.	tricies milleſimus.	tricies millies.
Quadraginta mille.	Quadrageni milleni.	Quadragies milleſimꝰ	Quadragies millies.
quadraginta millia.	quadragies milleni.	quadragies milleſimꝰ.	quadragies millies.
Quinquaginta mille.	Quinquageni milleni.	q̄nquagies milleſimus.	Quinquagies millies.
quinquaginta millia.	quinquagies milleni.	q̄nquagies milleſimus.	quinquagies millies.
Sexaginta mille.	Sexagies milleni.	Sexagies milleſimus.	Sexagies millies.
ſexaginta millia.	ſexagies milleni.	ſexagies milleſimus.	ſexagies millies.
Septuaginta mille,	Septuaginta milleni.	Septuagies milleſimꝰ.	Septuagies millies.
ſeptuaginta millia.	ſeptuagies milleni.	ſeptuagies milleſimus	ſeptuagies millies.
Octoginta mille.	Octogeni milleni.	Octogies milleſimus.	Octogies millies.
octoginta millia.	octogies milleni.	octogies milleſimus.	octogies millies.
Nonaginta mille.	Nonageni milleni.	Nonagies milleſimus,	Nonagies millies.
nonaginta millia.	nonagies milleni.	nonagies milleſimus.	nonagies millies.
cētū mille vel millia.	centeni vel.es.millēi.	Centies milleſimus.	Centies millies,

DE PVNCTIS CLAVSVLARVM,

QVemadmodū in ſermonis ductu neceſſe eſt q̄ſdā ſilentij diſtinctiones: tū vt auditor intelligat clauſularū diuerſitatē: tum etiā vt ijs q̄ loquit̄ captato ſpū maiori acrimonia ꝓnunciet. Idem q̄ꝗ faciam⁹ oportet in ſcripto. vt ꝑ q̄dam ſigna, cōfuſionem illam diſtinguam⁹. Eſtq̄ illd' in primis animaduertendū duas tm̄ eſſe notas/ qb⁹ eruditi oēm cōtext⁹ ambiguitatē illā diſtingunt: dicente Hieronymo in ꝓlogo Eſaiæ. ſed qd' in Demoſthene & Tullio ſolet fieri, vt ꝑ cola ſcribant̄ & cōmata. Nam q (q̄s appellāt) periodos/ virgulas/ & parētheſes addiderūt: nullos hn̄t autores, cū econtrario ſacræ ſcripturæ libri colo cōmate contenti ſint. Eſt igit̄ cōma, qd' ꝑ duo puncta deſignat̄, q̄ties orōnis tract⁹ eo ꝑuenit, vbi orō cum v̄bo, aut aliq̄ vim v̄bi obtinēte finit̄. ſed tñ aliā q̄ndam orōnē ſibi adiungi deſiderat, vt cōuertente dn̄o captiuitatē ſion. vt cum conuerteret dn̄s captiuitatem ſion. Cōma autem dr̄ a copto v̄bo greco: qd' eſt incido. vn̄ latine poteſt appellari inciſio, qm̄ ſuo loco incidit orō. Colum, cui⁹ nota punct⁹ eſt, ponit̄ vbi clauſula finit̄, atq̄ quieſcit. vt cum cōuerteret dn̄s captiuitatē ſiō: facti ſumus ſicut conſolati. Sunt q̄dā loca in quib⁹ neſcias an orō q̄ ſequit̄, ex ſuperiori dependeat, vt dixit dn̄s dn̄o meo: ſede a dextris meis. hoc loco cōma, colum potuit eſſe. Colū q̄ꝗ ponim⁹ inter ſinglas partes orōnis, q̄ ꝑ articl̄m aut diſſolutum ſine cōiunctione ānectunt̄. vt Grāmatic⁹. Rhetor. Geometres. pictor. aliptes. Non tñ diſſimulauerim opportunā eſſe notā interrogationis in fine clauſularum, q̄s interrogatiue aut cum interrogatiōe admiratiue ꝓferim⁹ vt. hic pietatis honos? ſic nos in ſceptra reponis? Prętermittere v̄o nullo modo poſſum: qd' video Quintiliano exactiſſimo harū rerū iudici placuiſſe, vt q̄ties dictio eſſet ābigua vl' ſignificatione/ vl' dedicatione/ vel mutatione in aliam partē orōnis, ābiguitas illa ſupimpoſito apice tolleret̄. eſto exēpli grā óccidit habet apicem in prima ſyllaba: ſignificat in eo eſſe accētum p̄dominantem, ſe q̄ntemq̄ eſſe breuem, ꝓferriq̄ accētu graui. valetq̄ tūc óccido. ideſt, pereo qd ſi ſupſcdam ponat̄ apex, ſignificat ſyllabā illā eſſe lōgā, ineaq̄ ꝓferri accentū p̄dominantem. vt occído valet ꝑeo qd' interficio.

¶ De ordinatione partium orōnis.

CVm eſſem cotidiano prope conuitio requiſitus/ cum ab amicis/ tum etiam ab alienoribus/ vt ſcriberem aliquid de conſtructiōe, quam ipſi appellāt, ego v̄o ordinē potius partiū orōnis dixerim: non potui negocium recuſare, qd' tantopere efflagitabat̄. Oratio vero a grammaticis non ea lege ordinat̄, qua iuniores putāt. vt ntūs ſemper p̄cedat, & verbum ſequatur. &c. Sed ita ordinanda eſt: vt qd' eſt inuolutum explicetur, ita vt ex diſpoſitione

partium ſenſus lectiōis poſſit percipi: & an ex orōnis ſerie aliqua dictio ſit ocioſa & ab oratiōe ſoluta. Non tñ fuiſſe illum ordinem apud ãtiquos, quem iſti nunc deſiderãt: licet videre apđ autores, qui plærumq; deſcēdunt ad ordinem lectionis, vt Donatus in Barbariſmo cum de Syncheſi hiperbaton ſpecie diſſereret: citãs illđ Vergi. in primo æneidos. Tris notus abreptas in ſaxa latētia torquet. Saxa vocãt Itali mediis q̃ in fluctibus aras. Ordo (inquit) eſt. Tris naues abreptas notus torquet in ſaxa: q̃ ſaxa in mediis fluctibꝰ latētia. Itali vocãt aras. En tibi actũm ꝓpoſitum, nō modo verbo, ſed etiam verbi ſuppoſito/ & in mediis fluctibꝰ (hoc eſt ablũm cum ꝓpoſitiōe ꝓpoſitum participio) & in hunc modum alia. Sed vt his morem geramꝰ: hũc ordinē ſequi poterunt.

Igitur poſita ãte oculos clauſula: principio ꝟbum cōtemplabimur/ deinde verbi ſuppoſitum, cōſeq̄nter caſus cum q̄bus verbum cōſtruiť. Ordinamꝰ vero ſic. Si fuerit vctũs ab eo faciemꝰ initium. Quđ ſi nō fuerit a ntō incipiemus. Deinde verbum ſeqť, cui iungiť aduerbium, nam aduerbium qđ verbum determinat/ aut participium/ aut nomē: cōtinuo poſt illas particulas poni debet/ quemadmodum ꝓpoſitio ãte ſuum caſualem/ & cōiunctio ãte illđ, qđ ſuperioribꝰ adnectit. Quod ſi duo verba aut plura fuerint in eadem clauſula: a principali verbo/ hoc eſt/ qđ facit orōnem quieſcere, incipiendum erit. vt liber quem emiſti/ erat meus/ verbum principale eſt/ erat. Tunc apponemus dtũm aut actũm. vt commodius erit. tãdem caſum, qui præpoſitiōibus adiungitur/ ſiue effectiuum ponemus. Adiectiuum quoq; poſt ſubſtãtiuũ/ & Relatiuum poſt antecedentē/ & Gtũm poſt dictiōem a qua regitur ordinabimus.

Præponitur quoq; particulæ interrogatiuæ, vt qs? nunqd? Et negatiuæ/ vt nemo. Et vocatiuæ/ vt o heus. Et exhortatiuæ & optatiuæ.

AELII ANTONII NEBRISſenſis Grammatici & Rhetoris Relectio. IX. de accentu Latino aut latinitate Donato/ quã habuit Salmanticæ/ Tertio Idus Iunias. M. D. XIII.

ET si omnes diſciplinæ, quæ actione aliqua ſiue contemplatione terminãtur: maxima ex parte circa res difficiles/ ambiguas/ incertaſq; verſentur/ tñ propenſiori quodã modo id cotidie in re literaria experimur. Atq; vt omittamꝰ quæ ſunt nobis inſpirata diuinitꝰ/ q̄bus nihil certius eſſe poteſt/ quid eſt qđ hũana diligētia poſſit aſſequi, niſi hallucinans, & quaſi per noctis vmbras aliquid explorãs? Iam illa q̃ primum certitudi-

nis gradum obtinere dr̄ metheſeos doctrina, tātis hodie tenebris inuoluta eſt, vt pauca illius veſtigia extent. Nam de phyſicis quota pars rerum eſt inuenta/q̄s natura in ſinu maieſtatis ſuæ repoſuit? Excutiamꝰ nūc artes illas, q̄rum finis eſt actio, atq; ciuilem imprimis, q̄ intra ſe om̄ia illa complectit̄, qbus humana ſocietas cōſtat. Accipe qd de illa philoſophorum maximꝰ dicat. Iuſta, inqt, & honeſta de qbus ciuilis cōſiderat/tātam varietatem & diſcrepātiā in ſe hn̄t, vt lege dumtaxat & cōſuetudine, nō autem natura cōſtare videātur. Medicina quoq; ſiue ſit illa methodica/ſiue clinica/ſiue empirica/nihil eſt incertius cum pro loci/pro temporis/ꝓ ætatis/ꝓ medicamētorum rōne labet/atq; ſubinde nouitatibus victa mutetur. Nolo nūc commemorare aliarum artium inconſtātiam: venio ad Grammaticen/cui ratio dicendi cōiuncta eſt: quæ cum ſit ex diuerſorum temporum autoribus / aut ex contemporaneis diſcrepātibus collecta, nihil propemodum certi, ac definiti de ea tradi poteſt. Q uare illđ vnicum tātum ambiguitatis remedium eſt nobis 'reliquum/vt optimi cuiuſq; autoritati innitamur. Q ui ſint autem optimi/aut qui alijs præſtātes/aliubi eſt a nobis copioſius diſputatum. Sed cum ſint alia complura, quæ lōga deſuetudine interciderūt/illđ imprimis eſt/ꝙ in proferendis verborum ſyllabis a plæriſq; omnibus peccatur, tum in extenſionis quātitate, tum in acumine & grauitate. Nā cum inter alias ſyllabæ accidentias duæ potiſſimum ſint neceſſariæ/extenſionis quātitas/& ſublatio/atq; depreſſio, nemo eſt hodie qui ſyllabas ſua temporis duratione proferat: hoc eſt breuem vno tempore/longā duobus. etiā ſi artis præcepta calleat: quæ de hac rōne tradūtur. Q uid qđ neq; ſatis cōpertū eſt a grāmaticis de qbuſdā/lōgæ ne / an breues ſint? Nam qs hodie ſcit q̄ temporis duratiōe ꝓferat̄ inclytus? qua inſanꝰ in prima ſyllaba? Q uia ſi dicis ꝙ breui, qa per naturā ſemper breuiatur, etiā ſi poſitiōe ſit lōga, quomodo nunq̄ in carmine reperit̄ breuis, niſi cū vocalis ſeqt̄, vt inanis. iners? Aut ſi lōga eſt natura ſeqnti cōſonāte: quomodo Cicero de oratore ad Brutū dicit, ꝙ inclytꝰ breuiat, & inſanꝰ producit? Verba illiꝰ ſunt. Inclytꝰ dicimꝰ breui prima, inſanꝰ producta, inſipiēs/inhumanꝰ breui, infœlix lōga. Itaq; iam ſyllabarū quantitas ad nullos alios vſus eſt neceſſaria, q̄ ad examinãda carmina & accentꝰ rationem, ad extēſionem cōtractionemq; nihil prorſus, cum indifferēter longis pro breuibꝰ, & breuibꝰ pro lōgis vtamur. Sed cū in arte mea de accētu latino regl̄as proponerem, cur cum lōge lateq; paterent, in anguſtias quaſdam coarctaui? Aut quid mihi venit in mentem, vt cum Q uintilianus libro primo inſtitutionum oratoriarum latini accentus regulas ſimpliciter & ſine vlla exceptione traderet, ego illas in arctum quendam locum augens artis diſficultatem contraxerim, hoc eſt, in nigrum candida vertere, in tenebras ſplēdore conſpicuas? Apđ nos, inqt ille, accentꝰ latini ratio breuiſſima eſt. Namq; in omni voce acuta intra numerum trium ſyllabarum continetur,

ſiue hæc ſint in verbo ſolæ/ſiue vltimæ/& in his aut proxima extremæ/aut a fine tertia. Trium porro de quib9 loquimur/media longa aut acuta erit, aut flexa, eodem loco breuis vtiq; tertiā acuet. Eſt aūt in omni voce vtiq; acuta, ſed nunq; plus vna, neq; vnq; vltima, ideoq; in biſſyllabis prior acuta. Præterea nunq; eadem flexa & acuta: q̄a eadē flexa ex acuta vtiq; neutra claudet vocē latinā. Ea vero q̄ ſunt ſyllabæ vnius, erūt acuta aut flexa, ne ſit aliq̄ vox ſine acuta. Quid aperti9 dici potuit? aut q̄d ſimplici9? Atq; vt eādem præceptiōem nobis inculcaret, idem ſæpe: ſed alijs verbis repetit. Eſt (inq̄t) in omni voce acuta ſyllaba, neq; vnquām vltima, ideoq; in byſſillabis prior. Et ſubdit, q̄ neq; flexa, neq; acuta claudet vocem latinā, quia, vt dixit accent9 acut9 in penultima aut ātepenultima, circumflexus in vltima aut in proxima a fine, ſemper collocari debet. Idem quoq; autor Libro eiuſdem operis duodecimo vbi oratorem officio inſtruit, moribuſq; informat inquit, cum rigore quodā, tum ſimilitudine ipſa minus ſuaues habemus, quod vltima ſyllaba, neq; acuta vnq; excitatur, nec flexa circumducitur, ſed in grauem vel in duas graues cadit ſemper. Vides quemadmodū per abnegatiōem vtrobiq; interponit decretum irritās, cum dicit neq; vnq; vltima, & vtiq; neutra claudit vocem latinam, ſed in grauem vel in duas graues cadit ſemper? Quam generalitatem nullis coarctat limitib9, nulla exceptione cōtrahit, nullis præſcribit finib9. Quid igit̄ ſibi voluit, quod In calce noſtrarum introductionum diximus accentus latini reg̃las tot modis fallere? Ac primo quidē diſtinctione, hoc eſt differentiæ cauſa. Secūdo abſciſiōe. Tertio attractiōe. Quarto interrogatiōe. Nam de ſynepia, hoc eſt, de cōſeq̄ntia & de idiomate, poſtea diſſerem9. Ego tibi amice, vt ingenue verum fatear, quo tēpore rudimenta illa in vulgus edidi: nō putaram tāto conſenſu om̄es Hiſpanos meos in ſententiā meā ituros. Itaq; nō fueram auſus immutare quicq; ex his voculationibus, quæ illorū auribus iam pridē inſederant: cum præſertim eſſent autores, quibus poſſent errata ſua defendere. Nam quis mihi crederet, ſi iā inde a principio dediſſem præceptū, quod in crementis verborū proferendum eſſet. Amauerimus amaueritis. Docuerimus docueritis, & ſimiliter cadentia: accentu in penultima circūflexo? Atqui iā nemo eſt, vel mediocriter doctus, qui non ita proferat, tantū potuit efficere iuncta cum ratione autoritas. Quod ſpero etiā futurum in ijs vocibus: de quibus impræſentiarū diſputaturiſſumus. Fallūt, inquā, regulæ ſuperiores & primo quidē diſtinctione, hoc eſt differentiæ cauſa. Idq; quoſdā putaſſe debere fieri Quintilia. refert. Cæterū iā ſcio (inquit) eruditos quoſdā & nonnullos etiā Grammaticos ſic docere ac loqui, vt propter quædam vocum diſcrimina verbum interim acuto ſono finiant, vt in illis. Quæ circū littora circum piſcoſos ſcopulos, ne ſi grauem poſuerint ſecundā, circus dici videatur, non circuit9. Quod nullo modo poſſe

dici Quintilianus ſtatim oſtendit dicens. Mihi videtur conditionem mutare qđ in his locis verba cõiungimus. Nam cum dico circũ littora, tanq̃ vnum dico diſſimulata diſtinctione, itaq; tanq̃ in vna voce vna eſt acuta, qđ idem accidit in illo Troię qui primus ab oris. Hęc Quintilianus, & ſubdit, ſeparata vero hæc a præcepto noſtro non recedent, qđ perinde eſt, ac ſi dicat, præpoſitiones ſuo caſui præpoſitas cum illo coaleſcere, communemq; accentum habere, quandoquidem vna vox utraq; particula cenſetur, ita tamen vt prępoſitionis ſyllabæ omnes grauentur, & accentus accommodetur dictioni cui præpoſitio illa deſeruit. Quod ſi præpoſitio ſeparetur, quod poteſt fieri cum contra naturam ſuam poſtponitur, vt cum Vergilius dixit. tranſtra per & remos, & alio in loco. Errabant acti fatis maria omnia circum, aut per ſe prępoſitio ſine ſuo caſu proferatur, vt cum dico circum, præpoſitio iungitur accuſatiuo, palam vero ablatiuo: tunc Quintilianus dicit, ꝙ tales voces a præcepto ſuo non recedent, hoc eſt ꝙ ſequentur regulas accentus latini, perinde ac ſi eſſent per ſe dictiones. Quod vero Quintilianus ait diſtinctionem illam ſiue differentiæ cauſam in aduerbijs tantum vindicaſſe quoſdam, id ſibi non placere oſtendit, cum regulas proponens nihil excipit. Sed neq; legi quemq̃ cuius autoritas admitti debeat, qui hoc ſcripſerit. Neq; audiui quemquam virum doctum, qui huiuſmodi loquendi ratione ſit vſus. Quod ſi quis mihi Priſcianum obiecerit, qui nonnihil huic præceptioni obſtat: vt me aliquãdo tantis quæſtionibus explicem, principio non admittam libellum, qui ſub illius nomine inſcriptus de accentu vulgo circumfertur. idq; doctiſſimorum conſenſu atq; compluribus argumentis facile comprobatur. Nam quæ de aduerbijs libro quintodecimo, atq; de alijs partibus orationis alijs in locis ſcripſit, non ſunt multifacienda, cum habeam autores optimos quorum teſtimonia poſſim illi opponere, Seruius in illđ ex æneidis Vergilianæ libro. vſ. illius ergo venimus. Ergo (inqt) coniunctio fuit. ſed per accentus mutationem in aduerbium tranſit, & eſt ſola particula, quæ habet in fine accẽtum circumflexum. Quod ſi ſola, igit̃ alias aduerbium loci & temporis nõ circumflectitur, id quod Priſcianus putat. Idem quoq; præcipit compoſita ab inde tertiam a fine debere acui. vt déinde, exinde, próinde, périnde, & aquando. vt ſíquãdo, néquãdo, ſíquãdo. Quam pungendi rationem Aldus Manutius ſequitur. De quo quid nos ſentiamus poſtea dicemus. Idem adhuc Priſcianus aſſerit ab orſum compoſita, vt déxtrorſum, ſiniſtrorſum, déorſum, orſum, & ab hac particula, verſus, cum poſtpoſita componitur, vt Italiam verſus, Siciliam verſus. eandem quoq; tertiam a fine acuere: non ob iam rationem niſi vt ſub vno accentu prolata demonſtrentur eſſe compoſita. Non tamen in eandem perſtat ſententia. ſed affert adhuc aliã cauſam mis aptam, quam ſibi magis placere dicit, particulas videlicet illas orſum & ſum habere vim quandam inclinandi ad ſe nomina ſuprapoſita, quemad-

modum & illa.q̃.ne,ve.quas vocant inclinatiuas ex eadem ratione de quibus mox. Eamdem compoſitionis cauſam eſſe dicunt, cur illa mutent accentum ex penultima in tertiam a fine déinceps. derépente, de impróuiſo, & a propter compoſita, vt éapropter, quápropter Et a longe, vt délonge, álonge. Et a circũ, vt circúmcirca, ídcirco, & complura alia ad hunc modũ, vt dúmtaxat, exáduerſum, q̃ omnia & Quintilianus & doctorũ vſus excludit. Aiũt prærerea differẽtiæ cauſa accẽtu acuto in vltima proferẽda eſſe illa profectó. porró, immó, ne videantur coincidere cum datiuis quorũdã nominum. Cur non & aduerbia illa quæ ipſa datiui terminationi ſimilia ſunt quibuſdã nominibus adiectiuis, vt falſó. certó. manifeſtó. conſultó. crebró. auſpicató. auguraró ſeduló. præcarió, meritó. raró. modó. citó. Ad quod iſti reſpondent id non debere fieri niſi in illis tãtum, vbi autores differentiam facere voluerunt. Sed qui tandem obſecro ſunt iſti autores? vbi latent? vnde ſunt petẽdi? Nõne commodius multoq; ſimplicius eſt Quintiliani præceptum, q nihil tale nos curare præcipit, ſed tãtum vt accentus latini regulas teneamus? Quod ſi (vt ille ait) cõſuetudo vicerit, vetus lex ſermonis abolebit, totumq; hoc negocium, qđ Grammaticen appellamus, nomen eſt inane. Sit apđ græcos accentus ratio difficilior, ſit apđ nos q̃ breuiſſima, habeãt illi accentus magis varios: quia plures habẽt dialectos (hoc eſt loquendi genera) ſit nobis vnum atq; ſimplex dicẽdi genus, ſint illis quãtumcũq; volẽt accẽtus ſuaues atq; ipſa varietate dulces, dum nobis relinquãt grauitatem atq; conſtantiam: qui muſas colimus ſeueriores. Maneãt igitur nobis in hac parte fixum indubitatumq; præceptũ, ſiue fiat compoſitio ex diuerſis particulis, ſiue inuicem apponãtur, ſemper obſeruãdos eſſe tenores propoſitis de latino ſermone regulis (hoc eſt) nunquam in fine acuendam aut circumflectẽdam eſſe ſyllabam, niſi in ĩs, quæ ſunt ſyllabæ vnius. Neq; dicendũ cum imperita multitudine, plané. ſané. vná. poné. feré. fermé. ergó. aliás. vltima acuta, aut circũflexa, ſed ecõtrario priori acuta aut circũflexa, ſequẽti vero deiecta. Quod ſi penultima per naturam fuerit lõga, in eadem accẽtum debere collocari. Neq; cum vulgo proferas prima acuta ádprime ſiue ápprime, ſed media adpríme ſiue appríme, quia eadem eſt longa. Non enímuero ſiue átuero antepenultima acuta, ſed penultima enimúero. atúero. Qđ ſi fuerit breuis, in tertiã a fine eſſe trãſferẽdum, ſi dictio ſit compoſita, vt in illis, ámodum, quemádmodum, propémodum, póſtmodum, póſtmodo, quodámmodo, huiúſmodi, iſtiúſmodi. Si vero compoſitione non coaleſcãt, ſuo quæq; accentu erunt proferenda, vt ſi tribus particulis ſolutis dico, quem ad modum. Idem quoq; dicendum de illis multómagis, ſiue multo mágis, quantómagis, ſiue quanto mágis, multóminus, ſiue múlto minus, paulóminus, ſiue paulo mínus, nihilómagis, ſiue nihilo mágis, nihilóminus, ſiue nihilo mínus. Alioqui ſi componatur, accentu in penultima. ſi vero non componatur, ſua quæq; particu-

la ſuum accẽtum habebit. Ex hac rõne tenus præpoſitio cum poſtponatur, ſemper contra naturam præpoſitionis, ſi componitur, remittit accentum ad ſyllabam præcedentem, vt hácteus. quátenus. Si vero nõ componit. ſuum per ſe accẽtum retinebit, vt crurũ ténus. capulo ténus. pubc ténus. Illa tamen q̃ corrupta in compoſitiõem venirũt, ſiue ita coeũt, vt non poſſint ſeparari, ſi penultimam hñt breuem, regulã accentus generalem ſequuntur, vt álíubi. ſícubi. ínibi. idéntidem. íbidem. intereá loci. óbiter & huiuſmodi. Secundo, inquã, accẽtus latini regła fallit in dictionib9 abſciſſis, qa in eadem ſyllaba retinent accẽtum, in qua fuerat ante abſciſſionem, quemadmodum in nominib9 ꝓprĳs ſcdæ declinatiõis in i us ſyllabas deſinentib9. q̃ us. mutata in. e. apđ antiqſſimos formabãt vocãdi caſum, vt hic Vergili9 ô Vergilie. hic Ouidius ô Ouidie. hic Mercurius ô Mercurie antepenultima acuta, propterea ꝙ penultima breuis eſt. Deinde. us. finali abſciſa ſeqns atq; proinde ſæculum eruditius protulit. ô Vergíli. ô Ouídi. ô Mercúri accentu acuto in eadem ſyllaba (hoc eſt) in penultima, quamq; ſit breuis, qđ eſt cõtra latini ſermõis regulam. Quis hoc dicit? Priſcianus opinor in ſcđo de octo partib9 orõnis volumine, cum de vctõ ſingłari declinatiõis ſcđæ agit. Atqui. P. Nigidius Figulus apđ Gelliũ libro noctiũ Atticarum duodecimo aliter ſentit, reĳciendũ eſſe videlicet in tertiam a fine, quoniam penultima ſit breuis. Nigidĳ verba referente Gellio ex Grammaticorũ commentariorum libro quarto & viceſimo ſunt huiuſmodi. Voculatio (inquit) q poterit ſeruari, ſi nõ ſcim9 in nominibus, vt Valeri. vtrũ interrogãdi an vocãdi ſint caſus? Nam interrogãdi ſecũda ſyllaba ſuperiori tono eſt q̃ prima, deinde nouiſſima deĳcitur. At in caſu vocãdi ſuperiori tono eſt prima, deinde gradatim deſcenditur. ſic quidem Nigidius præcipit. Sed ſi qs nũc, inqt, Valeriũ appellãs in caſu vocandi ſcđm præceptum Nigidĳ acuerit primam, non młtum aberit quin rideatur. Hæc Gellius. Voculatiõem appellat Nigidius, quem nos accentũ. Caſum interrogãdi, quem nos gtũm quia per illum interrogam9 cuius eſt aliqua res. Caſum vocãdi, quem nos vctũm. Sed cur in vctõ Nigidius acuit tertiam a fine, & in gtõ penultimam? Illa nimirum ratio eſt, ꝙ vctũs. i. ſimplici, gtũs. ĳ. duplici ſcribit, q̃ prolatæ coaleſcunt in ſynæreſim, retinẽt tñ propemodum viam ſuam. Sed dic mihi rogo te, vtri magis credẽdum eſſe cẽſes. Priſciano homini nouicio atq; omnium reprehẽſioni obnoxio, an Nigidio omnium iudicio viro eruditiſſimo? Nemo eſt hodie vel mediocriter in re literaria doct9, q non in Priſciano aliquid deſideret, aliqd detrahat, aliqd ſcriptum negligentius exiſtimet. Idq; iam vulgo perſuaſum eſt, vt illius auctoritas nõ admittatur, niſi in ĳs tm̃ quæ aliorum teſtimonio comprobat, aut quæ aliorum ſententiæ dũtaxat non aduerſentur. At de Nigidio Figulo audi quid Gellius in libri Vndeuiceſimi calce ſcribat. Aetas, inquit, M. Cice. &. C. Cæſaris præſtãtes facũdia viros paucos habuit, doctrinarum

autem multiformium variarumq; artium/quibus humanitas erudita eſt/cul mina habuit. M. Varronem. &. P. Nigidiū,& quæ ſequūtur. Sed obijciet mihi quiſpiā rurſus, curigitur contra Nigidium præceptionem dediſti:quod abſciſione accentus latini regula fallit Nimirum quia illud vulgo proponebatur, ſed quid ego de ea re ſentirem in commentationibus,in quibus cū eruditioribus loquor,maniſeſte oſtendi. quamq;. P. Nigidius, inquam, vir ſui ſæculi præter vnum Ciceronem omnium erudititiſſimus, putauerit in caſu vocandi huius nominis Valerius, primā accentu acuto eſſe proferendā. Quod & ſi Gellius ſcribit non defuiſſe qui irriderent, ego tantum Nigidio tribuo, vt cum eo libentius velim errare, q̄ cum omnibus neotericis literatoribus verū dicere. Scribit præterea Priſcianus libro quinto, quod nomina in. as. deſinentia, ſi ſunt latina & patria, debent in fine, circumflecti. vt arpinâs. ſuffenâs. capenâs. affertq; eius rei cauſam, quia per ſyncopā proferuntur. antiquiſſimi em̄ hic & hæc arpinatis & hoc arpinate proferebant. Idem quoq; de pronominibus illis noſtras & veſtrâs vult intelligi. Quintilianus certe nihil tale præcipit, neq; quod ego legerim quiſq; hoc ſcripſit, cuiꝰ modo autoritas ſit recipienda. Nā quod Probus Grāmaticus in illud Vergil.ex.iij.æneidos.humo fumat neptunia Troia ſcribit, exponendū eſſe fumat pro fumauit. atq; idcirco fumat vltimā debere circūflectere, merito a Seruio in eodē loco exploditur, neq; vllo modo eſt admittendū Sed neq; illa quæ ſunt a dico dicis. duco ducis, & facio facis cōpoſita, quæ abijciunt. e. literā finalē in ſecunda perſona ſingularis præſentis imperatiui modi, alio modo ſunt proferenda, q̄ ſecundū regulas accentꝰ Latini. Sicut neq; aduerbia illa, iſthuc. illuc. iſthic. illic, & ſimilia. neq; obſtat quod ſunt abſciſſa ab eo quod eſt iſthuce, illuce. iā dônec ſiue ex eo qđ eſt abſciſſum ab ēo quod donicū. ſiue ex regula de accentu latino tradita primā circūflectit. Tertio, inquā, accentꝰ latini regula fallit attractione. ſiue inclinatione ex natura (vt aiunt) quarūdam particularū, quas dicūt habere vim attrahendi ſiue inclinādi ad ſe vltimam ſyllabā dictionis præcedentis, Græci tamen aliter dicūt appellari apđ ſe quaſdam particulas enclitícas: hoc eſt inclinatiuas,non quod ad ſe inclinent vltimas dictionum præcedentium ſyllabas, ſed q̄ ad illas ſuos accentus remittant. Sed ſiue hoc/ſiue illud ſit, qđ ad rationem prolationis attinet, nihil refert. Sed habeant græci huiuſmodi particulas inclinatiuas, quibꝰ eſt conſuetū acuere vltimas dictionū ſyllabas, idq; apđ illos habere neſcio quam ſuauitatem Quintilianus dicebat. Latini ſermonis conſuetudo huiuſmodi accentus quaſi peregrinos penitus reformidat. Quis igit̄ præceptum illud primus induxit? aut vnde factum eſt, quod tam pertinaciter indoctorū animis inſederit, vt nihil ſit qđ maiori cōtētiōe defendāt? Quibꝰ aſtipulantur nō infimæ cōdiciōis homines, ſed maximi in re literaria viri. Atq; imprimis

Aldus Manutius. qui nunq̃ aliter pungit libros, quos per totum orbem terrae diſpergit. Sed quid ſi Quintilianus nihil tale praecepit? Quid ſi nemo eſt hodie qui virum doctum ita loquentem audierit? neq̃ vt opinor Aldus ipſe vnq̃ eſt loquut9. Igitur Aldus, quiſpiam dicet, aliud facit, aliud praecepit. Sic eſt profecto, plenaq̃ huiuſmodi erroribus eſt vita. Sed in hoc peculiare quiddam accidit, vt contra falſum praeceptum recte homines loquantur eruditi, alijs in rebus ediuerſo bene p̃cipiant & agãt male. Sed eſto, ſyllaba inclinatiuae particulae incumbẽs acuenda ſit, id quod eſt in noſtris praeceptionibus traditum, num ita debet acui, vt iſti faciunt, hoc eſt, excitato ac vehemẽti quodam ſono? Cur igitur dediſti nobis praeceptum. qd' erat dediſcendum? Nimirum, quia illic cum vulgo, hoc eſt, cum pueris rudibus, cum praeceptoribus parum eruditis, cum ſacrificulis & aedituis res agebatur. Q d' genus hominum nihil probat: niſi qd' didicit, atq̃ plaerumq̃ nouitatibus offenditur. Quos cum recta nõ poſſemus adoriri, dolis fuerũt circumueniẽdi. Diximus nãq̃ huiuſmodi ſyllabas nõ incitato illo accẽtu proferẽdas, quem latin9 ſermo recuſat, ſed clementiori, & qualis eſt fere quem ipſi moderatum appellabãt. Idq̃ teſtati ſumus in cõmẽtatiõibus noſtris, in q̃bus nõ tam diſcip̃los q̃ praeceptores artis literariae inſtituimus. Sed de his hactenus, nũc ad reliqua pergamus.

Diximus accentus latini regulã quarto deficere interrogatione, q̃m vltimas clauſularum ſyllabas interrogãdo ſuſpendimus. Q d' nimium eccleſiaſtici faciũt cum pſalmos/Prophetias/Epiſtolas/Euãgelia/& Doctorum expoſitiones populo audiẽte pronunciãt: vel potius ſubobſcure cãtẽt, atq̃ vno prope ductu ſyllabas omnes efferũt: niſi q̃tenus diſtinctiõis g̃ra q̃ſdam ſeſq̃tono, quaſdam diapẽte (hoc eſt tribus tonis cum dimidio) ſubmittunt. At cum eſt interrogãdum, q̃rtam in fine deijciũt ſemitono: tertiam ſeſquitono: deinde penultimam tono, atq̃ vltimam rurſus attollũt ſeſquitono, vt ſit vltima ſyllaba par quintae praecedenti/quam monotomiam, ideſt eiuſdem toni ſimilitudinem fugiẽdam eſſe in pronunciatione Quintilianus praecepit. Neq̃ eñ omnia ſubmiſſo, neq̃ oĩa elato, neq̃ omnia medio quodam ſono, atq̃ ſub vno deniq̃ aſpectu ſunt proferenda, ſed faciendi ſunt quidam dictionum ſyllabarumq̃ flexus, ꝓut verborum/aut ſentẽtiarum/aut ad ſequẽtia trãſitio ratio exegerit.

Aliter nãq̃ caeſum claudimus recitãdo Iuuenalis illud.

Semper ego auditor tm̃, nunq̃ ne reponam.

Vexatus toties rauci theſeide codri? Aliter illd' eiuſdem.

Nonne libet medio ceras implere capaces.

Quadriuio? il lic namq̃ acuimus finem, hic grauamus. Itaq̃ nulla de his certa regula tradi magis poteſt, q̃ de interiectionibus, quas omnes ſcribunt pro mentis noſtrae affectu/aut pro arbitrio eſſe proferendas. Audiui ego nuper

Bernardum Gentilem Siculum ordinis prædicatorum fratrem: qui carmina ſua q̄dam mihi recitans accentu acuto oēs clauſulas non ſine decore ac ve-nuſtate finiebat. Deficiunt p̄terea latini accentus regulæ idiomate, hoc eſt cū dictiones peregrinæ ſermoni latino miſcent̄, de q̄ in calce introductionum la-tinarum diximus,

Hebreæ voces plærumq; in fine acuuntur.
Non tamen & ſemper, quia ſæpe in fine grauantur.
Id quod Alexander (deceptus forte) putauit.
Si caſus græcos vſurpet ſermo latinus.
Accentu græco talis vox eſt referenda.
Græca ſit at ſi vox: ſed declinata latine:
Accentus noſter caſus moderabitur illos.

Nam quemadmodū in tertia repetitione diximus, de accentu latinarum dictionū: multa a multis prodita ſunt, at de Hebraicis & Græcis cū in ſermo-nem latinum non mutata literatura trans feruntur quo eſſent accētu proferē-dæ, neminem ad huc certi quidq; prodidiſſe. Quo in loco & ſi non nihil de accentu Græco attigimus, atq; illa eadem ex parte coniecimus in quoddam opus, qd' cum eiſdem introductionibus Vulgo circumfertur nō tamen pi-gebit me nunc ea ipſa repetens iterum iterumq; monere. Neq; enim fortaſſe ad rem tam inſuetam atq; proinde a pleriſq; ignoratam vna via peruenr poteſt. Sed anteaq; ad grecarū dictionū accentus Veniamus, reddendum hoc in loco eſt, quod de ſynepia ſumus polliciti, nos eſſe dicturos, q̄ cum dictio Hebraica ſiue Grœca finitur in ſyllaba acuta, ſequiturq; āte cœſum ſiue clau-ſulam aliqua Verborū ſeries, diſſimulatur accentus ille acutus, & pro illo po-nitur grauis, Vt quod in Genealogia Saluatoris noſtri legimus apud Mat-thæum. Liber Generationis Ieſu Chriſti filij Danid, filij Abram. Abram au-tem genuit Iſaac. in priori loco Abrahā in accētu acuto in fine profertur, quia cæſū finitur. In ſeq̄nti grauis ponitur pro acuto, quia ſequitur genuit Iſaac. Idem eſt dicēdum de clauſulis ſequentibus. Igitur Hebraicis Vocib⁹ in aliud tempus reiectis, de Grecarum dictionum accentu: quæ ſermoni latino inter miſceri cōſueuerunt: pauca in præſentiarū perſtringemus. Hæ omnes cū apd' illos in quinq; declinationes diſtribuantur a nobis in tres dūtaxat priores re-ducūtur. Nam per quartam & quintam nullum eſt Grecū nomen qd' infle-ctatur, ſed neq; latinum, qd' quidem ſit proprium. Nomina quoq; in quibus declinatio Greca cum ſuo accentu ab autoribus Vſurpatur, maiori ex parte prppria ſunt virorum, aut fœminarum, ſiue locorum. Quæ, quoniam in al-teram linguam non deberent transferri: non ſine cauſa interpretes cum ſua literatura p lærumq; reliquerunt. Id quod eſt a ſeptuaginta obſeruatum, q ex Hebreo in Græcum ſermonem transferentes, raro ex proprijs nomini-bus quidq; immutarūt. poſteriores audacius ex Adam Adām9 ex Abraam

Abraam⁹,ex Iacob Iacob⁹,ex Ioſeph Ioſeph⁹,atq; ad hūc modū alia cõplu‑ra interp̄tantes. Pari q̊q; modo Latini ex græco noīa ꝓpria vertentes cū ſua lr̄atura plærūq; reliq̄rūt, nõ unq̄ illis declinationē ſuā cū reliq̄s accidētibus accõmodarūt. hinc Q uintil. de grāmatica diſſerēs. Recētiores, inquit, inſtitue‑runt Græcis nominib⁹ græcas poti⁹ declinatiões dare, qđ tñ ip̄m nõ ſemp fieri põt,& ſubdit. Mihi aūt placet latinā rõnē ſequi q̊uſq; patit̃ decor. Neq; eñ calypſonē dixerim, vt Iunonē, q̄q̄ ſecut⁹ antiq̄s Cæſar vtit̃ hac rõne de‑clinādi, ſed autoritatē, inq̄t, cõſuetudo ſup̄auit Phocas p̄terea. vbi de græca de‑clinatione, errāt, inq̄t, q didónis aut mantónis dicūt gtm̄, & vocū aſp̄itas,& veterū autoritas eiuſmodi declinationem repudiauit. Q đ ſi græcorū nomi‑num græcam declinationem admittim⁹,& accent⁹ q̊q; græcos cum illos re‑cipiam⁹ neceſſe eſt, id qđ oēs ad vnum, tam antiqui, q̄ recētiores grāmatici confitent̃. Nominū itaq; græcorū, aut eorum q̄ p̱ græcā declinationē inflexa latino ſermoni miſcent̃ nominatiui terminationes: partim ſunt mere græcę, partim mere latinæ, partim græcis atq; latinis communes. Mere græcas vo‑co illas, q̄ nõ admittūt caſus latinos, mere latinas, q̄ nõ admittunt caſus græ‑cos, communes ſub eadē græca terminatione p̄nt græce ſimul, & latine de‑clinari. Poteſt tñ fieri vt in quibuſdā magis ſint in vſu caſus gręci q̄ latini, atq; ediuerſo in quibuſdam magis latini q̄ græci. Mere græcę terminatiões ſunt illæ, q̄s grammatici declinationi latinæ non interpoſuerunt. Hæ ſunt in. a. lõ‑gam, q̄ ad primā declinationē referunt̃, vt neméa. éas. In. e, longā, q̄ ad eādem primā, vt Helēne. es.

¶ In. o. longam, quæ ad tertiam, vt ſaphó, ſaphóos,& per ſynæreſin ſa‑phus.

¶ In. os. & in. on. breues, q̄ ad ſcđam, vt ilios, vel ilion, iliu. Mere latinę ſunt, q̄ gręcos caſus nõ admittūt, queadmodū oēs q̄ ex terminatiõe gręca in lati‑nā lr̄is immutatis ſunt trāſlatę, vt ab Helēne. es. Heléna. ę. ab Atrídes. u. Atrí‑da. æ. Cõmunes ſunt aliæ oēs q̄ ſub eadē terminatiõe gręce & latine p̄nt de‑clinari, niſi qđ (vt paulo āte dixim⁹) latini aliȷ̄s caſib⁹ magis q̄ aliȷ̄s vtūt̃, pu‑ta in tertia declinatiõe accuſatiuis vtriuſq; nūeri poti⁹, quā genitiuis, & geni‑tiuis, quā datiuis. In ſcđa q̊q; actõ, & vctõ freq̄nti⁹ q̄ gtõ, & gtõ q̄ dtõ. Abla‑tiuus tñ q̄ græci carēt, ſemp̱ erit latin⁹: ac ꝓinde accētu ac declinatione latina moderād⁹, p̄ſertim ſi cū latina terminatiõe coinciderit. Nā in mere gręca de‑clinatione abltūs dtõ poti⁹ aſſimilabit̃. Sed āte quā de ſingulis dicā, explodē‑da mihi eſt in hoc loco Aldi Manutiȷ̄ ratio, q̄ ex Q uintiliani p̱cepto vtitur in accētib⁹ p̱ apices deſignādis. Nā in terminationib⁹ illis, q̄ ſunt gręcis atq; latinis communes, ego non video cur gręcos poti⁹ q̄ latinos ſeq̄tur. Niſi for‑taſſe: q̄a magis fauet gręcę q̄ latinę lectioni: ſiue vt nos hoīes latinos contēnat, gręcis ſe vocib⁹ iactat. Q đ ſi iā terminationes illę ſūt latinitate donatæ, atq; oim cõſenſu ē int̃ latinas receptę nūerāt̃, q̄ tādē cacozelia ē aliēis, q̄ patriȷ̄s vti

malle. Igitur queadmodū ego illi facile aſſentior in mere græca declinatiõe, ita in cõipenit⁹ diſſentio. Itaq; ob hanc cauſam inter accẽt⁹ græci regulas ꝑpoſita eſt a nobis vigeſima his ꝟbis. Ntũs atq; ꝑinde vctũs ſinglãris terminationẽ hñs communẽ græcis & latinis: tametſi accẽtu græco & latino proferri põt, mixt⁹ tñ ſermoni latino ſcđm reglãs accent⁹ latini ꝑferend⁹ eſt. In ſermone ꝟó græco accent⁹ græci reglãs ſequat̃ oportet. Eſto exempli cauſa hoc nomen atreus, qđ tam á græcis quã à latinis per eus diphthongon ꝑfertur, quam terminationẽ latini ſuã fecere, atq; accẽtu acuto in prima ꝑtulerũt. Atqui Ald⁹ mauult accentu acuto in vltima notare, quemadmodum & oĩa alia nomina ſilr̃ cadentia puta Penthéus. Theſéus. Promethéus. Alſa regula eſt, qđ nomina maſculina, aut fœminina, aut duorum generum cõia quintæ declinationis, q̃ ad tertiam nr̃am referunt̃, mittuntq; ntm̃ & vctm̃ pluralis in .es. communem græcis atq; latinis, terminationem genitiui ſinglãris vtriuſq; linguæ rationem ſequunt̃, illa modo differentia eſt, qđ græci breuiãt, latini ꝟo ꝑducunt terminationem illam, vt qm̃ apđ græcos nomina terminata in .as. recipientia .d. in gtõ, acuunt vltimã, penultima q̊q; genitiui acuit̃, atq; ex conſeq̃nti aliorum caſuum ex reglã inferi⁹ tradenda. Eſto exempli cauſa. arcás. arcádos. arcádi. arcáda, o árcas. In pl̃ali q̊q; arcádes. Apđ latinos tñ q̃a hmõi nomina in obliq̃s breuiãt penltimam, accent⁹ transfert̃ in tertiam a fine. vt árcas. árcadis. árcadi. árcadem, o árcas. Plurali ntõ & vctõ árcades, Cũ itaq; Verg. in buc. dicit. Ambo florentes ætatib⁹ árcades ambo. atq; ibidẽ árcades inuidia rumpant̃. vt ilia Codro, quia vtrobiq; .es. breuiat̃, cõſtat declinationem eſſe græcam & conſeq̃nter penultimam debere acui, tametſi penltima ſit breuis. Accuſatiui tñ pl̃alis inter græcos & latinos manifeſta eſt differentia ex terminatione, qđ illi in .as. breuem, nos ꝟo in .es. longam terminamus, q̃re illi arcádas penultima acuta, nos árcades antepenultima ꝑferem⁹, atq; pari modo de reliquis hmõi. Nunc ad ſinglãs quinq; declinationum græcorum & trium latinorum terminationes accedam⁹. Sed qd ſibi velit Quintilian⁹ cum de accentu ſcribens, ait, ſe iuuene doctiſſimos q̊ſdam ſenes ꝑferre ſolitos átreus, & nomina hmõi prima acuta, vt neceſſario ſcđa eſſet grauis, mihi non liq̃t. Nam ſi terminationem illam in .eus. diphthongo ex ſermone græco in latinam declinationem admittit, recte ꝑferebant ſenes illi: ſi non admittit, perperam. Atqui oẽs grammatici illum admittunt, atq; inter ſcđæ declinationis terminationes connumerant: Sed anteq̃ ad ſinglã deſcẽdam repetenda ſunt adhuc ex eodem loco reglæ duæ. Prima, qđ vltima dictionis ſyllaba exiſtẽte lõga nõ põt accent⁹ in tertia a fine collocari, ſed in penultima aut in vltima. Altera, qđ in eadem ſyllaba collocat̃ accent⁹ in obliquis, in q̃ fuerat in recto. Quæ reglã trib⁹ in locis deficit, primo ſi in recto accentus ſit in antepenultima, in obliquis vero vltima ſit longa, tunc em̃ ex regula ſuperiori transfert̃ accentus in penultimam, vt Apóſtolos, apóſtolu, apóſtolo.

apſtóſtolon, o apóſtole vel apóſtolos. in nto̅, acto̅, & vcto̅ ātepenultima acuit in gto̅ & dto̅, quia alter diphthongo, alter o mega terminatur, in penſtimam transfert. Deficit quoq; hęc regula in nominibus q̄ ad tertiā nr̄am declinatio nem referunt: q̄ ꝓpterea qđ creſcunt vna ſyllaba in obliqs, ſi accētus in recto eſt in antepenultima, neceſſe eſt in obliqs in ſeqntem transferat, qm̄ accent9 in quarta a fine collocari nō poteſt. Vt œnigma habet in prima accētū œnigma tos in ſcđa. Tertio deficit hęc regula in dictionib9 monoſyllabis q̄ ad tertiā declinationē nr̄am referunt: qrum gtūs in. os. acuit trāsferturq; accent9 a pri ma in vltimā, vt Pán. panós. Crés. cretós. actūs q freqnter vſurpat: nomina tiui accētum ſequit. vt Pana. Creta.

❡ Primæ igit latinæ declinatiōis vna dūtaxat eſt terminatio in. a. breui, reci pit tamen & q̄ttuor græcas. In. a. lōgam. In. a. breuem. In. as. & in. es. lōgas, q bus oēs ſuos caſus cōmunicat. Recipit inq; ex prima declinatiōe græca duas in. as. & in. es. vt Aeneas. Anchiſes. q̄rum gtūs exit in. æ. diphthongō, cui ſſis eſt dtūs. actūs in. am. vctūs in. a. breuē, abltūs in. a. longā. Sunt qui hos caſus non a græca terminatiōe in. as aut in. es. ſed a terminatione latina in. a. breui deducāt. & illđ qđ Hora. in. ij. ſermo ſcribit. Ne qs humaſſe velit Aiacē Atri da veras cur. & illđ Oui. ex. ij. metamor. Te tū o parui rector polydecta ſca phi. Illud p̄terea Senecæ in Agamēnone. Aggrediar, & te Oreſta furabor li bens. Illud q̄q; Martialis. Teréos aut cœnam crude thyeſta tuam, non ab eo qđ eſt atrides. polydectes. oreſtes. thyeſtes. ſed ab eo poti9 qđ atrida. polyde cta. oreſta. thyeſta eſſe deducta. Sed cur has duas latini magis non recipiunt, quā alias, de qb9 paulopoſt dicturi ſum9, non video. Sed qđ ad rem attinet, plæriq; latinorū fallunt cum audiunt græcos, putātes qđ illorū v̄ba ita ſunt enunciāda quemadmodū ab illis ꝓferunt. Nam cum apđ eos vltima exiſtē te lōga accēt9 nō poſſit in tertia a fine collocari, ſed aut in eadē vltima, aut in penultima, ſiue illa ſit breuis, ſiue illa ſit lōga, cūq; nomina in. as. & in. es. deſi nentia ꝓducant in hac declinatiōe, neceſſe eſt vt penſtima etiam ſi breuis ſit, acuat. Quare illi ex ſua regl̄a dicūt Andréas. Pythagóras. Priamídes. Pan thoídes. Nos v̄o q̄a penultima eſt breuis, trāslato accētu in tertiā a fine dici mus ándreas. Pythágoras. Príamides. Pāthóides. Itaq; apđ Hora. in. ij. ſer. q̄a ex declinatione græca legim9 Pythagóran p. n. in fine penſtimā accētu acuto ꝓferem9. Qualia, inquit, vincūt Pythagóran antiq; reum doctumq; Plato na. Apđ Verg. q̄q; in. ij. æn̄. ex eadem rōne Priamíden Helenum graias re gnare p vrbes. Et apđ Hora. in prin. car. Tartara Pāthódē iterū orco. In vcto̅ q̄q; apđ eundem in. ij. ſer. O Laertíade quicquid dicam, aut erit, aut non. Pari quoq; ſunt in errore qui obliqs (nā de rectis nolo nūc digladiari) horū nomi num Eſaíę. Ieremíę. Zacharíę & ſilr deſinētium, ꝓferūt in penſtima accentu acuto, cum ſint omnino caſus latini, habeātq; penſtimā breuē. Eadē p̄terea ratio nr̄os in errorē induxit, vt nomina græca ſcđæ illorū declinationis in. a.

longam.

longā deſinentia:penultimāq; breuiātia:q̄ cum apd̄ illos eādē penultimā ſiue vltimā acuāt:ipſi q̄q; mutata declinatiōe queadmodū illi ꝓferūt:cū deberēt ex accentus latini regula tertiā a fine acuere,& ꝑ eo qd̄ illi dicūt ſophía:philoſophía:theología,aſtrología,neméa penultima acuta,ipſi ꝓferre deberēt ſóphia,philoſóphia,theológia,aſtrológia,némea,accētu in tertia a fine ex rōne declinatiōis latinę,q̄ vltimā ex lōga in.a.breuē cōmutauit.Q d ſi lōga vſpiā repiat̄,intelligimus declinationē eſſe Græcā,atq; ꝓinde accētu Græco ꝓferēdam.Quemadmodū apd̄ Papiniū in.v.Thebaid. Et facilis némea latas euoluere vires.Quē locū Priſcianus lib.vij.citās neméa,inqt,qa ſeruauit.a.ꝓductam accentū in penultima retinet acutū.Non deerūt fortaſſe qui dicāt in Papinio legendum eſſe ꝓ neméa nemeé,aut per cæſuram poni breuem ꝓ longa,vt accentu latino ꝓferatur némea prima acuta.Sed nihilominus regula vtriuſq; linguæ in vigore ſuo perſtat.Iam v̄o quis etiā ex doctiſſimis quibuſq; nō peccat in ꝓferēdis nominib9 in.e.lōgā deſinētib9:q̄ oīa ex mere Græca declinatiōe inflectunt̄:in illis p̄ſertim q̄ hn̄t penultimā breuē?Nam cū deberēt illa enunciare accētu Græco,ipſi latino ꝓferunt,vt penélope pro penelópe,cal íope ꝑ callíope,hélene ꝑ helēne,erígone ꝑ erigóne,dánae pro danáe,eurýdice ꝑ eurydíce.Et fere ad hūc modū noīa ꝓpria fœminarum p̄ter admodū pauca:vt Agaué,Canoché,acuētia vltimā.Nomina quoq; regionū,vrbiū,& inſularū,vt líbye ꝑ libýe,áſine ꝑ aſíne,íthace ꝑ itháce,méilite ꝑ melíte,& nomina poſſeſſiua in.ce.deſinētia,q̄ acuūt vltimā,vt Grammátice ꝑ grāmaticé,dialéctice ꝑ dialecticé,múſice ꝑ muſicé,éthice ꝑ ethicé. A recto etiā in.a.breui terminato,cui9 penultima ꝓducit̄,acuiturq; in ātepenultima,accētus vſurpat̄.vt apd̄ Papiniū lib.vij.thebai.Nāq; ferūt raptam patrijs ǽginā ab vndis,ꝑ q̄ ineruditi dicerēt æginā penultima acuta ſiue circumflexa,qm̄ eſt per naturam longa.Scd̄a declinatio lr̄as quinq; habet proprias terminatiōes in.er.ir,ur,um.us,Recipit q̄q; vnā Græcis atq; latinis cōmunē in.eus.diphthōgō.Cui9 ntūs(queadmodū paulo āte dixim9) i ſermone latino latin9 potius q̄ Græc9 cēſeri debet,atq; idcirco ꝓferēdus eſt accētu latino,hoc eſt penultima acuta,cū apd̄ illos acuat̄.Ex hac terminatiōe latini oēs caſus atq; ꝓinde accētus Græcos vſurpāt.vt Téreus ꝑ eo qd̄ illi dicunt Tereús.In gtō Teréos penultima acuta.Martialis. Flet philomena nephas inceſti teréos & c̄.In dtō teri,per ſynæreſim q̄q; ſicut orphi.Verg.Orphi calliopæa lino formoſus apollo.Nam órpheo & téreo latini eēnt caſus.In actō teréa & orphéa penultima acuta.Iuue.Alcinoen bacchi thebas & teréa fauſti.Verg.in buc.Orphéaq; in medio poſuit,ſiluaſq; ſeqntes.Téreū namq;& orpheū caſus latini ſunt.Vctūs fere ſemꝑ vſurpat̄ a latinis,circūflectitq; vltimā tereû orphû.Ouid.li.vj.metamor.Vt voluere ābo,voluiſti tu q̄q; tereû. Verg.iiij.geor.Illa quis & me,inquit,miſerā & te ꝑdidit orpheû,atq; ad hūc modum reliqua in.eus.diphthōgon deſinētia,q̄ ſunt ꝓpe innumera,vt Ty=

deus tydeos, tydea tydei. Peleus peleos: pelea peleu. Theſeus theſeos, theſea theſeu. Achoreus achoreos, achorea achoreu. Pentheus pētheos, pēthea pentheu. Prometheus ꝓmetheos, ꝓmethea ꝓmetheu. Recipit etiā duas in. os. & in. on. longas, q̄s illi per tertiā Atticorū declinationē inflectūt. vt Andrógeos andrógeo, andrógeo andrógeon, o andrógeos. áthos, átho, átho, áthon, o áthos. Hæc declinatio cum ſuo accētu á latinis nōnunq̄ vſurpat. Verg. ij. æn. Andrógeos offert nobis ſocia agmina credēs. Idē li. vi. In forib⁹ lœtū Andrógeo, tū pēdere pœnas. Nā andrógeo gtūs eſt græc⁹ attic⁹. Iuue. Creditur olim velificat⁹ áthos, & qcqd græcia mēdax. Et Ver. i. geor. Aut ráthō aut rhodópen. Hāc q̄q; declinationem interpres vſurpauit in ep̄la ad Corin. i. Ego qdem ſum Pauli, ego autē ápollo, q gtūs eſt græc⁹ ab eo qđ eſt ápollos. Idem in eadem ep̄la. De Apollo autem fratre notū vobis facio, qui abltūs dtō attico ſilis eſt. Idē in ep̄la ad Titum, Apollo inquit, ſollicite ꝑmitte: qui actūs q̄q; atticus eſt, habetq; accentum in tertia a fine, tametſi penultima ſit longa, qđ eſt declinationis atticæ ꝓprium. De altera terminatiōe in. on. lōgū, nō ſuccurrit exemplum, qđ vſurpet á latinis. Recipit p̄terea & duas alteras terminationes in. os. & in. on. breues, q̄ per q̄rtam declinationem græcorum inflectunt, vt ílios vel ílion. nā in vtraq; terminatione reperit. Et ab eo qđ eſt Ilion. Verg. iij. æn. dixit, Ceciditq; ſuꝑbum ílion, & omnis humo fumat neptunia Troia. Ex hac terminatione maxime in. os. latini freq̄nter caſus rectos atq; ex obliquis actōs vſurpāt cum ſuis accentibus, q ſunt apđ illos tam varij, vt á nobis de illis nihil certi tradi poſſit. Nā & penultima etiā per naturā longa exiſtē te reijciunt accentum in tertia á fine, quemadmodum in ijs, q̄ ſequunt̄ áglauros, ácaſtos, cáyſtros, céphiſos, cýmolos, cypáriſſos, córinthos, éraſmos, épiros, erýmāthos, euādros, helléſponthos, hermaphróditos, hyácinthos, hyménæos, íacchos, léarchos, léucippos, méādros, nárciſſos, ólympos, péloros, parnaſſos, príapos, polýphemos, radámāthos, týrannos, ábydos, zácynthos, q̄ omnia rōnis hui⁹ ignari, accentum in penultimā ꝓferunt, ex eo decepti qđ ſit longa. Nā quis apđ Ver. iij. æn. nō legit. Iā medio apparet fluctu nemoroſa zacynthos, penultima acuta, ꝓ zacýnthos eadē graui. Apud Oui. quoq; in hero. Et q̄s tulit alta zacýnthos ꝓ zácynthos. Et apđ Mar. Conſuluit nares an oleret aera corínthō ꝓ córinthō. Apđ Horatiū tn̄, quia declinatiōe latina vſus eſt, legim⁹, cōtingit adire corínthū penultima acuta. Oui. in ep̄la Leādri In ſpeculis oīs abýdos erat: atq; rurſus ad Leādrū hero. ſi q̄s abýdo. Venerit aut quero ſi quis abýdon eat: ſed quia abltūs mere latinus eſt, accētu latino eſt ꝓferendus abýdo, quemadmodū apđ Ver. i. geor. Et oſtriferi fauces tentant abýdi. Nā qđ lucanus in. ij. dixit. Seſtonq; admouit abýdo. Quamq̄ dtūs ille cōis eſt græcis & latinis, nihilominus tn̄ ex ijs q̄ dicta ſunt, accentu latino eſt proferendus. Atq; ediuerſo complura ſunt penultimā hn̄ia breuē eādēq; acuētia, vt áphago qđ eſt comedo, & a phoreo qđ eſt fero, & á pho-

ne ſiue phonos. qđ eſt cædes cõpoſita, cuiuſmodi ſunt Pãphágos. Sarcaphágos. Lotophágos. Doryphóros. Nicephóros. Carpophóros. Nebrophónos. Leõtophónos. Myophónos. Et ad hunc modũ alia innumera, q̃ ſub regula nõ cadunt. Ex ſermõis p̃terea Græci idiomate nõ pauciora ſunt acuẽtia vltimã, vt Iapetós. Oceanós. Sperchíos. Silenós. Rhodanós. Apidanós. Aeacós. Et denoiatiua exeũtia in. mos. vt Barbariſmós. Solœciſmós. Pleonaſmós. Porthmós. Iſthmós. Et noĩa poſſeſſiua deſinẽtia in. cos. vt Grãmaticós, dialecticós: rhetoricós: dicticós: hiſtoricós. & mlta alia q̃ nũero comp̃hẽdere nõ eſt: quorũ accẽt⁹ cũ terminatiõe in rectis & obliqs ab autorib⁹ vſurpať, ſed accuſatiui (vt paulo ãte dixi) freq̃nter, alij caſus raro, vt apđ Coſmógraphos, heſperuceras. ideſt ꝓmontorium heſperi. & eliut rápaza, ideſt ſolis mẽſa, & in p̃rali Theonóchema, ideſt deorum currus.

TErtia declinatio terminationes hẽt aliq̃nto plures, q̃ Græcorum q̃nta, q̃ ad tertiã nr̃am referuntur, de qb⁹ per ordinẽ nunc diſſerẽdũ. Igiť in. a. deſinẽtia q̃ cõis eſt græcorum & latinorum mittẽtia gtm̃ in. atos. tertiã afine acuunt in obliquis. vt Dógma dógmatos. Aenígma enígmatos. Diadéma diadématos. Latini ex hac terminatiõe gtm̃ pluralẽ plærũq; vſurpãt, qui ꝓpterea qđ in. on. per. o. longum terminať. quẽadmodũ & oẽs alię partes orõnis, q̃ per caſus declinanť: acutũ in penultimã attrahit, vt epigrámma epigrámmatos, & in p̃rali epigrámmata epigrãmáton. Mart. in. j. Toto noĩ⁹ in orbe Martialis argutis epigrãmáton libellis. Et nomẽ illđ dei qđ eſt ineffabile tetragrãmáton cognoĩať. Clæmẽs q̃q; a nr̃is freq̃nter in libris periſtromáton citatur.

In. i. latinũ ſiue. y. græcũ deſinẽtia, q̃ plęrumq; barbara ſunt, atq; apđ gręcos declinabilia, ſunt mittẽtia gtũm in. ios. vel in. itos. vel. yos. accẽtũ hñt in prima ſyllaba. vt Cómmi. mios. Stímmi. mios. Cíci cícios, álphi álphios, éri érios, Tróphi. ios. ásti. yos. Nápi. ios. Méli. ytos. Móly. yos. Cui⁹ cõpoſita retrahũt accẽtũ in tertiã a fine, vt Hydrómeli. Oenómeli. Oxýmeli. Polyſyllaba q̃q;, vt Cinnábari. Píperi. Sínapi. qđ nos latinũ faciẽtes in Sinãpis penl̃tima circũflexa vertim⁹. Latini ex hac terminatiõe, caſus tãtũ recto ſiles vſurpant.

In. ω. megã deſinẽtia, q̃ gręcorum terminatio ꝓpria eſt gñis fœminini, vltimã acuunt, mittuntq; gtũm in oos. aut in. ius. p ſynæreſin cõtractã accẽtu circumflexo, vt Didó didóos, vľ Didús didói, vel didí cõtractã, didóa vel didó, o didó vel didí. Et eodẽ modo Sapphó ſapphóos vel ſapphũs. Mãtó mantóos vel mãtús. Clío clíos vel clíus. Erató eratóos vel eratũs. Echó echóos vel echũs. Calypſó calypſóos vel calypſús. Spió ſpíus vel ſpíus. Ió íóos vel iús. Inó inóos vel inũs. lampedó lãpedóos vel lãpedũs. Clothó clothóos vel clothus. Latini ex hac terminatione oẽs fere caſus ſynærizatos cum ſuis accẽtibus vſurpãt. Oui. in primo de arte. Nec mihi ſunt viſæ clío clíuſq; ſorores Idem in heroidibus. An niſi legiſſes autoris nomina ſapphus. Vergi. vij. æn.

Fatidicæ matus,& tuſci fili⁹ amnis. Idem quoq; in quarto acc̃m vſurpauit.Et nomine Didó ſæpe vocaturum.& in priapeiis. Atlãtideq; calypſó.Hæc de græcis noib⁹ in vocalib⁹ terminatis,q̃ ad tertiã declinationem latinã referri pñt. Nunc de iis,q̃ deſinunt in cõſonãtes,nõ quidem oẽs,ſed in tres tm̃ liquidas.n. r.s.& vnã duplicẽ.x.Nã in.l,& in.m.nullum Græcum nomẽ terminat,ſicut neq; in aliquã ex mutarum numero.

In.an.igit plærumq; vltimã acuunt,vt Titán titános.Pæán pæános.Pelecán pelecános Pán pános,cui⁹ gtm̃ Verg.in.vii.æñ.vſurpauit dicẽs.Panós de more lycei,accẽtu acuto in fine ex reg la ſupi⁹ tradita.Acc̃m quoq; in buc.Mecum vna in ſyluis imitabere Pána canẽdo,ex eadẽ regla accẽtu in prima.

In.en.per.η acuunt vltimã plerumq;,vt Hymén hyménos.Lychén lychénos.Adén adénos.Solén solénos.Troezén troezénos.Syrén ſyrénos.Non nunq; penultimã acuunt,vt Héllen héllenos.

In.in.p.i.iota q̃ alterã quoq; hñt terminationẽ in.is.vltimã acuunt.vt Delphín vel delphís delphínis.Telchín vel telchís telchínis.Salamín vl ſalamís salamínis.Eleuſín vel eleuſís eleuſínis.

In.yn.quoq; p ypſilon:penultimã acuẽtia eandẽ rõnẽ ſequunt,vt phórcyn vel phórcys phórcynis.Póltyn vel póltys póltynis.

In.on.p.ω.mega:quidã acuunt finalẽ:vt Sarpedón,Gerión,Amazón.Antedón.Calcedón,Charcedón,quidã acuunt penultimã:vt Plátõ.Zénõ.Théon, Achérõ.Médon.Laocóõ.Demophóõ.Hippocóon,q̃ tria atq; his ſilia circũflectunt vltimã,ſi duę vltimę contrahant in vnã p ſynęreſin.vt Lacoôn.Demophôn.Hippocôn.Ex qb⁹ alię mittunt gtm̃ in.ontos.vt Achéron achérõtos. Médon médontos.Lacóon lacóontos.Demophóon demophóontos.Hippocóon hippocóontos.Quędã in.onos.p.o.longum. vt Pláton plátonos. Zénon zénonos.Babylón babylónos.Théon théonos.Dáphnon dáphnonos.Platánon platánonos.Quædã in.onos.p.o.breuẽ,vt Dæmon dæmonos.Cánon cánonos.Iáſon iáſonos.Agamémnon agamémnonos.

In.un.p.ου.diphthongon quoq; apd Græcos ſunt complura mittẽtia gtm̃ in.untos.hæc terminatio nunq; a Latinis vſurpatur.

In.ar.nunq; fere vſurpant a latinis,nã qd apd medicos freqnter vſurpat Hépar hépatos,latinis vox eſt incognita,p eo q̃ eſt iécur,iécoris.

In.er.p.η.deſinẽtia vltimã acuũt,vt Sotér sotéros.Aér aéros,Aethér æthéros.Cratér cratéros.Caractér caractéros.Cremaſtér cremaſtéros. Climatér climatéros,Phyſetér phyſetéros.Spinthér ſpinthéros.íber vero íberos in recto penultimam acuit,in obliquis antepenultimam.

In.ir.p.i.iota,aut.yr.p ypſilõ rara ſunt acuẽtia penultimã,vt Gádir gádiros.Mártyr mártyros.

In.or.p.ω.mega acuũt pximã a fine,vt Néſtor néſtoros. Héctor héctoros.Rhétor rhétoros.Polyméſtor polyméſtoros.

In.as.maſculina penultimā acuunt,vt Adámas adámantos. Polydámas polydámantos,ábas ábantos.Apéſas apéſantos,Athámas,antos.átlas. ātos. Chálcos.antos.Cýphas.antos.Coríphas.antos.Eléphas.antos.Gígas.antos. Fállas.ātos.Períphas.ātos.Phórbas.ātos.Tháumas.ātos.Thóas.ātos Fœminina vero vltimā acuunt,aſſumūtq́ in Grō.d.vt Acrás acrádos. Dyás dyádos.Triás triádos.Ogdoás.ádos.Heptás.ádos.Pallás.ádos.Lāpás.ádos. Quarū rōnem ſeqtur vnum ex maſculinis.Arcás arcádos.

In.es.p.η.maſculina penultimā acuunt,plærūq́ ea q̄ mittūt Gtm̄ in. etos. Crátes cráteros.Chrémes chrémetos.Dáres.etos.Cúres.etos.Láches.etos. Lébes.etos.Mágnes,etos.Tápes.etos.Tháles.etos.Et nomina q̄dā latina in gręcū ſermonē traducta amittūt.n.atq́ rurſus in obliqs reſumūt, vt Clémes clémētos,Créſces,ētos.Púdes ētos.Prúdes.entos.Váles.entos.Penultima quoq́ acuunt ea q̄ mittunt Gtm̄ in.eos.vt cōpoſita á ſthenos,qualia ſunt. Antiſthénes ātiſthéneos.Calliſthénes.ſthéneos.Demoſthénes.ſthéneos. Et á génos,vt Antigénes.Origénes.Hermogénes.& a télos.vt Ariſtotéles.Praxitéles.Pyrgotéles.Cōpoſita vero á cleos ſynærizata circumflectunt vltimam.vt Agathoclês.Periclês.Sophoclês.

In.is.per.i.iota polyſyllaba fœminina non hn̄tia duas terminationes,quę mittunt Gtm̄ in.idos.plærūq́ acuunt vltimā. vt Cnemís cnemídos. Crepís crepídos.Et patronymica fœminina ſiue hn̄tia formam patronymicorū,vt Priamís.ídos.Aeneís.ídos.Thebaís.ídos.Prophetís.ídos.Poetís.ídos,Calamís,ídos.Eumenís.ídos.Salmacís.ídos.Biblís.ídos.Quædam tn̄ ex his acuunt penultimam,vt Thémis.idos.Cýpris.idos.Pháſis.idos.Curétis.idos. élis.idos.Quædā acuunt antepenultimam.vt Síbaris.Cháribdis. Thámiris ádonis.Théognis.quorū maſculina mittunt gtm̄ in.idos.vt Páris.idos.Théognis idos.ádonis.idos.Aduertendū tn̄ q́ mittētia Gtm̄ in.idos.p.os. purū, poſſunt mittere Gtm̄ in.ios.more ionico,vt Páris páridos vel pários. Mémphis mémphidos vel mémphios.

In.ois.mittentia gtm̄ in.entos,penultimam acuunt,vt Pyróis pyróentos. Simóis ſimóentos.Opóis opóentos.

In.ys per υ pſilon:quædam circūflectunt vltimam,vt Ichthŷs ychthýos. Quædā eādem grauant,vt Botrỳs botrýos.Quædam acuunt eandem.vt Chlamýs chlamýdos.Tethýs thethýos.Erinnýs erinnýos.

In os.per.ω.deſinentia tā hn̄tia penultimā breuē,q̄ mittunt Gtm̄ in.otos. vt Phíleros phíleroτos.Rhinóceros rhinócerotos,quā hn̄tia eādem lōgam,q̄ exeunt in.oos.vt Héros héroos.Mínos mínoos.ꝓximā á fine acuūt.Actūs vtriuſq́ numeri vſurpatur á Latinis.

In,us.q̄ per.o υ.diphthōgō ſcribunt,ſynærizata á nominib⁹ terminatis in ois.ſoluta,mittūtq́ gtm̄ in.untos circūflectūt vltimā.vt Simóis ſimûs.ûntos. Opóis opûs.ûntos.Phychóis phycûs.ûntos,Hydróis hydrûs. ûntos. Sípos.

pús ſip ûntos. Amathói s amathûs amathûntos. Iericbis iericûs íerichûntos. Rectus & actũs vſurpatur á latinis.

In.ns.deſinẽtia penultimã acuunt, mittuntq; Gtm̃ in.intos. vt Týrins tý-rintos. Hélmins hélminthos. Actũs vſurpatur á latinis. Papinius lib. iiij. Suus. excit in arma antiquã týrintha deus.

In.ps. polyſyllaba tã ſimplicia q̃ compoſita ꝓximã á fine acuunt, vt Lé-laps lélapos. Aéthiops æthíopos. Et q̃ in Gtõ mutãt.p.in.b. vt árapsárabos. Chálypschálybos. ſed aduertendum q̄ omnia hñt.o.micron in recto. ꝑterq̃ hydrops. Et compoſita ab ops, qd' eſt oculus, vt Cýclops cýclopos. Mýops mýopos. Mónops mónopos. Nam ab ops (qd' eſt vox) regulam ſequuntur. vt Mérops méropos. Latini ex hac terminatiõe actõs vtriuſq; numeri vſur-pant.

In.ax. quædã accẽtu acuto in penultima ꝓferuntur, vt Thórax thorácos. Phéeax phœacos. Córax corácos. Quædam circumflectunt penultimam, vt Aûlax aulâcos. Clîmax climâcos.

In.x. deſinentia per.e. longum acuunt penultimam, ſeruantq; illud. e. in obliquis æquæ longũ. vt mýrmex mýrmecos. Nárthex nárthecos. Scólex ſcólecos. Hñtia tñ.o. longum in penultima, breuiãt in obliquis illud.e. vt Aló pex alópecos.

In.yx.ꝑ ypſilon. partim acuũt penultimam, vt Bómbyx bómbycos. Bé-bryx bébrycos. ónyx ónycos. Sardónix ſardónicos. Cóccyx cóccygos. órtyx órtygos. partim circumflectũt eãdem. vt Cêrix cêricos. Doédix doédicos. La tini ex hac terminatione actõs vtriuſq; numeri vſurpãt.

In.ox. per.ω, mega rara ſunt acuẽtia finalẽ. vt Cyamatróx cyamatrógos, á trogo qd' eſt voro & cyamos faba.

In.x. hñtia.g. ãte.x. quã nos p.n. ex cauſa vni tm̃ mihi cõpta p.n. proferi mus & ſcribimus, penultimã acuunt, mittuntq; omnia Gtm̃ in.gos. vt phá-rynx phárynges. Lârynx lâryngos. Lýnx lýngos.

Finis.

ANTONIVS ad lectorem de lr̃is Græcis.

Litterulas Græcas fluxerunt vnde latinæ.
  Si quis noſſe cupit, longa terenda via eſt.
Vt culmen teneas, ſubeundi mille labores.
  Rara quidem res eſt: at ꝑcioſa tamen.
Maiores maiora petãt, mihi parua ſecuto.
  Sufficiat pueris prima elementa dare.
Illa modo ſi queis nõ conſtat ſermo ne latinus.
  Et quæ ſi ſpernas: mox habeare rudis.

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

EIVSDEM ANTONII IN Litteras Græcas Præfatio.

QVI LITTERARIAS INTRODVctiones ante hac latinis tradiderunt, immo vero, qui longiores commentationes, ex inſtituto Grãmaticen ꝓfeſſi ediderunt: nullã fere partem attigere: in qua nõ aliquid ex Græcis deſumpſerint: ita tñ ſcripſerunt: vt cum vtriuſq; linguæ ignaris/& non cum pueris rudibus & indoctis loq̃rentur. Nã cum de lr̃is: deq; dictionum ortographia diſputãt: cum de accentu atq; ſyllabarum quantitate: cum de nominum etymologia & declinatione, cum de partium orõnis conſtructione: totã rõnem inchoatam relinquunt: atq; nos ad Græcos autores mittunt Græcę vero litteræ qua via noſtris hominibus tradi poſſint: non eſt in promptu: propterea quod p̃ceptorum non minor eſt penuria quàm librorum, ſed quod magis obſtat, eſt incredibilis hominum veternus: qui adeo ad hãc vnam rem obtorpuerunt: vt iam monſtro ſimile habeatur: ſi quem viderint Græca legere: nedum loq aut intelligere. Ego vero cum in meis introductionibus multos locos ex Græco pendentes inchoatos reliquiſſem. communicata re prius cum his á quibus ſiquis vnq̃ eſt, Græcarum lr̃arum,' apud nos emanauit: auſus ſum facere quod alius harum rerum peritior facere debuiſſet: non quidem omnia q̃ ſermo latinus ex Græco fonte deſiderat: ſed illa tm̃ ſine q̃bus introductiões nr̃æ conſtare nõ poſſunt. Et q̃a tunc temporis non contigit nobis Græcarum lr̃arum typos omnes habere. Et qd' omnes: quibus p̃cepta nr̃a ſcribunt' ignotæ ſunt: vſi ſumus magna ex parte latinis. Quæ tametſi autore Plinio ſatis cõmode poſſunt gręcas oẽs deſignare, non tñ ſemper id aſſequi poſſumus: cum ex diuerſis lr̃is plærumq; eadem vox efficiatur: vt ex eadem voce diuerſos ſenſus cõiectare licet. vt qd' η. ι. υ. ει. οι. diphthongi eundem ſonum nobis exhibent. & alia ad hunc modũ. Imprimis itaq; litteras græcas: & earum nomina græce & latine é regione deſcripta ꝓpoſuimus, & de illarũ ꝓlatione nonnihil adiecimus: tum de diphthongis & accentibus aliquid attigimus: de nominum deinde declinatione ſimul ꝓ accentu: cuius rei gratia hunc laborem aſſumpſimus: vt ꝓ captu nr̃o hæc fuerint a nobis deguſtata. Qui vlteriora noſſe deſiderant: ad Græcorũ ſcholas illis eundũ eſſe moneo: nam ego is ſum: qui neq; tardos opperior: neq; p̃cedentibus inſto.

¶ Sequitur alphab etum Græcum & Latinum.

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

ALPHABETVM GRAECVM ET LATINVM.

α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. μ. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.

α	β	γ	δ	ε	ζ
αλφα	βητα	γάμμα	δέλτα	ἒψιλον	ζητα
alpha	beta	gamma	delta	epſilon	zeta
a	b	g	d	e breue	z
η	θ	ι	κ	λ	μ
ητα	θητα	ἰῶτα	κάππα	λάμβδα	μῦ
eta	theta	iota	cappa	lambda	mi
e longum	th	i	c,,	l	m
ν	ξ	ο	π	ρ	σ
νῦ	ξῦ	ὀμικρόν	πῖ	ῥῶ	σίγμα
ni	xi	o micron	pi	ro	ſigma
n	x	o breue	p	r	ſ
τ	υ	φ	χ	ψ	ω
ταῦ	ὐψιλὸν	φῖ	χῖ	ψῖ	ὠμέγα
tau	ypſilon	phi	chi	pſi	o mega
t	y grecum	ph	ch	ps	o longum

Diphthongi propriæ.
αι. αυ. ει. ευ, οι. ου.
æ. au, ei. eu, œ.

Diphthongi Improprię.
ᾳ. ῃ. ῳ. υι. ηυ. ωυ.
a. e. o. yi. ey. oy.

De litterarum prolatione.

QVattuor & viginti litteræ ſunt in vſu apud Græcos in hac ſerie.
α. Alpha q̃ ab illis ꝓfertur eodem ſono/quo nos illā proferimus.
β. Beta ꝓfertur ab illis/quaſi per.u.conſonātem noſtrā:&.i.vocalem. Nos beta illā vocamus:quia.η.ſemper vertitur in.e.
γ. Gamma:eodē ſono ꝓfertur ab illis/quo nos.g.nr̄m proferimus.a. vel.o. vel.u.ſeq̄ntibus,& quo cum reliquis ꝓferri deberet.
δ. Delta.eadem voce ꝓfertur ab illis/qua nos.d.enunciamus.
ε. Epſylon.eodem modo ꝓfertur ab illis/quo nos.e.breuem.
ζ. Zeta eodē modo ꝓferunt,quo nos.z.nr̄m ꝓferimus:ſed ab illis zita vocatur á nobis zeta,quia.η.vertitur in.e.longum.
η. Eta vt diximus.ab illis ꝓfert/ita quaſi.ꝑ iota:nos quaſi per.e.longum.
θ. Theta.eadē voce illi ꝓferunt/qua nos.th.ꝓferre debem⁹:ſed ab illis thita á nobis theta dicitur.η.verſo in.e.longum.

ι. Iota,eodem ſono illi ꝓferunt/quo nos.i.nr̄m efferimus.

κ. Cappa eodem ſono illi ꝓferunt q̃ nos.c.nr̄m.a.vel.o.vel.u.ſeq̃ntibus, & q̃ cum aliis ꝓferre deberet.

λ. Lambda,eodem ſono illi ꝓferunt/quo nos.l.nr̄m.

μ. Mi,eadem voce illi ꝓnunciant/qua nos.m.nr̄m.

ν. Ni,eadem voce illi ꝓferunt/qua nos.n.nr̄m.

ξ. Xi,eodem ſono ꝓfert̃ a Græcis/quo à Latinis,ſed ab illis appellat̃.xi.ita vt incipiat à ſeipſa & deſinat in.i.vocalem,à nobis lr̄is inuerſis.ix. ita vt incipiat ab.i.vocali,& deſinat in ſeipſam.

ο. Omicron eodem modo ꝓfertur à Græcis:q̃ nobis.o.breue.

ϖ. Pi,eadem voce illi ꝓferunt/qua nos.p.nr̄m efferimus.

ρ. Ro.in principio dictionū,& in medio ſi geminet̃ ſemꝑ à Græcis aſpiratur, atq; eodem ſono ꝓfertur ab vtriſq;

σ. Sigma,eodem modo ꝓfertur à Græcis/q̃ à Latinis,ſed vtriq; ꝑperam ꝓnunciāt,qđ aliubi demonſtrauimus.

τ. Tau,eodē mō ꝓfert̃ à Græcis/q̃ à Latinis.t.exile.ſed à Græcis appellat̃ tau. q̃ſi deſinat in.u.cōſonātē,à latinis tau,q̃ſi deſinat in.u.vocalem,

υ. Ypſilon,eodem modo ꝓferri debet à Græcis & Latinis,ſed cuiuſmodi ille ſonus debeat eſſe alibi diximus.

φ. Phi,eodem modo ꝓnunciat̃ à Græcis/q̃ à nobis ꝓferri deberet, nō q̃ſi nūc ꝓferimus,hoc eſt,q̃ſi per.f.latinam.

χ. Chi,eodē mō ꝓfert̃ à Græcis,eta,vel epſilō,vel iota,vl̃ ypſilō ſeq̃ntibꝰ quo nos Hiſpani,x.lr̄am ꝓferimꝰ.alioqui nō male ꝓnunciant.

ψ. Pſi,eodem mō ꝓnunciat̃ à Græcis/q̃ Latini āte ſuū antiſigma ꝓferebāt,et nunc.ps.lr̄as ꝓnunciant.

ω. Omega,eodē ſono illi ꝓferunt/q̃ nos.o.longum ꝓferimus.

¶ Aduertendū tñ,qđ ſi poſt cappa,ſiue lābda,ſiue ni,ſeq̃tur iota/aut ypſilō à græcis ꝓferri voce q̃dā in articulata,cappa etiā eta,vel epſilō ſeq̃ntibꝰ ſono/qualem neq̃ mōſtrare,at ſentio tm̄.Lābda q̃ſi nos Hiſpani.ll.duplex. Ni. q̃ſi.nn.duplex ꝓnunciamꝰ.Sed an recte illo modo ꝓferāt ipſi viderint,nos id nō poſſe fieri aſſeueramꝰ,ꝓpterea ꝙ cōſonātes a que vires ſuas ad vocales ſeq̃ntes ꝑferāt,nominatimq; Quintilia.de cappa id dicat.

Aduertendū quoq; in ſcriptura Græca q̃ties poſt Gāma ſeq̃tur alterū Gāma vel cappa,vel chi.vel xi.loco Gamma debere ꝓnunciari ni, lr̄am,aut ſi ꝓferatur.ni.lr̄as illas loco.ni.debere ſcribi,cuiꝰ rei cauſam attulimꝰ in libello de vi,& poteſtate lr̄arum cum de.n.lr̄a ageretur.

Aduertēdum p̄terea ſi poſt.ni.lr̄am ſequat̃ tau,loco tau, debere ꝓferri delta. ne fiat/vt illi dicunt,ſonus retorridus.

Si poſt.m.ſequitur.p.profertur.p.quēadmodum,b.latinum.vt pembo quod eſt mitto.

HArum quattuor & viginti lr̃arum duo ſunt genera,ſeptẽ vocales/alpha/epſilõ/eta/iota/omicrõ/ypſilõ/o mega,reliq̃ oẽs ſunt conſonãtes. Vocales rurſus in partes diuidunt̃,in duas ſemꝑ breues,e pſilõ & omicron.In duas item ſemꝑ lõgas. ω. & .η.& in tres medias ſiue ãcipites,hoc eſt, q̃ poſſunt eſſe breues & lõgę.a.i.ypſilõ.Cõſonãtes rurſus in duo gñ a diuiduntur,in octo ſemiuocales.zeta.xi.pſi.lambda.mi.ni.ro.ſigma, quarũ tres priores duplices dñr.Zeta pro.ſd.Xi.pro.cs.vel.gs.Pſi.pro ps. quinq́ poſteriores liquidæ,q̃ etiã immutabiles appellãtur:lambda/mi/ni/rho/ſigma.Et in nouẽ mutas/beta/gãma/delta/cappa/pi/tau/theta/phi/chi.Quarũ tres ſũt exiles: cappa/pi/tau.Tres aſpiratæ:chi/phi/theta.Tres mediæ:gãma/beta/delta.

ϖ	τ	κ	exiles.
β	δ	γ	mediæ.
φ	θ	χ	aſpiratæ.

ASpirationis notã antiquiores Græci in ordine aliarum lr̃arum, ꝑinde ac ſi eſſet lr̃a poſuerunt,quẽadmodũ apd' latinos nũc ponit̃.deinde.Η. lr̃æ figurã per lineã trãſuerſam mediã diuidẽtes in hunc modum. ⊢ ⊣ .dexterã illius partem exilitatis,ſiniſtrã vero aſpitatiõis notã eſſe voluerunt, Illã Palemõ Vicẽtinus exilem.Gryllꝰ leuẽ noīauit.Idẽ,q̃ aſpiratiõis nota erat, flatilem dixit,ꝑ priorẽ,dictiões à vocalibus incipiẽtes,q̃ debeãt ꝓferri exiliter notauerũt,ꝑ poſteriorẽ,q̃ debeãt aſpirari.Iuniores eãdẽ rõnẽ ſecuti.o.mediã diuiſerũt in hunc modum.( ).Poſſunt autẽ vocales oẽs aſpirari,& non aſpirari præter ypſilon,q̃ ſemꝑ in principio dictiõis aſpirat̃.Cauſam vero cur notã illã ex lr̃arum ſerie tollentes vocalibus impendere fecerint,hãc fuiſſe tradunt,ne ſpiritꝰ videlicet ille extra vocalem eſſe putaretur,atq́ occaſionem daret putandi eſſe litterã,q̃ ſeq̃ntem vocalem feriret,quẽadmodum apud Hebræos He, lr̃a quæ inter lr̃as numeratur,qđ flatus ille ſuus quodãmodo ſonat.Sed cum ex conſonãtibus q̃ttuor à Græcis aſpirentur:cur theta/phi/chi/figuras accommodarint.rho vero ꝓpriã figurã non dederint? Hãc fuiſſe cauſam putãdum eſt,qđ in tribus illis aſpiratio intra ipſas eſt,& cum ipſis erumpit in.rho.vero. potiꝰ extra eſt,& cum vocali ſeq̃nti coaleſcit.

¶ De diphthongis.

DIphthongi propriẽ dictę apd' Græcos ſex ſunt. αι.q̃ apud illos ꝓfertur quo ſono nos enũciamus.æ.noſtrã diphthongon,atq́ ſemper in eãdem vertitur.vt αἰακοσ. Aeacus,

αυ.Quę apd' illos ꝓfert̃ tali voce:q̃li nos aue ſi auferas.e.finalẽ.hoc eſt ꝑ.u. conſonãtem,Hæc diphthongus apud nos ſemꝑ vertitur in.au.ita vt.u.ſonet/q̃ſi vocalis.vt αυλη.aula.

ει.Quæ apd' illos tali ſono ꝓfertur/q̃li nos.i.longũ ꝓferimus, atq́ apd' nos in i.longũ plærumq́ vertitur.vt βραβειον.Brauium.aliq̃n in.e. longum. vt ϖηνελοϖεια.Penelopéa.

ηυ.Q uę apđ illos tali voce ꝓfert/quali eua ſi auferas.a.finalē,hoc eſt, q̃ſi p.u. cōſonantē,apđ nos ſemp vertitur in.eu.diphthongon.ita tñ vt.u.ſonet q̃ſi vocalis vt πενθευσ.Pentheus.

οι.Q uę apđ illos tali voce ꝓfert/q̃li nos.i.lōgū ꝓferimus,apđ nos in.œ.diphthōgō ſemp vertit̃,vt οικονομοσ.Oeconomos.vt φοινιξ.Phoenix.

ου.Q uę apđ illos tali voce ꝓfert:q̃li nos.u.vocalē efferimus, atq; in eandem ſemp apđ nos vertit̃.Cumq; apđ Grçcos.u.vocalis nō habeat̃,p hāc diphthongon illā repſentāt.vt δουλοσ.Dulos.Per hanc q̃q; exhibent.u. conſonantem nr̃am,ſed illā quaſi vocalem ꝓferunt,vt σιλουανόσ. ꝓ Siluanus. vt ουεσπασιανόσ. ꝓ Veſpaſianus.

Improprię diphthongi ſex q̃q; ſunt,qb⁹ antiqores. Grçci vtebant̃ ſeq̃ntibus vocales minuſculis lr̃is,quaſi ſignificare volētes,qđ abſurdum neſcio quid ſonabāt q̃s deinde iuniores ſubſcripſerunt.vt & antiq̃tatē illā deſignarēt,et q̃ ſonus ille ſubobſcurus in deſuetudinem abijt,

ᾳ.Alpha ſubſcripto.i.paruo/ſonat apđ illos q̃ſi.a.longū,atq; apđ nos in.a.lōgum vertit̃,vt aſma aſmatos,athrax athracos.thraſcias.u.& in datiuis primæ declinationis.vt Martha.Theologia.

ῃ.Eta ſubſcripto iota paruo apđ illos ſonat q̃ſi.i.longū,Nos q̃q; in.e.longum vertimus,vt in datiuis primæ & ſcđæ declinatiōis.vt Anchiſes.dtō anchiſæ.Calliópe dtō calliópæ.

ῳ.Mega ſubſcripto iota paruo apđ Græcos ſonat/q̃ſi.o longum.apud nos plærumq; vertit̃ in.œ.diphthongon.vt tragῳdia,tragœdia.aliq̃n in.o.longum,vt Palinῳdia,palinodia.

υι.Pſilon adſcripto iota paruo apđ illos ſonat ypſilon longū,apđ nos ſemp vertit̃ in.yi diphthongō.vt harpyia:cœnomyia.orityia.& p.y.longū quēadmodum à Græcis ꝓfertur.

ηυ.adſcripto ypſilon apđ illos ſonat tali voce/quā apđ nos ꝓfertur. iui.ſi auferas.i.finalē.hoc eſt p.u.cōſonātē.vt προηυδα.apđ nos trāsfert̃ in.eu.diphthongon proſeuda.

ωυ.Mega adſcripto ypſilon/ꝓfert̃ ab illis tali ſono/q̃li nos ꝓferimus oua, ſi auferas a.finalē,hoc eſt q̃ſi p.u.conſonātem,q̃ diphthongo ſoli Græci Iones vtunt̃/dicētes.ωυτοσ. ꝓ αυτοσ,apđ nos in vno tm̃ nomine Hebraico ſcribit̃ in ſacris lr̃is,hoc eſt Moyſes,vbi.y.nullū ſonū hr̃e debet,ſed ꝓferendum eſt Moſes quēadmodū Iuuena.Strabo.Plinius.iuſtinus ꝓtulerūt,& ex nr̃is Græcis theologi ꝑpe oēs doctores.Ex latinis Iuuēcus in quattuor euāgelia.Arator in Aplica Hiſtoria, aut ſi cōtendas ypſilon debere ꝓferri q̃ſi u.ꝓferendum eſſe,vt in.au.&.eu.diximus.

¶ De accentu.

ACcentus apud Græcos , quemadmodum apud Latinos tres ſunt, Acutus/Grauis/& Circūflexus.Sed acutus & circumflexus dictiōis

ſunt accentus. Grauis vero ſyllabæ tm̄: vnde ſyllabicus accentus dicitur. Eſt tamen qñ accentus grauis eſt dictiõis accẽtus, cū videlicet in conſeq̄ntia grauis pro acuto ponitur: idq; in fine tm̄ dictionis. Dico in conſequentia: hoc eſt cum oratio feſtinat ad clauſulæ exitum: alioqui nunq; grauis poneretur pro acuto. Latini non conſueuerunt accentus apicibus notare: niſi tm̄ ex Quintiliani præcepto in dictionibus ambiguis ratione accentus. At græci paſſim illos in qualibet particula imponūt hoc modo. Acutum apice tenui ſurſum ducto, ita tñ vt paululum in dextram manum declinet, in hunc modum. ´. Grauem apice tenui deorſum ducto, ita tñ vt in ſiniſtrā paululum declinet, in hunc modum. ` Circūflexum ex vtroq; ductu cõponunt, vt partim aſcēdat partim deſcendat in hūc modum ^ Grauis itaq; cum ſit (vt diximus) ſyllabę & non dictiõis accẽtus, in q̄libet ſyllaba collocari poteſt, p̄terq; in qua p̄dominans accẽtus collocat̃, hoc eſt acutus vel circumflexus. Acutus vltimum ſiue penultimū, ſiue tertiū á fine locum poſſidere poteſt. Circūflexus duas tm̄ obtinet ſedes, hoc eſt vltimā & penultimam.

Eſt animaduertendum p̄terea q̄ dictio hn̄s ſyllabam vltimam grauem, á Græcis dicitur Barytona, q̄ vero vltimam acuit oxytona, q̄ penultimā acuit paroxitona, q̄ antepenultimam proparoxytona. Quæ tñ vltimam circumflectit periſpomene appellatur. Properiſpomene q̄ penultimā. His p̄libatis p̄pono regulas accentibus græcis deſeruientes.

¶ Prima regula.

Accentus acutus poni poteſt in vltima ſyllaba, ſiue illa ſit breuis, vt Calòs. Sophòs. Agathós. ſiue ſit longa abſq; ſynæreſi, vt Pẽtecoſtḗ. Paraſceué. Anatolé, nam ſi habet ſynæreſim circumflectitur.

¶ Secunda regula.

Accentus acutus poteſt in penultima ſyllaba poni, ſiue illa ſit breuis ſeq̄nti altera breui, vt Lógos. Pónos ónos. ſiue ſit breuis ſeq̄nti longa per naturā, vt Lébes lébetos. Tápes tápetos, ſiue ſit longa ſeq̄nti altera longa, vt Aéther. Dáphne. Dióne.

¶ Tertia regula.

Accentus acutus poteſt poni in antepenultima: ſiue ſequantur duę breues. vt Dáctylos. Apóſtolos. ámpelos, ſiue ſequātur lõga & breuis, vt αἰγιάλεια. ægialia. polýdoros. Nam ſi breuis cum longa aut duæ longæ ſequantur, accentus in penultima transfertur, vt dícæos in ntõ antepenultimam acuit, & gtõ dicéu penultimam.

¶ Quarta regula.

Circumflexus accentus collocari poteſt in vltima ſyllaba, modo ſit natura longa, vel ex ſynæreſi, vt penthecoſtḗs in genitiuo, & penthecoſtḗ in dtõ. Nauſicá pro nauſicáa. Demophón pro demophóon ex regula inferius tradē da in ſexto loco.

¶ Quinta regula.

Circũflexus accẽtus poni poteſt in penultima ꝑ naturã lõga, modo vltima ſit breuis. Vt múſa, mêa. Sed aduertendum .ai. & .oi. diphthõgos grecas. qđ ad rõnẽ accentꝰ attinet, ꝓ breuibꝰ eſſe habẽdas. vt mûſæ in pſali penultimã circumflectit, quamq̃ vltima ſit lõga diphthõgo.

¶ Sexta regula.

Syllaba vltima ꝑ ſynæreſin cõtracta, in q̃ debeat accentꝰ circũflexꝰ collocari, cõſtare oportet ex acuta in penultima & graui in vltima, vt qđ de nauſicáa, & demophóon paulo ãte diximꝰ. Aduertẽdum tñ hmõi ſynæreſin nõ nunq̃ fieri ex duabꝰ grauibꝰ exiſtẽte accẽtu in antepenultima, vt Chryſeos chryſûs. Argýreos argŷrus. Chalcéos chalcûs.

¶ Septima regula.

Vltima ſyllaba exiſtẽte lõga ꝑ naturã: accẽtꝰ acutꝰ nõ põt in ãtepenultima collocari, ſed aut manet in eadẽ vltima, aut trãsfert̃ in penultimã. Quæ regła ab oĩbꝰ græcis, ꝑterq̃ ab atticis obſeruat̃, illi nãq̃ menéleos & ſiſia, q̃ ꝑ tertiã declinationẽ græcã inflectunt̃, accẽtu in ãtepenſtimã acuto ꝓferũt, q̃q̃ vltima ꝑ .ω. mega ſcribat̃, atq̃ (vt paulo ãte dixi) .ai. & .oi. diphthongi in fine dictiõis poſitæ ꝓ breuibꝰ habent̃, qđ ad rõnem accentus attinet.

¶ Octaua regula.

Diphthongꝰ in fine dictiõis hñs ypſilõ in fine, ſi ſuſcipit tonũ, circũflectit̃. ſunt autem hmõi diphthongi tres. αυ. ευ. ου.

¶ Nona regula.

Monoſyllaba neutra circumflectunt̃, vt pŷr. pân. ſcor.

¶ Decima regula.

Ntũs & actũs & vctũs abſq̃ ſynæreſi, ſi in vltima ſuſcipiunt accẽtũ, acuũtur. vt Calós calóon. Calé calús. Qđ ſi hñt ſynæreſin circumflectunt̃, vt nauſicâ nauſicân ô nauſicâ.

¶ Vndecima regula.

Gtũs & datiuus in lõgas deſinẽtes. ſi ſuper ſe tonum hñt, circumflectunt̃, vt timê timês timê. Sophós ſophû ſophô.

¶ Duodecima regu.

Genitiuus in .os. diſſyllabum deſinẽs acuit ſempꝑ vltimam. vt Bús boós. Zéus, Diós. Crés cretós. Cár carós. Gráus graós.

¶ Tredecima regula.

Genitiuus nõ deſinẽs in .os. diſſyllabum: habet accẽtum in eadẽ ſyllaba in q̃ rectꝰ, vt Agathós agathú. Lógos lógu. Léxis léxeos. Qđ ſi rectꝰ accentum hẽt in ãtepenltima, & genitiuꝰ in lõgã terminet̃, trãſfert accẽtꝰ ꝑ regulã ſeptimã. Vt Díceos. Qđ ſi genitiuꝰ creuerit vna ſyllaba, qđ euenit in noĩbꝰ qntæ declinatiõis, q̃ in .os. breuẽ terminat̃, accẽtꝰ in ſeq̃ntẽ ſyllabã trãſferat̃, vt maneat in ãtepenultima, vt ænígma, æníg matos.

¶ Quartadecima regula.

Datiuus genitiui tonum habet & tempus, vt Anchíſes anchíſu anchíſe. Timé timés timê. Aéas âeantos âeanti.

¶ Quintadecima regula.

Actũs in eadem ſyllaba tonũ habet in q̃ gtũs, ꝑterq̃ in noīb9 q̃rum gtũs eſt duarũ ſyllabarum in.os.deſinẽs, q̃ dicim9 vltimã acuere, tũc em̃ actũs penultimam acuit, vt Bús boós bóa. Déus diós diá. Crés cretós cretá.

¶ Sextadecima regula.

Actũs monoſyllabus in.n.terminat9 circumflectit. vt Clís clídos clín. Mén mênos mên. Hýs hýos hŷn.

¶ Septimadecima regula.

Vctũs in eodẽ loco accentũ habet, in q̃ rect9. vt Lógos o lóge vel lógos. Timé o timé. Excipiunt noīa cōpoſita in.es.longũ terminata, in q̄bus vltima grauis eſt, aut ex ſynæreſi circumflexa, in his em̃ retrocedit tonus vna ſyllaba, vt Demoſthénes o demóſthenes, hoc eſt de penltima in antepenultima. itaq̧ p.e.breuẽ in vctō ſcribit. Et eodẽ modo Antigénes o ātígenes. Ariſtotéles o ariſtóteles. De circumflexis ex ſynæreſi periclês ex eo, q̄d eſt periclées o perícles, hoc eſt de vltima in penultimã. Cōpoſita vͦo in.on.p.ω.mega, ſi vctm̄ terminãt p omicron: accẽtum retrahunt vna ſyllaba: vt Agamémnõ o ágamemnon. Apóllon o ápollon.

¶ Octauadecima regula.

Ntũs pluralis ſiſem tonum atq̧ in eadẽ ſyllaba habet ntō ſingl'ari. vt Lógos lógi, Fœminina vͦo, q̃ veniunt a maſculinis, illorum rōnẽ ſequunt. Actũs & vctũs nominatiui pluralis tonum ſuſcipiunt.

¶ Nonadecima regula.

Gtũs pluralis in.on.p.ω.mega terminat, collocaturq̧ accent9 in penultima aut in vltima ſyllaba, nã in antepenultima nunq̃ pōt collocari. ꝓpterea q vltima eſt lōga. In æq̄ſyllabis ſi rect9 acuit vltimã, & gtũs pl'alis in vltima acutum habebit: vt Timé timón, ſi penultimã, eodẽ modo in penultima, vt lógos lógon. Si antepenultimã, accent9 in penultimam transfert, vt ænigma ænigmátos.

¶ Viceſima regula.

Ntũs atq̧ ꝓinde vctũs ſingl'aris terminationẽ hñs cōmunẽ græcis & latinis, tametſi accẽtu greco & latino ꝓferri pōt, mixtus tñ ſermōi latino ſcd'm regl'as accent9 latini ꝓferend9 eſt. In ſermone vͦo græco accentus græci regulas ſequatur, oportet.

¶ Prima & viceſima regula.

Si accent9 græci ratio nobis fuerit incognita, tutius eſſe minuſq̧ errori obnoxium, ſi p regl'as latinas vocabula moderemur, q̃ ſi artis auxilio deſtituti, feramur p̄cipites: in id q̄d ſe nobis ignorantib9 obiecerit.

¶De nominis declinatione.

Sermo latinus (quẽadmodũ & aliarũ nationũ linguæ) nõ vſq; adeo purꝰ eſt, vt nõ aliq̃d ſibi aliunde aſciuerit. Cum vero magna illiꝰ pars ex ſermõe gręco depẽdeat, nõ modo vocabulorum ſiluã ex eo detorſit, verũ etiam q̃ſdã caſus mere gręcos vſurpauit. vnde Quintil. Recẽtiores (inq̃t) inſtituerãt græcis noĩbꝰ græcas declinatiões potiꝰ dare, qđ tñ ipm nõ ſemꝑ fieri poteſt/ & ſubdit. Mihi aũt placet latinã rõne ſequi q̊uſq; patit̃ decor. Decoris aũt illius nos iudices eſſe nõ poſſumꝰ, neq; aliunde nobis cõſtare põt q̃ ex autorũ vſu, Veluti ſi venerit in dubiũ/ an decẽtiꝰ ꝑ declinationẽ latinã inflectant̃. Dido didónis. Calipſo calipſónis/ io iónis, vt antiq declinabãt, an potiꝰ Didó didús. Calipſó/ calipſús. Ió/ iús: vt ſcĩm eruditiꝰ q̃le fuit ætate Quintil. q lib. i. ſcribit. Neq; enim caliponem dixerim, vt Iunonẽ/ quãq; ſecutꝰ antiqs Cæſar vtit̃ hac rõne declinãdi/ ſed autoritatẽ, inq̃t, cõſuetudo ſupauit. Phocas ꝑterea/ vbi de declinatiõe gręca, his v̾bis ſcribit. Errãt q didonis aut mãtonis gtũm dicunt: & vocum aſꝑitas & veterum autoritas eiuſmodi declinationẽ repudiãt. Qđ ſi græcorum noĩm græcã declinationẽ admittimꝰ/ & accẽtꝰ q̊q; græcos recipiamꝰ neceſſe eſt: q̃re de vtriuſq; nobis hoc in loco agendũ eſt.

Habẽt græci partem orõnis/ q̃ latini carẽt/ arthron illi/ nos articulum vocamus. Eſt aũt articulꝰ pars orõnis q̃ ꝑpoſita nomini demõſtrat cuiꝰ gñis eſt. Genera v̾o apđ illos q̃nq; ſunt. Maſculinũ qđ deſignat̃ articlo. ó. vt ó agathos. Fœmininum qđ deſignat̃ articulo. ἡ. vt. ἡ. agathḗ. Neutrũ qđ deſignat̃ articulo. τό. vt. τὸ. agathón. Cõe duorum qđ articlo. ὁ. & ἡ. vt. ὁ. & ἡ. anthropos. Epicœnon/ hoc eſt ꝓmiſcuũ/ qđ ſub vna voce comp̃hẽdit aĩalia vtriuſq; ſexus/ vt. ὁ. & ἡ. aetós. & helicón. Articulus maſclinorũ in gtõ eſt/ τοῦ. in dtõ τῷ. in actõ. τόν. Articulus fœmininorum in gtõ eſt. τῆς. in dtõ. τῇ. in actõ τήν. Articulus neutrorum in gtõ. τοῦ. In dtõ. τῷ. In actõ. τό. Vctũs articlo caret, cuiꝰ loco ponimꝰ ó aduerbiũ vocãdi. Græci abltũm nõ hñt. Dualis & p̃lalis numeri articulos ideo nõ poſuimus: propterea q̃ latini dualem non habent, pluralem raro vſurpant/ niſi quatenus articulo genitiui pluralis. τῶν. aliquãdo vtuntur.

Declinatiões græcorũ q̃nq; ſunt/ q̃ oẽs ad tres latinas reducunt̃/ nam q̃rtę & quintę nullum græcum nomẽ repit̃. Quattuor priores declinatiões ſunt noĩm ęquiſyllabicorũ. Quinta eſt creſcẽtium vna ſyllaba in gtõ/ illa iſoſyllabica/ hæc v̾o peritoſyllabica ãppellãtur.

¶Prima declinatio.

PRima Græcorum nominum declinatio/ quæ maſculinorum eſt, duas habet nominatiui terminationes: in. as. & in. es. per. η. quæ omnia mittunt genitiuum in. u. vt Aeneas æneu. Anchiſes anchiſu. Sed in. as. deſinẽtia

faciunt dtm̄ in.a. Et in.es.deſinētia faciūt in.e.vtrobiq̨.s. nominatiui ablata. vt Aenéas ænéa. Anchíſes anchíſe. Actūs ab vtraq̨ terminatiōe fit.s.nominatiui mutata in.n, vt Aenéas ænéan. Anchíſes anchíſen. Vctūs ab vtraq̨ terminatiōe fit ablata.s.noiatiui. vt Aenéas ænéa. Anchíſes o āchíſe. Sed attici o ænéas & āchíſes faciūt:queadmodū in ntō. In.es. vo gētilia, in.a.faciunt vctm̄: vt hic Scýtes o ſcýta. hic cappádoces o cappádoca. hic pérſes o pérſa, ſed qn̄ eſt ꝓpriū nomē, ꝓ pér ſe facit. Cōpoſita q̄q̨ a metreo, qđ eſt metior, & á poleo qđ eſt vēdo, & á tribo qđ eſt exerceo in.a.faciūt vctm̄, vt hic Geométres o geométra. hic Bibliopóles o bibliopóla. hic Pedotríbes o pedotríba. Sed cū vocatiui vocalis lōga ſit, queadmodū & noiatiui in.tes.deſinētia in.a. breuē termināt vctm̄, vt hic Prophétes o ꝓphéta. hic poétes o poéta. hic Toxótes o toxóta. hic Léſtes o léſta. Aliqn̄ tn̄ notanť in.e. vt ǽetes o ǽete. Calliopétes o calliopéte. Aenarétes o ænaréte. Philoterſítes o philoterſíte.

In.as.deſinētia q̄ ad primā declinationē latinā referunť, penultimā acuunt, ſiue ſit illa breuis, ſiue lōga, vt Andréas andréu. Pythagóras pythagóru. Aenéas ęnéu. Amýntas amýntu. Ex hac terminatiōe latini vſurpāt actm̄ in.an. vt Aenéas ęnéam. Pythágoras pythágoran. Hora.ij.ſer. Qualia vincūt Pythagóran anitiq̨ reū doctūq̨ platona. Vctūs q̄q̨ vſurpať qn̄ in.a.lōgum deſinit, vt o Andréa. o Pythagóra. Qđ ſi vctūs in.a.breuē terminať, accentꝰ latini regl̄am ſequiť. vt andrea, pythágora.

In.es.p.n.q̄ ad primā declinationē latinā referunť, oīa fere acuūt penultimā, ſiue illa ſit breuis, ſiue lōga. vt Anchíſes, Oreſtes, Priamídes, Pāthoídes, atq̨ ꝓinde nīa patronymica maſclina. Repiunť tn̄ nōnulla acuētia finalē, vt Sophiſtés, Tympaniſtes, Origeniſtés, & ſīſia. Ex hac terminatiōe latini vſurpant actm̄ in.en.deſinētē. nā in.a.latinū eſt. vt Priamídes priamíden. Pāthoídes pāthoíden. Verg.iij.æn̄: Priamíden helenū graias regnare ꝑ vrbes. Hora.ſ. car. Tartara Pāthoíden iterū orco. Vctūs q̄q̨ vſurpať cū in.e.lōgū deſinit. vt Hora.ij.ſer. O laertiáde qcqđ dicā, aut erit, aut nō. Verg.iij.æn̄. Cōiugio Anchiſæ Veneris dignate ſuperbo.

Ntō Aenéas, ænéu, ænéa, ænéan ô ænéa vel ænéas.

Ntō Anchíſes, anchíſu, anchíſæ, anchíſen, ô anchíſe vel anchíſes.

¶ Secunda declinatio.

SEcunda Græcorum noīm declinatio fœmininorum tm̄ eſt, q̄ in.a. vel in.n.hoc eſt.e.lōgum deſinētia, in es.cōiter faciunt gtm̄. vt Múſa, múſes. Callíope callíopes. Deſinētia vero in.a.lōgum vel in.da.vel.tha.vel.ra.noiatiui ſeruāt.a.in obliquis. vt Theología, theologías. Léda lédas. Mártha márthas, Heméra heméras. Datiuus fit a genitiuo ablata.s. vt Múſes, múſæ, Callíopes, callíope. Theologías, theología. Lédas, léda. Márthas, mártha. Heméras, heméra. Actūs fit á ntō aſſūpta.n. vt Múſa múſan, Callíope, callíopē.

Theología

Theología theologían. Lêda lêdan. Mártha márthã. Heméra hemérã. Vctũs ſilis eſt ntõ. vt Múſa ô múſa, Callíope ô callíope.

In. a. deſinentia, q̃ ad primã declinationẽ latinam referuntur, q̃dam acuũt vltimam, vt Agiá. amiá. anthraciá. antipophorá. q̃dam acuunt penultimã. vt omnia q̃ in. a. longã deſinunt. vt Sophía. Theología. Eccleſía. Comœdíia. Quædã acuunt antepenultimã, vt ǽgina. Aréthuſa. Síbylla. Scolópendra. Quædã circũflectũt vltimã, q̃ patiunt̃ ſynæreſin. vt Nauſicâ ab eo quod eſt nauſicáa, argyrâ ab eo qđ eſt argýreos. ſyderâ ab eo qđ eſt ſydéreos. Chryſâ ab eo qđ eſt chrýſeos. Quædã circũflectũt penultimam, hoc eſt, quæ deſinunt in. a. breui, habentq; penultimã natura longam. vt Mûſa. Glôſſa. mæa. althêa.

Ex hac terminatiõe latini rectũ vſurpãt, qñ ſcilicet lõga reperit̃, vt apđ Papiniũ. in. v. theba. Nec facilis neméa latas euoluere vires. Quẽ locum Priſcia. li. vij. tractãs neméa (inq̃t) q̃a ſeruauit. a. ꝓductã, accentũ in penultima retinet acutum, tametſi eadem breuis eſt. A recto quoq; in. a. breui vſurpatur actũs in. an. breuem quoq;, vt apđ Papinium. vij. theba. Nãq; ferunt raptã patrijs ǽginã ab vndis. q̃re accentu Grȩco, hoc eſt acuto, in antepenultima ꝓferẽdũ: tametſi penultima ſit longa.

In. κ. hoc eſt ꝑ. e. longũ deſinẽtia: q̃ ad primã declinationẽ latinam referri poſſunt: q̃dam acuunt vltimã. vt Timé timés. Paraſceuè. Pentecoſté. Quædam acuunt penultimã. vt Dáphne. Ptiſáne. eleemoſýne. Sed nomina ꝓpria fœminarum. vrbium. & inſularum. penultimam ꝓpe ſemꝑ acuunt. vt Heléne. Erigóne. Callíope. Itháce. Parthenópe. Aſíne. Melíte. Ex hac terminatione latini oẽs caſus vſurpãt. atq; ꝓinde accẽtu Grȩco illos ꝓferri debẽt. Aduertẽdum q̃q; nomina poſſeſſiua in. ce. á nominib9 maſc̃lis in. cos. deſinẽtib9 ſemper vltimam acuere. vt Grammaticé. Grammaticés. ab eo qđ eſt Grammaticós. dialecticé. dialecticés. ab eo qđ eſt dialecticos.

Nominatiuo múſa. múſes múſe, múſan. ô mûſa.
Ntõ Callíope, callíopes. callíope. callíopen ô callíope.

TErtia declinatio Græcorũ noim atticorũ maſculinorũ fœmininorũ & cõmuniũ in. os ꝑ. ω. mega declinãt̃, & in. ω. neutrorũ abiecta. s. vel. n. faciunt gtm̃. vt hic Menéleos, menéleo. hæc Hálos hálo. hic & hȩc eúgeos eúgeo. hoc eúgeon eúgeo. Dtũs ſilis eſt gtõ. Actũs ſit a ntõ. s. mutata in. n. vt Menéleos. menéleon. Hálos. hálon. eúgeos eúgeon. Vctũs ſilis eſt ntõ. vt hic menéleos ô menéleos. Sed (quẽadmodũ paulo ante dixim9) q̃q; o. finalis ſit lõga, nihilominꝰ ex rõne Atticorum accẽtus in antepenultimam transfert̃. Latini ex hac terminatiõe, q̃q; raro, tñ oẽs caſus vſurpant, vt Vergi. ij. æneí. Andrógeos in recto poſuit, dicens. Andrógeos offert nobis ſocia agmina cre

dens,vbi.os.longũ eſt. Iuuẽ.quoq; creditur olim velificatus áthos. & quicquid Græcia mendax. Genitiuo quoq; Vergil.vſus eſt in.vi.æneidos.In foribus lœtum Andrógeo.Paulus quoq;,Hieronymo interprete,in epiſtola Ad Corinthios.i.Ego quidem ſum Pauli,ego autẽ ápollo,qui gtũs Atticus eſt,neq; eſt indeclinabile,vt quidã ſomniãt.Idem quoq; Hierony. Abltũm poſuit q̃ dtõ ſimilis eſt,in eadem epiſtola/dicens. De ápollo autem fr̃e notum vobis facio. Actũm quoq; ex declinatione græca vſurpauit in epiſto.ad Titum/dicens.Zenã legiſperitum & ápollo ſolicite p̃mitte,ſicut Ver.i.geor. Aut átho, aut rhodópen atq; alta ceraunia telo.Nã quod.o.natura longã breuiauit, factum eſt rõne ſeq̃ntis vocalis.

Ntõ Menéleos,menéleo,menéleo,menéleon,ô menéleos.
Ntõ hálos.hálo.hálo,hálon,ô hálos.
Ntõ hic & hæc éugeos,éugeo,éugeo,éugeon,ô éugeos.
Ntõ hoc éugeon,éugeo,éugeo,éugeon,ô éugeon.

QVarta Græcorũ nominum declinatio,q̃ maſculinorũ & fœmininorũ & cõmuniũ duorũ generũ eſt in.os.p o micrõ terminat̃,& neutrorum in.on.p o micrõ.Quorũ gtũs in.u.deſinit.os ſiue.on nominatiui mutata in.u.vt hic lógos lógu.hæc Hódos hódu.hoc Xýlon xýlu.Dtũs fit.u.genitiui mutata in.ω.mega.vt Lógu lógo.hódu hódo.Xýlu xýlo.Actũs fit.s.nominatiui mutata in.n.vt Lógos lógon.Hódos hódon.Xýlos xýlõ,ex regula neutrorum.Vctũs fit.os.nominatiui mutato in.e.vt lógos lóge. Hódos hodé.Scdm Atticos vo vctũs ſilis eſt ntõ,vt hic Lógos ô lóge vel lógos.Hódos hodé vel hodós.

In.os.& in.on.deſinẽtia,q̃ ad ſecundã declinationẽ latinã referuntur/quędã acuunt vltimã,vt ęacós.pleonaſmós.aſtiſmós.ſolœciſmós. Et omnia nomina poſſeſſiua deſinẽtia in.cos.vt Grãmaticós grãmaticé,grãmaticón.Logicós rhethoricós,catholicós. Quędã acuunt penultimã,vt árctos.lógos,ſóphos Quędã acuunt ãtepenultimã.vt cáminos,éphebos.æremos.épiros.cámelos. Quædã circũflectunt penultimã, vt êuros.oêſtros.achelôos.Ex hac terminatiõe latini freq̃nter tres caſus vſurpãt,ntm̃/actm̃ & vctm̃.Oui.xiii.met,æcõ agnoſcit ſummũ p̃lemq; fatetur. Idem in epl̃is.Solueret in ſpeculis ois ábydos erat.Idẽ.Vtq; rogem de te & ſcribãſi quis ábydo venerit,aut q̃ro ſi quis ábydõ eat.Sed abýdo q̃a abltũs eſt,accentũ habet latinũ,hoc eſt in penultima ex declinatiõe latina abýdus abýdi.Verg.i.geor.Pontus & oſtriferi fauces tentantur abýdi.

Ntõ hic Lógos,lógu,lógo,lógon,lóge vel lógos.
Ntõ hæc ábydos,abydu,abydo,abýdon,ô ábyde vel ábydos.
Ntõ hoc xýlon.xýlu,xýlo.xýlon,ô xýlon.

¶ Quinta declinatio.

Quinta declinatio Græcorũ nominũ maſculinorũ & fœmininorũ & neutrorũ & cõmunium duorũ, q̃ ad tertiã declinatiõem latinã referunt̃, diuerſas habet terminatiões nominatiui, de qb⁹ deinceps ſingulatim ꝑſeq̃mur. Quorum gt̃us exit gñaliter in .os. vt ǽas ǽantos. Dt̃us fit à gtõ .os. mutata in .i. vt ǽantos ǽanti. Act̃us fit .i. datiui mutata in .a. vt ǽanti ǽãta. Vct̃us plærumq; ſiĺis eſt ntõ. vt ǽas ô ǽas attice, cõiter ô ǽan. Nt̃us pl̃alis, q freq̃nter à latinis vſurpat̃, fit à gtõ ſinglari .os. mutata in .es. vt ǽantos ǽãtes. Neutra tñ ex regl̃a gñali in .a. deſinunt .os. genitiui mutata in .a. vt epigrámmatos epigrámmata. Gt̃us pluralis fit à gtõ ſinglari .os. mutata in .ω. mega. &. n. q̃re neceſſe eſt, vt in hñtibus accẽtum in ãtepenultima mutet̃ in penultimã, vt ǽantos ǽantõ, epigrámmatos epigrámmaton. Dt̃us nõ vſurpatur à latinis. Act̃us pluralis q freq̃nter vſurpatur à latinis, fit ab actõ ſingulari addita .s. vt ǽanta ǽantas. Vct̃us ſiĺis eſt ntõ eiuſdem numeri, vt ǽantes, ô ǽantes.

¶ De genitiuo quintæ declinationis.

In .a. deſinẽtia, quæ nomina ad tertiam declinationem latinam referuntur, breuiãt illud .a. tam in recto quàm in obliquis, poſſuntq; habere accẽtum acutum in penultima ſiue illa ſit breuis ſiue longa. vt Dógma, dráma. Poſſunt & in ãtepenultima, penultima exiſtẽte longa, vt perísema, anádema, diádema, áthyrma, apóphtegma, ǽnigma. Quædã circumflectunt penultimam vt hêma, âſthma, âſma, dôma, zôma, pægma, ſcômma, bêma, quæ omnia faciunt genitiuum aſſumpta .tos. vt Dógma. atos. Dráma. atos. Latini ex hac terminatione genitiuum pluralem frequẽter vſurpãt, ſed mutãt accẽtum in penultima, propterea quod vltima eſt longa, quia ſcribitur per .ω. mega, vt Grámma grammáton, epigrámma epigrammáton. Martialis, Argutis epigrammáton libellis, hinc illud ineffabile Dei nomẽ, quod ab Hebræis q̃ttuor litteris ſcribitur. Iod, He, Vau, He, pro quo ipſi legunt Adonai, tetragrãmáton à Græcis dicitur, Clæmens quoq; à noſtris frequẽter citatur in libris periſtromáton.

In .i. iota, vel in ypſilon omnia ſunt Græca, ſed à Græcis declinãtur, apd' latinos indeclinabilia ſunt. Diſſyllaba accẽtum hñt in prima acutũ, vt Móli, cíci, ſtímmi, cómmi, méli. Sed ab eo compoſita in ãtepenultimã trãsferunt accẽtum, vt Hidrómeli, œnómeli, oxýmeli. Polyſyllaba vero ãtepenultimã acuunt, vt píperi, cinnábari, ſínapi, quãuis penultima ſit longa, vñ à latinis penultima circumflectitur in ſinâpis, & mittunt apd' illos gtm in .os purum vt Móly mólyos. Cíci .ios. Stímmi .ios. Cómmi .ios. Méli .ios. Neutra vero à cõmunibus duorum generum in .is. terminatis ãtepenultimã acuunt, & ad modum cõmunium declinãtur, vt hic & hęc philópatris & hoc philópatri, philopátridos. hic & hæc phygópolis & hoc phygópoli, phygopólidos.

Latini ex hac terminatione caſus recto ſif es vſurpãt.vt Oui. Moly vocãt ſu- peri,nigra radice tenetur.

In.ω.deſinentia,omnia ſunt generis fœminini,poſſuntq; reduci ad tertiã declinationem latinã:vt voluit Cæſar, hñtq; accentum acutum in vltima, mittuntq; gtũm in.oos.vt Didó didóos.Sapphó ſapphóos. Chlió chlióos. Calypſó calypſóos.Erató eratóos.Myrtó myrtóos. Lampedó lampedóos. Mantó mãtóos.Dtũm formãt.os.mutata in.i. Actũm.os.mutata in.i.vt Di dói didóa.Sapphói ſapphóa.Clioi clióa.Calypſói calypſóa Per ſynæreſim tñ mittunt genitiuum in.us.hoc eſt.oos.mutata in.us.in q̃ ſuſcipiunt accentũ circumflexum,vt Didó didûs.Sapphó ſapphûs.Clió cliûs. Calypſó calypſûs. Mantómantûs. Latini ex hac terminatione ntũm vſurpãt, & obliquos ſynærizatos. vt Ouidius in priapeia. Penelopes primã didûs ſi prima ſeq- tur. Idem in epiſtola ſapphûs. An niſi legiſſes autoris nomina ſapphûs. Ouidius in primo de arte. Nec mihi ſunt viſæ clío cliuſq; ſorores. Actũm quoq; vſurpauit Vergi.iiij. æneidos.Et nomine Didó ſæpe vocaturum. & Horatius,Aeolijs fidibus canentem ſapphó.& Ouidius in priapeia,Atlantidẽ calypſó.

In.an.plærumq; ſunt maſculina acuentia finalem,aſſumuntq;.os.in geni tiuo,& retinent ſemper. a.longum.vt Titán titános.Pæán pæános.Pelecán. ános.Acarnán acarnános.Pán pános ꝓ deo poſtorum. Nã pan neutri gñis ꝓ eo qđ eſt omne/pantós per.t.facit.Compoſita vero penultimam acuunt, vt Hermópan hermópanos,Eupéan eupéanos. Latini ex hac terminatione gtm̃ & actm̃ vtriuſq; nũeri vſurpãt, vt Ver. viij.æñ. Panós de more lycæi, Idem in bucco.Mecum vna in ſiluis imitabere pána canẽdo.Idem.vi.ænei. Lætum paána canentes.

In.en.per.н. q̃in.e.longum vertitur,maſculina reperiuntur & fœminina& communia duorum generum, quę partim acuunt vltimã,vt ex maſculinis hymén,ſolén,lichén,adén,ſplén,zén,mén,& ex fœmininis,ſyrén, troezén, partim acuunt penultimã,vt hic hélen,hic & hæc cárſen,téren.q̃ omnia. os. aſſumpta faciunt gtm̃,ſed quædã retinẽt in obliq̃s,e.longũ,vt hic ſplén ſplé nos,hic Zén zénos. hic Chén chénos.hic Mén ménos. hic Damén damé- nos,hic ſolén ſolénos.hic lichén lichénos.hic hellén hellénos. hęc ſyrén ſyré- nos.hæc Troezén troezénos.Quædã vertũt.e.longũ in epſilõ,vt hic Adén adénos,hic Auchén auchénos.hic poemén poeménos.hic limén liménos.hic azén azénos.hic pythmén.énos.hic & hæc arſén.énos.hic & hæc Terén te- rénos.hæc phrén phrénos.hæc glén non declinatur.Latini ex hac termina- tione actõs vtriuſq; numeri vſurpãt.

In.in.per.i.iota maſculina ſiue fœminina vltimã acuunt, habentq; plæ- rumq; alterã terminationem in.is.mittuntq; genitiuum in.inis.ſuper no- minatiui terminationẽ.os.aſſumpta.vt hic Delphín, vel delphís delphínos

a.vt Mácar mácaros.ónar ónaros. Dámar dámaros. Neutra vero in.atos. faciunt genitiuum.a.quoq; breui ſi ſunt polyſyllaba : vt Délear déleatos. óniar óniatos. Alíphar alíphatos. Cárear cáreatos. Et diſſyllabicorum aliqua neutra lōga penultimantia in.tos.quoq; faciunt genitiuum. vt Hémar hématos. ídar ídatos. Hépar hépatos. úthar. atos. Penultimantia vero in breui.faciunt gtm̄ in.ros.vt Hypar hýparos. Thénar thénaros. Néctar.aros. Phréar vero qđ ex hac rōne debuit facere phréaros. & Stéar ſtéaros. phréatos & ſtéatos faciunt.

In.er.per.eta. q̄ maſculina ſunt, q̄dam acuunt vltimam: vt monoſyllaba, Thér théros. Sér ſéros. Et ex diſſyllabis quædam. vt Sotér. æthér. aer. q̄dam acuunt penultimā. vt íber. Monoſyllaba aſſumpta.os.faciunt gtm̄, & ſeruāt eta lōgum in obliquis. vt Thér théros. Phér phéros. Sér ſéros. Cér céros. Sed ſupra ſyllabā maſculina acutiſona ſi hn̄t.t.āte. er. retinent.e.longū in obliqs. vt Lutér lutéros, Sotér. éros. Olctér. éros. Excipiūtur Aſtér aſtéros. & patér patéros, q̄ vertunt.e.longum in breue. Qđ ſi nō hn̄t.t. vertūt.eta, in.e.breue. vt æther.eros. Aer aeros, Daer daeros. Aner aneros. Spinther vero & eleuther, ſpintheros & eleutheros per.eta.longum faciunt. In.er.grauiſona ſi penultimā hn̄t longā, vertunt.e.lōgum in breue, vt píer píeros. phráter.eros. Sed ſi penultimā hn̄t breuē, ſeruāt longū. vt íber íberos. Erier erieros. Panther vero.n.p.ſimplicis ſeruat declinatiōem. Fœminina in.er. ſupra ſyllabā mutāt.e.longū in breuem, vt Máter.eros. Méter.eros. Deméter.eros. Thygáther.eros. In.er.neutra, q̄ rara ſunt appoſitiōe.os.faciunt gtm̄, vt Cér céros. ab eo quod eſt céar céaros.

In.ir.per.ei.diphthōgō.appoſitiōe.os.faciūt gtm̄, vt Chír chíros. Phthír phthíros. ír íros. Et ab eis cōpoſita. Antíchir antíchiros. Polýchir polýchiros. His adde mártyr mártyros.

In.or.deſinentia apđ Græcos oīa ſcribunt p.ω.mega. pręter hæc quattuor. ánor. cálor. áor. étor. hn̄t autē in.or.finita accētū acutū in vltima aut in penultima. Acutiſona poſitione.os.faciunt gtm̄, ſeruantq;.ω. in obliquis. vt Phór phóros, Ichór ichóros. Etiam grauiſona hn̄tia.l.ante.or. ſeruant.o.magnum. vt Célor céloros. Pélor péloros. Sed ſi nō habent.l. vertunt.o.lōgum in breue, vt Néſtor néſtoros. Héctor héctoros. Méntor méntoros. Méſtor méſtoros. Mnéſtor mnéſtoros: cum ꝓprium eſt viri nomē, ſed mnéſtor adiectiuum.o.magnum retinet.

In.or.cōia hn̄t.o.micron in obliqs. vt hic & hæc Apátor apátoros. Amétor amétoros. Pandamátor pandamátoros.

In.or.neutra.o. magnum retinent in obliquis. vt Hélor.oros. Técmor.oros. Heteroclita vero ſunt ſcór ſcátos. & Hýdor hýdatos. Ex deſinentibus in.r.latini frequenter actos vtriuſq; numeri vſurpant, vt ab eo. qđ eſt car. Ouidius.iiij.meta. Lyciacq; propinquos caras adit. & ab eo quod eſt æther.

Ver. i. Georgicorũ. Quacũq; illa leuẽ fugiẽs raptim ſecat æthera pennis. Idẽ. Aëra per vacuum ferri. Ex nominibus terminatis in. or. ꝓpeſeq; actũs vſur paſ. vt Héctor héctora. Néſtor néſtora. Rhétor rhétora.

In. as. quæ ad tertiam declinationem latinam referunt, ſi ſunt maſculina penultimam acuunt, mittuntq; genitiuum in, antos. vt ábas ábantos. Acámas, antos. Acrágas. antos. Adámas. antos. Aéas. antos. Alíbas antos. Andrías, antos. Apéſas. antos. áras: antos. Athámas, antos. Atlas. antos. Bíbas. antos. Bábras. antos. Chálcas. antos. Cánas. antos. Cáras. antos. Charidas, antos. Chélas. antos. Cýphas, ãtos, Cýrbas, antos, Coríphas, ãtos, Eléphas. antos. Gígas, antos. ímas. antos. Lycábas. antos. Mýdas, antos. Oédas. antos Péllas, antos. Pelécas. antos. Períphas. ãtos. Phídas antos. Pýlas. ãtos. Phórbas. antos. Polydámas. antos. Próphas. antos. Sálgas. antos. Teléutas. ãtos. Téutras, antos. Tháumas. ãtos. Thóas. antos. Tólmas. antos. Fœminina vero penultimã acuunt, aſſumuntq; in genitiuo. d. vt Acrás acrádos. Lampás ados, Pallás pallados. Pliás pliádos. Monás monádos. Diás diádos. Trias triádos. Hebdoás ádos, Ogdás ádos. Decás decádos. Arcás vero vnum de maſculinis arcádos ſequitur fœmininorum terminationem. Latini ex hac terminatione genitiuos vſurpant, vt Lucanus in. ix.. Pallados in medio cõfecit pectora gorgon. Datiuum quoq;, vt Papinius in Achilleide. Palladi littoreæ celebrabat ſcyros honorem, & accuſatiuum, vt Martialis. Pallada prætereo, res agit illa tuas. Et accuſatiuus ſemper ab autoribus vſurpatur. Vt ab eo quod eſt apéſas. Papinius in. iij. Thebai, nomine Lernæi memorant apéſanta coloni. Et ab eo qđ eſt chálcas. Ver. ij. æneid, Magno chálcanta tumultu protrahit in medio. Reperiunť quoq; nonulla, que mittunt gtm̃ in. anos. vt Mélas mélanos.

In. es. cum. κ. hoc eſt per. e. longum maſculina, q̃ ad tertiam declinationẽ latinam referunť plerunq; acuunt penultimã, mittuntq; gtm̃ in. etos. & quæ per. eta. vt Cháres. etos. Chrémes. etos. Cómes etos. Chrátes. etos. Cúres. etos. Dáres. etos. Epiáles. áletos, Gýes gýetos. Glóes glóetos. ígnes. etos. Láches láchetos. Lébes. etos. Mágnes. etos. Máſſes. etos. Máſtles. etos. Méges. etos. Méndes méndetos. Mýces mýcetos. Mýnes. etos. Mórges, etos. Néres, néretos. Pénes. etos. Phráges phrágetos. Pýdes. etos. Pígres. etos. Pýles pyletos. Plánes plánetos. Týgres týgretos. Tápes tápetos. Tháles tháletos. Hæc aliqñ mittũt gtm̃ ĩ. u. vt Cháres cháru. Cómes cómu. Dáres dáru. Gýes gýu Mýces mýcu. Pýdes pýdu. Pýles pýlu. Monoſyllaba q̃q; acutiſona in. etos. faciũt genitiuum. vt Crés crétos. Gnés gnétos. Thés. etos. Et acutiſona pluriũ ſyllabarũ. vt argés argétos. admés admétos. Homithnés homithnétos. Et noĩa quædã latina, quæ in ſermonem Græcum traducta amittũt. n. quam rurſus in genitiuo reſumunt. vt Cléмes cléмentos. Créſces créſcentos. Prúdes prúdentos. Púdes púdentos. Vály valentos. Compoſita

a cleos, quod eſt gloria, circumflectunt vltimam: mittuntq; gtm̄ in. eos, per epſilon, vt Agathoclês. eos. Sophoclês. eos. Periclês, eos. Latini ex hac termi natione accuſatiuum vtriuſq; numeri vſurpant, Silius. lib. iiij, illum ſidonio fulgẽtem ardore tapeta. Papinius. i. theba. altoſq; inferre tapetas. Oui. in epl'is Vigintiſuluos operoſo ex ære lebetas. Auſonius. Fictilibus fama eſt cœnaſſe agathoclea regem.

In. æs. diphthongon vnum repit fœmininum. Dæs. detos. & vnum cõ mune duorum, Pæs. qd' facit pedos.

In. eus. diphthõgon, que ad ſecundam declinationem referuntur, vltimam ſemper acuunt, mittuntq; genitiuum io. eos, vel. ei, & dtm̄ in, ei. ſolutas. vel per ſynæreſim cõtractas. accuſatiuum in. ea. vocatiuum i n, eu, s. nominatiui ablata. latini ex hac terminatione omnes caſus vſurpant, vt Pentheus pen- heos vel penthei. pentheo vel penthi penthea ô pentheu. Martialis. Flet Phi- lomena nefas inceſti tereos, & quæ, Virgilius In Bucolicis. Aut vbi mutatos tereos narrauerit artus. Idem ĩ eodem. Orphei calliopea lino formoſus apol lo. Iuuenalis. Alcinoen Bacchi thebas & terea fauſti. Ouidius. vij. metamor- pho. Vt voluere ambo, voluiſti tu quoq; Tereu ſed, eu. circũflectitur per re gulam octauam, qd' diphthongus finalis hñs ypſilon in fine circumflectit, ſi tonum accipit. Ver. in. iiij. Geor. Illa quis & me (inquit) miſeram, & te perdi dit Orpheu.

In. is. omnia reducũtur ad tertiam nominis declinationem latinam, quo- rum q̃dam acuunt vltimam vt Crepis, Cnemis. Auletris, & omnia fere pa tronymica. vt Priamis, æneis. Thebais. Quædam acuũt penultimam. vt Paris. Cratis. Cyphis. Themis. Thetis. Memphis. Quedã acuũt antepenulti mam. vt Sibaris. thamiris. adonis. theognis. caribdis. Sed in. is. propria maſ- culina in. dos. faciũt gtm̄, vt adõis adonidos. Paris paridos. Theognis. idos. Habentia quoq; penultimam lõgã. vt Eunis eunidos. Gymnis. idos. Latris latridos. Et a polis, qd' eſt ciuitas, cõpoſita maſculina ſola vel communia, vt Ageſipolis olidos. eupolis. idos. hic & hæc phygopolis phygopolidos. apo- lis apolidos. Et compoſita a mantis, quod eſt vates, vt coſcinomantis coſcino mantidos, Promantis promantidos. Et hñtia ante. is. vnã conſonantem. vt Cratis. idos. Sed hñtia duas immutabiles, in. thos. faciunt, vt ornis ornithos. Mermis memithos. Monoſyllaba vero hñtia. i. longum additione. o. in. os faciũt gtm̄ vt Cis. cios. Lis lios. Appellatiua etiam & nõ denominatiua, q̃ penultimã hñt breuem per. os. purum mittũt gtm̄, vt echis echios. Mantis mantios. ophis ophios. Et q̃dam propria, vt agis agios. Ageſipolis ageſipo lios. Anacharſis anacharſios. Buſiris buſirios, Gaozis gaozios. iphis iphios. Sentis. tios. Sybaris. arios. Thamyris. yrios, Zenis zenios, Quarũ aliq̃ p dos. plærũq; inflectunt. vt agis agidos. Thamyris thamyridos. Ageſipolis ageſi- polidos, Buſiris buſiridos.

Ver.i.Georgicorũ.Quacũq; illa leuẽ fugiẽs raptim ſecat æthera pennis.Idẽ.
Aéra per vacuum ferri.Ex nominibus terminatis in.or. ꝑpeſeꝗ actũs vſur
paẽ.vt Héctor héctora.Néſtor néſtora.Rhétor rhétora.

In.as.quæ ad tertiam declinationem latinam referunẽ,ſiſunt maſculina
penultimam acuunt,mittuntq; genitiuum in,antos.vt ábas ábantos. Acá
mas,antos.Acrágas.antos.Adámas.antos.Aéas.antos.Alíbas antos.An
drías,antos.Apéſas.antos.áras:antos.Athámas,antos.Atlas.antos.Bíbas.
antos.Bábras.antos.Chálcas.antos.Cánas.antos.Cáras.antos.Charídas,an
tos.Chélas.antos.Cýphas,ãtos,Cýrbas,antos,Coríphas,ãtos,Eléphas.an
tos.Gígas,antos.ímas.antos.Lycábas.antos.Mýdas.antos.Oédas.antos
Péllas,antos.Pelécas.antos.Períphas.ãtos.Phídas antos.Pýlas.ãtos.Phór
bas.antos.Polydámas. antos.Próphas.antos.Sálgas.antos.Teléutas.ãtos.
Téutras,antos.Tháumas.ãtos.Thóas.antos.Tólmas.antos.Fœminina ve
ro penultimã acuunt,aſſumuntq; in genitiuo.d.vt Acrás acrádos. Lampás
ádos,Pallás palládos.Pliás pliádos.Monás monádos.Diás diádos.Trias triá
dos.Hebdoás ádos,Ogdás ádos.Decás decádos.Arcás vero vnum de maſ
culinis arcádos ſequitur fœmininorum terminationem.Latini ex hac termi
natione genitiuos vſurpant,vt Lucanus in.ix.. Palládos in medio cõfecit pe
ctora gorgon.Datiuum quoq;,vt Papinius in Achilleide.Palladi littoreæ ce
lebrabat ſcyros honorem,& accuſatiuum,vt Martialis.Pallada prætereo,res
agit illa tuas.Et accuſatiuus ſemper ab autoribus vſurpatur.Vt ab eo quod
eſt apéſas.Papinius in.iij.Thebai,nomine Lernei memorant apéſanta colo
ni.Et ab eo qđ eſt chálcas.Ver.ij.æneid,Magno chálcanta tumultu protra
hit in medio.Reperiunẽ quoq; nonulla,que mittunt gtm̃ in.anos.vt Mélas
mélanos.

In.es.cum.κ.hoc eſt per.e.longum maſculina,q̃ ad tertiam declinationẽ
latinam referunẽ plerunq; acuunt penultimã,mittuntq; gtm̃ in.etos.& quæ
per.eta.vt Cháres.etos. Chrémes. etos.Cómes etos. Chrátes. etos.Cú
res.etos.Dáres.etos.Epiáles.áletos, Gýes gýetos.Glóes glóetos.ígnes.etos.
Láches lácheros.Lébes.etos.Mágnes.etos.Máſſes.etos.Máſtles.etos.Méges.
etos.Méndes méndetos.Mýces mýcetos.Mýnes.etos.Mórges,etos. Néres,
néretos.Pénes.etos.Phráges phrágetos.Pýdes.etos.Pígres.etos.Pýles pyle
tos.Plánes plánetos.Týgres týgretos.Tápes tápetos.Tháles tháletos.Hæc
aliqñ mittũt gtm̃ i.u.vt Cháres cháru.Cómes cómu.Dáres dáru.Gýes gýu
Mýces mýcu.Pýdes pýdu.Pýles pýlu.Monoſyllaba q̃q; acutiſona in.etos.
faciũt genitiuum.vt Crés crétos.Gnés gnétos. Thés.etos. .Et acutiſona
pluriũ ſyllabarũ.vt argés argétos.admés admétos.Homithnés homithné
tos.Et noĩa quædã latina,quæ in ſermonem Græcum traducta amittũt.n.
quam rurſus in genitiuo reſumunt.vt Clémes clémentos.Créſces créſ
centos. Prúdes prúdentos. Púdes púdentos.Váles válentos.Compoſita

a cleos, quod eſt gloria, circumflectunt vltimam: mittuntq; gtm̄ in. eos. per
epſilon, vt Agathocles. eos. Sophocles. eos. Pericles, eos. Latini ex hac termi
natione accuſatiuum vtriuſq; numeri vſurpant, Silius. lib. iiij, illum ſidonio
fulgētem ardore tapeta. Papinius. i. theba. altoſq; inferre tapetas. Oui. in epl'is
Viginti fuluos operoſo ex ære lebetas. Auſonius. Fictilibus fama eſt cœnaſſe
agathoclea regem.

In. æs. diphthongon vnum repit' fœmininum. Dæs. detos. & vnum cō
mune duorum, Pæs. qd' facit pędos.

In. eus. diphthōgon, que ad ſecundam declinationem referuntur, vltimam
ſemper acuunt, mittuntq; genitiuum io. eos, vel. ei, & dtm̄ in, ei. ſolutas. vel
per ſynæreſim cōtractas. accuſatiuum in. ea. vocatiuum i. n, eu, s. nominatiui
ablata. latini ex hac terminatione omnes caſus vſurpant, vt Pentheus pen-
theos vel penthei. pentheo vel penthi penth ea ô pentheu. Martialis. Flet Phi-
lomena nefas inceſti tereos, & quæ, Virgilius in Bucolicis. Aut vbi mutatos
tereos narrauerit artus. Idem ī eodem. Orphei calliopea lino formoſus apol
lo. Iuuenalis: Alcinoen Bacchi thebas & terea fauſti. Ouidius. vij. metamor-
pho. Vt voluere ambo, voluiſti tu quoq; Tereu ſed, eu. circūflectitur per re
gulam octauam, qd' diphthongus finalis hn̄s ypſilon in fine circumflectit',
ſi tonum accipit. Ver. in. iiij. Geor. Illa quis & me (inquit) miſeram, & te perdi
dit Orpheu.

In. is. omnia reducūtur ad tertiam nominis declinationem latinam, quo-
rum q̄dam acuunt vltimam vt Crepis. Cnemis. Auletris, & omnia fere pa
tronymica. vt Priamis, æneis. Thebais. Quædam acuūt penultimam. vt
Paris. Cratis. Cyphis. Themis. Thetis. Memphis. Quędā acuūt antepenulti
mam. vt Sibaris. thamiris. adonis. theognis. caribdis. Sed in. is. propria maſ-
culina in. dos. faciūt gtm̄, vt adōis adonidos. Paris paridos. Theognis. idos.
Habentia quoq; penultimam lōgā. vt Eunis eunidos. Gymnis. idos. Latris
latridos. Et a polis, qd' eſt ciuitas, cōpoſita maſculina ſola vel communia, vt
Ageſipolis olidos. eupolis. idos. hic & hæc phygopolis phygopolidos. apo-
lis apolidos. Et compoſita a mantis, quod eſt vates, vt coſcinomantis coſcino
mantidos, Promantis promantidos. Et hn̄tia ante. is. vnā conſonantem. vt
Cratis. idos. Sed hn̄tia duas immutabiles, in. thos. faciunt, vt ornis ornithos.
Mermis memithos. Monoſyllaba vero hn̄tia. i. longum additione. o. in. os
faciūt gtm̄ vt Cis. cios. Lis lios. Appellatiua etiam & nō denominatiua, q̄
penultimā hn̄t breuem per. os. purum mittūt gtm̄, vt echis echios. Mantis
mantios. ophis ophios. Et q̄dam propria. vt agis agios. Ageſipolis ageſipo
lios. Anacharſis anacharſios. Buſiris buſirios, Gaozis gaozios. iphis iphios.
Sentis. tios. Sybaris. arios. Thamyris. yrios, Zenis zenios, Quarū aliq̄ p dos.
plærūq; inflectunt. vt agis agidos. Thamyris thamyridos. Ageſipolis ageſi
polidos, Buſiris buſiridos.

In.ys.per ypſilon.q̃dam circunflectūt vltimam,vt ichthŷs,& ex monoſyllabis.mŷs,ſŷs.quędā grauant eandem.vt Th'iphis.Bŏtrys.Nécys.Rhadamanthis.q̃ omnia maſculina ſunt,retinentq; in gtō ypſilon.& faciunt in.os. purū,vt Ichthŷs ichthŷos.Mŷs mŷos.Sŷs ſŷos.T'iphis t'iphios.Bŏtrys bŏtryos.Nécys nécyos.Rhadámāthis,rhadamāthios.Acutiſoa vero.q̃ p triagenera declinā̄t:vertūt in obliqs ypſilō in epſilō,vt Oxŷs.éos.Thachŷs thachéos.Brachŷs brachéos.Ocŷs.eos.,Pathŷs pathéos.Horū neutra in ypſilō deſinentia maſculinorum ſeruant declinationem.Cōpoſita á ſimplicib⁹ in.ys eodem modo inflectunt̃ ſicut ſua ſimplicia.vt Callichthŷs callchthŷos,quoniam ichthŷs ichthŷos.fecit.Tribrachŷs tribrácheos.quoniam Brachŷs brachéos.Sed ſi aliter componantur in ,dos.faciunt gtm̃. vt épelys epélydos. Néelys néelydos.

In,ys.fœminina grauiſona per.os.mittūt gtm̃.vt P'itys p'ityos. Chélys chélyos.Génys gényos.Excipitur. Cómis cómithos.& Córis córithos.Acutiſona vero per.dos.declinantur.vt Chlamŷs chlamŷdos.Pelamŷs pelamŷdos,Crocŷs crocŷdos.Oxytona p̄terea ſiue circumflexa hñtia ſolum in ntō y.longum.& in obliquis breue,per.yos.purum declinantur.vt Erinnŷs erinnŷos.Tethŷs tethŷos.Ophrŷs ophrŷos.Drŷs drŷos.Aglŷs tamen aglŷtos facit.Latini ex hac terminatiōe gtm̃ vſurpant:vt Lucanus in primo.Thethŷos vnda vagę lunaribus æſtuat horis.& Vergilius in Buc,actm̃. quę tentare téthin ratibus.

In,os,p.ω,mega,monoſyllaba acutiſona ſiue hñtia.d.t.th.per.os. purū faciunt gtm̃.vt Dmós dmóos.Trós tróos.Thós thóos. Quę vero nō hñt, in.tos.vt Crós crotós.Phôs photós. Polyſyllaba etiam oxytona.vt Aprós aprótos.Agnós agnótos.Hidrós hidrótos.Et breui penultimantia.vt monóceros monócerotos. Rhinóceros.otós.Gélos gélotos.éros érotos. Quę lōga penultima per.o.purum declinantur.vt Héros héroos.M'inos m'inoos. Excipitur élos élotos per.eta.qm̃ elos erat p epſilō.Attici vero.hélo. m'ino. elo dicunt.s.nominatiui remoto.

In.os.duo ſunt natura circumflexa mittentia genitiuum in.tos. vt Phôs. phótos,& ós ótos.Martialis.ab eo quod eſt rhinoceros. accuſatiuum vſurpauit in diſtichis,geſtauit modo fronte me iuuencus,verum rhinocerota me putabis.

In.us.quæ per.oi.diphthongon á.Græcis ſcribuntur circumflectentia vltimam per ,untos.mittunt genitiuū.vt Placûs placûntos. Simûs ſimûntos. Opûs opûntos.ceraſûs ceraſûntos. Anthemûs anthemûntos.Phycûs.ûntos. Hydrûs hydrûntos.Hiericûs hiericûntos.Trapezûs.ûntos. quæ omnia per ſynæreſin contracta ſunt ab.ois.in.us.vt Opóis opûs.Ceraſóis ceraſûs. Acutiſona in.os.purum mittūt genitiuū.vt Bûs bóos.Nûs nóos.Chrûs chróos. Chûs chóos.Excipitur pus cum ſuis compoſitis,quæ mittunt gtm̃ in.odos.

In.is.polyſyllaba fœminina, non habentia duas terminationes per.dos. faciunt genitiuum, ſiue ſint acutiſona, vt Cnem'is cnem'idos,& priam'is pria m'idos.& huiuſmodi patronymica fœminina. Auletr'is auletr'idos. Coro n'is coron'idos.Crep'is crep'idos.Dor'is dor'idos.Pagaſ'is pagaſ'idos. Strate g'is ſtrategi'dos. Siue circunflexa. vt Bend'is bend'idos. Mol'is mol'idos. Siue barytōa. vt Cypris cypridos.Citharis.idos. Deſpot'is.idos.'eris 'eridos. Mē phis.idos. Menis.idos.Pol'itis pol'itidos. Toxótis toxótidos. Quæ autem ſequuntur per.os.purum declināt ácris ácrios. Aithlybs.bios.Car'ibdis.dios Xóis.ios. C'iſſeris c'iſſerios Dmóis dm'oios, Ep'ictesis epictesios.G'eris ge rios.Hýbris hýbrios.Lachiſis.iſios. Nemeſis nem'esios.Mégyris.rios. Pane gyris panegýrios. Sárdis.dios. Scépsis.ios.Ep'iſcepſis.ios.Sóis.ios. Tham'ia this.dos.& breui Penultimātia. vt Cónis cónios. Spánis ſpánios. Pólis pólios Et ab eo compoſita fœminina ſolum. vt Acrópolis acrópolios. Aduertendū tamen, ꝙ illa, quæ communiter faciunt genitiuum in.dos. more ionico. per os.purū declinari poſſunt. vt Páris páridos vel pários. M'enis m'enidos vel m'enios. Th'etis th'etidos vel th'etios. M'emphis m'emphidos vel m'emphios. Latini ex hac terminatione omnes caſus vſurpant. Genitiuum vt Iuuenalis. Curritur ad vocem iucundam & carmen amicæ thebáidos. Datiuum, vt Ca tullus. Morte feror Theſei qualem mino'idi luctum. Sabinus in epiſtola De mophontis ad Phill'ida. Phill'idi demophoon patria dimittit ab vrbe quib⁹ in locis quia .i.terminalis breuiatur, accentu Græco in penultima ſunt ꝓferē da. Accuſatiuū quoqꝫ, vt Auſonius, Rex magis an regum mino'ida ſollici tat grex. Vergilius. Phill'ida mitte mihi meus eſt natalis Iola. Papinius in cal ce thebaidos, neqꝫ tu diuinam æne'ida tenta. Vocatiuum quoqꝫ. vt idem in eodem loco. O mihi biſſenos multum laborata per annos theba'i.& Ouidi us in epiſtolis. Prima mihi nutrix æol'i dixit amas. Nominatiuus præterea accuſatiuus & vocatiuus pluralis vſurpantur cum in.es.vel in.as. breues ter minantur. vt Achelo'ides vel achelo'idas. Cadm'eides vel calm'eidas. Bel'ides vel bel'idas.

In.eis.diphthōgon per epſylon & iota.&.ois per.oi.diphthongon quoqꝫ quæ ſunt polyſyllaba vnius generis ſiue trium.in.entos. mittunt genitiuū. vt Sel'eis ſel'eentos. Simóis ſimóentos. Piróis piróentos. Opóis opóentos. Cha r'ieis char'ientos. Tim'eis tim'ientos. Phon'eis phon'ientos. Monoſyllaba vero maſculina per.eis.diphthōgon.per.enos.faciunt genitiuum. vt H'es he nós.Ct'is ctēnos.D'is denós.Et ab eo compoſita. vt Med'is medenós. Vd'is vdenós. Cl'is autem clidós facit.& anth'eris anth'eridos. Latini ex hac termi natione nominatiuum & accuſatiuum frequenter vſurpant. Virgilius.i. æneidos. Vbi tot ſimóis correpta ſub vndis. Idē in.v. Hectoreos ānes xanthum ſimóentaqꝫ teſtor. Ouidius.ij.meta. Interea volucres pyróis.eous. & æthō. Flaccus.v.argonauticon. Et formidātē patrios pyróenta dolores.

vt Puſpodos. Chytrapus chytrapodos. Dipus dipodos. Tripus tripodos. oedipus oedipodos, qđ & oedipu facit attice. declinatẽ etiã apđ poetas oedipodes oedipodu p̃ primã declinationẽ. Excipitẽ quoq; od⁹. ontos, cũ ſuis compoſitis, q̃ omnia exeunt in. ontos. ſicut et ſuum ſimplex. vt Argiodus argiodotos. cynodus. ontos. caliodus. ontos. Latini ex hac terminatione tũ rectos, tũ obliq̃s vſurpare ſolẽt. Ver. x. æñ. Eſt amathus, eſt celſa mihi paphos. Ouid. x. meta. At ſi forte roges foecundam amathûnta metallis. Idem. i. de põto. Cæde puer facta patroclus opunta reliq̃t. Luca. lib. ix. Meritũ phicunta ruinas. Curtius regionem inq̃t eã vſq; ad trapezunta defendere, Luca. in. vij. Et ſubdita ſipus mõtib⁹. Hinc ſipuntos in gtõ & ſipunta i actõ, vnde poſtea ſipontos ſiue ſipuntos ea ciuitas in Apulia dicta eſt.

In. ns. vel. rs. vel. ls. grauiſona ſunt, & per duas conſonãtes, in obliq̃s declinantẽ. vt tyrins. tos. helmins. tos. macars macartos p̃. t. exile. nã hñtia. a. ante duas illas cõſonãtes in. tos. mittũt gtm̃, nõ hñtia, a. i. thos. p̃. th. Itaq; ex hac rõne hals haltos debuit facere. Sed vt ſeruaret daſean nominatiui halos fecit. Ois em̃ vocalis p̃cedẽs liquidã, ſi poſt eam ſeq̃tur. d. vel. t. vel. th. tenuaẽ, & q̃a obliq̃ ſiles ntõ ſpiritus habent: abiectũ eſt. t. & facit halos Papinius in. iiij. thebaide ab eo quod eſt tyrins actm̃ vſurpauit dicens, Suus excit in arma antiquam tyrintha deus.

In. ps. finita, per. p. in obliquis declinantur ſiue ſint monoſyllaba, ſiue polyſyllaba: cõpoſita, ſiue ſimplicia, ſed polyſyllaba penultimã acuunt, monoſyllaba quoq; acuuntur. vt ops opos, thops thpos. cyclops. opos. lælaps, apos. euryops. opos. Excipiũẽ hæc quę loco. p. ſuſcipiunt. b. in gtõ propter harum litterarum affinitatem, vnde & a latinis per. b. quoq; in gtõ conſueuerunt ſcribi. lips libos. nips nibos. phaps phabos. phleps phlebos. araps arabos, chalyps chalybos. chernips. chernybos tharyps. tharybos. Et tria. p̃. ph. cinyps cinyphos. catelyps cateliphos. ſciraps ſciraphos. Sed aduertendum eſt, qđ in ops poliſyllaba p̃. o. micron ſcribunẽ. vt æthiops. opos. merops. opos. cecrops. opos. ænops. opos pelops, opos. Preterq; hydrops. opos. cyclops. opos molops opos. conops conopos. nyctalops nyctalopos. cecrops cecropos. ſcolops lopos. myops myopos canops canopos. & q̃cũq; deducunẽ ab ops opos, quod eſt oculus. vt helicops helicopos, ſicut ecõtrario q̃ ab ops opos quod eſt vox, o. micron habent, vt merops meropos. Latini ex hac terminatione actos vtriuſq; numeri cum nominatiuo plurali frequenter vſurpãt. Horatius primo ſermo. Paſtorem ſaltaret vti cyclopa rogabat. Ver. iij æneidos. infandi cyclopes & altis montibus errant. Idem in. ix. æthneos vidit cyclopas vlixes.

In ax quędam accentu acuto in penultima proferunẽ. vt thorax. phæax. anax. philax. corax. quædam circumflectunt penultimam, vt aulax, climax hylax. cyax. ſyax. quæ in obliquis. c. habẽt, vt thorax. cos. phæax. cos. quæ

aliqñ.t.cum.c.accipiunt:vt ánax.cos ánactos. aſtyanax aſtyánacos vel aſtyá
nactos. hippónax hippónacos vł.ctos.aúlax aúlacos.clímax clímacos, Quę
vero á verbis in.zo.deſinẽtib9 deriuãt.g.accipiũt in obliqs:vt ab arpazo(qđ
eſt rapio)hárpax.hárpagos.á crazo,qđ ẽ voco,cécrax cécragos.ab aſphazo
qđ eſt iugulo,apóphax,apóſphagos.ſilr átrax átragos.lálax,agos.Sed diſſyl
laba maſculina natura lõga penultimantia hñt.a.ꝑductam.vt thórax.acos.
phǽax.acos.óeax óeacos.ílax.acos.plútax,acos.Excipiuntur hýlax.acos.&
cýax.acos.Poſitione vero longa penultimãtia corripiunt hárpax. agos. cé-
crax.agos.Néax autem & phénax & córdax.a.producũt:ſed cabax indiffe-
rẽtẽ habet.Suꝑbiſſyllaba breui exiſtẽte penultima.a.ꝑducũt:vt hiérax.acos.
œcophýlax. lacos. Aſphaláx vero,lacos.corripit.Latini ex hac terminatione
freqnter actõs vtriuſqꝫ numeri cũ ntõ plurali vſurpãt.Iuueñ. Viridẽ thóraca
iubebit afferri minimaſqꝫ nuces:& Martia. Accipe belligerę crudum thóraca
mineruę.Ver.vij.æñ.Vmbonũ crateſalit thóracas ahenos. Idẽ.in.ij.Puerũ
aſtyánacta trahebat ad ſoceros.

In.ex.ꝑ.e.longũ acuunt penultimã,ſeruãtqꝫ illd'.e.longũ in obliquis. vt
myrmex myrmécos.nárthex.écos.ſcólex.écos,pélex.écos. tálex.écos. Bǽax
quoqꝫ bǽacos.Hýſplex vero & ab eo compoſitum anthýſplex hýſplegos:&
anthýſplegos faciũt.Hñtia ꝟo.ω.mega in penultima:vertunt.e.longum in
breue:vt alópex alópecos.

In.ix.partim acuunt penultimã.vt Perdix.cílix,tétrix partim circũflectũt
vt Choénix.Phoenix.Suſcipiuntqꝫ.c.in gtõ plærumqꝫ, vt Pérdix.icos.cí-
lix.icos.phoénix.icos.Tétrix vero tétrigos.& máſtyx.ygos.ꝑ.g.facit,& ó-
nyx ónychos.ꝑ.ch.Cõia aũt q̃ á fœmininis fiũt:ſimpliciũ ſeruãt decliatione-
vt hic & hęc callíthrix callíthricos,qa thríx thrícos fecit:homóſtix,homóſti-
cos,qa ſtíx ſticós fecit.In.lix.vero finita.i.correptũ hñt vbiqꝫ:vt Cílix. licos.
hélix.licos.homélix.licos.Latini ex hac terminatione vſurpant actõs cum
ntõ płi.vt cílix cílica cílices cílicas.phoénix phoénica.phoénices phoénicas.

In.yx.ꝑ ypſilõ partim acuũt penłtimã.vt bómbyx.bébryx.ónyx,ſardó
nyx.cóccyx.órtyx. Partim circũflectũt eãdem.vt cẽryx.doẽdix.Maſculina
vero ſimplicia natura longa penultimantia.c.habent in obliquis.vt cérix cé
ricos.óedix.icos.ǽtyx.ycos.thránix.icos.Etiam poſitione longa penultimã
tia,q̃ habent in vltima ſyllaba.b.vel.g.vel.d.vel.pt.vt bómbix.icos.Et pe-
nultimantia in.e.vt érix éricos.Et habentia in penultima.a.ſine.g. vt ádryx
ádrycos.Nam habentia.g.per.g.declinãtur,vt Phárygx pháryggos.lérygx
láryggos,quæ nos per.n.enunciamus,phárynx,& lárynx. Superbiſſyllaba
quoqꝫ penultimantia in.a.g.hñt,vt Tarbáryx tarbárygos.Et penultiman-
tia in.o.non illato.n.vel.g.cóccyx,cóccygos.mórtyx.mórtygos.órtyx ór-
tygos,quod & órtycos fecit apud Philemonem.Item quæ á pheugo & zeu
go componuntur, vt próphyx próphygos. homózyx, homózygos.

Sed hñtia. n.ch. hñt in obliquis: vt ónyx onýchos: ſtónyx ſtonýchos.

In. yx. fœminina multiſyllaba ꝑ.g. declinãtur: niſi alia ratio ꝓhibeat: vt ántigis ãtýgos: põphólyx. ygos. ptérix. ptérigos. Sed monoſyllaba acutiſona plærũq; g. hñt, vt ſtýx ſtýgos. nýx tñ nycós & nyctós facit, & ámpyx ámpycos. Sciẽdũ aũt ꝙ in. yx. ſimplicia hñtia lõga natura vel poſitiõe in ntõ ſolo. y. natura corripiũt, in alijs aũt caſib9 ꝓducũt natura. Cõpoſita autẽ & penultimã tia breui, vbiq; corripiunt.

In. ox. ꝑ. ω. mega rara ſunt, eaq; fere monoſyllaba acutiſona, hñtq; in obliq̃uis. c. vt ptóx ptócos. bóx bócos. Excipitur rox, quod per. g. facit rogós. & cyamatróx cyamatrógos, quia á trogo, qđ eſt voro componiť. g. in obliq̃s accipit.

In. x. hñtia. g. ante. x. quã nos (vt pauloante diximus) quaſi. n. ꝓferimus: ꝑ. g. in obliq̃s declinãť, phárygx ſiue phárynx pháryngos. lárygx ſiue lárynx láryngos. menýgx ſiue menýnx menýngos. ſphýgx ſiue ſphýnx ſphýngos. ſalpýgx ſiue ſalpýnx. pýngos. lýgx vel lýnx lýngos. lýnx vero ꝓ fera lyncós facit. Hñtia tñ aliã cõſonãtẽ ante. x. ꝑ. c. declinãtur. vt ólx olcós. ſárx ſarcós.

IN PROLATIONE QVARVNdam lr̃arum errare Græcos & Latinos facile poteſt demonſtrari ex definitionibus & principijs quæ ab omnibus Grammaticis tam Græcis quã Latinis, tã antiquis q̃ iunioribus admittuntur.

¶ Definitio prima.

Litera, eſt minima pars vocis, hoc eſt indiuidua, q̃ ſcribi põt. Hęc definitio ab omnib9 in cõe tam Gręcis q̃ Latinis recepta eſt. Q đ ſi vera eſt illa Priſciani differẽtia, quã in primo de octo partib9 orõnis volumine ponit, qđ lr̃a eſt figura, q̃ ſcribiť, elemẽtũ vero qđ ꝓnũciať. manifeſtũ eſt hoc in loco nõ definiri lr̃am, ſed elemẽtũ. Sed qa hęc differẽtia nõ obſeruať ab autoribus, ſed nec ab ipſo qdẽ Priſciano eſt obſeruata. accipiam9 interim alterũ ꝓ altero. Eſt igiť in lr̃æ definitiõe poſitũ in loco gñis pars vocis minima, vel potius vox, vt ſit minima differẽtia, idẽ valẽs qđ indiuidua, vt in ꝟbo, dñs. do. eſt minima pars vocis, ſed qa adhuc poteſt diuidi in. d, &. o. vt cõſtituať lr̃æ ſpecies, ſubiũgit loco differẽtiæ indiuidua, qa neq;. d. neq;. o. ãpli9 diuidi pñt, ſaltem in partes diuerſorum generum. Alioqui. o. lõga diuiſibilis eſt in duo tempora, atq; ſcđm illos, q̃ hãc partem ſcrupuloſius inquirunt, in duo tẽpora cũq; dimidio, atq; etiã in tria. Quia vero ſunt q̃dam voces, q̃ ꝓferri quidem

poſſunt,non tñ ſcribi,qa nõ ſunt articulatę,idcirco adiũgit lr̃æ differentiam vltimam/q̃ cõſtituit ſpeciem,dicẽs/q̃ ſcribi poteſt.Nam q̃ nõ poſſunt,inarticulatæ ſunt/cuiuſmodi ſunt interiectiões,puta ridẽtis,vt haha,dolẽtis, vt ah, imperãtis ſilẽtium,vt,ſt.q̃ licet ſcribi cõſueuerũt,nõ ſunt tñ ſcriptiles,vnde & in diffinitiõe interiectiõis adiũgit̃,qđ ſignificat mẽtis affectũ voce incõdita, hoc eſt cõfuſa & indeterminata.

¶ Scđa definitio.

Vocalis,eſt vocis elemẽtum,qđ p̱ ſe & ſine alterius lr̃æ permixtiõe ꝓferri põt,vt.a.e.i.Hæc nãq; differẽtia eſt inter vocales & cõſonãtes,ꝙ vocales puræ & p̱ ſe pñt enũciari,cõſonãtes vero nõ pñt/niſi cũ vocalib9 ꝓferant̃,vnde & illæ vocales dictæ,hę vero cõſonãtes appellatæ, & vocales q̱dem pñt p̱ ſe enũciari,qa epiglottide,hoc eſt lingula ꝓminẽte,nihil obſtat,q̊ min9 vox libere per laryngem erumpat/ſed cõfuſa prius,donec ex oris figura ad certã ſpeciem redigat̃.Sed q̱a oris figuræ innumeræ ſunt,& Vocalium certe numerus indeterminatus erit.

¶ Tertia definitio.

Cõſonãs,eſt elemẽtum,qđ niſi vocali incumbat,p̱ ſe enũciari nõ poteſt, atq;(vt pauloante dixim9)ex eo ſibi nomẽ inditum eſt. Ex quo fit, vt ſine vocali ſyllaba cõſtare nõ poſſit,modo ſit articulata.Nã qđ Verrius lõg9 tradit inueniri ſyllabam ſine vocali,qđ ꝓbat comicorũ autoritate apud q̃s.ſt. vox imperãtis ſilẽtium legit̃,dicendũ ꝙ.ſt.interiectio ꝓculdubio eſt:q̃ voce incõdita proferri debet.

¶ Quarta definitio.

Muta,cõſonãs eſt,q̃ in tali oris parte format̃,vt interclusa voce ſine vocali nullo modo poſſit enũciari,vñ & muta nominatur.Nam qđ grammatici dicũt ideo mutas appellari,qa incipiũt á ſeipſis & deſinũt in vocalẽ,inepta ſane ratio,cũ ſtatim occurrat.f.lr̃a/q̃ incipiat á vocali & deſinat in ſeipſam,& nihilominus inter mutas numeretur.

¶ Quinta definitio.

Semiuocalis,eſt cõſonãs/q̃ in tali parte oris effingit̃,in q̃/& ſi nõ plene vt vocalis,qddã tñ ſubobſcurũ ſonat:vñ & ſemiuocalis appellat̃, & queadmodum de mutis dicebat̃,inepta á grãmaticis affert̃ cauſa/cur ſemiuocales dicãtur,hoc eſt:ꝙ incipiãt á vocali/& deſinãt in ſeipſas. Eſto,ad internoſcendas vtraſq; apđ Latinos ſignum illđ nominib9 lr̃arum ſit accommodatũ: Hebræi tñ & Græci nihil tale obſeruarunt.

¶ Sexta definitio.

Diphthõg9,eſt cõglutinatio duarũ vocaliũ in eadẽ ſyllaba ſuã vim retinẽtiũ.Hęc definitio tã gręcorũ ꝙ latinorũ eſt.Suã vim grãmatiſtę interp̄tãtur ſyllabæ extẽſiõem:ſed iſti nõ intelligũt:qđ vis lr̃æ nihil aliud eſt/ꝙ ipſa ꝓnũciatio.Ex q̊ ſit:vt in diphthõgo vtraq; vocalis ꝓferri debeat.

QVæ græci vocant axiomata. Varro tum profata, tum effata. tũ ꝓloquia. Cicero tũ ꝓnũciata. tũ dialectice, hoc eſt diſputatiõis fundamẽta. Iuniores tũ ꝓpoſitiões primas & immediatas, tũ ꝟbũ ex verbo. Axiomata (vt diximꝰ interꝑtari) dignitates appellãt. Hę, qa ĩdemõſtrabiles ſũt, atq; incõi hoĩm ſenſu cõcipiũt, q̃ſi pricipia in oĩ diſputatiõe ſupponẽda ſunt, vt ſi qs ea nõ admĩſerit, bardꝰ inſenſatuſq; habeat, neq; dignꝰ cum q̃ de vlla re diſceptari debea . Sit igit axioma primum.

Eodẽ modo lr̃as ſcriptiles deſignare voces, q̃ voces ipſe cõceptus ſignificãt. Sit igit primum declinatiõis nr̃æ fundamentũ, in quo plæriq; omnes facile cõſentiunt, lr̃as ea potiſſimum de cauſa fuiſſe excogitatas, vt ꝑ illas q̃ſi ꝑ q̃dam ſigna, tum abſentes viui: tum poſteros morituri certiores facere poſſemus ĳs de rebꝰ, q̃ ad priuatã publicã ve vtilitatẽ ꝑtineret. Nã queadmodũ Ariſtoteles tradit eo modo lr̃æ ꝟba humanis vocibꝰ informata deſignãt. quo verba ipſa res mẽte cõceptas, q̃ ꝑ ea ſignificãt. Qđ ſi non q̃ttuor hæc ex ordine ſibi inuicẽ cõſentirẽt: dico res, cõceptꝰ, voces, lr̃æ interirẽt vtiq; cõmertia & publica fides: q̃ hoĩm ſocietas cõtinet, interirẽt oẽs artes & ſciẽtiæ q̃ vitã humanã cultiorẽ reddũt. Interiret deniq; hic ipſe ſacrarum lr̃arum ſplendor, qbus ad Chriſtianã religionẽ inſtruimur & docemur. Hæc omnia eo ꝑtinẽt: vt oſtendamus illos ingẽtẽ erroribꝰ feneſtrã patefacere: q̃cũq; putãt orthographię rationẽ nõ ſeueriſſime in verborũ ſcriptiõe ſeruandã, aut voces alias poſſe lr̃arũ figuris accõmodari, quã, quæ quum primũ fuerunt inuẽtæ, ꝑ illas rẽpſentari cœperunt: cum omnis diſputãdi ſubtilitas in ꝟba, ſyllabas. litteraſq; q̃ſi in q̃dam elemẽta reſoluãtur. Neq; eñ minus erraueris, ſi aliud legis q̃ ſcriptũ eſt, q̃ ſi aliud loq̃ris q̃ cõcepiſti, qđ eſt mẽdacĳ, & aliud cõcepiſti q̃ ſe res habet, qđ eſt ignorãtiæ.

¶ Axioma ſecundum.

Ita ſcribendũ eſt, vt loqmur, & loqndum, vt ſcribimus. hoc principium ez ſupiori pendet, niſi q̃ deſiderat magis explicari, ꝓpterea qđ ex certis quibuſdã cauſis nõnunq̃ aliud ſcribimꝰ, & aliud enũciamus. Quod ſi hoc admittimus, vt aliud ſcribatur, & aliud enuncietur, fruſtra lr̃æ ſunt inuentæ, cũ ad hoc tãtum lr̃arum figuræ ſunt excogitatæ, vt creditas voces q̃ſi depoſitum quoddã fideliſſime cuſtodiãt, & cũ opꝰ fuerit nulla ex parte decoctũ reddant. Atqui dicet quiſpiã, videmꝰ apđ Hebræos Iod & Vau plærumq; ocioſas, & nomẽ illđ ineffabile tetragrãmaton q̃ttuor lr̃is ſcriptũ, hoc eſt Iod, He, Vau, He, in Adonai voces aduerſas ꝓferri. Vidimus quoq; Græcos ſcribi Gãma literã ſeq̃ntibꝰ Gãma/vel Chi/vel Cappa/vel Xi/& ꝓferri/Ni/vt aggelus/ ꝓ angelꝰ, agchiſes ꝓ anchiſes, agchora ꝓ ãchora, phalagx ꝓ phalanx. Et rurſus poſt. ni. literã ſeq̃nti, tau. ꝓ tau ꝓferri delta. vt ſyndæreſis ꝓ ſyntæreſis, & in diphthongis vocales alteras ſupprimi, & alteras pronunciari: aut vtraſq; in tertiã extraneã proferri, idq; non modo apđ græcos, ſed etiã apud

Latinos

Latinos/apd' quos etiã teſte Seruio grammatico in primo geor. Caiꝰ. Cneiꝰ. Amurca ſcribunt per. c. lr̃am/& pnunciãtur per. g. Gaius. Gneiꝰ. Amurga. Sed cur hoc fiat, ſuis in locis redemꝰ, partim excuſando id fieri q̃dã rõne/partim accuſando/qd' ſit ab ignorãtia pfectum.

Axioma tertium.

Literas non ex diuerſitate figurarum/ſed ex diuerſitate vocum diſtingui. Hoc axioma tametſi pnotum eſt: ſic tñ deduci poteſt. Q d' ſi Aleph hębraicum, & Alipha punicum, & Alpha græcum, & a. latinum q̃ttuor diuerſis figuris repſentãtur/vnã tñ eãdemq; vocem redunt/hæc duæ poſteriores p ſe/& illæ duæ priores cum ſuis apicibꝰ. Qui præterea nuper ex arte á magiſtro quodã Martino homine per quã ingenioſo excogitata: lr̃arum figuras pro cuiuſq; arbitrio cõſtituas legũt/nõ mltum curãt q̃ lr̃arum ductu verba deſignẽtur/apd' q̃s mille characteres (dummodo idem efficiãt) p vno habentur. In alphabeto quoq; latino, c. k. qd' attinet ad figurã/diuerſæ lr̃æ ſunt/qm̃ vero eadem eſt illarum vox/vnum tm̃ eſſe elemẽtum om̃es fatent'. Econtrario quoq; quia. i. & u. binas hñt poteſtates/quod tum quaſi vocales/tum quaſi conſonantes enunciantur/nemo eſt qui neget illas duplici officio fungi/ vt quamq; figuræ ſunt duæ, quattuor tamen elementa in numero literarũ ſunt computãda.

Axioma quartum

Conſonãtes æq̃liter vim ſuã in vocales ſequẽtes perferre. hoc axioma facile quoq; per inductiõem probatur. nam. b. lr̃a eãdem vocem exhibet cum. a. quã cum reliquis vocalibꝰ/idq; non ſolum in ſermõe latino/ſed in Græco. Hebraico. Punico. Nã quod aliqui ex Latinis & Græcis alio modo pferũt. c. & g. ſequẽtibus. a. vel. o. vel. u. q̃ ſequẽtibus. e. vel. i. facile cõſutari poſſunt p ea quæ dicta ſunt in ſuperiori axiomate/q quælibet illarum duplicem haberet vim. atq; ex conſequẽti nõ vna ſed duæ lr̃æ eſſent. id qd' de. i. & u. dicebamus. Quintilianus p̃terea diſputãs cõtra illos, qui dicebãt. k. græcum ſcribi debere ſequẽti. a. vocali. alias vero. c, latinum fruſtra dicit id fieri/cum. c. latinum in locum cappa græci ſucceſſerit, & c. lr̃a ſit: quæ ex æquo vim ſuã ad vocales ſequẽtes perferat.

Axioma quintum.

Ex nouem mutis, q̃s græci hñt, quæq; ad tria gñ̃a reducũtur earum ſcilicet quæ inter labra formãtur: vt. p. b. ph. & earum q̃ inter dẽtes ad mota lingua/vt. t. d. th. & earum q̃ epiglottida. vt, c. g. ch. primas eſſe exiles. vltimas eſſe aſpiratas: medias v'o participare naturã extremarũ: quæ tñ ſunt eiuſdem gñis: nõ differre voce ſed aſpiratione ſola.

Axioma Sextum.

Literarum, ſiue illæ ſint vocales ſiue cõſonãtes/non eſſe certũ numerũ/ſed determinari ex cuiuſq; idiomatis ratione. Ex quo fit: vt non ſit idem lr̃arum

numerus apd' oēs natiōes. qa q̄libet lingua habet ꝓprias voces. Nā quid phibet cum duarū vocaliū diſtātia ſit in q̄titate cōtinua: inter. a &. u. innumeras eſſe vocales, tametſi nō oēs ſenſu ꝑcipiant, queadmodū & in diapaſon conſonātia octo vocū diſcrimina ſentiunt, cum tñ intra diaſtema illd' infinitas eſſe voces intelligamꝰ, q̄nquidē omne continuū ſine vllo termino ſecari pōt. Eadē q̄q; ratio eſt conſonātium, q̄ ex diuerſa oris figura pñt compluribꝰ modis variari. Sed de his paulo poſt copioſius diſputabitur.

❡ERRORES GRAECORVM.

Qvod ſic ꝓferūt. β. ſicut nos latini. u. cōſonātē cum differāt gñe: vt vita ꝓ bita. valliſta ꝓ balliſta.

Qd' alio modo ꝓferūt. γ, ſeq̄ntibꝰ. ε pſilō. η. ι. υ. pſilō. quā ſeq̄ntibꝰ. α. ο. ω. vt ganymedes geriones.

Qd' ꝓferunt. ζ. q̄ſi ſit lr̄a ſimplex cum ſit copoſita ex. ſd. ꝑ q̄s debet enunciari, vt zetus ꝓ ſdetus.

Quod ꝓferunt. η. eodēſomno q̄ iota cū nihil differat ab. ε pſilon niſi tꝑe ſolo, vt lida ꝓ leda.

Qd' alio modo ꝓferunt. κ. ſeq̄ntibꝰ. ε. η. ι. υ. quā ſeq̄ntibꝰ. α. ο. ω. vt carpos, copos. ceras. cer. cirnos. cyclops.

Qd' alio modo ꝓferunt. λ. ſeq̄ntibꝰ. ι. η. υ. & diphthongis q̄ q̄ſi ꝑ iota ꝓnūciantur, quā ſeq̄ntibꝰ alijs vocalibꝰ.

Qd' alio mō ꝓferunt. ν. ſeq̄ntibꝰ. ι. η. υ. & diphthongis q̄ q̄ſi ꝑ iota ꝓnūciāt, quam ſeq̄ntibꝰ alijs vocalibus.

Qd' non recte ꝓferunt. γυ. q̄ſi vnā lr̄am voce inarticulata, cū vtraq; ſuis vocibus enunciari debeat.

Qd' non bene ꝓferunt. σ. q̄ſi ꝑ ſibilum, cum habeat vocē hebraici. ס. aut anſeris ſtrepentis.

Qd' non recte ꝓferunt. τ. q̄ties ſequit̄ poſt. ν. quaſi ꝑ. d. lr̄am, vt ſynderesis ꝓ ſynteresis.

Qd' male ꝓferunt. υ pſilon q̄ſi iota cū ſint lr̄ę diuerſorū generū, vt lira per iota, ꝓ lyra ꝑ υ. pſilon.

Qd' male ꝓferunt. χ. ſeq̄ntibꝰ. ε. η. ι. υ. voce inarticulata, quám ſeq̄ntibus alijs vocalibꝰ, vt charites, cherſos.

Qd' perperam enunciāt diphthongos ꝑ vnam vocalē, cum vtraq; (quāquā raptim) ꝓferri debeat.

Quod non recte ꝓferunt ypſilon q̄ſi. u. conſonātē cū in diphthongis ſubdiſtur, α, vel, ε.

Qd' per omicron & ypſilon non poteſt deſignari. u. vocalis nr̄a, ſed voces q̄ per illas duas lr̄as raptim enunciātur.

Qd' per lr̄as ſuas non poſſunt rep̄ſentare voces; q̄ ſunt latinorū ꝓpriæ. vt f. & i. & u. cum ꝓ conſonātibꝰ accipiūtur.

ERRORES LATINORVM.

QVod aliter ꝓferũt.c.&.g.e.vel.i.vel.y.ſeqntib⁹, quám ſi ſequant᷑ aliæ vocales, vt pica picæ, ſuga ſugæ.

Q uod non recte ꝓferunt.gn.voce q̃dã in articlata, in quo errore græcos q̄q; verſari diximus.

Q d᷑ male ꝓferunt.t.q̃ſi.c.quoties poſt.t ſequit᷑.i.& poſt.i. alia vocalis.vt prudencia p.c.ꝓ prudentia p.t.

Q d᷑ non recte ꝓferunt.z.q̃ſi lr̃a ſimplex; cum ſit compoſita ex.ſd.melius tñ quám græci per.ſ.

Q uod ita ꝓferunt.phi.græcũ q̃ſi.f.cum ſit (vt dixim⁹) hæc latinorũ ꝓpria, illa vero græcorum.

Q uod non recte ꝓferunt.ch.&.th.aſpiratas, q̃ſi.c.&.t.exiles.vt corus ꝓ chorus, talamus ꝓ thalamus.

FABIANVS ARTEM PATRIS alloquitur, atq; illa reſpondet alternatim.

F. O ſoror Ars: quoniam noſtris ſuccedere tectis.
Non dedignata es: quærere pauca libet.
Q uid genitor condat iã pridẽ hoc ſcire laboro:
Nam nil deſidia turpius eſſe putat.
A. Mãdat op⁹ chartis ſemꝑ memorabile.linguæ
Q uod canat, vt melius iã ſibi fama parat.
Ocyus vt volitet celeres nunc excutit alas.
Rem tãtam vt mũdi ſpargat in omne latus.
F. Grata refers, o ſi lucis toleraret in auras
Exire; inq; hominum ſcripta venire manus
Vt tamen ipſa vales limen digreſſa paternum.
Nunquid barbaries exagitata fugit?
A. Per loca ꝑ varias peragraui nomine gentes:
Sed ſolum indoctis lis mihi tota ſonat.
Hi mea ſunt qui acuũt contra p̄cepta tumultus.
Et miſera obtundunt ambitione caput.
Nata mihi audieris: quo ſit contentio nugis,
Arcadicos bipedes bella mouere ſcies.
Nam cum ſe indocto ſtudeãt iactare popello,
In me rancidulus ꝓmitur ore ſonus.
Submoueas ſi de lana certare caprina
His: fient hermæ marmora muta dei.
F. Q uid Phœbæa cohors? A. laudat, miratur, amatq;.
Dictitat, & grata voce perenne ſophos.

Iudicio quorum Diomedis pagina, Phocę,
Donati, nullo eſt ātefereda modo.
Muſa negat nomē, reticetq; volumina cuius,
Iamq; neotericum cætera turba ſilet.
At quicunq; meas vires effingere tentat
Impar ingenij, rumpere ſe poterit.
Altius & repetunt Crates Antonius ille:
Non latiæ linguæ commoda tanta parat:
Orbillus cedit, Cato, Iulius, atq; Palæmon.
Vni mi palmā victus & vltro dabit.
Deniq; ab his nimium dicor copioſa breuiſq;.
Atq; freti medias puppe ſecare vias.
F. Q uid caprimulgus agit: qui cātabatur iberis
Nuper, cui nomē facta debere bona.
Q uid mamura loquax? audax taxare beatæ
Diuitias Romæ, cui ſatis aſſis erat.
Q uid rides? calcem quæſitis ponere perge.
A. Rideo. ſic lepido nomine vtrūq; notas.
Ambo habitant cæca tenebroſas nocte cauernas:
Q uod ſua tam citius nænia pulſa perit.
Sola ego qđ teneor: ſequit̃ mea regna diſertus,
Et qui Pieridum tangere ſacra cupit.
Non patitur bubo feralis lampada phœbi,
Noctua ſic lucem nec veniente die.
F. Q uid facit interea liuor fœlicib9 obſtans
Inſidijs, nunquid libera carpis iter?
A. Hæc manet, hæc peſtis regnat, ſempq; vigebit,
Occiduas dum ſol natus adibit aquas.
Nemo tuos mores neſcit iam Zoile: cuius
In benefacta quidem lingua venena vomit.
Nonne ſinas laceros poſt tergum dētib9 atris
Cernis: vt ipſa feram? ſed neq; obeſſe poteſt.
Tu germane tñ iuueni dum tempora reſtant:
Multa rogo diſcas, vbere multa meo.
Vt ſi qñ ſuam rabiem me abſente reiecter:
Tunc ꝓ me poſſis dicere, quæ docui.
Iamq; vale, hinc ab eo nomē dictura parentis?
δηκλέοσ αὐτοῦ εἰσ οὐρανὸν ηλθεμεγα
Nam veterem poſtquā me dudū iuſſit habere
Candorem: mittor non reditura lares.
Iterum vale.

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

AELII ANTONII NEBRISSEN. de literis Hebraicis cum quibuſdam anno tationibus in ſcripturam ſacram.

א	אָלֶף	a	aleph
ב	בֵּית	b	beth
ג	גִּימֶל	g	gimal
ד	דָּלֶית	d	daleth
ה	הֵא	h	he
ו	וָיו	u	vau
ז	זַיִן	z	zain
ח	חֵית	hh	cheth
ט	טֵית	t	teth
י	יוֹד	i	iod
כ	כַּ	c	caph
ך	כַּף	ch	chaph
ל	לָמֶד	l	lamed
מ ם	מֵם	m	mem mem
נ ן	נוּן	n	nun nun
ס	סָמֶךְ	ç	çamach
ע	עַיִן	h	hain
פ	פֵּא	p	pe
ף	פֵא	ph	phe

צ	צָדִיק	ç	çaddic
ץ	צָדִיק	ç	çadic
ק	קוֹף	q	quoph
ר	רֵישׁ	r	res
שׁ	שִׁין	ſ	ſin
ת	תָּיו	th	tau
ַ	פַּתַח	a	patha
ָ	קָמֵץ	c	camez
ֵ	צֵרֵי	e	çere
ֶ	סֶגוֹל	e	ſegol
ְ	שְׁבָא	e	ſeba
ִ	חִירִק	i	hiric
ֹ	חוֹלֶם	o	holem
ֻ	שֻׁרֶק	u	ſurec
וּ	שׁוּרֶק	u	ſurec'
ֲ	פַּתָּח חָטֵף		pathah hateph
ֳ	קָמֵץ חָטֵף		cames hateph
ֱ	סֶגוֹל חָטֵף		ſegol chateph

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

HAc duę atq; viginti lr̄arum figuræ oēs p̄ter primā deſignāt nobis lr̄as cōſonātes. Nā Aleph nō tā vocalis eſt q̄ figura deſeruiēs apicib9: p̱ q̄s hebræi vocaliū ſuarū varietates diſtingunt, vn̄ neq; inter lr̄as nūerari debet: qn̄ neq; vocē p̱ ſe vllā demōſtrat. Harū igit̄ vni9 & viginti cōſonātiū q̄ttuordecim ſunt mutę, q̄a in tali parte oris fingunt̄, q̄ niſi iuuent̄ á vocali: nullū ſonū exhibēt. Tres, inquā, q̄ formant̄ inter labra. pe. beth. phe. Tres inter dētes admota lingua. teth. daleth. tau. Tres ad epiglottida ſiue clauem, caph. gimal. chaph. Tres intra pariſthmia ſiue tonſillas. he. heth. hain. Hæ q̄ttuor triplicitates ita ſe hn̄t, q̄ ſi lr̄ę mediæ priorib9 comparent̄ ſint aſpiratę, ſi poſteriorib9: exiles, vt ſi beth comparet̄ ad. pe. ſit aſpiratior. ſi ad. phe. ſit exilis. Eodem mō ſi daleth comparet̄ ad teth, eſt aſpirata, ſi ad thau, exilis. Item ſi gimal comparet̄ ad chaph, eſt aſpirata, ſi ad caph, ſubtilis. Eodem mō ſi beth comparet̄ ad he, eſt aſpirata, ſi ad hain, exilis. Eſt adhuc alia ſcrupuloſior differentia in q̄libet iſtarum lr̄arum triplicitate, atq; etiam in ſemiuocalib9 de qb9 mox dicturi ſum9, qđ q̄ hn̄t dagues ſunt adhuc ſeipſis exiliores. & q̄ hn̄t raphe, aſpiratiores. vt pe. quā dixim9 exilem, ſi accipiat dagues, eſt adhuc exilior, & ſi raphe, aſpiratior. Et qđ beth adhuc cum ſit media inter pe & phe pōt accipere dagues & raphe, vt ſit ſeipſa exilior & aſpiratior, & ita multiplicāt̄ innumerę intēſiōes vocū in lr̄is, ſed hoc iā nō attinet ad nos ſcire: q vix vmbram quādā hui9 linguæ attigim9. Illđ tm̄ admonuiſſe fuerit ſatis, qđ pūctū vētre lr̄æ qđ appellāt dagues: facit illā exiliorem, & virgula iacēs in parte ſup̱iori facit illā aſpiratiorem. Sūt p̄terea duę mutę gręcis incognitę, hebręis & latinis familiares iod & vau, q̄ p̱culdubio cōſonātes cum ſint, mutis ānumerari debēt: cum ita enūcient̄ vt ſine vocali nulla rōne p̱ferri poſſint. Reliq̄ cōſonātes, hoc eſt, mem, lamed, nun, res, ſin, ſadich, ſamach, zain, q̄ ex. ſ. d. cōpoſita ē, ſemiuocales ſunt appellatę. Quę ideo ſemiuocales appellant̄, qđ aliquo mō vocem p̱ ſeipſas reddāt, quāq; de mem. lr̄a ſit dubium mutis ne, an ſemiuocalib9 cōnumerari debeat, p̱pterea qđ quicq̄d illđ eſt qđ ſonat, nō p̱. os. ſed p̱ nares erumpit, quā ob cauſam & Plini9 inter mutas illā cōputat. Eſt & illđ animaduerſione dignum, qđ ego prim9 oīm admirātib9 hebræis oſtēdi, cur hęc lr̄a apđ illos duplicem habeat figurā adapertilem alteram, q̄ vtunt̄ in principio atq; in medio dictionum, alterā clauſam, q̄ in fine. Nam facile in hac lr̄a experimur id, qđ oēs grāmatici teſtant̄, hr̄e. ſ. in principio & in medio ſonum plenum, in fine v̄o ſurdum neſcio quid, & p̱xime ad mugitum bouis accedentem. Sed de q̄ttuor reliq̄s, q̄ apđ hebræos geminant̄, cur duplices ſint figuræ: non aliam puto fuiſſe cauſam, q̄ commoditas apicis in principio & in medio ſupponēdi: atq; ideo extēſiōes illę qb9 vtunt̄ in fine dictionum, in principio & in medio, in ſiniſtrā obliquātur. Eſt & illđ. ſin. lr̄æ p̱prium, qđ cum in cornu ſiniſtro pūctum hēt: p̱xime accedit ad ſonū ſamach, cum v̄o in dextro cornu, ſui gn̄is ſonum rep̄ſentat.

¶De He lr̄a.

EX his vna & viginti cōſonātib9 tres ſunt:q̄s appellant pectorales, q̄bus nullū apđ grecos & latinos r̄ndet elemētū. Quare interp̄tes illas/aut cū ſuis apib9 expūxerūt,aut illis,expūctis apices tm̄ retinuere/aut in ſinitimas trāſtulerūt. vt he q̄ apđ Hebręos in numero lr̄arum computat̄, qm̄ & vocales ſeq̄ntes frāgit:& ſonū ſicut & cōſonātes aliæ reddit,qđ aſpiratiōi grece & latinę nō cōtingit. Igit̄. he lr̄a aliq̄ñ diſpūgit̄ in principio dictionum:vt in Abel filio Adā ex Eua vxore,& Aduro filio iectā.de q̄ Gen̄.ca.x, & Agar ancilla Abraā ex q̄ genuit Iſmael.Et aleluia/qđ interp̄tat̄ laudate deū.id qđ in titulis mltorum pſalmorum legim9.& ammadatha pr̄e Amā,de q̄ mlta in lib. Eſter.& in eodem lib.qđ Eſter cognominata eſt hedeſa p̱ he in principio. Et Emā fili9 Lotan,de q̄ Gen̄.ca.xxvi.& Eman p̱.n.in fine fili9 Zare filij Iudæ. de q̄.i.paral.ca.ij.In medio p̄terea dictiōis aliq̄ñ diſpungit̄ retēto apice. vt i Aarō fratre Moſys.& in Ioſue,q̄ hebraice appellat̄ iehoſua diſpuncto ſeba ex prima ſyllaba, & he lr̄a ex ſcđa:& duab9 ſyllabis poſteriorib9 in vnā compactis. Græci v̄o ex iehoſua nom̄ Ieſu cōflarunt.i.cōſonāte in vocalem verſa & he cum apice holem expuncta,& ex duab9 lr̄is poſteriorib9 p̱ ſynæreſin cōtractis in vnam.Ieſu accētu circūflexo fecerunt.Nam.ſ.nominis eſt extenſio, vt græce declinari poſſit ad p̱portiōem hui9 nominis panthus pāthu:& ſimiliū. In fine dictionum plærūq; he repit̄ ocioſa/aut parum intēdēs vocem. Nam ſi habet pūctum in medio vētre,vox mltum intēdit,qđ tn̄ nunq; euenit,niſi p̱nomini fœminino tertiæ pſonæ,atq; tunc appellat̄ non dagues,ſed mapic/qđ interp̄tat̄ excitās,qa he lr̄a q̄ conſueuit eſſe ocioſa in fine,viuificat:vt ſi dicas dabarath:hoc eſt:v̄bum ei9 bethſah domus eius,ita vt eius ſit generis fœminini.

¶De Heth lr̄a.

HEth lr̄a,quā Hiero duplicē aſpirationē vocat,vna eſt ex q̄nq;,q̄b9 nullū apđ græcos & latinos elemētū r̄ndet.Quare interp̄tes illā plærumq; diſpūxerūt cū ſuo aſpice,aliq̄ñ ipſam ſolam retēto apice,aliq̄ñ verterūt in ſimplicem aſpiratiōem,aliq̄ñ in chi græcum/hoc eſt.ch. aſpiratum. Diſpūxerunt inq̄,in hoc nomine aram:q̄ eſt ciuitas meſopotamiæ/vt Gen̄.ca.xi.legimus, qđ Thare pr̄ Abraā venit vſq; ad Aram.& habitauit ibi:& qđ ſequit̄. facti ſunt dies Thare ducētorum q̄nq; ānorū/& mortuus ē in Aram. Vbi aram per heth lr̄am in principio ſcribit̄/græci tn̄ in peculiarem illam ſuam chi lr̄am verterunt/ſcribētes charā/quam literaturam latini ex græco interp̄tantes obſeruarūt/vt in ap̄lica hiſtoria.ca.vij. prius(inq̄t)q̄ moraretur in charam:& in Thobia , qui liber ad nos ex chaldaico ſermone per græcum venit cap.xi. cumq; reuerterentur(inquit)peruenerunt ad charam.Ioſephus præterea:q & ipſe græco ſermone ſcripſit in primo antiq̄tatum volumine. Thares(inquit) dum odio habuiſſet charan ciuitatem meſopotamiæ,migrauit. Euſebi9 q̄q; in orthographia locorū ſacrę ſcripturę interp̄te Hierony.charā(inquit)ciuitas

eſt meſopotamię trãs Edeſſam, quæ vſq; hodie Charra dr̃, vbi Roman9 cęſus eſt exercit9, de q̃ Lucan9 Aſſyrias latio maculauit ſanguine charas. Hæc q̃q; Nachor vrbs etiã appellat̃. Geñ. ca. xxiiij. ꝓfect9 (inq̃t) perrexit in meſopotamiã in vrbẽ Nachor, quẽ locũ Nicolaus á Lyra perperã interp̃tatur dicẽs, qđ qa ciuitas illa ſita eſt inter duo flumina, ideo appellata eſt arã fluuiorũ, q̃ ab hebræis dr̃ aran naraim: á græcis meſopotamia. Eſt nãq; arã fluuiorũ Aſſyria inter duo flumina: hoc eſt tygrim & euphratem: ſcribit̃ nãq; in principio ꝑ Aleph exilẽ & in fine p. m. lr̃am. Arã itaq; interp̃tat̃ ſyria in cõi. charã vero foramina. Hiero. autore in illđ Iecieł. ca. xxvij. Vbi legit̃ arã & chen negociatores. Diſpungit̃ q̃q; in principio dictionũ, vt in Abacuc ꝓpheta, in Anna mr̃e Samuelis: in Eua omniũ mr̃e in Euila regione Oriẽtali. in Enoch filio Seth. in Emor eueo pr̃e ſichen. in Eſron filio Rubẽ. & alijs cõpluribꝰ, & in medio q̃q; dictionum exterit̃ heth lr̃a. vt in Giõ fluuio q̃ eſt Nil9: & in Iſaac filia Abraã. & in Betleẽ ciuitate Dauid, vbi nat9 eſt Chriſt9: & in Raab meretrice, de q̃ in euãgelio, ꝓ q̃ apđ græcos legim9 Rachab. nã græci (vt dixim9) plærũq; hãc lr̃am vertũt in aſpiratiõem: vnde Hiero. in illđ Geñ. ca. ix. Erant filij Noe, qui egreſſi ſunt de arca. Sem. Chã. Iaphet. Freq̃nter (inq̃t) ſeptuaginta interpretes nõ valẽtes heth lr̃am q̃ duplicem aſpiratiõem habet, vertere, chi lr̃am græcã addiderunt: vt docerẽt nos iſtiuſmodi vocabula aſpirari debere. vnde & præſenti loco cham trãſtulerũt, ꝓ eo qđ eſt ham á q̃ vſq; hodie ægyptia lingua ham dr̃. Aliq̃ñ vertit̃ in aſpiratiõem ſimplicem vł poti9 noſtram, vt in Hanniel filio ephod de tribu manaſſe, de q̃ in lib. nume. ca. xxxiiij. & in hares mõte in tribu dam. de q̃ Iudic. ca. j. & in Hamarã filio diſam. de q̃. j. parał. cap. j. ꝑ quo in Geñ. ca. xxxvj. legit̃ amdan ſiue abdã, ſed corrupte vtrobiq; ex cauſis diuerſis. Et in hebrõ filio caath filij Leui; a q̃ eſt familia hebronitarũ in lib: Numerorũ. vt in hebrõ ciuitate Iuda, q̃ nihil eſt illuſtri9 in ſacris lr̃is, q̃ varijs modis ſcrſbi ſolet. Nã expuncta aſpiratiõe ſcribit̃ ebrõ & hebron cũ aſpiratione ſimplici & chebron p̃ſertim apđ græcos quorũ peculiaris eſt chi lr̃a. In fine q̃q; dictionum heth lr̃a ſubiecto patha vertit̃ in. e. accentu reiecto in penultimam ſyllabã: vt noah in Noe ſub q̃ diluuium fuit vniuerſale, Tharah pater Abraã qđ verſum eſt in thare. Iarah filius iectã in iare, Corah nomen celebre mſtorum in core, Salah fili9 Aphacſad in ſale. Balah filius Beniamin in bale, iephta fili9 vn9 ex numero iudicum in iſr̃ł in iephte. Siloah loc9 in euangelio Ioan. ꝓ ſiloe: Peſaph hebræorum atq; ꝓinde feſtum chriſtianis celebre, qđ Hiero. interp̃tat9 eſt phaſe in teſtamento veteri, & in nouo vertit̃ in paſcha, & alia complura in hunc modum ab interp̃tibus ex hebręo in græcum & latinum ſermonem interp̃tata.

¶ De hain littera.

QVod de heth littera, quã diximus eſſe vnã ex illis quinq; quib9 apud græcos & latinos nullũ elemẽtũ reſpõdet, idẽ nunc de hain dicimus. Quare interp̃s tã græci q̃ latini aliq̃ñ penit9 illã extriuerunt, & quidẽ frequen

ter. vt in abarin mõte vbi mortuus eſt Moſes. Deutero. ca. xxxij. Amalec quoq ꝑ hain ſtrictã in principio legitur, q filius fuit eliphaz. vnde ſunt cognominati amalecitæ Gen̄. ca. xix. & ammõ fili9 Loth, ex minore filia, a quo ſunt dicti ammonite Gen̄. ca. xix: & abdõ ciuitas ſeparata leuitis, de q̃ in Ioſue. cap̄. xxj. & Acarõ ciuitas paleſtinę q̃ cecidit in ſortẽ trib9 Iuda de q̃ Ioſue. ca. xv. atq in eodẽ loco eiuſdẽq ſortis eder. Vertit̃ q̃q in aſpiratiõem ſimplicẽ, vt in̄ nomine hebal, q fuit fili9 iectã. Gen̄. cap̄. x. & j. para. & in eiuſdẽ nois mõte, de q̃ Ioſue ca. viij. Per hain q̃q ſcribit̃ in principio henã villã. de q̃ in li. Nũe. ca. xxxiij & henada loc9 in tribu iſachar. de q̃ Ioſue. ca. xix. & helẽ fili9 ſem filij Noe & regio ab eodẽ cognoiata de qb9 Gen̄. ca. x. & inde dicti helamite, & heber filius ſale, de q̃ in eodẽ. ca. & her fili9 Iudę ex filia chananæi Suæ vxore ſua. Gen̄. ca. xxxviij. & heri fili9 gad. Gen̄. ca. xlvj. & herã fili9 ſutala filij ephraim. nume. ca. xxvj. & hadriel q duxit vxorẽ merob filiã ſaul. j. Reg. ca. xviij. Hain p̃terea vertit̃ in. g. lr̃am finitimã, vt in ꝟbo gomorra q̃ fuit vna ex qnq vrbib9 pẽtapoleos iudicio dñi ſubmerſa. Gen̄. cap̄. xix. & gaza ciuitas Eueorũ q̃ cecidit in ſortẽ iuda. Ioſuę. ca. xv. & gader ciuitas cui9 regẽ occidit ioſue in eodẽ volumine. ca. xij, & gothoniel q poſt Ioſue fuit iudex in iſrl̃, Iudic. ca. iij. & gai ciuitas amorreorũ ꝓpe bethel cui9 regẽ occidit q̃q ioſue. de q̃ in eodẽ ioſue. ca. vij. & viij. Et qđ de heth lr̃a in cap̄. ſupiori diximꝰ. id nũc de hain dicim9 in fine dictionũ ſubiecto patha plærũq verti in. e. accẽtu in penultimã ſyllabã reiecto, vt in iehoſuah qđ interp̄tes ex hebræo trãſtulerũt, tum in ioſue, tũ in ieſus, & beerſabah qđ interp̄tat̃ pute9 ſeptem, ſiue iuramẽti qñ ſcribit̃ p ſin lr̃am. & in beerſabah qđ interp̄tat̃ pute9 ſaturitatis qñ ſcribit̃ p ſama lr̃am, de qb9 legit̃ in Gen̄. ca. xxij. & ca. xxvj. & betſabah qđ interp̄tat̃ filia ſeptem, ſiue iuramenti, q̃ nomine fuit vxor vriæ primũ: & poſtea Dauid regis, qđ interp̄tes verterunt in bethſabe & ſuah pr̃ vxoris Iudæ cananitidis, ex qua genuit tres filios. Gen̄. cap̄. xxxviij. & balah fili9 bẽiamin, de q̃ Gen̄. ca. xxvj. qđ interpres vertit in bale. & arbah, qđ interp̄tat̃ q̃ttuor, & cariatharbah ciuitas eadem q̃ ebrõ ſiue mamrẽ ſic dicta, qđ q̃ttuor in eo loco fuerunt ſepulti, interp̄s vertit in cariatharbe, & oſeah ꝓpheta vn9 de duodecim minorib9 ꝓ quo interp̄s vertit Oſeæ. & Gelboa mons & loc9 vbi Saul fugantib9 philiſteis cęcidit, primo Reg. ca. xxviij. in Gelboe verterunt.

¶ De ſama, ſadich & ſin hebraicis lr̃is.

S. Litera ex ſemiuocalib9 vltima teſte Martiano, a q̃buſdam autorib9 inter lr̃as nõ eſt cõnumerata. Et p̄fecto, M. Meſſala, q ꝓpriũ volumen huic lr̃ę dedicauit ſibillũ quendã poti9 q̃ vocẽ humanã reddere illã ſcripſit. Sed cum apđ latinos hęc lr̃a ſigma græco rñdeat, in eãdem vnã tres hebraice, hoc eſt ſama, ſadich, ſin, cõfundũt. Quẽ ꝟo ſonũ apđ græcos & latinos hr̃e debeat, nõ eſt dictu facile. Ego certe q̃tum aſſeq poſſum cõiectura & rõnib9, in illi9 ꝓlatione vtroſq aberrare puto, græcos dico & latinos nr̃i ſcłi, nã cum his mihi tũ concertatio eſt. Etẽm quis audeat priſcos illos dicere vel in minimis fuiſſe

lapſos,quos penes arbitrium ius eſt & norma loq̄ndi. Sed cum hoc negociũ voce conſtet,q̄ ex negligentia,vel potiꝰ ignoratione iuniorũ nom̄ ſemꝑ ſuis lr̃is reddit̃,afferã rõnes q̄ me in eã opinionem adduxerunt.Diuus Hiero.quo autore in ijs q̄ ad rem, literariã pertinẽt,nullꝰ eſt grauior,ſed neq; certior, in opere illo in q̄ dictiones hebraicas latine interp̃tatus eſt,cum de verbis ab.s. lr̃a incipientibꝰ ageret,in calce ſic ſcribit. Apd̾ hebræos tres ſunt lr̃æ, vna q̄ dr̃ ſama,& ſimpliciter legit̃,q̄ſi per.s.nr̃am ſcribat̃ lr̃am. Altera ſin,in q̄ ſtridor quidam non nr̃i ſermonis inſtrepit. Tertia ſadic,quam noſtræ aures penitus reformidãt,Cum itaq; tres illæ lr̃æ ab interp̃tibus primum græcis in ſigma. deinde á latinis in.s.nr̃m confuſim verſæ ſint,cũq; ſadic & ſin lr̃arum ſonus vt Hiero.tradit, vtriq; ſermoni(hoc eſt græco & latino)ſit incognitus, efficit̃ vt ſigma græcum &.s.nr̃m/ſama hebraico reſpõdeat,illumq; apd̾ gręcos & latinos ſonum reddat/qui nõ eſt abſimilis eis,quem nr̃i ſclti inſcitia dat. c.lite rę.e.vel.i.ſeq̄ntibus,quemadmodum dictum eſt,cum de.c.lr̃a agebat̃.Idem autor p̃terea in libris hebraicarum q̄ſtionum expon̄ẽs illd̾ ex Geñ. ca.xxvi. vocata eſt ciuitas Beerſabe,hoc eſt puteꝰ ſaturitatis,licet(inquit)ſupra ex ver-bo iuramẽti,ſiue ex ſeptennario numero,qd̾ ſabe dr̃,aſſeueremus Berſabe ap pellatam,tñ nunc ex eo qd̾ aq̄ eſt inuenta,ad nomen ciuitatis.q̄ ita vocabat̃, alludens,declinauit paululum lr̃am,& ꝓ ſtridulo hebræorum ſin á quo ſabe incipit̃,græcum ſigma.i.hebraicum ſama poſuit.Hucuſq;.Hiero.Ex cuiꝰ ver bis vtrobiq; ſatis conſtat,ſigma græcum.&.s.latinum talem ſonũ exhibere, qualem ſama hebraicum apd̾ illos reddit,nõ eum quem tempeſtatis nr̃ę ho mines græci & latini(hoc eſt ſin hebraici)ꝓferunt.Q̄d ſi ad hæc Hiero. v̾ba dixerit quiſpiã latinos recte ſuum.s.& gręcos ſuum ſigma,hebræos ꝑperam ſuum ſama ꝓferre,poſſem ego reſpõdere,hanc litem iã non eſſe meã,ſed inter græcos & latinos ex altera pare:& hebręos ex altera debere diſceptari. nec mi noris eſſe gl̃iæ alterutros erroris conuincere.Sed haberẽt hebræi rõnes alias,q̄ bus cauſam ſuam facerent ꝓbabiliorem,atq; illã in primis ꝙ omnes, qui de orthographia græcæ & latinę vnq; ſcripſere.z.lr̃am duplicẽ eſſe tradunt, atq; ex.ſd.lr̃is conſtare.nũc vero ex ſono quem.z.lr̃a reddit apd̾ Hebræos/Græ-cos,pœnos,atq; in dictionibꝰ quoq; peregrinis apud latinos/nemo eſt q̄ non intelligat:quem ſonũ debeat ſigma græco &.s.latino accommodare,quippe quæ non alia re diſtet a.z.lr̃a,niſi qd̾.s.ſimplex eſt,&.z.in.ſd.delabatur. Eſt & alia ratio quamq; a librariorũ errore profecta.s.lr̃am ex parte.z.ſonũ ha-bere qd̾ cum apd̾ hebræos ſcriba legis ille nominatiſſimus Ezras ꝑ zain ſcri-batur:lr̃æ eiuſdem loco.ſd.ſubſtituerunt ſcribẽtes eſdras:perinde ac.ſi.ſd.tan tundem polleãt,quãtum.z. Atq; ediuerſo ꝓ eo qd̾ apd̾ hebræos legit̃ aſdod: q̄ eſt nobiliſſima ciuitas paleſtinæ,in græco atq; latino ſermone trãſfertur in azotum.Q̄d ſi ezras & azotus.p.z.& eſdras & aſdod. per.ſd.eãdem vocem redunt,manifeſtum eſt ſi alteram partem compoſitionis,hoc eſt.d.abſtuleris, quem ſonum.s.lr̃æ relinques. Sed an licuerit librarijs ſiue interpretibus id fa-

cere,cum de.x.lr̃a diſputabitur,oſtendemus.Illud quoq; non mediocrem ex torquendæ veritati coniecturam facit,quod omnes grammatici fatẽtur,interiectionem,ſt.aut.ſi,quemadmodum apud Terentium legitur, ſi q̃ ſilentium imperatur,a ſono vocis eſſe fictam.Sex.quoq; Feſtus Pompeius ſileo(inquit) tacere ſignificat ficto verbo ab.s.lr̃a:quæ nota ſilẽtij eſt. Cũq; interiectionum voces propemodum naturales ſint,quippe quæ neq; locorum diſtãtia, neq; temporum diuturnitate mutãtur,conſeq̃ns eſt vt interiectio. ſt. & ỽbum ſileo apd' ãtiquos illos,q̃rum imitatores nos eſſe ꝓfitemur, eodem modo ꝓferturːq̃ nunc Hiſpane ſilẽtium im̃gamus,hoc eſt,q̃ſi p.ci.lr̃as/ſed (vt ſupra demõſtratum eſt)male ſcriberet̃.Eſt etiã ratio quædã non inepta,ex eo ſumpta,qd' ex hebræis viri doctiſſimi:quidã factitarunt/qui ex Græco & Latino ſermone in ſuum vertẽtes,opa quædã in nominib9 ꝓprijs hominum ſiue locorum,q̃ non licet mutare,ſemper.ſ.littrã verterunt in ſama/ non in ſin aut in ſadic,vt Antiochos/Alexãdros pompeios/Ceſar/q̃ nos per.s.illi per ſama ſcribunt ac ꝓferunt/nos ỽo perperã.ſi.per ſin hebraicum ꝓferemus, cum inter has tãta ſit diſtãtia/quãta poteſt eſſe inter q̃ſlibet duas alias. Nã ſin priori lingua ad palatũ applicata effingitur/ſama ỽo ad ſuꝑnorum dentium radices lingua illiſa ſonum reddit,qd' de.s.lr̃a Terentianus & Martian9 capella in philologiæ nuptijs ſcribit. Fuit temp9 q̃ & putabã hãc literã tali ſono debere ꝓferri/q̃li nunc impitum vulgus enunciat/& q̃s in illius ꝓlatione delicias fieri ꝓhibet Quinti,coniectabã illorum eſſe/q̃s vulgo Hiſpani ceceoſos vocãt,nunc ỽo his rõnibus/q̃s ſupra attulim9 conuicti/aſſeueramus illos recte, nos perperã,hodie hãc literã ꝓnunciare/vt q ſolebãt á nobis derideri,poſſint nos viciſſim iure ſuo eludere.Sed nos illos hac in re ſuꝑamus,qd' vtrãq; vocem poſſim9 efferre/illi ỽo inẽmẽdabilis oris prauitate non poſſint:illis ſiles quierãt ex tribu Ephraim & occupãtib9 Galaaditis vada iordanis/cũ ſe vellent ad ſuos recipe,interrogati dic ſibolet/hoc eſt p ſama,r̃ndebãt ſiboleth per ſin.De aliarum lr̃arum cõuerſione in alias,vt qd' ponant̃ aſpiratæ ꝓ exilibus & ecõtrario/& qd' aliæ ꝓ alijs diuerſorum generum ſimilitudine figurarum decepti interp̃tes poſuerũt/alibi copioſius diſſeret̃,nunc ad hebraicarum vocalium diſputationem accedamus.

De vocalibus Hebraicis/quæ per apices deſignantur.

Caput primum.

PRincipio falluntur Hebræi,cum vel Hierony.autore:putãt ſe duas tm̃ & viginti lr̃as hr̃e,ꝓpterea qd' á totidem figuris atq; elemẽtis.Iere. q̃ttuor lamẽtationũ ſuarũ ſinglos ỽſiculos inchoauit.Quidã p̃terea pſalmi cũ ꝓuerbiorum Salo.clauſula eodem lr̃arum numero cõtexti ſunt. Nã ſi ad lr̃arũ figuras reſpicis,p̃ter nouẽ apices & duas aſpiratiõis & exilitatis notas,ſeptẽ & viginti ſuntːqm̃ ex illis q̃nq; duplicant̃.caph.chaph.mem.mem.nun.nun.pe.

phe.ſadich,ſadic.Si ad voces te cõuertas,cõſpicuũ eſt,tot eſſe vocũ differẽtias: q̃t ſunt figurarum diuerſitates. Alioqui ſi duæ figuræ eãdem vocem deſignarẽt,altera eſſet ocioſa,aut vtraq; ꝓ eadem computaret̃:ꝑ axioma tertiũ. Q̃ d̃ vo apices atq; aſpirationis & exilitatis notæ & ſcripto & ꝓnũciato lr̃is ãnumerari debeãt,ex lr̃æ definitione ſatis cõſtat. Nam ſi apex patha mihi vocem illam deſignat,q̃ á græcis ꝑ ſuum alpha & á latinis ꝑ.a.lr̃am denotari cõſueuit,ex eodẽ tertio axiomate,nõ min9 patha erit lr̃a:quã alpha græcũ,&.a.latinũ,cum p̃ſertim definitio lr̃æ patha apici cõueniat,qd' videlicet eſt minima pars vocis(hoc eſt indiuidua & q̃ ſcribi põt)atq; idẽ de reliq̃s apicib9 dicẽdũ, q cum ſint nouẽ non ſolum figuris,verum etiã vocib9 inter ſe diſtãtes:fit vt ſint apd' illos vocales nouem. Nam aleph ꝑ ſe nõ eſt vocalis, niſi animet̃ ab vno ex nouem apicib9,neq; vau neq; iod,niſi admoueas apices ꝑ q̃s. u.&.i. vocales deſignant̃. Q̃d' vero apices inuicem diſtinguant̃,hunc in modũ ab illorum doctiſſimis deducitur.

Patha,qui deſignat̃ per virgulam iacẽtem hoc modo – ſiue aleph lr̃e,ſiue alicui ex cõſonantib9 ſubijciat̃ demonſtrat mihi.a.vocalem:q̃ recte & ſimpliciter ꝓfert̃,vnde ꝓtenta virgula figurat̃,interp̃taturq; adaptio, ꝓpterea quod adapertili rectoq; ore ꝓnunciatur.

Cames,deſignat̃ per eãdem virgulam ꝓtentam ſubiecto puncto in hunc modum ̤ ꝓferturq; contractioribus labris declinãdo paululum ab.a. in.o. vt fiat ex vtraq; vocali ſon9 quidam medi9:ita tñ vt in eas reſolui nõ poſſit. tunc eñ non lr̃a ſed diphthong9,hoc eſt duarũ vocalium coagmẽtatio eſſet. Interp̃tat̃ autem cames pugn9 ſiue clauſura,ex eo qd' ore(vt dixim9)contractiori eſſingitur.

Sere,deſignatur per duo puncta iacentia hoc modo .. proferturq; recte & ſimpliciter.e.vocalis,interp̃tat̃ autem coadunatio,ex eo q̃ vox illa in rectum protenditur.

Segol,deſignat̃ ꝑ tria pũcta in orbẽ circũducta in hũc modũ ∴ & ꝓfertur ſono q̃dam medio inter.e.&.a.vel potius declinãdo paululũ ab.e.in.a.interp̃taturq; circul9,qd' tam vox,q̃ figura circũagitur.

Seba,deſignat̃ ꝑ duo pũcta ſibi inuicẽ incidẽtia in hũc modum : Eſtq; illi9 duplex vſus. alter cũ inter duas vocales interponunt̃ duæ cõſonãtes:ſub q̃rũ priori ponit̃ ſeba,ad deſignãdum qd' illa cõſonans enunciat̃ cum vocali p̃cedente. alter cum ſimpliciter ſubijcit̃ lr̃æ hoc modo : & ꝓfert̃ ſono. e. vocalis tenui,interp̃taturq; volutio.

Hiric,deſignatur ꝑ vnum dũtaxat punctum hoc modo ⁂ proferturq; ſono ſimplicis.i.vocalis.neq; obliquat̃,quemadmodũ dixim9 de.a.&.e.interp̃taturq; conſumptor.

Holem,deſignat̃ ꝑ vnum pũctum alteri lr̃æ ſuꝑ impoſitum,cum ſuꝑiores apices alijs lr̃is ſubijciant̃. & ꝓfertur recte & ſimpliciter. o.vocalis,interp̃tatur q; robuſtum,& forte:qm̃ ſic enunciatur.

Surec, deſignatur per punctum in ventre vau literæ appoſitum hoc modo ·] proferturq́ ſimplici voce.u, vocalis. interpretaturq́ vacuũ: ex eo q̃ vau litera ibi ocioſa eſt.

Cibum. deſignat̃ p̄ tria puncta ſcalariter ſibi inuicẽ deſcẽdẽdo ſuccedentiã hoc modo ⁖ p̄ferturq́ medio quoddã ſono inter.u. vocalem. & .i. vel potius ab.u. vocali in. i. lr̃am declinante, interp̄taturq́ coniunctio, quod videlicet duarum lr̃arum voces cõiungat. Ex quib⁹ infert̃: vocales apd' Hebræos eſſe nouem, q̃ deſignant̃ p̄ nouem ſupra memoratos apices: q̃nquidem lr̃æ atq́ vocalis definitiões cuiq́ illarũ cõueniunt. Neq́ aſſentior Ioani phorcenſi, neq́ alijs, ſi qui ſunt, qui ei⁹ ſentẽtiæ ſubſcribunt: putãtes vau/he/iod/hain/heth/ vocalib⁹ debere annumerari. Aleph p̄terea (quẽadmodũ dixim⁹) nõ tã vocalis quã mortua q̃dã figura eſt apicib⁹ tm̃ deſeruiẽs, ſicut iod & vau, q̃n cõſonãtium officio funguntur.

¶ Quod he/heth/hain/vocales non ſunt.

SEd quia ſuſpicor nõ defuturos q huic aſſertiõi meæ nolint aſſentiri, cõtendãtq́ mecum ſex lr̃as ſuperiores omnino eſſe vocales, libet mihi hoc in loco paululum à p̄poſito digredi, vt oſtẽdam⁹ rõnes, q̃ nos in eã ſentẽtiam adduxerũt. Principio cõſiderãdũ nobis eſt, q̃ ſit differẽtia inter vocales & cõſonãtes, q̃ manifeſtiſſime colligit̃ ex vtrarumq́ definitione iã inde ab initio nobis p̄poſita, perſpiciẽdũq́ p̄fũdiori q̃dã ſenſu vtra ex illis definitiõib⁹ ſex lr̃is, de quib⁹ agit̃, magis conueniat. Q d' ſi vocalis eſt: q̃ per ſe & pura ſine alteri⁹ lr̃æ permixtione poteſt enunciari, videam⁹ an tres illæ ex pulmonib⁹ p̄ gargareon, ſpiritu ad fauces alliſo, per ſe ſine alteri⁹ lr̃æ adminiclo proferãtur, vt ſint vocales. Non he/quã Hierõ. ſimplicem aſpiratiõem vocat, & q̃ noſtræ quã ſimillima eſt: certe ex ſermone Hebraico in eã ſemp̄ vertit̃, aut diſpungit̃ omnino. Illa modo differentia inter eas eſſe videt̃/qd' apd' Hebræos vocem deſignat/apd' Latinos ſpirit⁹ tm̃ eſt nota: vtrumq́ tñ ſi proferas/niſi aliquã ex vocalib⁹ feriat/nullo id modo poſſis efficere/vt per ſe & pura enũciet̃. Nõ heth, quã idem Hiero. duplicem aſpirationem appellat/& à Græcis & Latinis tũ in ch. hoc eſt. ch. aſpiratũ/tũ in ſimplicem aſpirationẽ vertit̃/q̃ (vt paulo ãte dixim⁹) tametſi nõ eſt lr̃a. magis tñ ad vim cõſonãtis q̃ vocalis accedit. Nõ hain, q̃ comp̄ſſis faucib⁹ exp̄ſſa p̄ ſe nihil ſonat/ſed cũ vocali p̄ apicẽ deſignata tm̃ erũpit/ſempq́ apd' interp̄tes aut p̄pter illi⁹ vaſtitatẽ extenit̃/aut in. g. cõſonãtem. aut in. h. q̃ſi cõſonãtem ꝯmutat̃. Q d' ſi interp̄tes has tres in cõſonãtes verterũt/igit̃ & ipſæ cõſonãtes ſunt. cum lr̃æ alicui⁹ linguæ nõ debeãt verti niſi in lr̃as ſui gñis/aut in ſibi cognatas & affines/aut penit⁹ diſpũgi. Q uid qd' illd' peculiare cõſonãtib⁹ eſt: vt ſibi apices ſubijciãtur q vocales deſignãt/aut vocales ſeq̃nt̃ quæ p̄ apices cõſonãtib⁹ ſubiectos: aut per Aleph/iod/vau/lr̃as ocioſas/& tm̃ apicib⁹ deſeruiẽtes notãtur? Q d' vtrumq́ trib⁹ illis de qb⁹ agit̃ lr̃is accidit/qm̃ aut apices ſubiectos hñt, aut apices cum ſibi deſeruiẽtib⁹ figuris ſubſequuntur. Eſt & alia palmaris ratio/cui nemo refra-

gari poſſit,ſumpta ex cõſonãtiũ ordine apd' hebræos obſeruato, de q̃ paulo poſt m̃ltis diſputabim9. Is aũt eſt,q᷑ ſi duę cõſonãtes in medio dictiõis ponũt inter duas q̃ſcũq; vocales,q̃ p apices deſignant:prior ex illis ptinet ad priorem vocalē,poſterior ṽo ad poſteriorē. V nde ab hebręis conſonãti priori ſubijcit apex ſeba,p quē ſignificat illã debere ſuſpēdi,atq; cũ vocali p̄cedẽti ſonare. At q̃ videm9 freqnter conſonãtē aliq; ſubiecto apice ſeba p̄cedētem, ſubſeq has tres de qb9 agim9. ſunt igit conſonãtes. aut des mihi neceſſe eſt ṽbũ in q̃ vocalis conſonãtem ſequat: in q̃ apex ſeba ſit ſubiect9. Cũ e diuerſo regl'a ſit inter orthographos recepta ſi in dictiõe ſimplici repit cõſonãs duab9 interiecta vocalib9: debere illã nõ priori,ſed poſteriori iũgi. Quod ṽo de he,heth,& hain lr̃is paulo ãte dixim9,plærũq; ſubſeq cõſonãtes,q̃ apicem ſeba ſubiectum habeãt,reliquũ eſt vt exẽplis cõprobem9. De he,in.i.parali.volumine,ca.xxvij. Quint9,inqt,mēſe qnto princeps Samhuth. Sic em̄ ſcribit apd' hebræos,hoc eſt p ſin patha ſeqnti mem cum ſeba. Deinde p he vau cũ ſurec,& in fine tau cũ raphe,apd' nos(vt in alijs compluribus ṽbis)ſeba mutat9 eſt in.a.&.u.in.a.legim9 ſamach. De heth iſ hac fili9 Abraã. ſcribit namq; apd' hebręos p iod ſeqnti ſadic cũ ſeba,deinde p beth ſubiecto patha,& in fine coph,ſed nos ſeba, vt in m̃ltis, ṽſo in.a.et diſpũcta beth lr̃a,quēadmodũ aliubi dicem9,ex iſ hac fecim9 Iſaac. De hain ſimhon celebre nomē in ſacris lr̃is ſcribit em̄ p ſin ſubiecto hiric ſeqnti mem cum ſeba.deinde p ain ſiue hain ſeqnti vau cum holem & in fine nun,Græci tñ & Latini apicem ſeba mutarunt in.e &.ain extrita dixerunt Simeon, vt in vno ex duodecim filijs Iacob & iuſt9 ille vir,de quo in euãgelio Lucæ.ca.ij.q reſpõſum acceperat à dño nõ viſurũ ſe mortē.vocat9 eſt q̃q; ſimeon. Sed plærũq; non ṽtit ſeba in.e. ſed ſupprimit. ſed freqntius in teſtamẽto nouo.vt ſimon cognomēto Petr9,ſimon frater dñi,ſimon pr̃ Iudæ iſcarioth Simon cyrænę9 crucis chriſti baiul9,ſimon coriarius. & Simon niger,de qb9 Lucas in apl'ica hiſtoria,& ne ampli9 in re p quã manifeſta immoremur,pgamus ad reliqua.

❡ De nouem hebraicis vocalibus.

VOcaliũ non eſſe certũ ac definitũ numerũ,in axiomate quinto dictum eſt.In lingua ṽo hebraica ex diuerſitate apicũ colligi nũerũ illarũ, vt ſint oĩno nouem dictũ eſt cũ de apicib9 agebat. vbi etiã diximus aleph non eſſe vocalem,q̃ certã habeat vocem,ſed apicib9 diſtingui in vnã aliquã ex illis nouem,quã qdem confuſaneã mixturã neceſſariũ fuit p certa q̃dã ſigna determinari. Apices ṽo ĩpos initio apd' hebręos non fuiſſe ex monumentis hebraicarũ lr̃arum:q̃s vidim9 in marmorib9 atq; numiſmatis incuſſas dephendi põt.id qd' etiã in ſuo pẽtateucho qd' in abditis cuſtodiunt ptinaciſſime ad hãc vſq; ætatē hebræi retinent,putãtes opinor,vel ex eo ſuæ religionis ãtiqtatem oſtẽdere. Adieciſſe deinde apices prim9 omniũ dr̃ ezras ille ſcriba legis noiatiſſim9. Hiero. in plogo Galeato non apices appoſuiſſe, ſed q̃ſdã lr̃arum figuras excogitaſſe tradit,Sed qcũq; tãdē is fuerit hui9 inuenti autor,rē cõmo

diſſimā ac omnino hebręis atq̃ ꝓinde hebraicę linguę ſtudioſis neceſſariā at-
tulit. Cū alioq̄ q̄ſi ꝑ notas & cōpēdia legēdū ſcribēdumq̄ eſſet, res q̄dē lubri-
ca & m[u]ltis errorib⁹ obnoxia, ſi ſtāte eadē ſcriptura ſenſus diuerſi ac cōtrarij
plerūq̄ poſſent intelligi. Aleph igit̃ (queadmodū iterū atq̄ iterū diximꝰ) ꝑ ſe
ipſam nunq̄ exhibet ſonum: quē ipſo noīe ꝓfitet̃, ſed cum ꝑtāte vim oīm ha
beat vocalium ꝑ appoſitos apices cōgeries illa diſcernit̃. Tale aliq̄d & in ligua
punica vidimꝰ q̄ hebraicę & ꝓinde aramęę atq̄ ęgyptię finitima eſt, nō mo-
do in l̃rarum vocibꝰ, verum etiā in ordine l̃ras diſponēdi. Oēs em̄ hę q̄ttuor
linguę punicā dico hebraicā, aramęā ſiue chaldaicā & ægyptiā, a dextra ſini-
ſtrā v̄ſus ꝓcedētes, hoc eſt ꝑuerſe, vt Herodotꝰ & Mela tradūt, l̃ris vtūt̃. Cūq̄
Hierony. Auguſ. Remigio autorib⁹ inſtrumētum vetꝰ ex hebraico, aramęo,
ęgyptio, arabicoq̄ ſermōe conſtet, hę q̄ttuor linguę in vnā ꝓpe confundunt̃.
Habet, inq̄, lingua punica ſiue illa ſit ægyptia primā ſui alphabeti l̃rā alipha,
ſic em̄ appellāt eodē ꝓpe ſono q̄ hebręi ſuum aleph, neq̄ h̄nt aliā vocalē p̄ter
illam: quā tn̄ adiectis apicib⁹ axuclas ſiue haracas, vt diximꝰ, ideſt motrices,
illi vocāt, oēs q̄nq̄ latinas deſignāt, queadmodū & de aleph hebraico diximꝰ.
Q̄d ſi q̄ſpiā dixerit duas p̄terea reliq̄s eſſe apd̃ hebręos iod & vau, is ꝑfecto
non intelligit, q̄s apd̃ illos habeāt vires. Sunt em̄ ꝑ ſe conſonātes, atq̄ cōſonā
tium officio fungunt̃, cū & vocales frāgāt p̄poſitę, & appoſitę vocalibꝰ incū-
bāt, & in illa oris parte forment̃, vbi ſine vocalibꝰ ennūciari nō poſſint. Q̄d
ſi vſpiā repiunt̃ conſonātium vim non h̄re, nec vocales q̄dē ſunt, ſed figuræ
apicibꝰ tm̄ deſeruiētes, q̄re tunc ab hebręis naha, i. ocioſę ac ſuꝑuacuę d[i]r̄. ne
q̄ alios h̄nt vſus, q̄ q̄s in logiſtice ſiue arte cōputatoria q̄ vocat̃ ciſra: q̄ ꝑ ſe ſo
la nihil valet: p̄ſtat tn̄ vt aliæ numerorum notæ mutēt ordinem, atq̄ ꝓinde
alium atq̄ alium numerum deſignent.

¶ De ſeba hebraico apice.

EST apd̃ Hebræos apex ſeba, qui ſubdi conſonātibꝰ conſueuit in varios
vſus, inter q̄s vnus eſt, vt ſubiectꝰ l̃ræ finiat ſyllabam p̄cedentem. Nam
cum illd̃ ſit hebraicæ linguæ ꝓprium, vt nunq̄ duæ conſonātes frāgāt vo-
calem ſeq̄ntem, aut finiāt ſyllabā p̄cedentē: q̄ties veniunt in medio dictionis,
prior ꝑtinet ad ſyllabā p̄cedentē, poſterior v̄o ad ſeq̄ntem. Q̄d (vt deſigna-
rent) librarij conſueuerunt priori conſonāti ſubijcere hunc apicē, q̄ ſuſpende-
ret ſyllabā, atq̄ p̄cedenti vocali adiungeret. Queadmodum in hac particula
abrahā. b. l̃ræ ſubijcit̃ ſeba, deſignatq̄ illā debere iūgi, a, vocali p̄cedenti. Apd̃
græcos tamen & latinos ex ratione ordinis conſonātium. b. illud pertineret
ad ſyllabam ſeq̄ntem, niſi eſſet compoſitum ex ab. q̄d interp̄tat̃ pater, & ram
excelſus. Nā ſi compoſitum non eſt, vtraq̄ litera ad vocalem ſeq̄ntem ꝑtine
ret, vt in Abra quod interpretatur ancilla, quæ ꝓcul dubio vox græca eſt,
qua frequenter vtitur interpres in libro Iudith. Septuaginta vero primum
atq̄ deinceps qui ſequuti ſunt interpretes Græci & Latini in nominibus he-
braicis, quæ non potuerunt, ſed neq̄ debuerunt vertere, qualia ſunt virorum

& fœminarũ: atq; locorũ ꝓpria noĩa, plerũq; trãſtulerũt ſilẽtium illđ ſiue in-
ciſionẽ, q̃ fiebat ꝑ ſeba ĩ vocalẽ, q̃ adnexa conſonãti faceret ſyllabã, aliqñ ſequu
ti hebręos apicẽ illũ diſſimulauere, vt in hoc noĩe Abſalon in. ij. Reg. volumi-
ne freqñt legimꝰ Abſalon triſſyllabum. In. iij. ꝟo, Reg. li. cap̃. xxv. Abeſalon
q̃drisyllabum, ſiue ſit idẽ q̃ ſupior, ſiue aliꝰ qſpiã, non facit ad rẽ. cum vtrobiq;
in hebręo eadẽ ſit ſcriptio. Igit interp̃tes aliqñ, verterunt ſeba in. a. vocalẽ. vt ꝓ
eo qđ in. iij. Reg. ca. v. legit acron ſubiecto ſeba, ſcđæ lr̃æ, interp̃tati ſunt acarõ,
q̃ fuit ciuitas paleſtinę int azoturn & iãmã reſpiciẽs ad oriẽtẽ. Pro eo qđ Iu-
dic. ca. i. legit achzib, q̃ fuit ciuitas in tribu. Aſer, verterunt achazib vtrobiq; ſe-
ba mutato in. a. In li. tñ Ioſue ca. xix. achziba nihil ex hebręo mutantes reliq̃-
runt. Pro eo qđ Geñ. ca. xij. in hebræo legimꝰ aſſontamar, hoc eſt ciuitas pal
marum in q̃ habitabãt Amorrei iuxta eremum aſaſontamar interp̃tati ſunt.
Pro eo qđ Geneſeos cap̃. x. atq; iterum. xiiij. in hebræo legitur Adma, q̃ fuit
vna de quinq; vrbibꝰ ſodomorum euerſis, verterunt adama. Pro eo qđ Ge-
ne, cap̃. x. atq; iterum primo paraliſpomenõ. i. Hebręi habẽt arci, qui fuit filius
Chã, & cõdidit arcas oppidũ ad radices libani mõtis: nr̃i verterunt in araceũ,
vnde fuit Chuſi amicꝰ Dauid regis, & poſtea transfuga Abſalon rerum po-
tito, vnde aracites dictꝰ, de q̃ in. ij. Reg. cap̃. xvij. Pro eo qđ Geñ. xxxvi. atq;
iterum primo paralipo. primo. habet apđ Hebræos bilhã, apđ nos legit Ba-
laam, qui fuit filiꝰ Eſer horrei. Pro eo qđ in lib. Numero. cap̃. xxij. atq; iterum
Ioſue. cap̃. xiij. illi hñt bilã, q̃ fuit filiꝰ beor: nos habemꝰ balaã. per. m. in fine.
Pro eo qđ Geñ. cap̃. x, atq; iterũ Amos. cap̃. vi. illi hñt chalne, q̃ fuit ciuitas
regni Nẽrod. vbi turris ædificata eſt, nos habemꝰ chalane. quibꝰ in locis om-
nibꝰ atq; in aliis compluribꝰ ſeba verſa eſt in. a. vocalem. Aliqñ ſeba & qdẽ
freqñtiꝰ vertit in. e. vt ꝓ eo qđ in Exodo, & in libris Numero. & in paralipo.
apđ Hebræos legit elazar cõuerterunt eleazar. Et ꝓ eo qđ eſt in li. Reg. Ab-
ſalon, quemadmodũ ſupra diximꝰ, tũ abſalom: tũ abeſalon interp̃tati ſunt.
Et ꝓ eo qđ eſt in li. Iudi. ca. xij. apđ hebræos legit abſan bethleemites: q̃ fuit
iudex in iſrael, nos habemꝰ ab eſau. Et pro eo qđ Geñ. xxvi. illi hñt baſmath
quę fuit vxor Saul. &. iij. Reg. ca. iiij. iterum baſmat vtrobiq;, nos habemꝰ ba
ſemat. Et ꝓ eo qđ in plærisq; ſacræ ſcripturæ locis illi hñt iezciau: qui fui Rex
in iuda. nos vbiq; habemꝰ ezecias. Et pro eo qđ nos habemꝰ: aut habere de-
buimꝰ iezeciel, illi hñt ieezel. Et pro eo qđ vulgo legimꝰ Ieremias propheta,
atq; alter Ieremias pater Iechoniæ, de quo Ieremiæ. ca. xxxv. atq; aliis ĩ locis
apđ Hebræos ſemper legit ieremiau. Et pro eo qđ illi dicunt ribca pro vxore
Iſaac, nos dicimꝰ Rebeca. Et ꝓ eo qđ Hebræi dicũt. Simõ pro filio Iacob ex
Lia, nos dicimꝰ Simeõ in teſtamẽto nouo. Tũ Simõ, tũ Simeõ, vtroq; modo
legimꝰ. Nã & Simõ Petrꝰ, & Simõ leproſus, & Simõ cyreneꝰ, & Simõ frater
dñi, & Simõ iudas Iſcariotes dicimꝰ, & Simeõ ille, q̃ apđ Lucã puerũ Ieſum in
vlnas accepit, & de eo eſt vaticinatꝰ. Et ne in ſingulis demoremur bina tm̃ exẽ
pla ꝓferemꝰ de tribꝰ vocalibꝰ. i. &. u. &. o. q̃ ſupſunt, in q̃s ſeba ꝟti cõſueuit:

vt pro

vt ꝓ eo qđ Exo.ca.vi. legit in hebręo elſaphan, nos habem⁹ eliſaphã. Et pro eo qđ Geñ.ca.x.atq; aliis in locis illi hñt ninue ꝑ.u.cõſonãtẽ, nos habem⁹ niniue. Et ꝓ eo qđ Geñ.xxxvi. hebręi hñt achbor, apđ nos legit achobor. Et ꝓ eo qđ Ioſue ca.xxv.& Iudic.i.hebręi hñt othniel, nos habem⁹ othoniel.

¶ D.pro.r,&.r.pro.d.

Eſt p̃terea apđ Hebręos inter daleth & res tanta lr̃arum ſimilitudo, vt non diſtinguantur niſi ipſo cubiti flexu tenui admodum diſcrimine. Vnde nemini mirũ videri debet, q̄ interp̃tes decepti altera ꝓ altera acceperũt. Vt ꝓ eo qđ in.ii.Regũ volumine.ca.viii.legit freq̄nter adadezer, q̄ fuit filius Roob rex Soba, in codicibus Hebręis habet adarezer. Neutrũ dãno cum illđ teſtimoniũ auxilii, hoc pulchritudinis auxilium interp̃tet, fieriq; poſſit, vt error ſit in codicibus Hebræis & in noſtris recta ſcriptio. Lego tñ apud Euſebium, atq; illius interp̃tem Hiero.q̄ Maſbath fuit ciuitas Hoſtilis regis Adarezer: adarezer, inquam per.r.lr̃am quartam, ex quo manifeſtũ eſt in libris latinis potius errorẽ eſſe, q̄ in Hebræis aut Græcis. Hinc p̃terea ort⁹ eſt error, vt eadem putet eſſe deblatha, q̄ reblatha ſiue rebla. Hierony.in illđ Ezecielis, cap̃.vi.& faciã inq̄t terrã eorũ deſolatã & deſtitutã à deſerto deblatha in omnibus habitationib⁹ eorum à deſerto (inquit) deblatha q̄ eſt in terra emath, q̄ hodie vocat epyphania ſyriæ. In tertio tñ numerorũ volumine. cap̃. xxxiiii. de ſephama, inquit, deſcẽdent termini in reblatha cõtra fontẽ daphnẽ. In.iiii. p̃terea Regũ lib.cap̃.xxiii, vnxit, inq̄t, Ioachaz pharao necbao in reblatha, q̄ eſt terra emath, atq; iterum ca.xxv.eiuſdem quarti libri quos, inquit, tollens nabuzardã princeps militum duxit ad regẽ Babylonis in reblatha. Ieremias quoq; ca xxxix. comp̃henderũt, inq̄t, ſedeciam, captũ adduxerũt ad Nabucodonoſor regẽ Babylonis in reblatha, q̄ eſt in terra emath. Eſt autem ſephama eadem quæ apamia, emath quæ epiphania, reblatha ſiue deblatha quæ antiochia ad daphnem. tres vrbes Syriæ illuſtres atq; finitimę, & ſubdit idem Hierony. multi putãt eundem eſſe locum reblatha de quo in Hieremia ſcriptũ eſt & deblatha, de qua in Iezeciele, & propter nimiam, inquit, ſimilitudinem daleth & res Hebraicarum lr̃arum, q̄ paruo apice diſtingunt vel deblatha vl reblatha appellari. Pro eo quoq; qđ in.ii.Reg.lib.ca.xxiii.legit ſemma de arodi & elicha de arodi vtrobiq; in Hebræo legitur arori per. r. lr̃am in quarta. Pro eo præterea q̄ in libro Ioſue ca.xix.legimus iedaba q̄ fuit ciuitas in ſorte Zabulon, in Hebræo habetur ieraba per.r.in tertio loco. Pro eo etiam quod in Ezeciele cap̃.xxvii.legimus Syrus negociator tuus: in Hebræo pro Syrus poſitum eſt aram, quo in loco Hieroñ. ſeptuaginta, inq̄t, interp̃tati ſunt homines ꝓ aram per.r.lr̃am legentes adam per.d. qđ interp̃tatur homo ſiue homines. Pro eo qđ in eodem propheta.cap̃.xlvii. in Hebræo habetur tamodu, qđ interpretatur metiemini, ab eo quod eſt metior.iris.ipſi tamoru per.r. legẽtes, pheniconos: ideſt, palmeti verterũt. Hierony. præterea in illđ eiuſdem prophetæ. cap̃.xxvii.filii dedan negociatores tui, pro dedan, inquit, neſcio

R

quid volẽtes ſeptuaginta filios Rhodiorũ interp̃tati ſunt, niſi forte primæ lr̃æ ſimitudine decepti ꝓ dedan legerũt redan p. r. lr̃am ꝙ in rhodios trãſtulerunt. Pro eo etiã qđ in. ij. Regũ volumine legit, tulit itaqꝫ rex duos filios reſpha filiæ abia quos pepit Saul armoni & miphiboſeth in Hebręo admoni p. d. lr̃am in ſcđo loco legit. Pro eo qđ in Hebręo Geñ. xiiij. a. legit thadal ſiue thidal in Gręco habet thargal. Pro eo etiã qđ in li. Ioſue. ca. xxij. &. xiij. in libris latinis legit aſeroth in Hebręis habet aſedoth p. d. lr̃am qđ interp̃tat effuſiones ſiue decliuia. Illud ad hæc in ambiguo relinquit qđ in pſalmo. cix. legit apđ Hebręos hadre ſiue harere. nã ex altero Hiero. trãſtulit ex hebraica veritate in mõtib9 ſanctis. ex altero Lucian9 & alij in ſplẽdorib9 ſctõrũ. Hebręi tñ cõtẽdunt aſtipulãte etiã ſcriptura chaldaica hadre poti9 eſſe legendũ, hoc eſt p. d. lr̃am. Sunt & alia cõplura eiuſdẽ gñis, q̃ ſe paſſim legentib9 offerent.

¶ B. pro. u. conſonante.

BLiterã mediã eſſe inter. p. &. ph. in ſupioribus dictũ eſt, atqꝫ demõſtratũ nulla alia re ab illis diſtare quã qđ eſt exilior quã. ph. & aſpiratior q̃. p. oẽs tñ circa hui9 lr̃æ vocẽ nõnihil peccãt. Ac primum hebręi, q beth appoſito raphe tali ſono ꝓferũt qualẽ nos. u. cõſonãti accõmodam9. Nã ſi beth cũ dagues, hoc eſt pũcto illo medio ſcribat, tũc ipſi fatent compreſſis labris debere formari. Si vere cũ raphe, hoc eſt aſpiratiõis nota, tunc q̃ſi eolicũ digama eſſe ꝓferendũ, q̃ſi velim dicere. b. laxũ ad. u. conſonãtẽ, p̃ſſum vero ad exilis vocẽ ꝓxime accedere. Hinc ort9 ẽ error ille freq̃ns in codicib9 latinis, vt. b. lr̃a. ꝓ. u. cõſonãte, atqꝫ ediuerſo ꝓ. b. u. cõſonãs repiat ſcripta: & queadmodũ ſcripta eſt ꝓferat, vt Geñ. ca. xiiij. codor laomor, & alij reges ꝑcuſſerũt eũ in ſabecariathaim, ideſt, in planicie: & paulo poſt. In valle, inq̄t, ſabe q̃ eſt vallis regis. vtrobiqꝫ ſabe p. b. ſcribit, cũ p. u. cõſonãtem ſcribi, atqꝫ ꝓinde ꝓferri deberet, quãdoquidẽ apđ Hebręos p vau cõſonãtẽ ſcribit: in lib. qꝫqꝫ Eſter, ſiban p. b. legit ꝓ ſiuan p. u. cõſonãtẽ. Eſtqꝫ menſis tertius in ãno hebręorũ. In ſcđo qꝫqꝫ Regũ volumine cap̃. xx. ſiba p. b. ꝓſiua, per. u. ſcribit. Preterea Geñ ca. xxxv. Zaban fili9 aſer ꝓ Zauan legit. In primo etiã parat. lib. ca. iij. bethſabe legit. ꝓ bethſue, hoc eſt. b. ꝓ. u. vocali. Subeſtqꝫ mihi hoc in loco admiratio q̃dã vnde ſit tãta hui9 nois in ſcriptura diuerſitas, vt qđ vulgo legit Berſabee ꝓ Dauid regis vxore illa, q̃ quõdã fuerat Vrię, & in vetuſtiſſimis codicib9, atqꝫ ꝓinde in Græcis bethſabe, apđ Hebræos ſemper ſcribit p. b. lr̃am in tertia ſyllaba in vno tm̃ ſupra memorato loco. b. mutata in. u. vocalẽ legamus bethſue vt iã apđ latinos nõ miremur qđ. b. cõſonãs aliqñ mutet in. u. vocalẽ, vt auſero auſugio: q̃ ex ab ꝑpoſitiõe cõponi manifeſtũ eſt, ſed hæc alias. In errore pari vident eſſe Greci q eodẽ modo beta ꝓferũt quo hebręi ſuũ beth cũ raphe. Quos vtroſqꝫ aberrare, ex ijs q̃ ſupra dicta ſunt facile apparet, atqꝫ in hunc modũ adhuc põt deduci. Tres lr̃æ eiuſdẽ Gñis effigunt inter labra, nõ alia re

interſe diſtātes, q̄ exilitate & aſpiratiōe.p.b.ph.duæ quoq; ſuꝑiori dētiū ſerie, labro inferiori appſſa, nō alio ꝗppe differētes, quā qđ autore Quintilia.f.lr̄a inter dentiū diſcrimina efflat.u.vero, cōſonās ſpū ad oriſinanitatem reducto ꝓfert. Ex q̄ efficit, vt alia ſit vox.b. lr̄ę.quā.u.cōſonātis. Atq; ex tertio Axiomate ſub diuerſis Generib9 poſitę, multoq; magis a ſe inuicē diſtātes, q̄.b.a. p.&.ph.lr̄is.&.f.ab.u.cōſonāti. Igit nullo modo poſſunt altera ꝓ altera poni, nō magis q̄.b.ꝓ.c.aut.c.ꝓ.d. Atq; ex eodē modo axiomate ſi.b.lr̄a.u.cōſonātis ſono ꝓferri poſſet, eſſet eadē lr̄a nūero cū illa: atq; paſſim altera ꝓ altera ſcribi ac ꝓferri poſſet, qd nemo vnq; dixit. neq; dictur9 eſt, niſi cōfeſſa atq; oīa cōſenſu recepta negare velit. Ex q̄ infert qđ latini multo melius.b. lr̄am ꝓferūt quā Greci ſuū beta, aut hebręi ſuū beth cū raphe, q̄nquidem non alio diſtet á.p.lr̄a, niſi breui admodū labrorū laxitate. Eſt & illa aduerſus hebræos ratio peculiaris, q̄ cōuincit eos aberrare, qđ raphe q̄ nota eſt aſpiratiōis, nunq; mutat gen9 lr̄æ cui imponit, neq; aliud q̄cq; efficit, q̄ qđ paululū laxat id qđ erat p̄ſſum. Atq vt ipſi nūc ꝓferūt nō modo mutāt ſpeciē, ſed etiā gen9 q̄nquidem beth & vau ſub diuerſis gn̄ibus reponuntur.

¶ Dictiones Hebraicæ in teſtamento nouo.

REperiuntur in ſacris lr̄is (in euāgelio maxime) particulę q̄dā, quas interꝓ̄tes incertis de cauſis nō auſi ſunt ex Hebręo in Grecū aut latinum ſermonē interp̄tari. Origenes, ꝓpter vernaculū cuiuſq; ligue idioma nō potuiſſe verti putat, neq; ita apđ alios ſonare, vt apđ ſuos dicta ſunt, vt multo meli9 fuiſſe nō interp̄tata ponere, quā vim eorū interp̄tatiōe tenuare. Cui aſtipulat Auguſt. in ſcđo de doctrina chriſtiana libro, Hiero. in ep̄la quadā ad Marcellā, q̄m (inquit) prima eccl̄ia ex Iudæis fuerat cōgregata, poſtea quā euāgelij dilatatus eſt ſermo, nō potuerunt quędā ſemel ſuſcepta mutari, cuiuſmodi ſunt aleluia, amen, oſanna, & ſimilia.

חקלדמא Acaldema, qđ interp̄tat ager ſanguinis ex Euāgelio Matthæi, ca.xxvij. vocatus eſt (inq̄t) ager ille Acaldema, hoc eſt ager ſanguinis vſq; in hodiernū diē. Scribiturq; acal ꝑ heth, quā extriuim9 ſubiecto patha, deinde ꝑ coph ſubiecto patha, quē vertimus in.a.& in fine lameth. Dema vero ſcribit per daleth ſeba. deinde per men cames, & in fine aleph, vtrobiq; accentu in fine, & eſt vtraq; particula ex chaldeo ſermōe deducta, nā Hebraicæ ſere adam diceretur.

הללויה Aleluia, quod interpretatur laudate deum ſiue dominum. nam pro eo quod in pſalmo nos habemus laudate dominum, quoniā bonus eſt pſalmus, apud Hebręos legitur aleluia. Scribitur itaq; aleluia, hoc eſt laudate, per he diſpunctā ſubiecto patha, deinde per lamed ſubiecto ſeba: quem vertimus in.e. quoniam ſequitur alterum lamed, peinde ꝑ lamed, & in fine vau cum ſurec, & ibidem accentu acuto. deinde ia. quod interp̄tat deus,

& eſt vnũ ex decẽ dei nominib⁹. Scribitur ꝑ iod ſubiecto cames, & in fine he
cum mapic, vt intẽdat vocẽ qđ diximꝰ nunq; ſere niſi cũ ꝓ noie fœminino
euenire, & ia dictio eſt monoſyllaba, qa iod cõſonãs eſt.

אָמֵן Amen, qđ ſeptuaginta interptes verterũt in genero, hoc eſt fiat, & ita in fine librorũ qnq; in quos pſalteriũ diuidit̃ trãſtulerũt amen amen, in fiat fiat. Aquila, amen vertit in pepiſtomenos. hoc eſt fideliter ꝟbũ deductũ ex fide. Scribitur ꝑ aleph cames, deinde ꝑ mem ſere, & in fine nun, accẽtu acuto in eadem.

כֵּפָא Cephas, quo nomine Petrus apl̃s cognominatus eſt Ioannis cap̃. i. tu es Simon filius Ioannis, tu vocaberis cephas, qđ interptatur Petrus. Hierony. in epl̃a ad Galatas: non, inquit, aliud ſignificat Petrus, aliud cephas, ſed qđ quam latine & Græce Petram, hanc Hebræi & Syri propter linguæ vicinitatem cepham appellant. Sed Hebræi magis ſyriſcum q̃ Hebraicũ eſſe dicunt. Scribunt ꝑ caph ſere, deinde ꝑ pe ſubiecto cames, & in fine aleph, & in eadem accentu acuto.

אֵלִי אֵלִי לָמָה עֲזַבְתָּנִי Eli eli lamazabatani, qđ interptat̃ deus me⁹ de⁹ meus quare dereliqſti me, & ſunt verba ſaluatoris noſtri in cruce poſiti ſumpta ex pſalmo. xxi. Eli ſcribitur ꝑ aleph ſere, deinde ꝑ lamed hiric, & in fine iod, accẽtu ibidẽ, & eodẽ modo ſcribit̃ alterum eli. Lama ſcribit̃ ꝑ lamed ſubiecto cames, deinde ꝑ mem ſubiecto cames in fine he. azabatani ſcribit̃ ꝑ hain extritã cũ ſuo patha ſiue retẽto patha & hain diſpuncto. deinde ꝑ zain ſubiecto patha ſeq̃nti beth cũ ſeba, q plerũq; vertit̃ in. a. qa ſeqtur tau. deinde ꝑ tau exile ſubiecto cames. deinde ꝑ nun ſubiecto hiric & in fine iod: accentu in penultima.

יִפָּתַח Epheta, qđ euãgeliſta interptat̃ apire, ait eñ Marc⁹ ca. vij. qđ Ieſus ſuſpiciẽs in cœlũ ingemuit, & ait ſurdo & muto ephetha, qđ eſt apire. Scribit̃ ꝑ iod ſubiecto hiric ſeq̃nti ohe aſpirato cũ ſeba, quẽ hoc in loco (vt in pleriſq;) vertim⁹ in. e. deinde ꝑ tau exile ſubiecto patha & in fine het. Eſt autẽ hipata futurũ indicatiui modi, nõ impatiui: vt aliȷ putãt, nã ſi Impatiuꝰ modi eſſet, hipata potius dixiſſet accentu acuto.

גֵיאהִנֹּם Gehennon, vnde ſaluator noſter declinat: gehennam interpretatur vallis hennõ, ſiue filiorũ hennon decidit autem in ſortem tribus beniamin, de quo lib. Ioſue & libris Reg. & Paralipo. Scribitur ꝑ guimal ſubiecto ſere ſeq̃nti iod & in fine aleph, deinde per he ſubiecto hiric, deinde ꝑ nun cum dagues: quod vertim⁹ in duplex. n. impoſito holen & in fine mem. Hiero. in illud Mat. ca. x. qui poteſt animã & corpus pdere in gehẽnã, nomen (inqt) gehẽnę veteribus libris non inuenitur, ſed primum á ſaluatore noſtro ponitur. Quæramus ergo quæ ſit ſermonis hui⁹ occaſio. Idolum Baal fuiſſe iuxta Ieruſalem ad radicem mõtis Sion in qbus Siloa fuit, nõ ſemel legimus. In tantã autem dementiam ppl̃s Iſrael venerat, vt deſerta templi vicinia, ibi hoſtias immolaret, & rigore religiõis delicię vinceret, filioſq; ſuos dæmoniis

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO